

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu

19. Toplantısı

**Gelişmelere İlişkin
Değerlendirmeler ve
Kararlar**

17 Haziran 2009

TÜBİTAK UZAY Enstitüsü Toplantı Salonu

Ankara

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) Hakkında

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) 4 Ekim 1983 tarih ve 77 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) ile kurulmuştur.

Kurulun yasa ile belirlenen görevleri; Türk bilim politikasının yürütülmesi, uzun vadeli bilim ve teknoloji politikalarının tespitinde hükümete yardımcı olunması, hedeflerin saptanması, plan ve programların hazırlanması, kamu kuruluşlarının görevlendirilmesi, özel kuruluşlarla işbirliği sağlanması, gerekli yasa ve mevzuatın hazırlanması, araştırmacı insan gücünün yetiştirilmesinin sağlanması, araştırma merkezlerinin kurulması için tedbirler alınması, araştırma alanlarının tespit edilmesi ve koordinasyonunun sağlanmasıdır.

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu, Başbakanın başkanlığında, ilgili Devlet, Milli Savunma, Maliye, Milli Eğitim, Sağlık, Tarım ve Köyişleri, Çevre ve Orman, Sanayi ve Ticaret, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanları ile YÖK Başkanı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarı, Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarları, TÜBİTAK Başkanı ile bir yardımcısı, TAEK Başkanı, TRT Genel Müdürü, TOBB Başkanı ve YÖK'ün belirlediği bir üniversitenin seçeceği bir üyeden oluşur. Ayrıca, ilgili kurum ve kuruluş temsilcileri de BTYK'da davetli sıfatıyla yer alırlar.

KHK ile yılda en az iki defa toplanması planlanan Yüksek Kurul ilk toplantısını 9 Ekim 1989'da yapmıştır. 8 Eylül 2004 tarihinde yapılan 10. toplantısında, Yüksek Kurul'un 2010 yılına kadar her yılın Mart ve Eylül aylarının ilk haftalarında toplanmasına karar verilmiştir.

Yine aynı KHK uyarınca Yüksek Kurul'un sekreteryası faaliyetleri TÜBİTAK tarafından yürütülmektedir. Daha önceki toplantılarda alınan kararlara TÜBİTAK Bilim ve Teknoloji Politikaları Dairesi'nin <http://www.tubitak.gov.tr/politikalar> adresli internet sitesinden erişebilir.

Not

Kurul toplantısında alınan kararlar 8 Eylül 2005 tarihinde gerçekleştirilen 12. toplantıdan itibaren aşağıda gösterilen sistematik ile numaralandırılmıştır:

YYYY/TKK (Örnek: 2005/201)

YYYY: Yıl (Örnek: 2005)

T: Kararın alındığı toplantının o yıl içindeki toplantılar arasındaki sırası (Örnek: 2)

KK: Kararın o toplantı içerisinde alınan kararlar arasındaki sırası (Örnek: 01)

İÇİNDEKİLER

1. Gündem	1
2. Katılımcı Listesi	
2.1. BTYK 19. Toplantısı Üyeleri	2
2.2. BTYK 19. Toplantısı Davetlileri	3
3. Sonuçlanan Kararlar	
3.1. 2006-2008 Kamu Ar-Ge Ödeneği [2005/202]	7
3.2. Küresel Isınma, İklim Değişikliği, Alınacak Tedbirler ve Adaptasyon (Uyum) Alanında Çalışma Yapmak [2007/101]	9
4. Önceki Kararlara İlişkin Gelişmeler	
4.1. Ulusal Uzay Araştırmaları Programı [2005/9]	22
4.2. Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı 2005-2010 [2005/10]	27
4.2.1 Bilim ve Teknoloji Farkındalığının ve Kültürünün Geliştirilmesi	27
4.2.2. Bilim İnsanı Yetiştirilmesi ve Geliştirilmesi	30
a. Milli Eğitim Bakanlığı 1000 Öğrenci Projesi	30
b. TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleri	31
4.2.3. Sonuç Odaklı ve Kaliteli Araştırmaların Desteklenmesi	37
a. TÜBİTAK Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (TÜBİTAK-1007- KAMAG)	37
b. TÜBİTAK Ulusal Savunma Araştırma Projeleri Destekleme Programı (TÜBİTAK-1007- SAVTAG)	43
c. Ulusal Marker Projesi	46
d. Bazı Doğal Bitkilerin Kültüre Alınması Yeni Tür ve Çeşitlerin Süs Bitkileri Sektörüne Kazandırılması Projesi	47
4.2.4. Ulusal Bilim ve Teknoloji Yönetiminin Etkinleştirilmesi	48
a. Yeni Vergi Teşvik Yasası	48
b. Patent Teşvik Sistemine İlişkin Gelişmeler	50
c. Otomotiv Teknoloji Platformu	55

4.2.5. Özel Sektörün Bilim ve Teknoloji Performansının Güçlendirilmesi	56
a. Özel Sektöre Yönelik TÜBİTAK Araştırma, Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destekleri	56
b. Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu Ar-Ge Teknik Komitesi	66
4.2.6. Araştırma Ortamının ve Altyapısının Geliştirilmesi	69
a. Akademik Ar-Ge Destekleri	69
b. TÜBİTAK Elektronik Kaynaklar Ulusal Akademik Lisansı Projesi	79
4.2.7. Ulusal ve Uluslararası Bağlantıların Etkinleştirilmesi	83
4.3. Ulusal Nükleer Teknoloji Geliştirme Programı [2007/102]	106
5. Ek Kararlar	
5.1. Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı [2007/201]	110
5.2. 2009-2011 Türkiye Ar-Ge Harcamaları [2008/102]	126
5.3. Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nin Kurulması [2008/201]	129
6. Yeni Kararlar	
6.1. Küresel Mali Krize Karşı Ar-Ge ve Yenilik ile İlgili Tedbirler [2009/101]	145
6.2. Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2009-2013 [2009/102]	160

BİLİM VE TEKNOLOJİ YÜKSEK KURULU

19. Toplantısı

GÜNDEM

1) Başbakan Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın Açış Konuşması

2) TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Nüket Yetiş'in Sunumu

Sunum sırasında söz alacak diğer konuşmacılar:

Prof. Dr. Adnan AKAY	- Bilkent Üniversitesi Makina Müh. Bölüm Bşk.
Ali PANDIR	- TOFAŞ A.Ş., CEO
Mehmet BULDURGAN	- Temsa Global, CEO
Nuri OTAY	- Ford Otosan A.Ş. Genel Müdür Baş Yrd.
Doç. Dr. Masum BURAK	- Tarım ve Köyişleri B. TAGEM Genel Müdürü

3) Genel Görüşme

4) Karar Taslaklarının Görüşülmesi

a. Sonuçlanan Kararlar

- i.* 2006-2008 Kamu Ar-Ge Ödeneği [2005/202]
- ii.* Küresel Isınma, İklim Değişikliği, Alınacak Tedbirler ve Adaptasyon (Uyum) Alanında Çalışma Yapmak [2007/101]

b. Ek Karar Taslakları

- iii.* Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı [2007/201]
- iv.* 2009-2011 Türkiye Ar-Ge Harcamaları [2008/102]
- v.* Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nin Kurulması [2008/201]

c. Yeni Karar Taslakları

- vi.* Küresel Mali Krize Karşı Ar-Ge ve Yenilik ile İlgili Tedbirler [2009/101]
- vii.* Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2009-2013 [2009/102]

5) Kapanış

BTYK ONDOKUZUNCU TOPLANTISI ÜYELERİ

Recep Tayyip ERDOĞAN	Başbakan
Prof. Dr. Mehmet AYDIN	Devlet Bakanı
Mehmet Vecdi GÖNÜL	Milli Savunma Bakanı
Mehmet ŞİMŞEK	Maliye Bakanı
Nimet ÇUBUKÇU	Milli Eğitim Bakanı
Prof. Dr. Recep AKDAĞ	Sağlık Bakanı
Dr. Mehmet Mehdi EKER	Tarım ve Köyişleri Bakanı
Nihat ERGÜN	Sanayi ve Ticaret Bakanı
Taner YILDIZ	Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı
Prof. Dr. Veysel EROĞLU	Çevre ve Orman Bakanı
Prof. Dr. Yusuf Ziya ÖZCAN	YÖK Başkanı
Prof. Dr. Rıza AYHAN ^(*)	Gazi Üniversitesi Rektörü
Kemal MADENOĞLU	DPT Müsteşarı
İbrahim H. ÇANAKCI	Hazine Müsteşarı
Tuncer KAYALAR	Dış Ticaret Müsteşarı
Zafer ALPER	TAEK Başkan V.
Prof. Dr. Nüket YETİŞ	TÜBİTAK Başkanı
İbrahim ŞAHİN	TRT Genel Müdürü
M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU	TOBB Başkanı
Prof. Dr. Ömer CEBECİ	TÜBİTAK Başkan Yardımcısı

(*) 77 sayılı KHK, Madde 3 uyarınca YÖK tarafından belirlenmiştir.

BTYK ONDOKUZUNCU TOPLANTISI DAVETLİLERİ (*)

Org. İlker BAŞBUĞ	Genelkurmay Başkanı
Cemil ÇİÇEK	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı
Bülent ARINÇ	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı
Ali BABACAN	Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı
Egemen BAĞIŞ	Devlet Bakanı
Hayati YAZICI	Devlet Bakanı
Faruk Nafiz ÖZAK	Devlet Bakanı
Mehmet Zafer ÇAĞLAYAN	Devlet Bakanı
Faruk ÇELİK	Devlet Bakanı
Cevdet YILMAZ	Devlet Bakanı
Selma Aliye KAVAF	Devlet Bakanı
Sadullah ERGİN	Adalet Bakanı
Prof. Dr. Beşir ATALAY	İçişleri Bakanı
Prof. Dr. Ahmet DAVUTOĞLU	Dışişleri Bakanı
Mustafa DEMİR	Bayındırlık ve İskan Bakanı
Binali YILDIRIM	Ulaştırma Bakanı
Ömer DİNÇER	Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı
Ertuğrul GÜNAY	Kültür ve Turizm Bakanı
Org. Hasan IĞSIZ	Genelkurmay İkinci Başkanı
Prof. Dr. Mehmet SAĞLAM	TBMM Milli Eğitim Komisyon Başkanı
Dr. Soner AKSOY	TBMM Sanayi, Ticaret, Enerji, Tabii Kaynaklar, Bilgi ve Teknoloji Komisyonu Başkanı
Reha DENEMEÇ	AK Parti Ankara Milletvekili
Mehmet DAMAR	Sayıştay Başkanı
Efkan ALA	Başbakanlık Müsteşarı
Büyükelçi Tahsin BURCUOĞLU	Milli Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri
İ. Kemal ÖNAL	Ankara Valisi
Prof. Dr. Hasan CEYLAN	Üniversitelerarası Kurul Başkanı
Prof. Dr. İsrail KURTCEPHE	Akdeniz Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Cemal TALUĞ	Ankara Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Hikmet KOÇAK	Atatürk Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ali DOĞRAMACI	Bilkent Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Kadri ÖZÇALDIRAN	Boğaziçi Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ali AKDEMİR	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Alper AKINOĞLU	Çukurova Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mehmet FÜZÜN	Dokuz Eylül Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Candeğer YILMAZ	Ege Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ahmet Feyzi BİNGÖL	Fırat Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Uğur ERDENER	Hacettepe Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Muhammed ŞAHİN	İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Yunus SÖYLET	İstanbul Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. B. Zafer İLKEN	İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Rektörü
Prof. Dr. Attila AŞKAR	Koç Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Necla PUR	Marmara Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ahmet ACAR	Orta Doğu Teknik Üniversitesi Rektörü

Prof. Dr Ahmet Tosun TERZİOĞLU
Prof. Dr. Süleyman OKUDAN
Prof. Dr. Metin Lütfi BAYDAR
Ahmet KAHRAMAN
Korg. Ahmet TURMUŞ
Osman GÜNEŞ
Büyükelçi Ertuğrul APAKAN
Naci AĞBAL
Muammer Yaşar ÖZGÜL
Mahmut KÜÇÜK
Prof. Dr. Nihat TOSUN
Mehmet Habib SOLUK
Vedat MİRMAHMUTOĞULLARI
Ahmet ERDEM
Ali BOĞA
Metin KILCI
İsmet YILMAZ
Prof. Dr. H. Zuhuri SARIKAYA
Dr. M. Emin ZARARSIZ
Murad BAYAR
Prof. Dr. Yücel KANPOLAT
Hv. Plt. Tümgeneral Beyazıt KARATAŞ
İsmail TOHUMCU
Hasan KÖKTAŞ
Nabi AVCI
Ahmet Hadi ADANALI
A. Ömer TOPRAK
Prof. Dr. Habip ASAN
Mehmet KILCI
Hv.Pl.Tuğgeneral Yılmaz ÖZKAYA
Doç. Dr. Ahmet KESİK
Ömer DUMAN
Yılmaz TUNA
Mehmet TOKGÖZ
Mustafa DÖNER
Ayşenur ALPASLAN
Dr. Ruhi KILIÇ
Prof. Dr. Safa KAPICIOĞLU
Ali ZOR
Özkan DALBAY
Doç. Dr. Masum BURAK
Aynur GÜNEŞ
Dr. Albay Erdal TORUN
Kamil AYANOĞLU
Tuğgeneral Kadir AKÇİZMECİ
Doç. Dr. Elife ÜNAL

Sabancı Üniversitesi Rektörü
Selçuk Üniversitesi Rektörü
Süleyman Demirel Üniversitesi Rektörü
Adalet Bakanlığı Müsteşarı
Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarı
İçişleri Bakanlığı Müsteşarı
Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı
Maliye Bakanlığı Müsteşarı
Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Müsteşar V.
Sağlık Bakanlığı Müsteşar V.
Ulaştırma Bakanlığı Müsteşarı
Tarım ve Köyşleri Bakanlığı Müsteşarı
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Müsteşarı
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Müsteşarı
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Müsteşarı
Kültür ve Turizm Bakanlığı Müsteşarı
Çevre ve Orman Bakanlığı Müsteşarı
Gümrük Müsteşarı
Savunma Sanayii Müsteşarı
Türkiye Bilimler Akademisi Başkanı
Milli Savunma Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
Savunma Sanayii Müsteşar Yardımcısı
Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu Başkanı
Başbakan Baş Danışmanı
Bakan Danışmanı
Türkiye İstatistik Kurumu Başkan V.
Türk Patent Enstitüsü Başkanı
Maliye Bakanlığı, Gelir İdaresi Başkanı
Genelkurmay Başkanlığı, BİLKARDEM Başkanı
Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanı
Maliye Bakanlığı, Muhasebat Genel Müdürü
DPT, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdür V.
İçişleri Bakanlığı, Emniyet Genel Müdür Yardımcısı
İçişleri Bakanlığı, Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürü
Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışı Tanıtım ve Kültür İşleri Genel Müdürü
MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürü
Sağlık Bakanlığı, Sağlık Eğitimi Genel Müdürü
Ulaştırma Bakanlığı, Haberleşme Genel Müdürü
Ulaştırma Bakanlığı, TÜRKSAT Genel Müdürü
Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürü
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürü
MSB AR-GE Uluslararası Şube Müdürü
DPT, Sosyal Araştırmalar Daire Başkanı
MSB Müsteşarlığı, AR-GE ve Teknoloji Daire Başkanı
SSM, AR-GE ve Teknoloji Yönetimi Daire Başkanı

Nevin ERKIRAN
Prof. Dr. Adnan AKAY
Tanıl KÜÇÜK
Savaş ÖZAYDEMİR
Şadan EREN
Şerafettin AŞUT
Fikret YÜCEL
Dr. Mete ÇAKMAKCI
Mehmet BULDURGAN
Ali PANDIR
Timuçin BAYRAKTAR
Nuri OTAY
Orhan ALANKUŞ

Murat YILDIRIM
Prof. Dr. Ahmet ADEMOĞLU
Prof. Dr. Hüseyin AKAN
Prof. Dr. Abdullah ATALAR
Prof. Dr. Erhan BİŞKİN
Nuri GÜRGÜR
Prof. Dr. Metin HEPER
Hüsamettin KAVİ
Bayram MECİT
Prof. Dr. Ahmet Mete SAATÇI
Prof. Dr. Ayşe SOYSAL
Prof. Dr. Feridun Cahit TANYEL
Prof. Dr. Ömer ANLAĞAN
Prof. Dr. Arif ADLI
Ali ŞİMŞEK
Önder YETİŞ
Doç. Dr. Müjdat TOHUMCU
Dr. Uğur Murat LELOĞLU
M. Sermet SÜER
Doç. Dr. Nilay BAŞARAN
Doç. Dr. Serhat ÇAKIR
Doç. Dr. Şemsettin TÜRKÖZ
Hilmi YAVUZ
Mustafa AY
Hüseyin GÜLER

Sayıştay Uzman Denetçisi
Bilkent Üniversitesi Makine Mühendisliği Bölüm Başkanı
İstanbul Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı
Eskişehir Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı
Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası Meclis Başkanı
Mersin Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı
TTGV Yönetim Kurulu Başkanı
TTGV Genel Sekreteri
TEMSA GLOBAL CEO'SU
TOFAŞ Genel Müdürü
TEMSA AR-GE A.Ş. Genel Müdürü
Ford-Otosan Genel Müdürü Baş Yardımcısı
Koç Holding Teknoloji Danışmanı ve Otomotiv Teknoloji Platformu Başkan V.
Ford-Otosan AR-GE Koordinatörü
TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi
TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi
TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi
TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi
TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi
TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi
TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi
TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi
TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi
TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi
TÜBİTAK Başkan Yardımcısı
TÜBİTAK Başkan Yardımcısı
TÜBİTAK Genel Sekreter V.
TÜBİTAK MAM Başkan V. ve TÜBİTAK UEKAE Müdürü
TÜBİTAK SAGE Müdürü
TÜBİTAK UZAY Müdürü
TÜBİTAK UME Müdürü
TÜBİTAK Uluslararası İşbirliği Daire Başkanı
TÜBİTAK Bilim, Teknoloji ve Yenilik Politikaları Daire Başkanı
TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkan V.
TÜBİTAK Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkan Yrd.
TÜBİTAK KAMAG, Grup Yürütme Komitesi Sekreteri
TÜBİTAK Bilim, Teknoloji, Yenilik Politikaları ve Stratejileri Müdürü

(*) 77 sayılı KHK, Madde 3 uyarınca davet edilmişlerdir.

Sonuçlanan Kararlar

Karar: 2005/202 2006 - 2008 Kamu Ar-Ge Ödeneği

BTYK'nın 2004/1 nolu kararının gereğini yerine getirebilmek için 2006-2008 yılları arasında 2005 yılında ayrılan ek Ar-Ge kaynağının Türkiye Araştırma Alanının geliştirilmesinde kullanılmak üzere her yıl artırılarak TÜBİTAK bütçesine eklenmesine devam edilmesine karar verilmiştir.

Kararla ilgili açıklamalar

2005-2008 yıllarında Türkiye Araştırma Alanının geliştirilmesinde kullanılmak üzere Yatırım Programına TÜBİTAK için eklenen kaynakla birlikte bilim insanı destekleri ve AB 6 ve 7. Çerçeve Programları için tahsis edilen cari ödeneklerin gerçekleşmeleri Tablo 1'de sunulmaktadır.

TARAL gerçekleşmeleri her yıl artan bir eğilim göstermektedir. Harcamalar, 2005 yılına göre yaklaşık 4 kat artmıştır. Bu durum Ar-Ge'ye kaynak sağlandığında ülkemizde bu kaynağı kullanabilecek önemli bir araştırmacı potansiyelinin bulunduğunu göstermektedir.

2005-2008 yılları arasında 1.533 Milyon TL Hazine yardımı alınmış, bu tutarın % 98'ine karşılık gelen 1.505 Milyon TL harcanmıştır. Kalan 28 Milyon TL'nin de 2008 yılında harcanması yönünde taahhüde girilmiş ancak proje yürütücülerinden talep edilen SSK prim borcu ve vergi borcu olmadığına ilişkin belgelerin tamamlanamaması nedeniyle harcama 2009 yılının ilk aylarında gerçekleştirilmiştir.

2005 yılında ayrılan ek Ar-Ge kaynağı, 2006-2008 yılları arasında da her yıl artırılarak TÜBİTAK bütçesine eklendiğinden karar sonuçlandırılmıştır.

Tablo 1. 2005-2008 Yılı TARAL Bütçesi Gerçekleşmeleri (Milyon TL)

	2005		2006		2007		2008		2005-2008		2009 Yılına Devir
	Gerçekleşen Hazine Yardımı	Gerçekleşen Gider	Gerçekleşen Hazine Yardımı	Gerçekleşen Gider	Gerçekleşen Hazine Yardımı	Gerçekleşen Gider	Gerçekleşen Hazine Yardımı	Gerçekleşen Gider	Gerçekleşen Hazine Yardımı	Gerçekleşen Gider	
Akademik Ar-Ge Programı	59	43	176	138	85	128	151	148	471	457	14
Sanayi Ar-Ge Programı	70	51	182	128	128	193	189	185	569	557	12
Savunma Araştırmaları Programı	-	-	73	46	51	78	83	82	207	206	1
Kamu Araştırma Programı	14	10	74	50	56	84	74	73	218	217	1
Bilim İnsanı Destekleme Programı	-	-	10	-	22	32	34	33	66	65	1
Bilim ve Toplum Prog	-	-	-	-	1	1	2	2	3	3	-
Toplam	143	104	515	362	342	516	533	523	1.533	1.505	28

Karar: 2007/101 Küresel Isınma, İklim Değişikliği, Alınacak Tedbirler ve Adaptasyon (Uyum) Alanında Çalışma Yapmak

Küresel ısınma, iklim değişikliği, alınacak tedbirler ve uyum için gerekli bilimsel ve teknolojik araştırma programları, sorumlu kuruluşlar tarafından hazırlanarak bir sonraki Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu (BTYK) toplantısına sunulacaktır.

Kararla ilgili açıklamalar

Söz konusu kararın alınmasının üzerinden geçen iki yıllık süre içerisinde, ilgili tüm kurum ve kuruluşlar İklim Değişikliği ve Küresel Isınma konularıyla ilgili olarak İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ile Kyoto Protokolü kapsamındaki ulusal ve uluslararası çalışmaları yakından takip etmektedir. Bununla birlikte Uluslararası sorumluluğumuz bağlamında geçtiğimiz aylarda Türkiye'nin Kyoto Protokolüne taraf olma kararı alınması ve 13 Mayıs 2009 tarih ve 27227 sayılı Resmi Gazetede Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine yönelik Kyoto Protokolü'nün yayınlanması hedeflenen amaç doğrultusunda çalışmaların ivme kazandığının göstergesidir.

Bu itibarla, dünyadaki iklim değişikliği çalışmalarına dikkat çekmek ve bu konuya daha çok önemiyete verilmesini sağlamak amacıyla alınan 2007/101 no.lu Küresel Isınma, İklim Değişikliği, Alınacak Tedbirler ve Adaptasyon (Uyum) Alanında Çalışma Yapmak adlı kararın amacına ulaştığı değerlendirilerek, anılan kararın sonuçlandırılmasına karar verilmiştir.

1. TARIM ALANINDAKİ GELİŞMELER

1.a. İyi Tarım Uygulamaları

Türk Standartları Enstitüsü ile T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü arasındaki işbirliği protokolü çerçevesinde ve İyi Tarım Uygulamaları (İTU) Yönetmeliği'nin 15. maddesi (a) bendine istinaden gerçekleştirilmekte olan İyi Tarım Uygulamaları Kontrolörü eğitim ve sınav organizasyonlarına 2008 ve 2009 yıllarında da devam edilmiş olup, gerçekleştirilen eğitim ve sınav organizasyonlarına ilişkin ayrıntılar Tablo 2'de sunulmaktadır:

Tablo 2. İyi Tarım Uygulamaları Kontrolörü Eğitim ve Sınav Organizasyonlarına İlişkin Veriler

Faaliyet Yılı	Eğitim ve Sınav Programı Tarihleri	Eğitim ve Sınav Programının Düzenlendiği Şehir	Katılımcı Sayısı	Toplam Katılımcı Sayısı
2008	14-25 Ocak 2008	ANKARA	16	47
	18-29 Şubat 2008	ANKARA	15	
	05-16 Mayıs 2008	ANKARA	16	
2009	19-29 Ocak 2009	ANKARA	18	35
	04-14 Mayıs 2009	ANKARA	17	
TOPLAM				82

1.b. Organik Tarım

Türk Standartları Enstitüsü ile T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü arasındaki işbirliği protokolü çerçevesinde ve 10.06.2005 tarihli ve 25841 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Organik Tarımın Esasları ve Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 42. maddesine istinaden gerçekleştirilmekte olan Organik Tarım Kontrolörü eğitim ve sınav organizasyonlarına 2008

yılında da devam edilmiş olup gerçekleştirilen eğitim ve sınav organizasyonuna ilişkin ayrıntılar Tablo 3'te sunulmaktadır:

Tablo 3. Organik Tarım Kontrolörü eğitim ve sınav organizasyonuna ilişkin veriler

Faaliyet Yılı	Eğitim ve Sınav Programı Tarihleri	Eğitim ve Sınav Programının Düzenlendiği Şehir	Katılımcı Sayısı	Toplam Katılımcı Sayısı
2008	03-13 Kasım 2008	ANKARA	25	25
TOPLAM				25

2. SANAYİ ALANINDAKİ GELİŞMELER

2.a. Ev Aletlerinin Enerji Etiketlemesi

4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunun 14. maddesi (Tanıtma ve kullanma kılavuzu) ile 31. maddesine (Yönetmelikler ve diğer düzenlemeler) ve 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanuna dayanılarak uyumlaştırılan 12 adet ilgili AB Direktifi mukabili olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan Yönetmelik ve Tebliğler aşağıda yer almaktadır:

1. Ev Tipi Buzdolapları, Derin Dondurucular, Buzdolabı Derin Dondurucular Ve Bunların Bileşimlerinin Enerji Etiketlemesine İlişkin Tebliğ (24.03.2002 /24705 R.G.)
2. Ev Tipi Ampullerin Enerji Etiketlemesine İlişkin Tebliğ (20.08.2002 /24852 R.G.)
3. Ev Tipi Çamaşır Makinelerinin Enerji Etiketlemesine İlişkin Tebliğ (20.08.2002 /24852 R.G.)
4. Ev Tipi Bulaşık Makinelerinin Enerji Etiketlemesine İlişkin Tebliğ (20.08.2002 /24852 R.G.)
5. Ev Tipi Çamaşır Kurutma Makinelerinin Enerji Etiketlemesine İlişkin Tebliğ (20.08.2002 /24852 R.G.)
6. Ev Tipi Kurutmalı Çamaşır Makinelerinin Enerji Etiketlemesine İlişkin Tebliğ (20.08.2002 /24852 R.G.)
7. Ev Tipi Elektrikli Fırınların Enerji Etiketlemesine İlişkin Tebliğ (26.02.2003 /25032 R.G.)
8. Ev Tipi Klimaların Enerji Etiketlemesine İlişkin Yönetmelik (14.12.2006/26376 R.G.)

Söz konusu Yönetmelik ve Tebliğlerin amacı; enerji tüketiminde tasarruf ve tüketicilerin enerjiyi daha verimli kullanan elektrikli cihazları tercih edebilmelerini sağlamaktır. Bu kapsamda, Yönetmelik ve Tebliğ kapsamındaki aletlerin etiket denetimi Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yapılmaktadır.

2.b. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Arasında İmzalanan İşbirliği Protokolü ve Enerji Verimliliği Eylem Planı

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı arasında enerji verimliliği konusunda yakın bir işbirliği içerisinde çalışılması, bu çerçevede mevcut yasalarda değişiklikleri de içeren yasal mevzuat çalışmalarının yapılması, enerji verimliliğinin tanıtılması ve özel sektörle yapılabilecek işbirliği konularında yoğunlaşacak bir çalışma grubunun kurulması hususlarında 22 Şubat 2008 tarihinde varılan mutabakat sonucunda bir dizi toplantı gerçekleştirilerek taslak protokol ve ekinde yer almak üzere eylem planı hazırlanmıştır. Söz konusu Protokol ve Eylem Planı 15 Haziran 2008 tarihinde imzalanarak yürürlüğe girmiş olup, Protokol kapsamındaki faaliyetlere ilişkin değerlendirmeler Enerji Verimliliği Koordinasyon Kurulu toplantılarında ele alınmaktadır.

Diğer taraftan, söz konusu Protokolün ekinde yer alan ve;

1. Enerji kullanan malların tanıtma ve kullanma kılavuzlarında enerji verimliliğine ilişkin hususların yer alması suretiyle tüketici bilincinin kazandırılması,

2. Organize sanayi bölgelerinde enerji yönetim birimlerinin kurulması,
3. KOBİ'lerin, Enerji Verimliliği Danışmanlık Şirketleri (EVD)'nden, enerji verimliliğine yönelik alacakları eğitim, etüt ve danışmanlık hizmetlerinin desteklenmesi,
4. Tüketici Konseyi gündemine enerji verimliliği konusunun alınması ve sunum yapılması,
5. 15 Şubat 2008 tarihli Enerji Verimliliği Başbakanlık Genelgesinin STB ilgili ana ve destek birimlerinde uygulanması,
6. En-Ver Projesine katılım ve En-Ver Der'e üyelik,
7. Sanayi Envanteri çıkarılması çalışmasına En-Ver envanterinin entegrasyonu,
8. Enerji etiketlemelerinde piyasa gözetimi ve denetimi,
9. Enerji verimli ürünlerin yaygınlaştırılması konusunda, özel sektörün gönüllü katılımının sağlanması,
10. 5627 sayılı kanunun 7 (ğ) ve 7 (h) maddelerinin iptali

olmak üzere 10 eylemden oluşan Eylem Planı kapsamında Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çerçevede, "Enerji Verimliliği Etüt ve Danışmanlık Desteği" ve "Enerji Verimliliği Eğitim Hizmetleri Desteği" 18 Ekim 2008 tarih ve 27028 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak KOSGEB Destekleri Yönetmeliğine dahil edilmiş ve Sanayi ve Ticaret Bakanlığı bağlı kuruluşu olan KOSGEB En-Ver Der'e üye olmuştur.

2.c. Ürünlerde Eko-Tasarım

Enerji Kullanan Ürünlerin Çevreye Duyarlı Tasarım Gerekliliklerinin Belirlenmesine İlişkin 2005/32/EC sayılı AB Direktifinin (Directive Establishing a Framework For The Setting of Ecodesign Requirements For Energy-Using Products- Ecodesign) uyumlaştırılması 60. Hükümet 2008 Yılı Programı gereğince Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na tevdi edilmiştir. Bu kapsamda, söz konusu Direktif mukabili olarak Sanayi ve Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içinde hazırlanan taslak yönetmelik hakkında Avrupa Komisyonu'nun görüş ve önerileri alınmış olup, söz konusu görüş ve öneriler doğrultusunda güncellenen taslak yönetmeliğin Resmi Gazetede yayımlanmasına yönelik süreç başlatılmıştır. Yönetmeliğin yürürlüğe girmesini takiben bu yönetmelik uyarınca çıkarılacak uygulama mevzuatının uyumlaştırılması çalışmaları başlatılacaktır.

2.d. ISO/PC242 No'lu Proje Komitesi Bölgesel Çalışma Toplantısı

Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO), enerji yönetim sistemleri hakkında farkındalığı arttırmak amacıyla, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı'nın (ISO) yeni geliştirilen standartlar sürecine katılımlarını teşvik etmekte ve standartlarla ilgili ulusal kuruluşlarla işbirliği faaliyetleri gerçekleştirmektedir.

Enerji yönetim sistemleri hakkında farkındalığı arttırmak amacıyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve Türk Standartları Enstitüsü (TSE) ev sahipliğinde ve UNIDO ile ISO işbirliği içerisinde Haziran 2009'da düzenlenmesi öngörülen Uluslararası Standardizasyon Teşkilatı (ISO)/PC 242 Bölgesel Çalışma Toplantısının; ana temayı oluşturan ISO 50001 "Enerji Yönetim Standardı"nın hazırlık çalışmaları ve bu hazırlık çalışmalarına ülkelerin geniş ölçüde katılımını sağlama çabalarının ancak 2010 yılı ortalarına kadar sonuçlanacak olması, çalıştayın içeriğinin artık son şeklini almış olan bir standardın tanıtımına ve bütün ülkelerce benimsenerek uygulanmasının teşvik edilmesine yönelik şekilde yeniden kurgulanması, toplantı kapsamının genişlemesiyle projenin bölgelerarası bir mahiyet kazanması ve Bölgesel Çalışma Toplantısının görünürlüğünün artırılması ve daha fazla uzman katılımının sağlanması açısından 2010 yılının ilk yarısında düzenlenmesinin daha uygun olacağı taraflarca değerlendirilmiştir.

2010 yılında yayınlanması beklenen ISO 50001 "Enerji Yönetim Standardı" hazırlama çalışmalarını yürüten ISO/PC 242'nin takip edilmesi ve söz konusu uluslararası standardın ulusal standarda adapte

edilebilmesini teminen oluşturulan MTC 108 No'lu Ayna Komite, uluslararası standart hazırlama çalışmalarını güncel olarak takip etmektedir.

Söz konusu toplantıya ilişkin bugüne kadar gerçekleştirilmiş çalışmaların yanı sıra teknik detaylarının gözden geçirilmesi ile organizasyon çalışmalarına 2009 yılının son çeyreğinde de devam edilecektir.

2.e. Enerji Verimliliği Konusunda Türkiye'deki KOBİ'lerin Lokal Kapasitelerinin Güçlendirilmesi

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı koordinatörlüğünde TSE, KOSGEB ve UNIDO işbirliğinde teknik yürütücülerinin KOSGEB ve TSE olması öngörülen, yaklaşık 4 Milyon Doları "BM Bin Yıl Kalkınma Hedefleri" doğrultusunda, İspanya Hükümeti tarafından gelişmekte olan ülkelerin öncelikle çevre ile ilgili projelerinde kullanılmak üzere aktarılan Küresel Çevre Fonundan (GEF) karşılanmak üzere, toplam proje bedeli yaklaşık 15,7 Milyon Dolar olan "Enerji Verimliliği Konusunda Türkiye'deki KOBİ'lerin Lokal Kapasitelerinin Güçlendirilmesi" konulu taslak projenin bir ulusal danışman yardımıyla UNIDO uzmanları tarafından Proje Tanımlama Formu hazırlanmıştır (PIF). Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ve ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri doğrultusunda değerlendirilen PIF, UNIDO tarafından GEF Sekretaryasına görüşleri alınmak üzere iletilmiştir.

Diğer taraftan, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı Elektrik İşleri Etüt İdaresi Genel Müdürlüğü sorumluluğunda ve UNDP/UNIDO/TTGV işbirliği ile yürütülmekte olan, yaklaşık 6,5 Milyon Doları Küresel Çevre Fonundan karşılanmak üzere toplam proje bedeli yaklaşık 20 Milyon Dolar olan "Sanayide Enerji Verimliliği Projesi"nin Proje Tanımlama Formu (PIF) Ekim 2008 tarihinde Küresel Çevre Fonu (GEF) Sekretaryası tarafından onaylanmıştır. Ayrıntılı proje dokümanı ilgili kurum ve kuruluşlarca hazırlanmaktadır.

Ancak; GEF Sekretaryası ve UNIDO ile sürdürülen temaslar sonucunda Sekretaryanın her iki projenin tek bir şemsiye altında toplama eğiliminde olduğu, bu konuya UNIDO uzmanının da olumlu yaklaştığı anlaşılmıştır.

Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından, kaynakların daha verimli kullanılmasına yol açabilecek bir düzenleme yapılması, uygulama süresinin kısaltılması ve proje yönetiminde esnek bir model kurulması ön koşulları ile iki projenin bir çatı altında toplanmasının olumlu olarak değerlendirileceği; ancak nihai kararın hazırlanacak proje taslağının değerlendirilmesi sonucunda verilerek, uygulamaya konulabileceği GEF Sekretaryasına iletilmiştir.

2.f. Eko Verimlilik (Temiz Üretim) Programı

BM Kuruluşları işbirliği ile Bin Yıllık Kalkınma Hedefleri Fonu çerçevesinde finanse edilen Türkiye Cumhuriyeti adına BM'nin ana paydaşı olarak Çevre ve Orman Bakanlığı koordinatörlüğünde yürütülen "Türkiye'nin İklim Değişikliği Uyum Kapasitesinin Geliştirilmesi" projesi kapsamında, iklim değişikliği risklerinin sanayiye adaptasyonunu içeren Eko Verimlilik (Temiz Üretim) Programı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı işbirliğiyle Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Teşkilatı (UNIDO) sorumluluğunda Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı (TTGV) ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) işbirliği ile yürütülmektedir.

2008 yılı ortalarında başlayan ve 2011 yılı ortalarında tamamlanması öngörülen bu proje kapsamında; Türkiye'de kırsal ve kıyı bölgelerinde kalkınma üzerinde tehdit oluşturan iklim değişikliği risklerinin yönetimi için kapasite geliştirmeye yönelik olarak Adana, Kayseri ve Niğde illerini içeren Seyhan Havzası Bölgesi'nde eko-verimlilik/temiz üretim ile ilgili farkındalık yaratma, kapasite oluşturma faaliyetleri ve gösterim projeleri sürdürülmektedir.

Diğer taraftan; Milli Prodüktivite Merkezi tarafından TÜBİTAK 1001 Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Projelerini Destekleme Programı kapsamında "Endüstriyel Verimlilik ve Çevresel Performansın KOBİ'ler Düzeyinde Paralel Olarak Geliştirilmesi" konulu bir proje yürütülmektedir.

Genel olarak aynı amaca hizmet eden ancak il, işletme veya sektör bazında devam eden yukarıda değinilen lokal uygulamalardan elde edilecek çıktılar ışığında Türkiye genelinde bir ekoverimlilik programı projesi uygulanması ve "Ulusal Ekoverimlilik Merkezi" kurulmasına ilişkin çalışmalar sürdürülmektedir.

3. ÇEVRE, ARAZİ KULLANIMI, ORMANCILIK VE KENTLEŞME İLE İLGİLİ GELİŞMELER

18 Aralık 2003 tarih ve 25320 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 16 Ekim 2003 tarih ve 4990 sayılı kanunla uygun bulunan “İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi”ne (İDÇS) taraf olmamız ve “Birleşmiş Milletlere İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine (BMİDÇS) yönelik **Kyoto Protokolüne Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı**” 17 Şubat 2009 tarih ve 27144 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

3.a. Arazi Kullanımı ve Ormancılık ile İlgili Gelişmeler

Ülkemiz orman alanları ve diğer arazi kullanım sınıfları ile karbon stoklarının belirlenmesi ve stok değişimlerinin izlenmesi amacıyla **Mayıs 2009** döneminde Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından bir TÜBİTAK projesi sunulmuştur.

Ormancılık Bilgi Sisteminin Geliştirilmesi projesi ile ilgili olarak, bugüne kadar 15 adet pilot gözlem alanı belirlenmiştir. Bunlardan 8 tanesi tüm değerlendirme konularında çalışmaların yapılacağı detaylı gözlem alanı olup, 4 tanesi belirli konularda çalışmaların yapılacağı normal gözlem alanı, 3 tanesi ise yalnızca eğitim ve demonstratif amaçlı olarak kullanılacaktır. Bugüne kadar, tepe durumu, toprak, biyolojik çeşitlilik-vejetasyon, çökeltme, ozon zararı, döküntü, fenoloji konularında çalışmalar yapılmış olup, tepe durumu konusunda elde edilen sonuçlar Avrupa’daki veri merkezine yollanmış ve Türkiye’nin sonuçları da diğer Avrupa ülkeleri ile birlikte aynı haritada yer almıştır. Proje kapsamında tepe durumu, ozon zararı, çökeltme, biyolojik çeşitlilik-vejetasyon, toprak ve ring testi kalite kontrolü, laboratuvar kalite kontrolü, döküntü konularında görevli uzmanlar, yurtdışı toplantı ve eğitimlere katılım sağlamış, bu doğrultuda edinilen deneyimlerden değerlendirme çalışmalarında faydalanılmıştır. Yine aynı proje kapsamında toprak, ibreyaprak, döküntü ve çökeltme numunelerinin analiz edilebilmesi amacıyla Ege Ormancılık Araştırma Müdürlüğü’nde laboratuvar tesisinin kurulması işlemine başlanmıştır.

Çevre ve Orman Bakanlığı Ormancılık Araştırma Müdürlüklerince aşağıda yer alan projeler yürütülmektedir:

- Uludağ Göknarı Ormanlarında Ölü Örtü ve Toprak İçindeki Karbon Miktarının Tespiti (Bolu Yöresi Örneği)
- Sündiken Dağlarındaki (Eskişehir) Sarıçam(Pinus sylvestris L.) Meşcerelerinde Karbon Birikiminin Belirlenmesi.
- İzmir Sasalı’da Tuzluluğa ve Tuzlu-Alkaliğe Dayanıklı Bitki Türlerinin Belirlenmesi.
- Mersin İlinde Küresel Isınmaya Yönelik Düşünce, Bilgi ve İnançların Değerlendirilmesi.
- Galyan Yöresi Atası Barajı Havzasında Arazi Kullanımının Toprak ve Su Özellikleri Üzerine Etkilerinin Araştırılması.
- Mersin Kenti Kuzeyinde Havzalarda Yükselti-İklim Kuşakları İle Orman Yetiştirme Yörelerinin Arazi Kullanım ve Ormancılık Yönünden İncelenmesi.
- Dendrokronolojik Yöntemle Güneybatı Anadolu Bölgesinde Geçmişe Yönelik İlkbahar Yağış Miktarlarının Tespiti Projesi (sonuçlandırılmıştır).

3.b. Kentsel Planlama Alanındaki Gelişmeler

Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından başlatılan, “Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Stratejisi ve Eylem Planı Hazırlama Projesi (KENTGES)” başta olmak üzere, ilgili kurum ve kuruluşların çalışmalarına temel teşkil etmesi amacıyla 27 Mayıs 2008 tarihinde hazırlık toplantıları ile başlatılan Kentleşme Şûrası, 04 - 07 Mayıs 2009 tarihlerinde düzenlenen Genel Kurul çalışmaları ile tamamlanmıştır. Şûra’da komisyonlar tarafından hazırlanan raporlar müzakere edilerek onaylanmıştır.

Kentleşme Şûrasının iki önemli ve hassas konusu; “iklim değişikliği” ve “çevre kirlenmesidir”. Bu bağlamda şehirleşme, doğal ve kültürel varlıkların korunması, kaçak yapılaşma, kentsel yenileme/dönüşüm, teknik ve sosyal altyapı, yerel kalkınma, kentlilik bilinci, yönetim ve yerel yönetimler ile sürdürülebilir kentsel

gelişme konularında ilke ve stratejiler belirlemek ve bu kapsamda Şûra Komisyonları ve Genel Kurul çalışmaları ile geliştirilen politika, strateji, eylem seçenekleri ve diğer tavsiyeleri Strateji Belgesi ve Eylem Planına yansıtmak amacı ile kurulan Kentleşme Şûrası kapsamında oluşturulan 6 No'lu İklim Değişikliği, Doğal Kaynaklar, Ekolojik Denge, Enerji Verimliliği ve Kentleşme Komisyonu aşağıda yer alan kapsam çerçevesinde çalışmalarını tamamlamıştır.

6 No'lu İklim Değişikliği, Doğal Kaynaklar, Ekolojik Denge, Enerji Verimliliği ve Kentleşme Komisyonu'nun Çalışma Kapsamı

- Kentleşme Olgusu ve İçinde Yer Aldığı Çevrenin Mikro Klimasıyla Etkileşimi, Ekosistemle Uyumlu Kent Makro Formu
- Küresel İklim Değişikliğinin Kentlere Etkisi
- Yenilenebilir, Sağlıklı Enerji Kaynaklarının Geliştirilmesi
- Katı Atık Yönetimi
- Hava Kirleticiler Kaynakların Yönetimi
- Su Kaynaklarının Yönetimi
- Enerji Verimliliği ve Sürdürülebilir Kentleşme İlişkisi
- Kent İçi Doğal/Ekolojik Veriler
- Su Kaynakları, Ormanlar, Sit Alanları, Tarım Alanları Üzerindeki Kentleşme Baskısı
- Kentsel Yayılma, Saçaklaşmanın Etkileri
- Kıyı Alanları, Ekosistem ve Yerleşmeler
- Gıda Temini ve Sürdürülebilirlik (Kent ve Tarım Alanları İlişkisi)
- 0 Karbon Kentler / Karbon Sonrası Kentler

Kentleşme Şûrasının 6. Komisyonu tarafından, İklim Değişikliği, Yenilenebilir Enerjiler, Doğal Varlıklar, Çevre Kirlenmesi ve Yönetimi alanlarında, mevcut durumlar incelenmiş, sorunları tespit edilmiş, stratejiler geliştirilmiş, eylemler önerilmiştir. 6. Komisyon; Küresel İklim Değişikliğinin ve Çevresel sorunların giderek arttığını ve yaşam açısından içerdiği sakıncaları dikkate almış, bu konularda, ülke, bölge ve yerleşmeler düzeyinde neler yapılması gerektiğini araştırmış ve öneriler getirmiştir. Bu öneriler, Türkiye'nin uluslararası sözleşmeler, Avrupa Birliği ve Türkiye'nin ve vatandaşların beklentileri dikkate alınmıştır.

3.c. İklim Değişikliği Senaryoları

2008 yılı Mart ayında sona eren, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü ve İTÜ Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsünün ortaklaşa yürüttüğü 105G015 No'lu Türkiye için İklim Değişikliği Senaryoları TÜBİTAK KAMAG Projesinin sonuçlarının bilgi/veri ihtiyaçları çok çeşitli olan son kullanıcıyla ulaştırılması amacıyla bir web portalı (<http://gaia.itu.edu.tr>) hazırlanmış ve ilgili kurum ve kuruluş/üniversitelere duyurusu yapılmıştır. Proje sonuçlarına portala üye olmak internet sayfalarından (www.dmi.gov.tr) erişebilmektedir.

Orman Genel M¼d¼rl¼ğ¼

Ek – 1

**Orman Genel M¼d¼rl¼ğ¼ Arazi Kullanımı,
Arazi Kullanım Değışikliğı ve Ormancılık
(AKAKDO) Koordinat¼rl¼ğ¼ Kapsamında**

ETKİNLİK RAPORU

AKAKDO Çalışma Grubu

1. Konunun Evveliyatı

1992 yılında Rio'da yapılan Çevre ve Kalkınma Konferansında “**Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi**” kabul edilmiş ve 1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin amacı; Atmosferde tehlikeli bir boyuta varan insan kaynaklı sera gazı emisyonlarının iklim sistemi üzerindeki olumsuz etkisini önlemek ve belli bir seviyede durdurmaktır.

Türkiye Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD) üyesi ülkeler ve ekonomisi geçiş sürecindeki ülkelerle birlikte hem EK-I listesine, hem de OECD ülkeleriyle birlikte EK-II listesine dâhil edilmiştir. Türkiye, BMİDÇS'nin eklerinde gelişmiş ülkeler arasında değerlendirilmesi nedeniyle sera gazı emisyonlarını 2000 yılına kadar 1990 düzeyine indirmek ve gelişme yolundaki ülkelere mali ve teknolojik yardımda bulunmak gibi yükümlülükleri yerine getiremeyeceği gerekçesiyle, BMİDÇS'yi Rio görüşmeleri sırasında imzalamamıştır. Türkiye, yapılan girişimler sonucunda 2001 yılında Marakeş'te gerçekleştirilen 7.taraflar konferansında, “**sözleşmenin Ek-I listesinde yer alan diğer taraflardan farklı bir konumda olan Türkiye'nin özel koşullarının tanınarak, isminin EK-I'de kalarak EK-II'den silinmesi**” yönünde karar alınmış, sözleşmeye 24 Mayıs 2004 tarihi itibarıyla 189. ülke olarak taraf olmuştur.

“Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesine (BMİDÇS) yönelik Kyoto Protokolüne Katılmamızın Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Tasarısı” 05 Şubat 2009 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda kabul edilmiştir. 5836 sayılı Kanun 17.02.2009 tarih ve 27144 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir

Başbakanlık Genelgesi ile İklim Değişikliği Koordinasyon Kurulu kurulmuş ve 10 adet çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu çalışma gruplarından olan 6 No'lu “**Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılık-AKAKDO**” Çalışma Grubunun Koordinatörlük görevi Bakanlığımızın 20.05.2008 tarih ve B.18.0.ARG.0.02-581/207-831 sayılı yazısı ile Genel Müdürlüğümüze verilmiştir.

Bu çalışma grubunun görevleri İDKK'da;

- Mevcut arazi kullanım durumunun tespiti ve coğrafi bilgi sistemlerine entegre edilmesi,
- Net karbon dioksit emisyonun hesaplanması için yutakların ve yutaklarca emilen emisyonların belirlenmesi,
- Arazi kullanım değişikliği ile sera gazı emisyonu azaltımı için, ekonomik ve sosyal şartlar da dikkate alınarak, gerekli yasal düzenleme, teşvik mekanizmaların oluşturulması vs. önerilerin geliştirilmesi
- Tarım ve hayvancılık etkinliklerinden kaynaklanan sera gazı emisyonlarının azaltımına yönelik çalışmaların yapılması olarak belirlenmiştir.

AKAKDO ya da uluslar arası adı ile LULUCF çalışma gurubunun görevlerini iki grupta ele almak gerekir ki bunlar;

1) Kılavuzda altı adet olarak kabul edilen değişik arazi kullanım şekillerinin geçmişteki ve bugünkü durumunu saptayarak, her bir kullanım biçiminde zaman içinde birbirine geçişleri belirlemek ve her bir sınıfta atmosfere salınan ve atmosferden alınan CO2 ve diğer sera gazlarının miktarlarını Kyoto Protokolünde öngörülen norm ve standartlara (GPG for LULUCF) uygun olarak tahmin etmek,

2) Sera gazları emisyonlarını azaltmak amacıyla alınabilecek önlemleri saptayarak bunları hayata geçirmek için gerekli politikaları ve stratejileri kararlaştırmaktır.

2. Gerçekleştirilen Faaliyetler

Orman Genel Müdürlüğü tarafından AKAKDO Koordinatörlüğü kapsamında bu güne kadar;

2.1. Kurumsal Yapı

- Genel Müdürlüğümüzde ana hizmet birimleri temsilcileri ile AKAKDO Çalışma Grubu oluşturulmuştur. Genel Müdür Yardımcısı İsmail BELEN koordinatörlüğünde; sekreteryaya görevini Eğitim Dairesi Başkanlığının yürüttüğü AKAKDO Çalışma Grubu Orman Genel Müdürlüğü ana hizmet birimleri, Bakanlığımız Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı, Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Genel müdürlüğü, Orman ve Köy İlişkileri genel Müdürlüğü, Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü ile Tarım ve Köy işleri Bakanlığı Tarımsal üretimi Geliştirme Genel Müdürlüğünden görevli temsilcilerden oluşmaktadır. http://www.ogm.gov.tr/iklim/iklim_olur.doc
- Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi kapsamında her yıl hazırlamakla yükümlü olduğumuz Sera gazı Envanteri ile Ulusal Envanter Raporunun sağlıklı ve sistematik hale getirebilmesi amacıyla bir envanter ekibi oluşturulmuştur. Söz konusu ekibe, bir çalışma takvimi dâhilinde eğitimler verilecek ve Ormancılığa ilişkin mevcut hesaplama yöntemi web tabanlı bilgisayar programına aktarılacaktır. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=1612

2.2. Katılım Sağlanan Toplantılar ve Sunumlar

- TEMA tarafından düzenlenen "İklim Değişikliğinin Arazi Bozulumu Üzerine Etkileri ve Tarımda Uyum Seçenekleri Çalıştay"da "*Arazi Bozulumu, Arazi Kullanım Değişikliği ve Ormancılıkta Türkiye'de yapılan çalışmalar*" konusunda bir sunum yapılmıştır. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=1857
- 30-31 Ekim 2008 tarihlerinde Bakanlığımız ve UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) nın katkılarıyla düzenlenen "Türkiye ve İklim Değişikliği" konulu çalıştayda AKAKDO konusunda sunum yapılmıştır. www.undp.org.tr/ESD/Workshop_Ekim08/Emine_Atas.pdf
- Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü ile Birleşmiş Milletler kalkınma programı (UNDP) ortaklığında 28 Şubat-1 Mart 2009 tarihlerinde düzenlenen ve Çevre ve Orman Bakanlığı Müsteşarı Prof. Dr. Sayın Hasan Z.SARIKAYA'nın başkanlığını yaptığı "İklim Değişikliği Ulusal Strateji Çalıştayına" katılım sağlanmıştır. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=1561
- Bakanlığımız ile UNDP işbirliği ile yürütülen Türkiye'de İklim Değişikliği Yönetim kapasitesinin Geliştirilmesi" Projesinin 24 Mart 2009 tarihinde düzenlenen açılış toplantısına katılım sağlanmıştır.
- Çalışma grubu üyeleri ve koordinasyon sağlanan ilgili birimler ile bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. Toplantı gündemi ve toplantı sonucu alınan kararlar amacıyla ilgili birimlere gönderilmiş, kurumsal bilgi hafızası oluşturmak amacıyla web sitesinde yayımlanmıştır.
- Çalışma grubu üyeleri tarafından AKAKDO Koordinatörlüğüne ilişkin olarak Müsteşar Yardımcımız Sn. Dr. Mahir KÜÇÜK, Müsteşar yardımcımız Sn. Sedat KADIOĞLU, İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin Uluslararası Odak Noktası Hava Yönetimi Dairesi Başkanı Sn. Dr. Mustafa ŞAHİN' makamlarında ziyaret edilerek OGM'nin konuya ilişkin olarak şimdiye kadar yaptıkları hakkında bilgi arz edilmiştir. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=919
- UNFCCC sekreteryasının Envanter Gözden geçirme ekibinin ülkemize gerçekleştirdiği 2 hafta süren ziyarete etkin şekilde katılım sağlanmış ve ekibin ziyaret sonrası hazırladığı taslak rapor incelenmiş, raporda belirtilen tavsiyelere ilişkin olarak gerekli çalışmalar başlatılmıştır. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=951
- 29 Ocak 2009 tarihinde Devlet Planlama Teşkilatında "Küresel Isınma Alanında Rasyonel Adımların Tespiti Projesi" toplantısına katılım sağlanmıştır.

2.3. Katılım Sağlanan Uluslar arası Süreç

- BMİDÇS kapsamında 29 Mart-08 Nisan 2009 tarihlerinde Almanya- Bonn'da yapılan Uzun Dönemli İşbirliği Geçici Çalışma Grubu 5. oturumu (AWGLCA-5) ile Kyoto Protokolü İlave Taahhütler Geçici Çalışma Grubu 7. oturumu (AWGKP-7) toplantılarına Genel Müdür Yardımcısı düzeyinde katılım sağlanmıştır. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=1723
- 01-12 Aralık 2008 tarihlerinde Polonya-Poznan'da düzenlenen İklim Değişikliği çerçeve Sözleşmesi 14. Taraflar Konferansına katılım sağlanmış ve Uluslararası Ormancılık Araştırma Merkezi-CIFOR (<http://www.cifor.cgiar.org/>) tarafından Konferansın 6. günü Poznan'da düzenlenen Orman Gününde Genel Müdürlüğümüzce bir yan etkinlik düzenlenmiştir. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=1211. Forest Day -2'da Genel Müdürlüğümüzün yanı sıra 38 kurum, kuruluş ve organizasyon yan etkinlik düzenlemiştir (<http://www.cifor.cgiar.org/Events/COP14-ForestDay/Side+Events.htm>)
- SBSTA gündeminde yer alan REDD (Reducing Emmissions from deforestation in developing countries) konusu görüşülürken Genel Müdürlüğümüz katılımcıları LULUCF adına söz alarak; gelişmekte olan ülkelerde ormansızlaşma ve orman bozulmasına ilişkin verilen destek ve teşviklerin Orman kaynaklarını sürdürülebilir orman yönetimi çerçevesinde yöneten taraflara da verilmesi gerektiğini belirtmiştir. Erken eylem planlarıyla mevcut orman kaynaklarını koruyan ve rehabilite eden tarafların da bazı tevsiklerden yararlanması gerektiğini ifade eden heyetimiz gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye'nin tevsiklerin dağıtımında, emisyon artış düzeyinden ziyade ülkelerin tarihi sorumlulukları ve iklim değişikliğinden etkilenebilirlik derecelerinin dikkate alınması gerektiğini belirtmiştir. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=1181
- 21-27 Ağustos 2008 tarihleri arasında Gana-Accra'da gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi(BMİDÇS) kapsamında Uzun Dönemli İşbirliği Geçici Çalışma Grubu 3. Oturumu ve Kyoto protokolü Ek-1 ülkeleri için ilave Taahhütler Geçici Çalışma Grubu 6. Oturumuna katılım sağlanmıştır. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=871

2.4. Hazırlanan Yayınlar ve Web Sayfası

- Hem çalışma grubu üyelerine hem de teşkilatımız personeline yönelik olarak OGM web sitesinde "İklim Değişikliği" sayfası oluşturulmuştur. Bu sayfada İklim Değişikliğinin nedenleri, uluslar arası süreç, Çerçeve sözleşmesi ve Kyoto Protokolü, iklim değişikliğinin ormanlar üzerine etkileri ve konuya ilişkin olarak gidilen yurt dışı görevlere ait görev raporları yer almaktadır. Ayrıca bu sitede uluslar arası gündemde iklim değişikliğine ilişkin haberler yer almaktadır. <http://www.ogm.gov.tr/iklim/index.htm>
- AKAKDO'dan kaynaklanan sera gazı emisyonlarının hesaplanması amacıyla çok sayıda uzmanının ortak çalışmasıyla Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli (IPCC) tarafından hazırlanan LULUCF-AKAKDO Uygulama Rehberi derlenerek kitap haline getirilmiştir ve söz konusu kitapçığın ilgili birimlere dağıtımı sağlanmıştır. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=1736
- Çalışma Grubu üyelerine yönelik olarak bilgilendirme amacıyla "İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Kapsamında Arazi Kullanımı, Arazi Kullanım Değişikliği Ve Ormancılık" konulu kitapçık hazırlanmıştır.
Genel Müdürlüğümüzce gerçekleştirilen yan etkinlikte yer alan konu ve sunumlar ile sunumları gerçekleştiren OGM-AKAKDO sekreteryası üyeleri hakkında özet bilgiler içeren bir kitapçık hazırlanmıştır. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=1363
- FAO'nun yayımladığı "Ormanlar ve İklim Değişikliğine İlişkin Stratejik Çerçeve" adlı kitapçığın ilk dört bölümü ve iklim değişikliği konulu videosu tercüme edilerek OGM web sitesinde yayımlanmıştır. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=1588

2.5. Sivil Toplum Kuruluşlarıyla İşbirliği

- LULUCF koordinatörlüğü kapsamında Sivil toplum kuruluşlarından Bölgesel Çevre Merkezi (REC) ve Alman Teknik İşbirliği (GTZ) ile görüşülerek İklim değişikliği konusunda ortak çalışma imkânları ve projeler görüşülmüştür.

3. Yapılması Planlanan Faaliyetler

3.1. Projeler

- İklim Değişikliği kapsamında yenilenebilir enerji kaynaklarının öneminin artması, odun ve üretim artıklarının önemli bir biyokütle kaynağı olarak değerlendirilmesi ve bu sürecin uluslararası kararlar ve mekanizmalarla teşvik edilmesi süreci kapsamında Orman Genel Müdürlüğü Biyokütle Komisyonu kurulmuş, özel sektör, akademisyen, araştırmacı ve üniversitelerle işbirliği halinde ormanlarımızda bulunan biyokütle potansiyeli İşletme Müdürlükleri ve Bölge Müdürlükleri bazında tespit edilmiştir. Odun esaslı yakıt yakan ve odun peleti ve briketi üretimi konusunda faaliyet gösteren firmalarla toplantılar düzenlenmiş ve arazi çalışmaları yapılmıştır. Bolu'da 2 ayrı orman işletme müdürlüğünde odun yongası ile ısınan kazan sistemleri kurulmuştur. Komisyon tüm bu çalışmaları içeren bir rapor hazırlamıştır. Konuya ilişkin olarak bir TÜBİTAK Projesi hazırlık çalışmaları devam etmektedir. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=936
- Çıkması muhtemel orman yangınları konusunda meteorolojik şartlar, yanıcı madde ve arazi şartları dikkate alınarak muhtemel yangın davranışlarını ortaya koymak, yanıcı maddeden kaynaklanan enerji miktarını hesaplamak ve bu enerjiyi soğurtmak için gerekli ekip ve ekipmanı (Köpük, su, arozöz) ortaya koyarak özellikle orman yangınları sırasında karar vericilere bilimsel altıklık bilgi sağlamak amacıyla Üniversiteler ve Havelsan ile işbirliği içinde "Orman Yangınlarının Simülasyonu" projesi hazırlık çalışmalarına başlanmıştır.
- AKAKDO konusunda hazırlanacak olan ulusal bildirimlerdeki veri kalitesinin yükseltilmesi, kullanılacak matematik modellerin geliştirilmesi, bu modellerin yer alacağı biçimde Orman Yönetim Planlarının (amenajman planlarının) geliştirilmesi ve iklim değişimini geciktirmeye dönük karbon yönetimi stratejilerinin oluşturulması amacıyla yönelik olarak "İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Kapsamında Türkiye Ormanlarının Karbon Stok Değişiminin Belirlenmesi" konulu bir TÜBİTAK- KAMAK projesi AR-GE Dairesi başkanlığınca hazırlanmış ve müşteri kurum olan Genel müdürlüğümüze Prof. Dr. Ünal ASAN tarafından 10 Şubat 2009 tarihinde sunulmuştur. Genel müdürlüğümüzün uygun görüşleriyle araştırmacıların yanı sıra Orman Genel Müdürlüğü personelinin de yer alacağı proje TÜBİTAK'a sunulmuştur.
- Genel müdürlüğümüz ile Alman Teknik işbirliği (GTZ) ile ortaklaşa "Türkiye Orman Ekosistemlerinin İklim Duyarlı Şekilde Yönetimi" projesi hazırlık çalışmaları başlamıştır. 4 Milyon €'luk ortak projenin bütçesi 2010 yılı çalışma programına alınmıştır. http://www.ogm.gov.tr/Haber_Girisi/Default5.aspx?id=1872

3.2. İklim Değişikliği Sürecinin Ormancılığa Etkisi

- İklim değişikliği sürecinin teşkilat çalışmalarına etkisini ortaya koyarak iklim değişikliği çerçevesinde uluslararası düzeyde oluşturulan görüşler çerçevesinde Türk ormancılığının mevcut durumunu, sorunlarını ve çözüm önerilerini ortaya koymak,
- Orman envanterinin, ormanların planlanması ve uygulamalarının, silvikültür metotlarının ve üretim çalışmalarının LULUCF Uygulama Rehberine uygun şekilde hazırlanması ve raporlanması,
- COP 15 Kopenhag'da oluşturulacak 2012 sonrası dönemine ilişkin LULUCF ve REDD konularında görüş oluşturmak,
- Oluşturulan envanter ekibine sözleşme ve Kyoto altında bildirilecek sera gazı envanter hesaplama yöntemleri hakkında eğitim programları düzenlemek,

- Hazırlanacak sera gazı envanterlerini coğrafi bilgi sistemine dayalı web tabanlı programla sistematik hale getirmek,

3.3. Çalıştay ve Eğitim Programları

- İklim değişikliği konusunda düzenlenecek hizmet içi eğitim programları ile teşkilata konunun önemini aktarmak,
- Öncelikle merkezde daha sonra da taşra birimlerini içerecek şekilde çalıştaylar düzenleyerek iklim değişikliğinin ormancılığa etkisini ve bu etki sonucu ormancılık faaliyetlerinde ne gibi düzenlemeler yapılması gerektiği konusunda politika ve strateji oluşturmak,
- Çalıştay sonuçlarına dayanarak Orman Genel Müdürlüğü İklim Değişikliği Tamimini hazırlamak,
- Yapılan tüm çalışmalar, toplantı kararları, yurtdışı görev raporları, sera gazı envanter raporları ve ülke bildirimlerinin, iklim değişikliği web sayfasında yer almasını sağlayarak kurumsal hafıza oluşturmaktır.

Önceki Kararlara İlişkin Gelişmeler

KARAR

2005/9 Ulusal Uzay Araştırmaları Programı

1. *Ulusal Uzay Araştırmaları Programının uzun vadeli ve sürdürülebilir yapıda bir devlet politikası olarak bütçesi ve yol haritası ile birlikte gerçekleştirilmesi için gereken tüm tedbirlerin alınmasına,*

2. *Ulusal Uzay Araştırmaları Programı koordinasyonunun ulusal kurum ve kuruluşlarla birlikte tam bir eşgüdüm içinde TÜBİTAK tarafından yapılmasına,*

3. *Türkiye'nin Avrupa Uzay Ajansına üyeliğini gerçekleştirecek çalışmaların TÜBİTAK'ın koordinasyonunda zaman geçirilmeden başlatılmasına,*

karar verilmiştir.

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- -

DAHA ÖNCE GELİŞME RAPORLANAN TOPLANTILAR

- Eylül 2005; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 12. Toplantısı
- Mart 2006; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 13. Toplantısı
- Eylül 2006; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 14. Toplantısı
- Mart 2007; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 15. Toplantısı
- Kasım 2007; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 16. Toplantısı
- Mayıs 2008; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 17. Toplantısı
- Aralık 2008; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 18. Toplantısı

SORUMLU KURULUŞLAR

- TÜBİTAK

İLGİLİ KURULUŞLAR

- TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar

GELİŞME

10 Mart 2005 tarihinde yapılan BTYK 11. toplantısında "Ulusal Uzay Araştırmaları Programı" 2005/9 nolu karar gereği ve 10 yıllık Eylem Planı kapsamında son dönemde gerçekleştirilen faaliyetler aşağıda program başlıkları altında sıralanmıştır.

Ulusal Uzay Araştırmaları Programı Koordinasyonu

2010 Ulusal Uzay Araştırmaları ve Teknolojileri Forumu

Bilindiği üzere Uzay Araştırmaları uzun vadeli faaliyetler sonucunda ülkelere değer kazandıran yüksek riskli ve prestijli bir alandır. Bu araştırmalardan somut sonuçların alınabilmesi için öncelikle ülkede sürdürülebilir bir irade ve kritik bir kapasite oluşumu gereklidir ve şarttır. Bu kapasitenin ilk sonuçlarının görülmesi amacıyla Ulusal Uzay Araştırmaları Programının ilk 5 yılı uygulamalarının değerlendirileceği ve ülkemizdeki tüm paydaşların katılacağı "Ulusal Uzay Araştırmaları ve Teknolojileri Forumu'nun" 2010 yılında yapılması için gerekli hazırlıklar başlatılmıştır. Bu hazırlıklar kapsamında TÜBİTAK Başkanlığı içinde koordinasyonla görevli bir "Uzay Araştırmaları ve Teknolojileri Koordinasyon Grubu" oluşturulmuştur.

Ulusal Uzay Teknolojileri Platformu

BTYK'nın 18. toplantısında alınan 2005/9 Ek Karar gereği TÜBİTAK koordinasyonunda "Ulusal Uzay Teknolojileri Platformunun" kurulması için gerekli ön hazırlıklar başlatılmıştır. Bu kapsamda TÜBİTAK Başkanlığı bünyesinde bir koordinasyon grubu oluşturulmuştur. Diğer taraftan Avrupa Uzay Teknolojileri Platformu ve Avrupa Uzay Ajansı ile konu hakkında bilgi alışverişinde bulunulmuştur.

Eylem Planının Hayata Geçirilmesine Yönelik Projeler

Ülkemizin kamu kurum ve kuruluşları tarafından özellikle TÜBİTAK destek programlarına sunulmak üzere projeler geliştirilmeye, önerilmeye ve desteklenmeye devam edilmektedir. Ayrıca, DPT ve diğer kurumlarımız ülkemizin uzay alanındaki gelişimine katkılarına devam etmektedir.

TÜBİTAK Uzay Teknolojileri Araştırma Enstitüsü (TÜBİTAK-UZAY) tarafından özgün olarak tasarlanan, geliştirilen ve üretilen yaklaşık 8 metre optik çözünürlüklü RASAT yer gözlem uydusunun uzaya gönderilmesi için uluslararası uydu fırlatıcısı firmalarla yapılan görüşmelerde sona gelmiştir.

Türk Silahlı Kuvvetleri ve diğer kamu kurumlarının sivil uydu görüntü ihtiyacını karşılamak amacıyla başlatılan, TÜBİTAK-UZAY ve Türk Havacılık ve Uzay Sanayii (TAI), işbirliğiyle gerçekleştirilen “2,5 Metre Çözünürlüklü Görüntüleme Amaçlı Bilimsel Araştırma ve Teknoloji Geliştirme (GÖKTÜRK 2)” projesinin ikinci yıl çalışmaları tamamlanmıştır. İlk Türk tasarımı ve üretimi olacak bu yüksek çözünürlüklü yer gözlem uydusunun 2012 yılında uzaya gönderilmesi hedeflenmektedir.

Avrupa Güney Gözlemevi (European Southern Observatory - ESO) ile TÜBİTAK Ulusal Gözlemevi (TUG) arasında işbirliğinin artırılmasına yönelik karşılıklı ortak çalışma niyeti beyanları yapılmıştır. 2009 yılı içinde detaylı bir işbirliği alt yapısının kurulabilmesi amacıyla ön görüşmelere başlanacaktır. Bunun dışında 60 cm’lik robotik bir teleskopun TÜBİTAK Ulusal Gözlemevine kurulumu tamamlanmıştır. Son olarak, TUG’a 2009 yılı sonunda kurulumu yapılacak 1 metre çaplı robotik teleskopun üretimine ilgili firma tarafından devam edilmektedir.

İnsan ve Bilgi

“Ulusal Uzay Araştırmaları Programı” çerçevesinde belirlenen hedeflere ulaşmak için ülkemizde, uzay bilimleri ve teknolojileri alanlarında yeterli sayıda ve gerekli nitelikte uzmanların kısa vadede yetiştirilmesi amacıyla 2008 yılında başlatılan TÜBİTAK-2230 Yurt Dışı Yüksek Lisans Burs Programına 2009 yılı için 152 kişi başvuruda bulunmuştur. Bu adaylardan 128 i ön elemeyi geçerek 2009 yılı bursiyer adayı olmaya hak kazanmıştır.

Diğer taraftan TÜBİTAK olarak bursiyerlerin çalışmalarını ve performansını daha yakından takip edebilmek ve her konuda yardımcı olabilmek amacıyla ortak bir internet gurubu (uzaybursiyerleri@tubitak.gov.tr) oluşturulmuştur. Bu kapsamda TÜBİTAK Başkanlığında ilk 10 bursiyerin katıldığı 1. aşama durum değerlendirme toplantısı düzenlenmiştir. Bu toplantıda ilk yarı yıl içinde bursiyerlerin yapmış olduğu çalışmalar değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerde ilk yarıyıl eğitim dönemlerine ilişkin bursiyerlerden bir rapor alınmıştır. Bu rapor genel olarak; alınan dersler, araştırma alanları, planlanan çalışmalar ile karşılaşılan zorluklar gibi başlıkları içermektedir.

Uluslararası İlişkiler

a. Avrupa Organizasyonları ile Uzay Alanında Stratejik İşbirliği Faaliyetleri

Avrupa Uzay Organizasyonları ile stratejik işbirliği faaliyetleri kapsamında iki önemli toplantıya davetli olarak aktif katılım sağlanmıştır.

Birinci toplantı, ülkemizdeki kurumsallaşma çalışmalarına da yardımcı olacak olan Macaristan’ın Budapeşte Kentinde 26-27 Ocak 2009 tarihlerinde düzenlenen “**Models of Governance of National Space Activities in the Evolving European Framework. Optimising Benefits from Participation in European Programmes**” konulu konferanstır. Avrupa ülkelerindeki uzay faaliyetlerinin nasıl yönetildiği ve farklı yönetim modellerinin Avrupa’nın evrimindeki yeri ile Avrupa Uzay Programları (Galileo, Global Monitoring for Environment and Security(GMES)) bu konferans da görüşülmüştür. Sadece Avrupalı ülkelerin katılım sağladığı bu konferansa TÜBİTAK davetli ülke kuruluşu olarak yer almıştır.

Konferansa Avrupa’da uzayla ilgili organizasyonlardan üst düzey yetkililer, Avrupa Parlamentosu üyeleri, Avrupa sanayisi ve enstitülerinden temsilciler ile Avrupa ülkelerinden davetliler katılım sağlamıştır. Yaklaşık 100’ün üzerinde 25 ülkeden temsilci konferans da yer almıştır. Bu konferansda Avrupa’daki uzay faaliyetleri ile ilgili ulusal yönetimlerin ve Avrupa’yı kapsayan ülkelerarası yönetimlerin yapıları görüşülmüştür. Konferans EURISY ve Avrupa Uzay Politikaları Enstitüsü ESPI ile Macar Uzay Ofisinin organizasyonu ile gerçekleştirilmiştir. İtalyan Uzay Ajansı ASI, Fransız Uzay Ajansı CNES, Alman Uzay Ajansı DLR ile Avrupa Uzay Ajansı ESA konferansa destek veren kuruluşlardır. Konferansın amacı, Avrupa ülkelerinin Avrupa Uzay programından kendi ülke özelinde

farklı niteliklerini ortaya koyarak en iyi şekilde nasıl yararlanacaklarını göstermek ve Avrupa'daki ulusal ve uluslararası uzay organizasyonlarının yönetilme şekillerini ortaya koymaktır. Konferansta görüülen temel konular aşığıda sıralanmıştır.

- Avrupa'daki uzay yönetimlerinde karakteristikler ve ön koşullar
- Bölgelerin önemli rolü
- Avrupa Programları Galileo (Küresel Konumlama ve Navigasyon Sistemi) ve GMES (Çevre ve Güvenlik için Küresel İzleme)
- Galileo ve GMES programında karşılaşılan zorluklar,
- GMES için bir yönetim modeli EUMETSAT (Avrupa Meteoroloji Uyduları Ajansı)
- Uzay konum-mevki farkındalığı ve araştırılması
- Sanayi Politikaları
- İyi dengelenmiş ve üretken bir sanayi politikasının gereksinimi
- Yeni AB üyeleri için pazarlar
- Aşığı akımlı Başarılı Avrupa Pazarları için önkoşullar
- Kurumsal sorunlar
- Ulusal uzay faaliyetlerinin tasarımı için parametreler
- Organizasyonlar için ana nedenler
- Avrupalı Ülkelerle İşbirliği Anlaşması (PECS) mekanizmasının değerlendirilmesi
- Uzay faaliyetlerinin yasal ve politika çerçeveleri
- Ulusal uzay yasalarının yararları ve uzay yasalarına olan ihtiyaç
- Belirleyici bir faktör insan kaynakları
- Uzaydaki süreçlerin devamı için diyalog ve güven

Uzayın faaliyet alanı olarak çok çeşitlilik içerdiği ve birçok sektörü ve farklı aktörleri kapsadığı, konferansa katılan Avrupalı ülkelerin temsilcileri tarafından özellikle belirtilmiştir. Bu bakımdan yürütmeye ilişkin doğrudan sorumlu Ar-Ge temelli icracı bir idarenin altında organizasyonların kurulması ve yönetilmesi konferansta ortak görüş olarak benimsenmiştir. Böylece uzayın stratejik yönünün de korunmuş olacağı not edilmiştir.

İkinci toplantı ise Çek Cumhuriyeti'nin başkenti Prag'da 12-13 Mart 2009 tarihlerinde gerçekleştirilen **"Securing Human Resources for the Future Space Sector"** konu başlıklı EURISY tarafından organize edilen çalıştaydır. Avrupa ülkelerindeki geleceğin uzay sektörü için gerekli insan kaynaklarının nasıl güvence altına alınacağı bu çalıştayda görüşülmüş ve Avrupa karar mekanizmalarına sunulmak üzere bir eylem planı ortaya konulmuştur. TÜBİTAK bu çalıştayın program komitesinde, bir oturumun başkanlığı ile eylem planı hazırlığında düzenleyici üye olarak yer almıştır. Türkiye'nin bir kuruluşunun **"Avrupa'nın Uzay Eğitimi Politikalarını"** oluşturmada doğrudan aktif bir konumda yer alması önemle not edilmesi gereken bir durumdur.

Çalışmaya uzay ajansları, akademi, sanayi ve ulusal hükümetleri temsilen 14 ülkeden 54 profesyonel uzmanın katılımı sağlanmıştır. Uzay sektörünün orta vadedeki insan gücü ihtiyaçlarının nicelik yönünden güvenilir bir değerlendirmesi yapılmıştır. Katılımcılar tarafından geleceğin uzay toplumu ve eğitim toplumu üzerine kısa ve uzun dönemli aksiyonların neler olabileceği görüşülmüş ve ihtiyaçların başarı ile karşılanması için öneriler sunulmuştur.

Geleceğin uzay sektörünün bugün ile yaklaşık benzer büyüklükte olacağı fakat toplumda farklı rollerde ortaya çıkacağı ve farklı becerilere sahip olacağı belirtilmiştir. Ayrıca Dünyadaki ekonomik yapının değişmesinde önemli rol oynayacağı ve yeni hizmet sektörlerinin ortaya çıkacağı vurgulanmıştır. Bunun yanı sıra, kamunun altyapı ve hizmet geliştirilmesindeki güçlü rolünün devam edeceği özellikle kullanıcının ihtiyaçları yönünde açılımlar yapılacağı ve pazarın sürekliliği için önlemlerin alınması gerektiği dile getirilmiştir. Piyasanın uluslararası rekabetin büyüdüğü bir ortamda gelişmesi

öngörülmüştür. Konferansa katılan uzmanların görüşlerine göre, uzayın keşfi ve uzay biliminin çerçevesi ve büyüklüğü konusunda kısa ve orta vadede çok önemli bir değişiklik beklenmemektedir.

Günümüzde uzay sektörü için gerekli işgücü ihtiyacı sınırlı kalmaktadır. Buna rağmen sektör için yeterli insan gücü bulunamamaktadır. Uzay sektörü işgücünün yapısı değişime uğramaktadır. Örneğin mühendislik işlerinde azalma görülürken iletişim, pazarlama, kullanıcı ara yüzü gibi alanlara yönelik gereksinim artmaktadır. Sektör ise yüksek dereceli kalifiye işgücünü korumaya devam etmektedir. Avrupa da gezici, çok dilli, kültürlerle içiçe, ve işbirliği yönü gelişmiş insan gücü profilinde artış gözlenmektedir. Ayrıca disiplinler arası gelişme sağlayan becerileri bir arada götürebilen işgücü ihtiyacında önemli oranda artış vardır. Katılımcılar cinsiyet karşılaştırılmasında ciddi oransızlık olduğunu ortaya koymuştur.

Bugün Avrupa Uzay sektöründe tam olarak insan gücü ihtiyaçlarının karşılanmasının mümkün olmadığı, ancak yakın gelecekte gerekli önlemler alınmazsa konunun daha da kötüye gidebileceği uzmanlar tarafından önemle vurgulanmıştır. Katılımcılar Avrupa'daki eğitim sisteminin Uzay Sektörünün ihtiyaçları doğrultusunda yeniden organize olması gerektiğini özellikle belirtmişlerdir. Uzmanlar; Uzay eğitimi için geliştirilmiş uluslararası ve sektörler arası bir koordinasyona gereksinim olduğunu, bunun da öncelikle problemleri iyi tespit ederek, Avrupa düzeyinde uzay eğitiminin idaresini organize ederek ve uzay sektörünün çekiciliğini güçlendirerek mümkün olacağını belirterek fikir birliğine varmışlardır.

Problemin değerlendirilmesi aşamasında somut verilerin yokluğundan dolayı Avrupa Uzay Ajansı (ESA) veya Avrupa Komisyonu tarafından açılacak bir çağrı ile sektörün insan kaynağı ihtiyaçlarının nitelik ve nicelik olarak araştırılması katılımcılar tarafından önerilmiştir. Burada Avrupa'nın uzay sektörünün demografisi ile ilgili bir veritabanı kurulması, Avrupa ekonomisine sektörün gerekli katkısı ile orta ve uzun dönem ekonomik perspektifin değerlendirilmesi, ihtiyaç olabilecek beceri ve yeteneklerin ortaya çıkarılması ile Avrupa'nın mevcut eğitim aktörleri ile ders müfredatının haritalanması konularında görüş birliğine varılmıştır.

Diğer bir öneri de Avrupa'daki uzay eğitimi konusunda faaliyet gösteren aktörlerin kaynaklarının daha verimli ve etkin paylaşımının daha sinerjik ve eşgüdüm içinde yürütülmesi için Avrupa'da bir platform ile uluslar üstü veya hükümetler arası işlerin yapılacağı bir ofisin kurulması ihtiyacıdır.

Son olarak uzay sektörünün daha çekici kılınması için Avrupa'nın bir vizyonunun olması; bu vizyonun geleceğin Avrupa'sını, ekonomisini, bilgi ve yeniliğini ve topluma katkısını temel alması ve Avrupa'daki ülkelerin ve tüm aktörlerin böyle bir vizyonun oluşturulmasında ortak çalışması gerektiği önerilmiştir. Ek olarak uzay sektörü için özellikle gençler ve öğrenciler için iletişim-haberleşme araçları geliştirilmesine ihtiyaç olduğu belirtilmiştir. Uzayla ilgili kariyer seçiminde ihtiyaç olan çalışmalarda seçimin kolaylaştırılmasını sağlamak için iyi bir burs çerçevesi geliştirilmesi, ajanslar ve sanayinin bu çerçevenin oluşturulmasına destek vermesi gerektiği vurgulanmıştır.

b. Avrupa Komisyonu

14. Avrupa Yer gözlem Çalışma Grubu "High Level Working Group(HLWG-14) - Üst Düzey Çalışma Grubu" toplantısı 20 Nisan 2009 tarihinde Belçika'nın Brüksel kentinde Avrupa Komisyonu Araştırma Genel Müdürlüğü'nün başkanlığında gerçekleştirilmiştir. Toplantıya TÜBİTAK Başkanlığından katılım sağlanmıştır. Toplantıda "**Avrupa Proje Çalıştayının**" ikinci toplantısının Türkiye'de düzenlenmesi konusunda girişimde bulunulmuştur. Ayrıca Dünya Yer Gözlem Grubu'nun (Group on Earth Observation(GEO)) faaliyetlerinin ülkemizde tanıtımı ve farkındalık yaratma konusunda ulusal bir çalıştay yapılması için hazırlıklara başlanmıştır. Son olarak 2010 yılında düzenlenecek GEO üye ülkelerinin bakanlarının katıldığı uluslararası konferans öncesi yapılacak GEO komiteleri toplantılarının Ankara'da TÜBİTAK Başkanlığında gerçekleştirilmesi konusunda Avrupa Komisyonu yetkilileri ile ön görüşmeler yapılmıştır.

c. Avrupa Uzay Ajansı (ESA)

Avrupa Uzay Ajansı (ESA) ile 2009-2010 yıllarını kapsayan bir yol haritası ve eylem planı taslağı üzerinde ön çalışmalar tamamlanmıştır. 8-9 Haziran 2009 tarihlerinde bir ESA heyeti bu taslakları görüşmek üzere TÜBİTAK Başkanlığına resmi bir ziyarette bulunmayı planlamaktadır. Hazırlanan yol haritasındaki eylemler özetle şunlardır;

- Uzay bilim diyalog grubu ve projeler oluşturma,
- Uzay teknoloji diyalog grubu ve projeler oluşturma,

- Yer gözlem diyalog grubu ve projeler oluşturma,
- Uzay alanı konulu seri derslerin açılması,
- Türkiye için eğitim programı,
- Doktora sonrası çalışmalarına uluslararası burs desteği,
- ESA tesislerinden yararlanma,
- Mühendisler için yerinde eğitim,
- Avrupa uzay standartlarına katkı,
- 2009 yılında GMES konulu çalıştay düzenleme,
- 2010 yılında ortak yaz okulu düzenleme,
- 2010 yılında Birleşmiş Milletler ile ortak konferans düzenleme,
- Uzay politikaları konusunda ortak bir toplantı düzenleme,
- Uzay güvenliği konusunda bilgi alışverişi,
- Ulusal Uzay Teknolojisi Platformuna ESA uzmanlarından destek,
- Türkiye'deki organizasyonlardan gelen önerilerin değerlendirilmesi,
- Mevcut anlaşmanın gözden geçirilmesi ve yeni anlaşmanın hazırlıklarının başlatılması,
- ESA'nın zorunlu olmayan seçmeli programlarına katılım görüşmeleri.

d. Rusya Federasyonu

Rusya Federasyonu Uzay Ajansı ROSCOSMOS ile TÜBİTAK arasında kurumlararası ikili işbirliği anlaşması yapılması için resmi görüşmeler başlatılmıştır.

e. UNESCO

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültürel Organizasyonu UNESCO'NUN "Dünya Mirası Konvansiyonunu desteklemek için Uzay Teknolojileri (Özellikle Yer Gözlem Sistemleri)" başlıklı açık çerçeve anlaşmasına TÜBİTAK'ın katılım sağlaması yönünde UNESCO ile başlatılan görüşmeler olumlu sonuçlanmıştır. Bu çerçeve anlaşması UNESCO – ESA (Avrupa Uzay Ajansı) ortak girişimi olarak geliştirilmiştir. Anlaşma ESA tarafından da desteklenmektedir. Uzay Teknolojileri girişimine TÜBİTAK'ın katılması ile ülkemizin zengin kültürel ve doğal mirasının korunmasına katkı sağlanacak ve aynı zamanda bu miras üzerinden katma değer üretilmesinde önemli farkındalık yaratılacaktır.

f. Diğer Ülkeler

İngiltere (BNSC), Hollanda (NIVR) ve Almanya (DLR) Uzay kurumları ile TÜBİTAK arasında yapılan ön görüşmeler sonuçlanmış, ikili kurumsal işbirliği anlaşmalarının imzalanması yönünde hazırlıklara başlanmıştır.

g. Birleşmiş Milletler (BM)

BM Uzay İşleri Ofisi'ne bağlı "United Nations Committee on the Peaceful Uses of Outer Space (COPUOS)"-Uzayın Barışçı Amaçlarla Kullanılması Komitesi (UBAKK) ile daha etkin çalışmalar yapmak ve BM'ye Türkiye'nin aktif katılımını sağlamak amacıyla Şubat 2009 tarihinde UBAKK Bilimsel ve Teknik Alt Komite toplantısına TÜBİTAK tarafından aktif katılım sağlanmıştır.

EK

- -

KARAR

2005/10 Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı 2005-2010

BTYK'nın 2004/1 no.lu kararı ile TÜBİTAK ve DPT işbirliği ile hazırlanması istenen ve ekte (2005/10 - Ek 1) sunulan Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı'nın (BTP-UP) onaylanmasına,

TÜBİTAK'a Uygulama Planı'nın uygulanmasını izleme ve koordinasyon görevinin verilmesine,

Uygulama Planı'nda öngörülen eylem alanlarında görevli tüm kuruluşların TÜBİTAK ile yakın işbirliği içinde çalışmaları planlamaları ve yürütmelerine,

karar verilmiştir.

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 2004/1 Ulusal Bilim ve Teknoloji Politikaları Uygulama Planı 2005-2010

DAHA ÖNCE GELİŞME RAPORLANAN TOPLANTI

- Eylül 2005; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 12. Toplantısı
- Mart 2006; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 13. Toplantısı
- Eylül 2006; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 14. Toplantısı
- Mart 2007; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 15. Toplantısı
- Kasım 2007; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 16. Toplantısı
- Mayıs 2008; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 17. Toplantısı
- Aralık 2008; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 18. Toplantısı

SORUMLU KURULUŞLAR

- TÜBİTAK
- DPT

İLGİLİ KURULUŞLAR

- TARAL Kapsamındaki Kuruluşlar

GELİŞME

TARAL Stratejik Amaçlarına Yönelik Gelişmeler

1. Bilim ve Teknoloji Farkındalığının ve Kültürünün Geliştirilmesi

1.1. TÜBİTAK Bilim ve Toplum Çalışmaları

Ülkemizde bilim okuryazarlığını yaygınlaştırarak toplumumuzun bilim, teknoloji ve yenilik kültürünü benimsemesini sağlamak, TÜBİTAK'ın başta gelen görevlerinden biridir. TÜBİTAK, bu amaca hizmet eden bilim ve toplum faaliyetlerini Bilim ve Toplum Daire Başkanlığı çatısı altında sürdürmektedir.

a. TÜBİTAK Bilim ve Toplum Proje Destekleri

4003 Bilim Merkezi Kurulması Çağrısı

TÜBİTAK, bilim merkezlerinin toplumumuzda bilim kültürünü yaygınlaştırmak için son derece önemli bir rol üstleneceği öngörüsünden yola çıkarak, 2008 yılında yayınlanan 4003 Çağrısı kapsamında Konya Büyükşehir Belediyesi'ne ait proje önerisinin desteklenmesine karar verilmiş ve sözleşme imzalanarak çalışmalar başlatılmıştır.

Projede, Konya Büyükşehir Belediyesi ile birlikte Konya İl Özel İdaresi, Konya Sanayi Odası, Konya Organize Sanayi Bölgesi, Selçuk Üniversitesi, Konya İl Milli Eğitim Müdürlüğü, Konya İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü destekleyen kuruluşlar olarak yer almaktadır. Bilim merkezinin kurulacağı alan,

Konya Organize Sanayi Bölgesi tarafından Belediye'ye tahsis edilmiş, yaklaşık 100.000 m² genişlikte bir alandır. İnşa edilmesi planlanan bilim merkezinin kapalı alanı ise 16.500 m² civarında olacaktır.

TÜBİTAK, bilim merkezinin kavramsal tasarımı, içereceği sergilerin belirlenmesi ve gerekli materyalin temin edilmesi, bilim merkezinde yapılacak etkinliklerin hazırlanması, bilim merkezi yönetim ve işletme modelinin kurulması, merkez için gerekli insan kaynağının eğitimi, projenin izlenmesi ve bilim merkezinin kurulmasından sonra denetlenmesini üstlenmektedir. Proje Yürütücüsü Kurum olarak Konya Büyükşehir Belediyesi ise bina ve kapalı alanların, çevre düzenlemesi ile beraber projelendirilmesi ve inşaatı, atölye ve etkinliklerin gerçekleştirilmesi ve bilim merkezinin işletilmesinden sorumludur.

Bilim merkezinin kuruluş faaliyetleri kapsamında, master plan hazırlanmış ve bu plan doğrultusunda sergi temin çalışmaları başlatılmıştır. Mimari proje teminine yönelik olarak proje seçimi tamamlanmıştır.

Bu kapsamda TÜBİTAK'ın sorumluluğunda olan sergi tedarik çalışmaları ile ilgili olarak teklif alınması amacıyla bilim merkezi sergisi üreten önde gelen firmalarla iletişime geçilmiştir. TÜBİTAK tarafından hazırlanan master plan ışığında bilim merkezinin içeriğinin tedariğine yönelik bir teklif daveti hazırlanarak ilgili firmalara gönderilmiştir. Gelen tekliflerin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar devam etmektedir.

4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Çağrısı

2007 yılı içerisinde yayınlanmış olan 4001 kodlu Doğa Eğitimleri ve 4002 kodlu Bilim Kampları/Okulları adlı Bilim ve Toplum Proje çağrıları sonucunda toplam 168 başvuru alınmış ve 60 proje desteklenmiştir. Desteklenen 60 projenin 41'i sonuçlanmıştır. Bu projelerle şimdiye kadar doğrudan ulaşılan kişi sayısı 6.000'in üzerindedir. Hedef kitlesi genellikle öğretmenler olduğu için Doğa Eğitimleriyle oluşan yaygın etki bu sayının ötesindedir. Bu projelere katılan öğretmenlerin kazanımlarını öğrencilerine aktarmaları mümkün olmakta, ayrıca katılımcılar daha sonra kendi projeleriyle kazanımlarını farklı kitlelere yayabilmektedir. Örneğin II. Çağrı döneminde proje başvurusunda bulunan kişilerden 10'u daha önce Bilim ve Toplum Projelerinde katılımcı olarak yer almış kişilerdir. Buna ek olarak bazı proje yürütücüleri, devam eden ve sonuçlanan projelerin çıktısı olarak yurtiçi ve yurtdışındaki seminer ve konferanslarda poster sunumları yapmış ve yayınlar çıkarmıştır. Bu durum, Bilim ve Toplum projelerinin, düzenlenen etkinliklerle hedef kitleye bilimi sevdirmeye ve bu konuda farkındalık yaratmanın yanında, bilim ve toplum alanının akademik olarak incelenmesine ve akademi dünyasında yaygınlaşmasına da katkıda bulunduğunu göstermektedir.

Bu projeleri yürüten ya da projelerde görev alan kişilerden alınan geri bildirimler, Bilim Kampları/Okullarına katılan çocukların bilimsel konulara, okumaya, araştırmaya ilgilerinin arttığı ve sosyal konularda daha girişken oldukları; Doğa Eğitimlerine katılan eğitici, lisans ve lisansüstü öğrencilerin ise kendi alanları dışındaki konulara da ilgi duymaya, özellikle doğa bilimlerinin disiplinlerarası yapısını daha iyi kavramaya başladıkları yönündedir.

Ayrıca bu projelerle bilim ve toplum alanında insan kaynağı yaratılmıştır. Pek çok üniversite öğrencisi rehber olarak bilim kampları/okullarında görev almıştır. Önceki yıllarda eğitimci olarak doğa eğitiminde görev alan bazı kişiler ise yeni çağrı döneminde yürütücü olarak destek programının yaygın etkisinin artmasına katkıda bulunmuşlardır. Şimdiye kadar TÜBİTAK tarafından desteklenen bilim ve toplum projelerinde rehber ya da eğitici olarak toplam yaklaşık 1000 kişi görev almıştır.

"Doğa Eğitimleri" ve "Bilim Kampları/Okulları" çağrı başlıkları, 2009 yılı Mart ayında "Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları" adıyla tek başlık altında birleştirilmiş ve 4004 çağrı koduyla yayınlanmıştır. Toplam 92 proje başvurusunun yapıldığı bu çağrı döneminde, projelerin ön değerlendirme aşaması devam etmektedir. Proje içeriklerinin panelistler tarafından değerlendirilme süreci 2009 yılı Mayıs ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

b. TÜBİTAK Yayınları

TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları

TÜBİTAK Popüler Bilim Kitapları, bilimi yaygınlaştırmak ve geniş kitleler tarafından okunur kılmak amacıyla 1993 yılında yayın hayatına başlamış ve 30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla 310 kitaba ulaşan Popüler Bilim Kitapları'nın toplam tirajı 9.800.000'i aşmıştır.

Toplumumuzda bilimle ilgili olumlu yargı oluşturarak, bilginin bireysel kazanıma dönüşmesine yönelik merak ve motivasyonu tetiklemek, öncü bireylerin yetişeceği bir bilgi toplumunun oluşmasına destek olmak amacıyla pilot uygulaması Kasım 2008 tarihinde Konya'da gerçekleştirilen, Türkiye genelindeki 593 Yatılı İlköğretim Bölge okulu kütüphaneleri ile bu okullarda öğrenim gören 265.000 öğrenci ve bu okullarda görev yapan 13.300 öğretmen ile Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı 1.158 halk kütüphanesine TÜBİTAK Kitaplarını bağışlama ve TÜBİTAK Kitaplığı kurma projesi Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet AYDIN'ın himayesinde devam etmektedir. 1 Haziran 2009 itibarıyla; 66 ile, 925 bine yakın yayın ulaştırılmıştır.

TÜBİTAK Akademik Yayınları

Akademik Dergiler: TÜBİTAK ilk akademik dergileri konularına göre Science Citation Index Expanded yanında başta Chemical Abstracts, Engineering Index, Biological Abstracts olmak üzere birçok uluslararası Index veya Abstract tarafından taranmaktadır.

En önemli endeks olarak kabul gören Science Citation Index Expanded (SCIE) tarafından taranan *Turkish Journal of Chemistry* (1995 yılından itibaren), *Turkish Journal of Veterinary and Animal Sciences* (1996 yılından itibaren), *Turkish Journal of Earth Sciences* (2004 yılından itibaren), *Turkish Journal of Agriculture and Forestry*, *Turkish Journal of Medical Sciences*, *Turkish Journal of Mathematics* (2007 yılından itibaren), *Turkish Journal of Biology*, *Turkish Journal of Zoology*, *Electrical Engineering and Computer Sciences* (2008 yılından itibaren), *Turkish Journal of Botany* 2009 yılı başından itibaren taranmaya başlanmış ve SCI-E'de taranan dergi sayımız 2009 yılında 10'a yükselmiştir.

2. Bilim İnsanı Yetiştirilmesi ve Geliştirilmesi

2.1. Milli Eğitim Bakanlığı 1000 Öğrenci Projesi

Ülkemizin yetişmiş insan gücü ihtiyacının karşılanması amacıyla, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2006 yılından itibaren yurt dışına lisansüstü öğrenim yapmak üzere 5 yıl içinde 5000 öğrenci gönderme kararı alınmıştır.

Avrupa Birliği süreci ile küreselleşmenin getirdiği ekonomik, siyasî, sosyal ve hukukî boyut böyle bir teşebbüsü ülkemiz açısından zarurî kılmaktadır. Bu zaruret göz önünde bulundurularak ülkemizin, önümüzdeki 20 yıl içerisinde ihtiyaç duyacağı alanlar, bu alanlarda en iyi eğitimin nerede yapıldığının tespiti için 2005 yılı başlarından itibaren TÜBİTAK ile ortak bir çalışma yürütülmüştür. Ayrıca YÖK, TPAO ve kamu kurum ve kuruluşlardan da görüş alınmıştır.

1- 2006-2007 öğretim yılı için 1000 öğrencinin lisansüstü öğrenim amacıyla yurtdışına gönderilmesi planlanmıştır. Duyuru çerçevesinde öğrencilerin müracaatları alınmış ve 610 öğrencinin belirlenen alanlara yerleştirilmeleri sağlanmış olup bu öğrencilerden 591'i evraklarını tamamlayarak teslim etmiştir. Söz konusu öğrencilerin ABD, Almanya, Avustralya, Belçika, Fransa, Hollanda, İngiltere, Y.Zelanda, Japonya ve Kanada'da öğrenim görmeleri uygun görülmüştür. 591 öğrenciden 431'i yurtdışındaki öğrenimine başlamış 138'si çeşitli sebeplerle burs hakkında vazgeçmiş 22'si ise master derecesini alarak görev talep etmek üzere yurda kesin dönüş yapmış bulunmaktadır.

2- 2007-2008 öğretim yılında aynı proje kapsamında 1500 öğrencinin yurtdışına gönderilmesi planlanmıştır. Başvuru yapan öğrencilerden MEB için öğrenim yapmaya hak kazananlar yüksek lisans ve isterlerse doktora, YÖK için yüksek lisans ve doktora, TPAO için ise sadece master öğrenimi görmelerine izin verilmektedir. 2007 yılında belirlenen 1500 kontenjana 794 adayın yerleştirmesi yapılmış, bunlardan 468 aday gerekli belgeleri tamamlayarak teslim etmiştir. 468 öğrenciden 396'sı yurtdışındaki öğrenimine başlamış 28'i çeşitli sebeplerle burs hakkında vazgeçmiş, 43'ünün yurtdışından kabul işlemleri için işlemleri devam etmekte olup 1'i ise master derecesini alarak görev talep etmek üzere yurda kesin dönüş yapmış bulunmaktadır.

3- 2008-2009 öğretim yılında aynı proje kapsamında 1400 öğrencinin yurtdışına gönderilmesi planlanmıştır. Başvuru yapan öğrencilerden YÖK için öğrenim yapmaya hak kazananlar yüksek lisans ve doktora, TPAO için ise sadece master öğrenimi görmelerine izin verilmektedir. 2008 yılında belirlenen 1400 kontenjana elektronik ortamda 1102 adayın yerleştirilmesi yapılmıştır. 1102 adaydan 979'u ilk belgeleriyle başvuruda bulunmuş olup bu öğrencilerden 932'sinin belgeleri geçerli görülmüştür. Ancak, 932 adaydan 709'i istenen belgelerini tamamlayarak teslim etmiştir. 709 öğrenciden 63'ü yurtdışındaki öğrenimine başlamış 20'si çeşitli sebeplerle burs hakkında vazgeçmiş, 626'sının yurtdışından kabul işlemleri için işlemleri devam etmektedir.

Tablo 4. 1416 Sayılı Kanun Uyarınca Resmi-Burslu Statüde 5 Yılda 5000 Öğrencinin Yurtdışına Gönderilmesi Projesi ile İlgili İstatistikî Bilgiler (28/04/2009 tarihi itibarıyla)

Kontenjan Dönemi	Başvuran Öğrenci Sayısı	Kontenjan Dönemi İtibarıyla Öğrenimine Başlayan Öğrenci Sayısı	Öğrenimden Vazgeçen Öğrenci Sayısı	İşlemleri Devam Öğrenci Sayısı	Görev Talep Eden Öğrenci Sayısı
2006	591	431	138	-	22
2007	468	396	28	43	1
2008	709	63	20	626	-
TOPLAM	1768	890	186	669	23

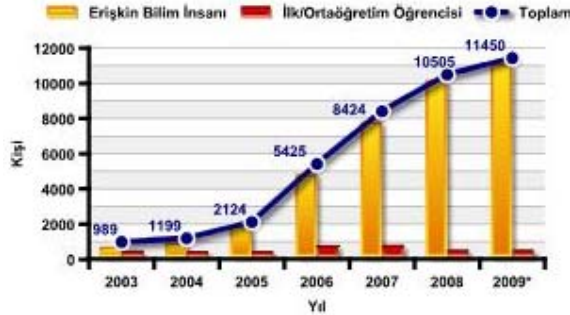
2.2. TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleri

TÜBİTAK-Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı (BİDEB), ülkemizin bilim ve teknoloji alanında gelişmesinde en kritik rolü oynayan insan gücünün yetiştirilmesini destekleme görevini üstlenmiştir.

Bilim insanlarının, araştırmacıların yetiştirilmeleri ve desteklenmeleri için olanaklar sağlamak; bu amaçla ödüller vermek, öğrenim ve öğrenim sonrasında üstün başarısıyla kendini gösteren gençleri izleyerek onların yetişme ve gelişmelerine yardım etmek ve bu amaçla burslar vermek, yarışmalar düzenlemek ve yayınlar yapmak, BİDEB'in ana görevleridir.

Desteklerin türleri, desteklenen kişi sayısı ve destek miktarları ülkemizin ihtiyaçlarına paralel olarak her yıl sürekli artmaktadır. 2003 yılında 1.527 olan desteklenen toplam bilim insanı sayısı 2007 yılında 11.863'e ve 2008 yılında 15.882'ye ulaşmıştır. BİDEB tarafından yürütülen 24 burs ve destek programı kapsamında 30 Nisan 2009 yılı itibarıyla toplam 9.339 bilim insanı desteklenmiştir. 2009 sonu itibarıyla yaklaşık 15.500 bilim insanının ve genç araştırmacının desteklenmesi hedeflenmiştir.

Desteklenen bilim insanı sayısı ve verilen destek miktarları Şekil 1-a, 1-b ve 2'de gösterilmiştir.

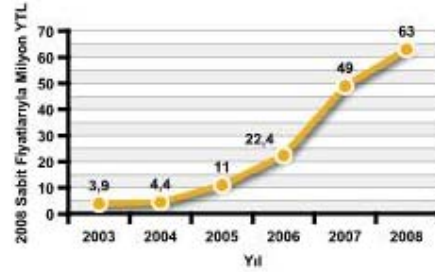

Şekil 1-a. O Yıl İçinde Desteklenmeye/Burs Almaya Başlayan Bilim İnsanı Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 1-b. Desteklenen Toplam Bilim İnsanı Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

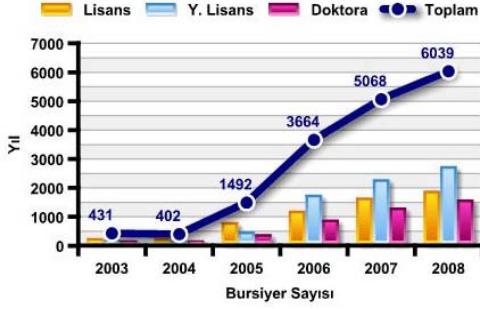
Ülkemizin mevcut ve önümüzdeki yıllarda oluşacak ihtiyaçları göz önüne alınarak bilim insanı sayısının genel nüfusa oranının artmasını sağlamak amacıyla, TÜBİTAK, lisans, yüksek lisans ve doktora burslarının sayısını 2005 yılından itibaren önemli ölçüde artırmıştır. Böylece hem başarılı gençlerimizin teknoloji ve bilgi üreterek topluma daha faydalı olmaları hem de bilim ve teknoloji alanına yönelmeleri sağlanmaktadır. 30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla bursiyerliği devam eden 1.753 Yurt İçi Lisans, 2.529 Yurt İçi Yüksek Lisans ve 1.441 Yurt İçi Doktora bursiyeri bulunmaktadır. Şekil 3'te BİDEB tarafından verilen toplam lisans, yüksek lisans ve doktora bursiyer sayılarının yıllara göre dağılımı verilmiştir.

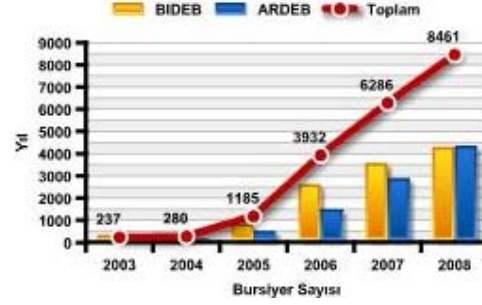
Şekil 2. Toplam Destek/Burs Miktarlarının Yıllara Göre Dağılımı

Bilim ve teknolojinin itici gücünü oluşturan insan gücünün oluşmasına katkı sağlama misyonu çerçevesinde 06/09/2008 tarihli TÜBİTAK Bilim Kurulu kararıyla, TÜBİTAK Yurt İçi Lisans Burs Programı ile Yurt İçi Yüksek Lisans Burs Programları kapsamında önceki yıllarda desteklenen bursiyerlerden hiç ara vermeden alanlarında yüksek lisans ve doktora eğitimlerine devam edenlerin ilgili Yurt İçi Yüksek Lisans ve Yurt İçi Doktora Burs Programları kapsamında mezun oldukları yıl geçerli olan başvuru şartlarını taşımalarına gerek olmaksızın TÜBİTAK bursiyerliklerinin devam etmesi uygun bulunmuştur. Böylece lisans aşamasından itibaren TÜBİTAK bursiyeri olan bir öğrencinin doktora eğitiminin sonuna kadar TÜBİTAK bursiyerliğinin devam etmesi ve yaklaşık 12 yıl boyunca desteklenebilmesi sağlanmıştır. Bu çerçevede ilk defa başvurular 2008 yılı Kasım ayı içerisinde alınmış ve 4 Yüksek Lisans öğrencisi ve 144 doktora öğrencisi olmak üzere toplam 148 öğrenci doğrudan bursiyer olmaya hak kazanmıştır.

BİDEB tarafından başarı kriteri esas alınarak verilen bu yüksek lisans ve doktora burslarının yanı sıra, desteklenen akademik projelerde ve TÜBİTAK – 1007 programı çerçevesindeki projelerde, yürütücüleri tarafından seçilen ve projelerde bursiyer olarak çalışan yüksek lisans ve doktora öğrencilerini de proje kapsamında burs verilmektedir. Şekil 4'te TÜBİTAK tarafından BİDEB ve Akademik projeler kapsamında verilen yüksek lisans, doktora ve doktora sonrası burslarının yıllar itibarıyla gelişimi verilmiştir.

Şekil 3. BİDEB tarafından Toplam Yurt İçi Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Bursiyer Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

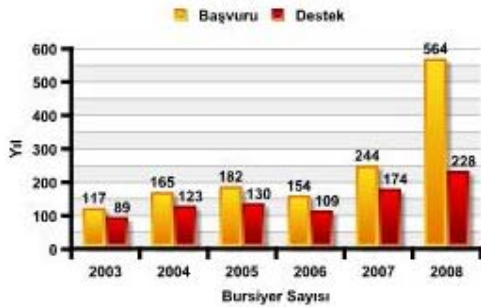

Şekil 4. Yıllara Göre TÜBİTAK - BİDEB, TÜBİTAK - ARDEB ve TÜBİTAK -1007 Programı Tarafından Desteklenen Bursiyer Sayıları

Kamu veya özel sektör kurum ve kuruluşlarında, ihtiyaç duyulan bilim insanı açığının kapatılmasına ve bilim üretimine katkıda bulunmak amacıyla, yurt dışındaki üniversitelerde ve/veya araştırma kuruluşlarında çalışmakta olan bilim insanlarının, Türkiye'de araştırmalara katılması, ülkemize teknolojik yenilikler getirmesi, seminerler, konferanslar ve dersler vermesi için Konuk Bilim İnsanı Destekleme Programı kapsamında destek verilmektedir. 2003 yılında programa yapılan 117 başvurudan 89'u desteklenirken başvuru rakamı 2008 yılında 2003 yılına göre %382'lik artışla 564'e yükselmiştir. Desteklenen konuk bilim insanı sayısı da 2003 yılına göre %156'lık artışla 228 olarak gerçekleşmiştir. 2003 - 2008 yılları arasında başvuru yapan ve desteklenen konuk bilim insanı sayılarının yıllara göre dağılımı Şekil 5'te gösterilmiştir.

Türk öğrenci ve araştırmacılara yönelik burs programlarımıza ek olarak bilimsel etkileşimin gelişmesini desteklemek, uluslararası araştırma zincirini geliştirmek ve Türkiye'nin tanıtılmasına katkı sağlamak amaçlarıyla Türkiye'de eğitimlerine ya da araştırmalarına devam eden yabancı ülke vatandaşlarına yönelik burs ve destekler de verilmektedir. Doktorasını Türkiye'de yapacak üstün başarılı yabancı ülke vatandaşı öğrenciler Yabancı Uyruklular İçin Doktora Burs Programı, doktora sonrası ve doktora sonrası araştırmacılar ise Yabancı Uyruklular İçin Araştırma Burs Programı kapsamında desteklenmektedir.

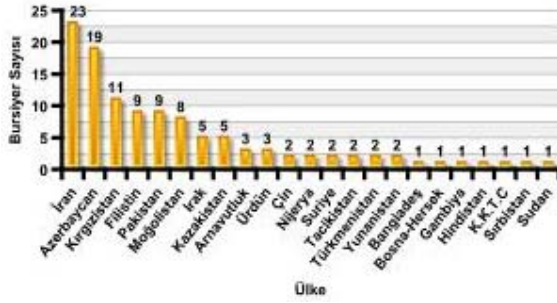
Yabancı Uyruklular Doktora Burs Programı kapsamında 2003 yılı içerisinde sadece 3 farklı ülkeden 13 kişi desteklenirken, 2008 yılı içerisinde 14 farklı ülkeden 34 yabancı uyruklu doktora öğrencisi desteklenmiştir. 30 Nisan 2009 itibarıyla bursları devam eden 114 yabancı uyruklu doktora bursiyeri ve 20 yabancı uyruklu araştırmacı bulunmaktadır. Toplam yabancı uyruklu doktora ve doktora sonrası bursiyer sayılarının yıllara göre dağılımı Şekil 6-a'da; 30 Nisan 2009 itibarıyla bursları devam eden yabancı uyruklu doktora bursiyer ve araştırmacı sayılarının ülkelere göre dağılımı ise sırasıyla Şekil 6-b'de ve 6-c'de gösterilmiştir.

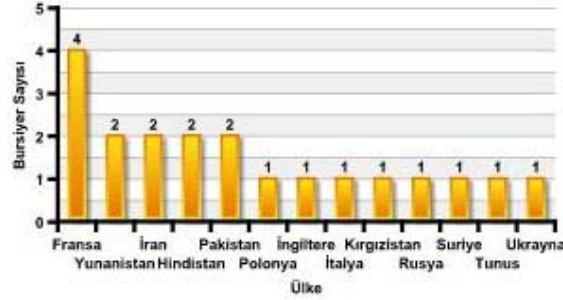
Şekil 5. 2003 - 2008 Yılları Arasında Başvuru Yapan ve Desteklenen Konuk Bilim İnsanı Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 6-a. 2003 - 2008 Yılları Arasında Toplam Yabancı Uyruklu Doktora ve Doktora Sonrası Bursiyer Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 6-b. 30 Nisan 2009 itibarıyla Bursları Devam Eden Yabancı Uyruklu Doktora Bursiyer Sayılarının Ülkelere Göre Dağılımı

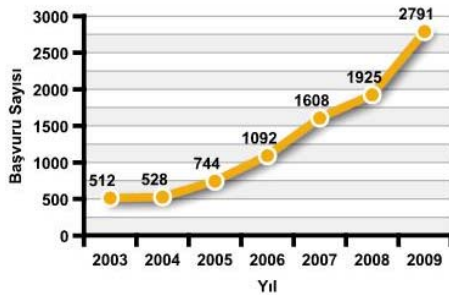

Şekil 6-c. 30 Nisan 2009 itibarıyla Bursları Devam Eden Yabancı Uyruklu Araştırmacı Sayılarının Ülkelere Göre Dağılımı

TÜBİTAK-BİDEB burs ve destek programlarından 2003 - 2008 yılları arasında en fazla destek alan ilk 10 üniversite ve bursiyer sayıları Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. 2003-2009 Yıllarında O Yıl Verilmeye Başlayan Burslardan En Fazla Yararlanan ilk 10 Üniversite

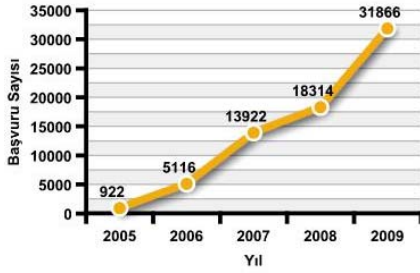
ÜNİVERSİTELER	2003	2004	2005	2006	2007	2008	30/04/2009	Toplam Yararlanan
ODTÜ	76	129	329	874	764	552	73	2797
Boğaziçi Ü.	24	29	256	512	425	342	10	1598
İTÜ	38	41	106	341	305	199	16	1046
Bilkent Ü.	21	21	151	306	306	200	38	1043
Hacettepe Ü.	67	77	79	225	200	145	25	818
Ankara Ü.	35	41	59	237	206	149	15	742
Ege Ü.	34	43	45	175	143	117	13	570
İstanbul Ü.	12	28	35	176	160	109	11	531
Dokuz Eylül Ü.	17	16	24	124	157	115	4	457
Çukurova Ü.	23	23	34	105	124	117	1	427
Toplam Yararlanan	347	448	1.118	3.075	2.790	2.045	206	10.029

Şekil 7. TÜBİTAK Ortaöğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışmasına Yapılan Proje Başvuru Sayılarının 2003-2009 Yılları Arasındaki Dağılımı

Gençleri temel ve uygulamalı bilimlerde araştırmaya teşvik etmek ve proje kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla TÜBİTAK tarafından 1969 yılından beri düzenlenmekte olan “Orta Öğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışması”, ülke geneline yaymak gayesiyle 2005 yılından itibaren tek merkez yerine Türkiye'nin değişik bölgelerinde üniversitelerimiz ile işbirliği içinde yapılmaya başlanmıştır. 2003 yılında proje başvuru sayısı 512 iken 2009 yılında toplam % 445'lik bir artışla 4740 öğrenci 2.791 proje başvurusu yapmıştır. Bölgelere başvuruda bulunan söz konusu 2.791 projeden 814 proje ilk aşamada değerlendirilerek sergilenmeye uygun bulunmuştur. Bölge sergilemelerinde birincilik ödülüne layık görülen 134 proje 22-24 Mayıs 2009 tarihinde Ankara'da düzenlenen Final Yarışması'na katılmıştır.

Ayrıca sosyal bilimler alanında da öğrencileri araştırmaya teşvik etmek amacıyla 2008 yılında ilk defa Proje Yarışması alanlarına Sosyoloji alanı ve 2009 yılında Tarih alanı ilave edilmiştir. 2009 yılında Sosyoloji alanında 475 proje başvurusu ve Tarih alanında 240 proje başvurusu yapılmıştır.

Şekil 8. MEB İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Matematik ve Fen Bilimleri Proje Yarışmalarına Yapılan Proje Başvuru Sayılarının 2003-2009 Yılları Arasındaki Dağılımı

MEB tarafından gerçekleştirilen, 2005 yılında sadece İstanbul'da yapılan İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Matematik ve Fen Bilimleri Proje Yarışması, 2006 yılından itibaren MEB - TÜBİTAK işbirliği protokolünün imzalanmasıyla tüm ülke genelinde yapılmaya başlamıştır. 2005 yılında toplam 922 proje başvurusu olmuştur. Proje başvuru sayısı 2006 yılında 5.116'ya yükselmiştir. 2007'de 81 ilden toplam 13.922, 2008'de 18.314 ve 2009 yılında bir önceki yıla oranla %174'lük artışla toplam 31.866 proje başvurusu olmuştur. TÜBİTAK tarafından düzenlenen "Ortaöğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışması" Bölge Koordinatörleri aynı zamanda "İlköğretim Matematik ve Fen Bilimleri Proje Çalışması"nın Bölge Koordinatörlüğü görevini de yürütmektedirler. TÜBİTAK, bu yarışmanın etkin olarak

yapılmasında, jüri değerlendirme sürecinin bilimsel içeriğinin oluşturulması ve proje değerlendirme sisteminin geliştirilmesi çalışmalarında aktif görev yapmaktadır. TÜBİTAK, İlköğretim ve Orta Öğretim MEB proje yarışmalarını izleyen öğrenci, öğretmen ve veli sayısı 2007 yılından itibaren yüz binleri bulmuştur. Bu durum geleceğin araştırmacıları olacak gençlerimizi yüreklendirmekte ve toplumun araştırmaya olan ilgisini artırmaktadır.

İstatistiki olarak nüfusun %2'sini oluşturan üstün yetenekli ve yüksek zekalı gençlerimizin topluma kazandırılmaları amacıyla ülkemizde üstün zekalı/yeteneklilerin eğitimi konusunda birikimi olan akademisyenler, kamu yetkilileri (paydaşlar), veliler ve öğrencilerden oluşan 60 kişinin katılımı ile 13 - 15 Şubat 2009 tarihleri arasında MEB ve TÜBİTAK işbirliği ile TÜBİTAK Türkiye Sanayi Sevk ve İdare Enstitüsü'nde (TÜSSİDE) "Üstün Zekalı/Yetenekliler Strateji Belgesi Oluşturma Çalıştayı" düzenlenmiştir. Bu çalışmanın ikinci aşamasında daha genel olarak ülke için Üstün Yetenekliler/Zekâlılar Strateji Belgesi ve eylem planı hazırlanması planlanmıştır. Daha sonra düzenlenecek uluslararası bir sempozyum vasıtasıyla dünya örnekleri ile Türkiye uygulaması karşılaştırılacaktır.

2009 yılında ayrıca, TÜBİTAK öncülüğü ve desteği ile yatılı ilköğretim bölge okullarında görevli fen ve teknoloji öğretmenlerine yönelik olarak da bilim danışmanlığı seminerleri düzenlenecektir.

TÜBİTAK-BİDEB'in Uluslararası İşbirliği Kapsamındaki Faaliyetleri

3-5 Aralık 2008 tarihinde TÜBİTAK-TÜSSİDE'de düzenlenen TÜBİTAK-Helmholtz çalıştay kapsamında 16 doktora öğrencisinin TÜBİTAK ile Helmholtz tarafından desteklenmesine ilişkin İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. İlgili protokol kapsamında 2009 yılında 16 doktora sırası araştırmacı için Yurt Dışı Araştırma Burs Programı ile Yabancı Uyruklular Araştırma Burs Programı uygulama ilkeleri kapsamında destek sağlanması planlanmıştır.

2004 - 2008 yılları arasında TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı bünyesinde yürütülen destek programları hakkında ayrıntılı bilgi Tablo 6'da verilmiştir. Tablo 6'da ilk ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik destekler dâhil edilmemiş olup onlarla ilgili veriler ayrı olarak Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 6. 2004 - 2008 Yılları Arasında Lisans, Lisansüstü Öğrencileri ve Doktora Sonrası Araştırmacılara Yönelik TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleri

	2004				2005				2006				2007				2008			
	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM
Lisans Bursu	185	55	192	0,18	474	474	742	0,64	657	657	1139	1,71	534	534	1592	5,64	389	389	1836	9,22
Üniversite Öğr. Yurtiçi-Yurtdışı Araş. Projeleri Destekleme Prog	11	9	9	0,02	20	17	17	0,03	54	47	47	0,09	110	86	86	0,12	176	170	170	0,19
Yurt İçi Yüksek Lisans Bursu	398	47	94	0,25	477	238	423	1,44	2725	1420	1696	5,34	2451	1080	2230	18,05	2876	493	2680	22,30
Yurt İçi Doktora Bursu	136	42	116	0,30	358	178	327	1,63	857	754	829	3,16	753	530	1246	9,01	772	364	1523	13,59
Yurt İçi Yurt Dışı Bütünleştirilmiş Doktora Burs Programı	12	9	36	0,33	22	19	54	0,66	14	14	52	0,84	3	3	45	0,68	-	-	45	0,45
Yurt Dışı Doktora Bursu	-	-	97	-	26	12	78	0,15	72	42	93	0,97	55	21	83	0,95	66	21	104	0,87
Yurt Dışı Araştırma Bursu	68	41	77	0,25	110	60	114	0,40	154	108	202	1,04	222	171	317	1,65	272	172	489	2,38
Yabancı Uyruklular İçin Doktora Bursu	22	14	14	0,11	25	18	18	0,14	65	40	48	0,29	136	45	94	1,18	73	34	128	1,57
Yabancı Uyruklular İçin Araştırma Bursu	-	-	0	0,01	5	4	6	0,00	11	10	18	0,05	16	9	19	0,08	22	11	13	0,08
Lisansüstü Yaz Okulu Destekleme Programı **	5	3	3	0,01	4	3	3	0,01	7	7	7	0,03	521	521	521	0,18	3407	2626	2626	0,44
Yurt İçi Doktora Sonrası Bursu	9	6	8	0,01	42	35	37	0,14	32	29	35	0,14	59	44	48	0,49	34	20	68	0,38
Yurt Dışı Doktora Sonrası Bursu	182	124	233	0,56	251	157	325	1,27	256	158	318	1,70	357	226	428	2,59	394	233	661	4,07
Konuk Bilim İnsanı Destek Bursu	165	123	123	0,19	182	130	130	0,27	154	109	109	0,37	244	174	174	0,60	564	228	228	0,88
Yurt İçi Bilimsel Etkinliklere Katılma Desteği Programı **	23	21	21	0,03	27	12	12	0,04	32	30	30	0,13	1733	1517	1517	0,27	3334	2541	2541	0,55
Yurt Dışı Bilimsel Etkinliklere Katılma Desteği Programı	621	325	325	0,23	951	385	385	0,25	983	640	640	0,67	1178	850	850	0,89	1442	884	884	1,00
TÜBİTAK Almanya (DFG) Burs Programı	20	16	16	0,01	22	17	17	0,01	21	18	18	0,01	21	17	17	0,02	20	18	18	0,01
TÜBİTAK İngiltere (Royal Society) Burs Programı	7	7	7	0,01	16	8	8	0,01	12	9	9	0,003	13	13	13	0,005	9	8	8	0,001
TÜBİTAK Macaristan (HAS) Burs Programı	5	2	2	0,004	2	2	2	0,002	4	3	3	0,006	4	2	2	0,002	4	3	3	0,001
Son Sınıf Lisans Öğr. için Lisansüstü Burs Programı	-	-	-	-	-	-	-	-	739	642	642	-	1272	661	661	-	792	433	-	-
Lisans ve Lisans Öncesi, Öğretmen ve Öğrencilere Yönelik Bilimsel Et. Dest. P.***	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3301	1214	1214	0,75	3222	1398	1398	0,56
Yurt Dışı Yüksek Lisans Burs Programı	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	294	12	12	0,29
SSA-2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14	14	14	0,12
TOPLAM (İlk ve Ortaöğretime Yönelik Prog. Hariç)	1869	844	1373	2,51	2540	1769	2698	7,08	6859	4737	5935	16,54	12983	7718	11157	43,15	18176	10072	15449	58,98

* "B" başvuran sayısını, "D" desteklenen sayısını, "T" toplam bursiyer sayısını, "DM" ise destek miktarını (cari fiyatlarla Milyon TL) ifade etmektedir.

** 2007 yılında, bilimsel etkinlikleri destekleme programları kapsamında desteklenen etkinliklere katılan öğretim üyesi, araştırmacı, öğretmen ve öğrencilerin sayısı tabloya yansıtılmıştır.

*** İlgili program kapsamında lisans öğrencileri ile ilk ve ortaöğretim öğretmenlerine yönelik düzenlenen etkinliklerin katılımcı sayıları Tablo 6'ya, ilk ve ortaöğretim öğrencilere yönelik olanların katılımcı sayıları Tablo 7'ye yansıtılmıştır.

Tablo 7. 2004 - 2008 Yılları Arasında İlk ve Ortaöğretim Öğrencilerine Yönelik TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleri

	2004				2005				2006				2007				2008			
	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM
2201-2202 Ulusal İlköğretim Matematik Olimpiyatı- Ulusal Bilim Olimpiyatları	11550	283	283	0,24	12356	286	286	0,28	11265	321	321	0,52	11214	353	353	0,65	13.694	361	361	0,83
2203 Uluslararası Bilim Olimpiyatları	223	39	39	0,59	219	35	35	0,62	202	29	29	0,70	144	35	35	0,79	277	32	32	0,84
2204 Ortaöğretim Öğrencileri Arası Araştırma Projeleri Yarışması	528	33	33	0,10	744	34	34	0,32	1092	32	32	0,84	1608	40	40	0,87	1.925	40	40	1,18
Eğitim Danışmanlığı Desteği	-	-	-	-	-	-	-	-	-	306	306	-	-	-	-		-	-	-	-
Lisans ve Lisans Öncesi, Öğretmen ve Öğrencilere Yönelik Bilimsel Et. Dest. P.****	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1247	278	278	0,09	-	-	-	-
TOPLAM	12301	355	355	0,92	13319	355	355	1,23	12559	688	688	2,06	14213	706	706	2,41	15896	433	433	2,85

* "B" başvuran sayısını, "D" desteklenen sayısını, "T" toplam bursiyer sayısını, "DM" ise destek miktarını (cari fiyatlarla Milyon TL) ifade etmektedir.

** 2007 yılında, bilimsel etkinlikleri destekleme programları kapsamında desteklenen etkinliklere katılan öğretim üyesi, araştırmacı, öğretmen ve öğrencilerin sayısı tabloya yansıtılmıştır.

*** İlgili program kapsamında lisans öğrencileri ile ilk ve ortaöğretim öğretmenlerine yönelik düzenlenen etkinliklerin katılımcı sayıları Tablo 6'ya, ilk ve ortaöğretim öğrencilere yönelik olanların katılımcı sayıları Tablo 7'ye yansıtılmıştır.

**** 2005 ve 2006 yıllarında TÜBİTAK tarafından düzenlenen 'Eğitimde Bilim Danışmanlığı Seminerleri'nin ülke geneline yaygınlaştırılması amacıyla 2229 kodlu destek programı uygulamaya konulmuştur. 2007 ve daha sonraki yıllar için Eğitimde Bilim Danışmanlığı desteği 2229 kodlu program kapsamında verilecektir.

	2004				2005				2006				2007				2008			
	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM	B	D	T	DM
GENEL TOPLAM *****	14170	1199	1728	3,4	15859	2124	3053	8,3	19418	5425	6623	18,6	27196	8424	11863	45,6	34072	10505	15882	61,83

***** Bu rakamlara burs ve destek programları dışında BİDEB bütçesinden yapılan diğer harcamalar dahil değildir

3. Sonuç Odaklı ve Kaliteli Araştırmaların Desteklenmesi

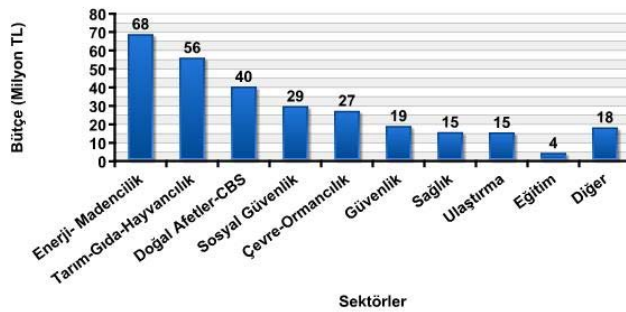
3.1. TÜBİTAK Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projeleri Destekleme Programı (TÜBİTAK-1007- KAMAG)

Amacı kamu kurumlarının Ar-Ge ile giderilecek ihtiyaçlarının karşılanmasına veya sorunlarının çözümüne yönelik projelerin desteklenmesi olan TÜBİTAK Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme (TÜBİTAK-1007 Programı-KAMAG) Programı kapsamında, ilk proje teklifleri 2005 yılı Mayıs ayından itibaren alınmaya başlanmıştır.

Programın başlangıcından 30 Nisan 2009 tarihine kadar toplam 634 adet proje önerisi sunulmuştur. Bu projelerin 633 adedi değerlendirilerek 121 adedinin desteklenmesine karar verilmiş olup 23 adedinin sözleşme hazırlıkları sürmektedir. Biçim ve içerik olarak yeterli olmayan 511 adet proje ise reddedilmiş, geri çekilmiş ya da iade edilmiştir. Tablo 8'de KAMAG'a sunulan projelerin sayıları ve bütçeleri, kategoriler bazında, 2008 yılı sonu ve 30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla sunulmaktadır.

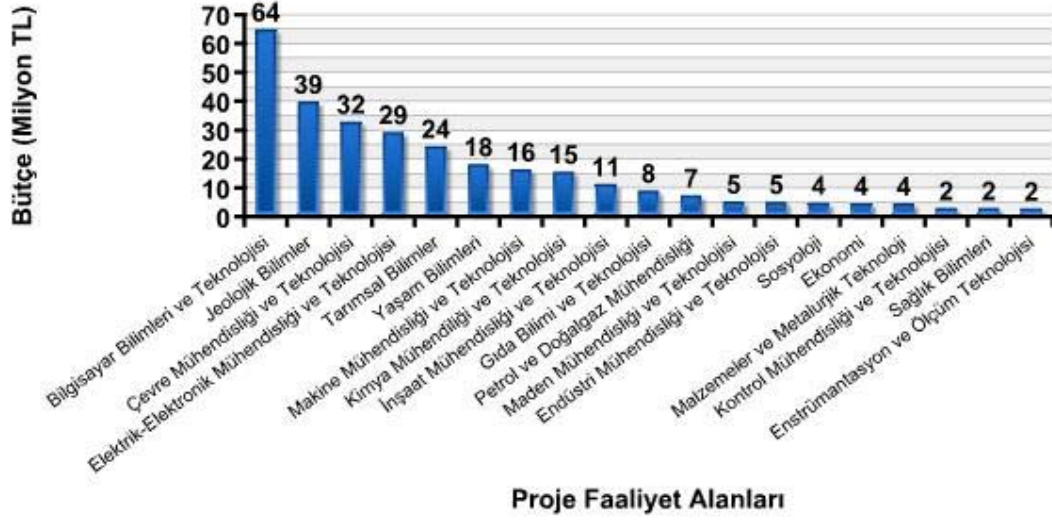
Tablo 8. TÜBİTAK-1007-KAMAG Programı

Kategori	31/12/2008 İtibarıyla		30/04/2009 İtibarıyla		31.12.2009 (Tahmin)	
	SAYI	BÜTÇE (Milyon TL)	SAYI	BÜTÇE (Milyon TL)	SAYI	BÜTÇE (Milyon TL)
Önerilen Projeler	634	1.948	634	1.965,9	732	2.279
Değerlendirilen Projeler	562	1.732,0	633	1.962,9	732	2279
Yürürlükte Olan Projeler	95	282,6	98	289,5	85	251
Sözleşme Aşamasında Olan Projeler	12	53,2	7	56,7	15	1.21,5
Revizyondaki Projeler	1	7,1	7	41,5	0	0
Reddedilen/Geri Çekilen Projeler	447	1.385,8	511	1.562,3	599	1.831,3
Durdurulan Projeler	1	0,5	1	0,5	1	0,5
Sonuçlanan Projeler	6	2,8	9	12,4	32	80,3
Değerlendirme Aşamasında Olan Projeler	72	216	1	3	0	0

KAMAG tarafından şu an desteklenmekte olan projelerin sektörel dağılımı Şekil 9'da yer almaktadır. Sektörler, müşteri kamu kurumların faaliyet alanları doğrultusunda belirlenmiştir. Şekil 10'da ise yürürlükte olan projelerin bilimsel ve teknolojik faaliyet alanlarına göre destek miktarları verilmiştir.

Şekil 9. KAMAG Tarafından Desteklenmekte Olan Projelerin Müşteri Kamu Kurumlarının Sektörlerine Göre Dağılımı

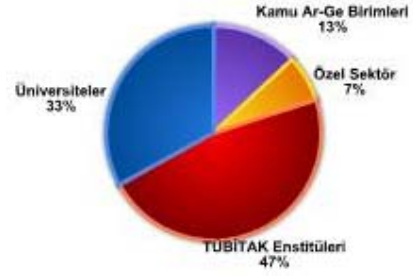

Şekil 10. KAMAG tarafından desteklenmekte olan projelerin faaliyet alanlarına göre dağılımı

Şekil 11 ve Şekil 12'de sırasıyla yürütücü kurum türüne göre projelerin sayısı ve bütçelerinin dağılımı verilmektedir. Proje sayıları dikkate alındığında, %48'lik oranla en fazla proje üniversiteler tarafından yürütülmektedir. En düşük pay, %7 ile özel sektöre aittir. Desteklenen projeler, bütçeleri açısından incelendiğinde ise yine en az payı özel sektör alırken, ilk sırada %47'lik payla TÜBİTAK Enstitüleri yer almaktadır

Şekil 11. Yürürlükte Olan Projelerin Sayısal Dağılımı (Sözleşme Aşamasında ve Revizyonda Olan Projeler Dahil)

Şekil 12. Yürürlükte Olan Projelerin Bütçesel Dağılımı (Sözleşme Aşamasında ve Revizyonda Olan Projeler Dahil)

Tablo 9'da ise 30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla müşteri kurumların proje bilgilerine yer verilmiştir. Projeler, Bakanlıkların bağlı ve ilgili kuruluşları bazında sınıflandırılmıştır.

Tablo 9. 30.04.2009 İtibariyle TÜBİTAK-1007-KAMAG Projelerinin Müşteri Kurumlara Göre Dağılımı

Müşteri Kurum	Toplam	Yürürlükte		Sözleşmesi Hazırlanan	Değerlendirilen	Sonuçlanan	Reddedilen/ İade edilen	Durdurulan
	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Bütçe (Milyon TL)	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı
Tarım ve Köyişleri Bakanlığı	116	27	53,3	0	0	1	87	0
Tarım ve Köyişleri Bakanlığı		23	46,2	-	-	1	83	-
ÇAYKUR		1	1,6	-	-	-	0	-
Toprak Mahsülleri Ofisi		2	4,9	-	-	-	2	-
Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü		1	0,6	-	-	-	2	-
Çevre ve Orman Bakanlığı	82	12	20,0	2	0	5	62	0
Çevre ve Orman Bakanlığı		10	19,0	2	-	2	46	-
Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü		1	0,2	-	-	1	5	-
Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü*		-	0,0	-	-	2	9	-
Orman Genel Müdürlüğü		1	0,8	-	-	-	2	-
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı	57	12	60,3	1	0	0	43	0
Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı		2	6,1	-	-	-	4	-
TEİAŞ		1	24,0	-	-	-	1	-
EİE/EÜAŞ		2	6,7	1	-	-	19	-
Eti Maden İşletmeleri Genel Müdürlüğü		-	0,0	-	-	-	7	-
Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü		3	12,2	-	-	-	3	-
Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü		2	7,7	-	-	-	3	-
TEMSAN A.Ş.		1	2,3	-	-	-	4	-
TPAO		1	1,3	-	-	-	2	-
İçişleri Bakanlığı	43	8	18,5	1	0	1	33	0
Emniyet Genel Müdürlüğü		7	18,5	1	-	1	28	-
Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü**		1	0,0	-	-	-	-	-
Sağlık Bakanlığı**	68	9	15,1	0	0	0	58	0
Ulaştırma Bakanlığı	26	5	14,9	2	0	2	16	0
Karayolları Genel Müdürlüğü		1	1,2	1	-	2	13	-
TCDD		3	10,4	1	-	-	3	-
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı	13	4	33,2	1	0	0	6	0
Bayındırlık ve İskan Bakanlığı		2	21,9	1	-	-	6	-
Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü***		1	8,2	-	-	-	-	-
Afet İşleri Genel Müdürlüğü		1	3,1	-	-	-	-	-
Başbakanlık	12	4	8,9	0	0	0	8	0
Devlet Planlama Teşkilatı		2	6,5	-	-	-	-	-
Denizcilik Müsteşarlığı*		1	0,0	-	-	-	6	-
Radyo ve Televizyon Üst Kurulu		1	2,4	-	-	-	-	-

Tablo 9. 30.04.2009 İtibariyle TÜBİTAK-1007-KAMAG Projelerinin Müşteri Kurumlara Göre Dağılımı (Devamı)

Müşteri Kurum	Toplam	Yürürlükte	Sözleşmesi Hazırlanan	Değerlendirilen	Sonuçlanan	Reddedilen/ İade edilen	Durdurulan
	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Bütçe (Milyon TL)	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı	Proje Sayısı
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	13	3	29,2	0	0	10	0
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı		1	0,4	-	-	8	-
Türkiye İş Kurumu Genel Müdürlüğü		1	1,3	-	-	1	-
Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı**		1	27,5	-	-	1	-
Sanayi ve Ticaret Bakanlığı	14	2	2,3	0	0	12	0
KOSGEB		1	0,2	-	-	3	-
Türk Standardları Enstitüsü		1	2,1	-	-	-	-
Maliye Bakanlığı	8	2	4,0	0	0	6	0
Millî Eğitim Bakanlığı	22	2	3,8	0	0	19	1
Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu	13	2	1,4	0	0	11	0
Kültür ve Turizm Bakanlığı	16	0	0,0	0	1	15	0
Harita Genel Komutanlığı***	1	1	0,0	0	0	0	0
Belediyeler+valilikler	59	9****	24,6	0	0	50	0
Diğer kurumlar*****	46	0	0,0	0	0	46	0
TOPLAM	605	98	289,5	7	1	482	1

*Bu kurumlar, "Meteoroloji/Oşinografi Mükemmeliyet Ağı (MOMA)" başlıklı projede müşteri kurum durumundadır. Projenin bütçesi, Çevre ve Orman Bakanlığı'nın bütçesine yansıtılmıştır.

** Bu kurumlar,"Akıllı Kart Tabanlı Güvenli Sosyal Güvenlik Sisteminin Geliştirimi" başlıklı projede müşteri kurum durumundadır. Projenin bütçesi, Sosyal Güvenlik Kurumu Başkanlığı'nın bütçesine yansıtılmıştır.

*** Bu kurumlar, "Ulusal CORS (Sürekli Gözlem Yapan GPS İstasyonu) Sisteminin Kurulması" başlıklı projede müşteri kurum durumundadır. Projenin bütçesi, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın bütçesine yansıtılmıştır.

****İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Antalya Büyükşehir Belediyesi, Kayseri Büyükşehir Belediyesi, Adapazarı Büyükşehir Belediyesi, Rize Valiliği'nin müşteri kurum olduğu projeleri içermektedir.

*****Adalet Bakanlığı, ASAGEM, Vakıflar Genel Müdürlüğü, TÜİK, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü, Isparta Ticaret ve Sanayi Odası, İller Bankası Genel Müdürlüğü, Sayıştay, Şeker Fabrikaları, TDK, Et ve Balık Kurumu, Hazine Müsteşarlığı, İSKİ, İzmit Su Kanalizasyon İdaresi, Muğla Sağlık Müdürlüğü, TSK Sağlık Komutanlığı, Türk Hava Yolları A.O., Merkez Bankası.

Reddedilen/İade Edilen Kategorisi, ARDEB İdeleri (toplam 29 proje) yansıtılmamaktadır.

Desteklenen projelerdeki çalışan araştırmacı ve bursiyerlerin sayıları, yıllara göre Tablo 10'da verilmiştir. Buna göre, halihazırda yürürlükte olan 98 projede, 1861 Araştırmacı ve 151 Bursiyer olmak üzere toplam 2012 kişi proje personeli olarak görev almaktadır.

Tablo 10. TÜBİTAK-1007-KAMAG Programı Kapsamında Desteklenen Projelerde Çalışan Araştırmacı ve Bursiyer Sayısı

Yıl	Desteklenen Proje Sayısı	Araştırmacı Sayısı	Burslu Sayısı	TOPLAM*
2005	5	205	6	211
2006	38	1.238	57	1.295
2007	22	1.622	83	1.705
2008	18	1.681	121	1.802
2009	9	1.861	151	2.012
TOPLAM	98	4.818	279	5.097

1007 Programı kapsamında önerilen projelerden, ön değerlendirme ölçütlerini sağlayan ve programın amacına uygun projeler, panel sistemi ile değerlendirilmektedir. 30 Nisan 2009 tarihine kadar değerlendirilen projeler için yapılan panel sayısı ve görevlendirilen panelist sayısı Tablo 11'de özetlenmiştir. Bugüne kadar yapılan 245 panelde, proje konusundaki uzmanlardan oluşan 1208 panelist görevlendirilmiştir.

Tablo 11. TÜBİTAK-1007-KAMAG Programı Kapsamında Değerlendirilen Projeler İçin Yapılan Panel ve Görevlendirilen Panelist Sayıları

	2005	2006	2007	2008	2009*	TOPLAM
Panel Sayısı	35	54	71	53	32	245
Panelist Sayısı	149	252	375	263	169	1208

* 30 Nisan 2009 itibarıyla

Ayrıca, desteklenmekte olan projeler, TÜBİTAK tarafından belirlenen proje konusunda uzman kişilerce izlenmektedir. Tablo 12'de bugüne kadar desteklenen projelerde görev alan izleyicilerin sayısı verilmiştir.

Tablo 12. Desteklenen Projelerdeki İzleyici Sayısı

	İzleyici Sayısı
İzleyici Atanan 80 Proje*	140
Sonuçlanan 9 Proje	12
TOPLAM	152

*İptal edilen projenin izleyicileri dahil

Desteklenen 9 adet projenin öngörülen çalışmaları tamamlanmış olup proje sonuç raporları teknik olarak kabul edilmiştir (Tablo 13). Sonuçlanan bu projelerin çıktıları doğrultusunda, Proje Sonuçları Uygulama Planı (PSUP) müşteri kamu kurumlarıyla yapılan ortak çalışmalarla yeniden düzenlenmektedir. Yenilenen PSUP'lar projenin müşterisi kamu kurumlarınca uygulamaya aktarılmaktadır. Proje sonuçlarının uygulamaya aktarımı TÜBİTAK tarafından belirlenen izleyiciler ve TÜBİTAK uzmanları, tarafından izlenmektedir. PSUP'ta belirtilen süreler sonunda uygulamaya aktarımı tamamlanan projeler, kesin olarak sonuçlanmış olacaktır.

Tablo 13. TÜBİTAK-1007 Programında Sonuçlanan Projeler (KAMAG)

	Müşteri Kurum	Proje Adı	Yürütücü Kuruluşlar	Proje Bütçesi
1	Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü	Türkiye İçin İklim Değişikliği Senaryoları	*İTÜ Avrasya Yer Bilimleri Enstitüsü	641.128
2	Karayolları Genel Müdürlüğü	Bitümlü Sıcak Karışım Aşınma Tabakası İçin Performansı Yüksek Karışımların Belirlenmesi	*Karayolları Genel Müdürlüğü	381.050
3	Karayolları Genel Müdürlüğü	Mekanistik-Ampirik Yol Üstyapı Tasarımında Esneklik Modülünün Şartnamelere Uyarlanması	*Karayolları Genel Müdürlüğü	199.100
4	Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ)	DSİ Su Veritabanı Projesi - DSİ/SVT	*Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü (DSİ) *Bahçeşehir Üniversitesi *Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü	6.522.178
5	Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü	Türkiye Üzerinde Troposferik ve Stratosferik Ozon/UV-B'deki Değişim Gözlenmesi ve Sonuçlarının Analizi	*Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü	769.885
6	Çevre ve Orman Bakanlığı	Çevre Referans Laboratuvarlarından Sıvı ve Katı Yakıt Laboratuvarı ve Su/Atıksu, Toprak ve Katı Atık, Çamur ve Sediment Analiz Laboratuvarı İçin TS EN ISO IEC 17025 "Deney ve Kalibrasyon Laboratuvarlarının Yeterliği İçin Genel Şartlar	*TÜBİTAK MAM Kimya ve Çevre Enstitüsü *Çevre Yönetimi Genel Müdürlüğü Çevre ve Referans Laboratuvarı	587.614
7	Çevre ve Orman Bakanlığı	Gölbaşı Gölleri Sulak Alan Ekosistemi Yönetim Planı	*Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen-Edebiyat Fak.	192.060
8	Emniyet Genel Müdürlüğü	Trafik Kazalarının Azaltılması ve Önlenmesi Amacıyla Coğrafi Bilgi Teknolojilerinden Yararlanılması	*Anadolu Üniversitesi Mühendislik Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü	291.000
9	Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	Türkiye'nin AB'ne Uyum Sürecinde Olası Gelişmelerin Önemli Tarım Ürünleri Üzerine Ekonomik Etkilerinin Analizi	Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü	672.854

3.2. TÜBİTAK Ulusal Savunma Araştırma Projeleri Destekleme Programı (TÜBİTAK-1007-SAVTAG)

Günümüzde ülke savunması alanında yeterli teknolojik altyapıya ve nitelikli insan gücüne sahip ülkeler kritik sistem ve teknolojilerin dış kaynaklardan elde edilememesi durumlarında olumsuz yönde etkilenmemek için, öncelikle kendi imkan ve kabiliyetlerine dayalı savunma sanayii politikaları izlemekte ve desteklemektedirler. Bu bağlamda, ülkemizin de yüksek teknolojiye sahip harp silah ve araçlarının yurt içinde üretilmesi konusunda bilgi, beceri ve altyapıya kavuşması amacıyla, ulusal olması zorunlu sistemlerin/teknolojilerin uzun vadede yurt içinde geliştirilmesine yönelik politikaların desteklenmesi ve sürdürülmesi zorunluluk arz etmektedir. Bu doğrultuda, BTYK' nın 8 Eylül 2004'te gerçekleştirilen toplantısında, yeterli ve gerekli kaynak ayırmak suretiyle Savunma alanında Ar-Ge projelerinin desteklenerek ülke savunmasında yurt dışına bağımlılığın en aza indirilmesi kararlaştırılmış ve bu karara istinaden TÜBİTAK Bilim Kurulu tarafından 8 Ocak 2006 tarihinde TÜBİTAK ARDEB Başkanlığı bünyesinde, "Savunma ve Güvenlik Teknolojileri Araştırma Grubu (SAVTAG)" kurulmuştur.

21 Ocak 2006 tarihinde faaliyete geçen SAVTAG'a ülke savunması ihtiyaçlarının Ar-Ge yoluyla karşılanmasına yönelik olarak 30 Nisan 2009 tarihine kadar geçen süre içerisinde, Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarlığı'ndan 38, Savunma Sanayi Müsteşarlığı'ndan (SSM) 27 ve Başbakanlık' tan 1 proje olmak üzere toplam 66 proje değerlendirilmek üzere önerilmiştir. Önerilen 66 projenin toplam bütçesi 837.2 milyon TL'dir.

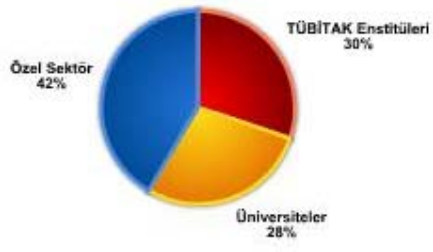
Önerilen projelerden 43 adedinin sözleşmesi, TÜBİTAK, MSB Müsteşarlığı, SSM ve proje yürütücüsü kurum/kuruluşların yetkilileri tarafından imzalanarak yürürlüğe girmiştir. Bu projelerden 4 adedi sonuçlanmış, 2 adet proje de iptal edilmiş, 13 proje çeşitli nedenlerle uygun görülmemekle değerlendirilmeye alınmamıştır. Böylece 30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla 37 adet proje yürürlükte bulunmaktadır. Yürürlükte olan projelerin toplam bütçesi, 517.9 milyon TL'dir. 5 adet projenin panelleri tamamlanmış olup revizyon ve sözleşmesinin hazırlık çalışmaları devam etmektedir. Beş adet proje ise yeterli ödenek bulunması durumunda panelleri yapılmak üzere işleme alınacaktır. ..

2006 yılında 21 proje, 2007 yılında 14 proje, 2008 yılında 6 proje ve 30 Nisan 2009 tarihine kadar 2 proje olmak üzere toplam 43 projenin sözleşmeleri imzalanmıştır. 2008 sonu ve 2009 yılı Nisan ayı sonu itibarı ile TÜBİTAK-1007- SAVTAG Programına önerilen ve desteklenen proje sayısı ve bütçe değerleri Tablo 14, Tablo 15, Şekil 13 ve Şekil 14'te gösterilmektedir.

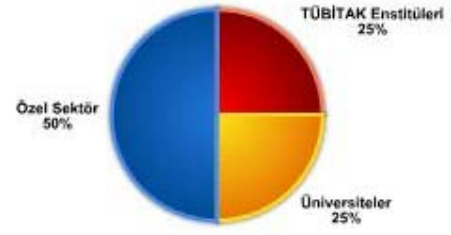
Tablo 14. SAVTAG'a Önerilen ve Desteklenen Proje Bütçe ve Sayılarının Dağılımı

	31.12.2008 itibarıyla		30.04.2009 itibarıyla	
	Sayı	Bütçe (Milyon TL)	Sayı	Bütçe (Milyon TL)
Önerilen Projeler	61	739	66	837,2
Değerlendirilen Projeler	61	739	66	837,2
Yürürlükte Olan Projeler	37	508	37	517,9
Sözleşmesi Hazırlanmakta Olan Projeler	2	14,5	3	18,1
Revizyondaki Projeler	3	13,5	2	3,5
Reddedilen/Geri Çekilen Projeler	13	140,3	13	140,3
İptal Edilen Projeler	2	2,9	2	2,9
Paneli Yapılacak Projeler	2	56,7	5	142,2
Sonuçlanan Projeler	2	3,1	4	12,2

Tablo 14'te belirtildiği üzere, 30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla yürürlükte olan 37 proje, alt projeleriyle birlikte 53 adet projeden oluşmakta olup, bu projelerde sayısal olarak üniversitelerin payı %28, özel sanayinin payı %42 ve TÜBİTAK enstitülerinin payı %30'dur (Şekil 13). Yürürlükte olan projelerin bütçe olarak dağılımında; üniversitelerin payı %25, özel sanayinin payı %50 ve TÜBİTAK enstitülerinin payı %25'dir. (Şekil 14).

Şekil 13. Yürürlükte Olan Projelerin Sayısal Dağılımı

Şekil 14. Yürürlükte Olan Projelerin Bütçesel Dağılımı

Tablo 15. SAVTAG Projelerinin Durumu (01.01.2006 – 30.04.2009)

	PROJE SAYISI TOPLAMI	ÜNİVERSİTE						ÖZEL SEKTÖR						ENSTİTÜ						TOPLAM BÜTÇE (Milyon TL)
		SAYI				BÜTÇE (Milyon TL)		SAYI				BÜTÇE (Milyon TL)		SAYI				BÜTÇE (Milyon TL)		
		Ana Prj.	Alt Prj.	Top.	%	Top.	%	Ana Prj.	Alt Prj.	Top .	%	Top.	%	Ana Prj.	Alt Prj.	Top.	%	Top.	%	
Önerilen Projeler (1)	99	14	12	26	26	164,7	20	23	18	41	42	425,2	51	29	3	32	32	247,3	29	837,2
Yürürlükte Olan Projeler (2)	53	8	7	15	28	127,9	25	14	8	22	42	256,4	50	15	1	16	30	133,6	25	517,9
Sözleşme Aşamasında Olan Projeler (3)	3			0		0,0				0		0,0		3		3		18,1		18,1
Revizyonda Olan Projeler (4)	2			0		0,0				0		0,0		2		2		3,5		3,5
Paneli Yapılacak Projeler(5)	17		3	3		17,7		5	7	12		108,7		0	2	2		15,9		142,3
Reddedilen/ Geri Çekilen Projeler (6)	17	4	1	5		13,2		4	3	7		60,1		5		5		67,0		140,3
İptal Edilen Projeler (7)	2	2		2		2,9														2,9
Sonuçlanan Projeler (8)	5		1	1		3,0								4		4		9,2		12,2
Toplam	99	14	12	26		164,7		23	18	41		425,2		29	3	32		247,3		837,2

- (1) Önerilen proje sayısı 66 olup, bu sayı alt projelerle birlikte 99 olmaktadır.
(2) Yürürlükte olan proje sayısı 37 olup, bu sayı alt projelerle birlikte 53 olmaktadır.
(3) Sözleşme aşamasında olan proje sayısı 3 olup, bu sayı alt projelerle birlikte yine 3 olmaktadır.
(4) Revizyonda olan proje sayısı 2 olup, bu sayı alt projelerle birlikte yine 2 olmaktadır.
(5) Paneli yapılacak proje sayısı 5 olup, bu sayı alt projelerle birlikte 17 olmaktadır.
(6) Reddedilen/ Geri çekilen proje sayısı 13 olup, bu sayı alt projelerle birlikte 17 olmaktadır.
(7) İptal edilen Proje sayısı 2 olup, bu sayı alt projelerle birlikte yine 2 olmaktadır.
(8) Sonuçlanan Proje sayısı 4 olup, bu sayı alt projelerle birlikte 5 olmaktadır.

3.3. Ulusal Marker Projesi

Coğrafi konumu nedeniyle akaryakıt kaçakçılığı ülkemizin önemli sorunlardan biridir.

1 Mayıs 2006 tarihli Başbakanlık Genelgesi ile; kamu düzeninin korunması, vergi kaybının önlenmesi, uygunsuz akaryakıttan dolayı zarar görecekt araç sayısının azaltılması, haksız kazançların önüne geçilmesi için gerekli tedbirlerin alınması amacıyla "Ulusal Marker" uygulamasına 1 Ocak 2007 tarihinden itibaren geçilmesine karar verilmiştir.

Anılan genelgedeki hedeflerin yerine getirilmesi amacıyla, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK) ve TÜBİTAK Başkanlığı arasında bir protokol imzalanmış ve Ulusal Marker Projesini gerçekleştirme görevi TÜBİTAK Araştırma Enstitülerine verilmiştir.

Yasal olmayan akaryakıtı belirlemeye yarayan ve bir kimyasal işaret olan Ulusal Marker, Ülke sorunlarının Bilim ve Teknolojiyi kullanarak Ar-Ge yoluyla çözümüne çarpıcı bir örnek olarak yer almaktadır. TÜBİTAK enstitülerinin bilgi birikimi ve altyapısını kullanarak gerçekleştirilen, disiplinler arası çok kapsamlı bir proje olan Ulusal Marker projesinde 8 ay gibi kısa bir süre içerisinde Ulusal Marker, Ulusal Marker Kontrol Cihazı, Ulusal Marker İzleme Merkezi ve Ulusal Marker Üretim Tesisi oluşturulmuştur. Ayrıca, bugüne kadar Lisans sahibi Firma ve Tüzel kişilere 43 adet Kontrol K cihazı ve saha denetimlerin"de kullanılmak üzere 430 adet *Marker XP* saha kontrol cihazı üretilmiştir. Denetimin daha etkin ve daha hızlı yapılması amacıyla 2009 yılının ikinci yarısında 100 adet Marker XP Saha Kontrol Cihazı daha teslim edilmesi planlanmaktadır. Ulusal Marker Projesi ulusal çıkarlar dikkate alınarak "Ulusal Marker" ve "Ulusal Marker'in varlığını kontrol eden cihaz" özgün teknoloji kullanılarak geliştirilmiştir. Ulusal Marker'in güvenliğini sağlamak amacıyla 2008 yılında farklı formülasyonlara sahip yeni Ulusal Marker'ler geliştirilmiş ve geliştirilmeye devam edilmektedir. Bu dönemde ayrıca Nafta ve Kerosen için de Ulusal Marker geliştirme çalışmaları tamamlanmıştır.

16 Mart 2009 tarihinden itibaren Ulusal Marker'e ilave bir güvenlik tedbiri olarak her bir lisans sahibi firma için ayrı ayrı özel DNA şifresi geliştirilerek Ulusal Marker'e ilave edilmeye başlanmıştır.

Bugüne kadar TÜBİTAK, 379.691,98 litre Ulusal Marker'i Lisan Sahibi Firma ve Tüzel Kişilere teslim etmiştir. 2007 ve 2008 yıllarında ise 38,8 Milyon Litre Akaryakıt Ulusal Marker ile işaretlenmiştir.

Tablo 16. Üretilen Ulusal Marker Miktarları

2007	2008	2009 (ilk 5 Ay)
167.502,56 litre	156.116,42 litre	56.011,49 litre

Petrol Piyasası Kanunu kapsamında Türkiye'de dolaşıma giren akaryakıtın kaynağının tespit edilmesi ve bu sayede dolaylı olarak kaçak akaryakıt kullanımının engellenmesi konusunda görevlendirilen Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Komutanlığının denetim personeli aracılığıyla ülke genelinde bugüne kadar yapılmış olan 200.000'nin fazla ölçümün sonucunda Ulusal Marker konsantrasyon değerinin EPDK'nın belirlemiş olduğu şart ve seviyeye ulaştığı belirlenmiştir. Mart ve Mayıs 2009 aylarında EPDK tarafından Dağıtıcı firmalarda ve Bayilerde yapılan denetimler elde edilen sonuçlar Ulusal Marker bilincinin ülke genelinde yerleştiğini ortaya koymuştur.

Proje ile elde edilen kazanımlar ise aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Proje kapsamında geliştirilmiş teknolojilerin farklı alanlarda uygulama olanakları geliştirilmiştir.
- Üretilen ve ithal edilerek piyasaya arz edilen akaryakıtın kalitesinin yükseltilmesine katkı sağlanmıştır.
- Piyasa gözetimi ve denetim kavramları uygulamaya sokulmuştur.
- Lisans sahibi firmalarda ölçümün önemi, ölçme kültürü ve bilinci oluşturulmuştur.
- Kaçak akaryakıtın azalmasıyla vergi kaybı önlenerek ülke ekonomisine önemli katkı sağlanmıştır.
- Ülkenin sürdürülebilir rekabet gücünü artırarak yaşam kalitesinin yükseltilmesine katkı sağlamıştır.

3.4. Bazı Doğal Bitkilerin Kültüre Alınması Yeni Tür ve Çeşitlerin Süs Bitkileri Sektörüne Kazandırılması Projesi

"Bazı Doğal Bitkilerin Kültüre Alınması Yeni Tür ve Çeşitlerin Süs Bitkileri Sektörüne Kazandırılması Projesi" TÜBİTAK-1007-KAMAG tarafından desteklenen ve Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın ihtiyaç makamı kamu kurumu olarak yer aldığı bir projedir. 2006 yılı Temmuz ayında başlatılan ve 1 Temmuz 2009 tarihi itibarıyla tamamlanması planlanan ve 1,1 milyon TL'lik bütçeye sahip projenin amaçları şunlardır:

- Proje kapsamına alınan türlerin Türkiye Florasındaki mevcut populasyonlarının belirlenmesi,
- Seleksiyon, melezleme ve mutasyon ıslahı yoluyla, yeni çeşitlerin geliştirilmesi.
- Elde edilecek yeni çeşitler, yetiştirme tekniği paketleri ile üreticilere sunularak, üretiminin sağlanması,
- İhracatı yapılan doğal çiçeklerin üretim ve yetiştirme teknikleri geliştirilerek üretimden ihracat olanaklarının artırılması.
- Daha sonraki yıllarda yapılacak çalışmalar için pek çok genetik kaynağın muhafazası.

Kamu kaynağıyla, bir kamu kurumunun ihtiyacını Ar-Ge'ye dayalı olarak gidermeyi amaçlayan bu projenin çıktıları ise aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

- 7 Araştırma Enstitüsü ve 8 Üniversite olmak üzere 15 kurum tarafından ortaklaşa gerçekleştirilen proje ile Türkiye Florasının her bölgesi taranıp, 1200 populasyondan toplanan; 225 geofit, 16 kumul ve 22 dış mekan bitki türünden oluşan zengin genetik kaynağımız koruma altına alınmıştır.
- Yalova Atatürk Bahçe Kültürleri Merkez Araştırma Enstitüsünde 50.000 örnek kapasiteli Herbaryum yapılmıştır.
- Özellikle dünya geofit (yumrulu bitkiler) çeşitliliğinin yarısını barındıran floramızda, 700 civarındaki geofit türünün üçte biri toplanmıştır. Eko turizm açısından büyük öneme sahip, 'Türkiye Geofitleri Bahçesi' oluşturabilmek için çok önemli bir adım atılmıştır. Ayrıca ekonomik değeri ölçülemeyecek kadar büyük olan, Türkiye Florası için yeni türler tespit edilmiştir.
- Ülkemize ait yerli çeşitlerin geliştirilmesi amacıyla; seleksiyon, mutasyon ve melezleme yolu ile pek çok çeşit adayı geliştirilmiş ve gittikçe artan bir hızla ıslah çalışmaları devam etmektedir.
- Süs bitkileri üreticilerine seçilen tür ve tiplerden başlangıç materyali verilmeye başlanmıştır.
- Bitki besleme denemeleri ile ihracatı en çok yapılan dört tür çiçek soğanında soğanlar bir yıl daha erken ihracat boyutuna getirilmiştir.
- Türkiye süs bitkileri ihracatı 50 milyon dolara ulaşmıştır. Bu ihracatın yarıdan fazlası yabancı çeşit karanfillerden oluşturmaktadır. Proje kapsamında elde edilen yeni çeşitler süs bitkileri sektörüne kazandırılarak, yılda yaklaşık 20 milyon dolar ihracat artışı sağlanacaktır.

4. Ulusal Bilim ve Teknoloji Yönetiminin Etkinleştirilmesi

4.1 Yeni Vergi Teşvik Yasası

“Ar-Ge ve yenilik yoluyla ülke ekonomisinin uluslararası düzeyde rekabet edebilir bir yapıya kavuşturulması için teknolojik bilgi üretilmesini, üründe ve üretim süreçlerinde yenilik yapılmasını, ürün kalitesi ve standardının yükseltilmesini, verimliliğin artırılmasını, üretim maliyetlerinin düşürülmesini, teknolojik bilginin ticarileştirilmesini, rekabet öncesi işbirliklerinin geliştirilmesini, teknoloji yoğun üretim, girişimcilik ve bu alanlara yönelik yatırımlar ile Ar-Ge'ye ve yeniliğe yönelik doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının ülkeye girişinin hızlandırılmasını, Ar-Ge personeli ve nitelikli işgücü istihdamının artırılmasını desteklemek ve teşvik etmek” amacıyla Araştırma ve Geliştirme (Ar-Ge) Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkındaki 5746 sayılı Kanun 12 Mart 2008 Tarihinde Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2023 yılı sonuna kadar yürürlükte kalacak Kanun kapsamında en az elli tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli istihdam eden Ar-Ge Merkezlerine, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunla kurulan vakıflar tarafından veya uluslararası fonlarca desteklenen Ar-Ge ve yenilik projeleri ile rekabet öncesi işbirliği projeleri yürütücülerine, teknoloji merkezi işletmeleri ile teknogirişim sermaye desteklerinden yararlananlara, gerçekleştirdikleri Ar-Ge ve yenilik faaliyetleri için aşağıdaki teşvik ve istisnalar sağlanmıştır:

- Kurumlar ve Gelir vergisi kanunları uyarınca daha önce mükelleflere tanınan Ar-Ge harcamalarındaki yüzde 40'lık matrah indirimi yüzde 100'e çıkarılmıştır. Yapılacak Ar-Ge harcamalarının yüzde 100'ü yapıldığı yılda vergiden düşülecek, ayrıca bu gider amortisman yoluyla daha sonraki yıllarda vergi matrahından indirilecektir. 500'den fazla Ar-Ge personeli çalıştıran Ar-Ge Merkezlerinde her yıl, bir yıl önceye göre ek olarak yaptıkları Ar-Ge harcamalarının yarısı, ayrıca vergi matrahından düşülecektir.
- Kamu personeli hariç Ar-Ge personelinin ücretleri üzerinden hesaplanan gelir vergisinin yüzde 80'i, doktoralı olanlarda ise yüzde 90'ı istisna kapsamına alınmıştır.
- Kamu personeli hariç Ar-Ge personelinin ücretleri üzerinden hesaplanacak sigorta primi işveren hissesinin yarısı, 5 yıl süreyle bütçeden karşılanacaktır.
- Bu faaliyetlerle ilgili düzenlenen kağıtlara damga vergisi istisnası sağlanacaktır.
- Teknoloji alanında sahip olduğu orijinal fikri hayata geçirmek isteyen ve teknik alanda eğitimi tamamlamak üzere olan ya da yeni tamamlamış olanlara, teminat aranmaksızın 100 bin YTL'ye kadar teknogirişim sermaye desteği verilecektir.
- Ar-Ge ve yenilik faaliyetlerinde bulunan işletmelerin kamu kurum ve kuruluşları, kanunla kurulan vakıflar ile uluslararası fonlardan aldıkları destekler Kurumlar Vergisi Kanununa göre vergiye tabi kazancın tespitinde dikkate alınmayacaktır.

Bu çerçevede 2008 yılında, 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu ve 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında toplam 65 mükellef, 6,7 milyon TL tutarında gelir vergisi indiriminden faydalanmıştır.

2008 yılında 5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ile 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında toplam 438 mükellef, 593,4 milyon TL tutarında kurumlar vergisi indiriminden faydalanmıştır.

2009 yılı Mart ayı itibarıyla 5746 sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun kapsamında gelir vergisi stopajı teşvikinden yararlanan doktoralı mükellef sayısı 203'e, diğer Ar-Ge personeli mükellef sayısı ise 9736'ya ulaşmıştır. Toplam gelir vergisi stopajı teşviki ise 4,3 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 17'de vergi teşvikinden yararlanan mükellef sayıları ve yararlanan tutarlar sunulmaktadır.

Tablo 17. 193 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu, 5520 Sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu ve 5746 Sayılı Araştırma ve Geliştirme Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun Kapsamında Yararlanılan Teşvik Miktarları ve Mükellef Sayıları

		Mükellef Sayısı	Miktar (TL)
GELİR VERGİSİ (Ocak-Aralık 2008 Dönemi)	Ar-Ge İndirimi (GVK'ya göre)	52	4.234.586
	Ar-Ge İndirimi (5746 sayılı Kanuna göre)	13	2.453.956
	Toplam Ar-Ge İndirimi	65	6.688.542
KURUMLAR VERGİSİ (Ocak-Aralık 2008 Dönemi)	Ar-Ge İndirimi (K.V.K. Mad. 10/1-a)	261	515.678.818
	Ar-Ge İndirimi (5746 Sayılı Kanun Mad. 3)	177	77.734.316
	Toplam Ar-Ge İndirimi	438	593.413.134
GELİR VERGİSİ STOPAJI (Mart 2009 Dönemi)	Doktoralı Olanlar	203	187.481
	Diğerleri	9.736	4.145.064
	Toplam	9.939	4.332.545

5746 Sayılı “Ar-Ge Faaliyetlerinin Desteklenmesi Hakkında Kanun” kapsamında, Ar-Ge merkezleri, rekabet öncesi işbirliği projeleri ve teknogirişim sermaye desteği ile ilgili işlemler Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülmektedir.

Ar-Ge merkezlerinin kurulması ile ilgili olarak 56 adet Ar-Ge merkezi kurulmasına yönelik başvuru yapılmış ve söz konusu başvurulardan 47’si kabul, 3’ü ret ve 1’i iptal edilmiş olup; 5’i ile ilgili değerlendirme çalışmaları sürdürülmektedir. Söz konusu Ar-Ge merkezi başvurularının il ve sektör bazında dağılımı Tablo18.a ve Tablo 18.b’de verilmiştir.

Tablo 18.a. Ar-Ge Merkezi Başvurularının Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Başvuru Sayısı
Dayanıklı Tüketim Malları	13
Bilgi Teknolojileri	6
Otomotiv Yan Sanayii	6
Savunma Sanayii	6
Otomotiv Sanayii	5
Elektronik	3
İlaç	3
Kimya	3
Tekstil	3
Havacılık ve Uzay Sanayii	2
Makine	2
Telekomünikasyon	2
Cam Sanayii	1
Kuyumculuk	1
Toplam	56

Tablo 18.b. Ar-Ge Merkezi Başvurularının İllere Göre Dağılımı

İl	Başvuru Sayısı
İstanbul	16
Ankara	13
İzmir	5
Kocaeli	4
Manisa	4
Bursa	3
Adana	2
Eskişehir	2
Sakarya	2
Tekirdağ	2
Bolu	1
İzmit	1
Yalova	1
Toplam	56

Rekabet öncesi işbirliği projeleri ile ilgili olarak 1 başvuru yapılmış olup, formatına uygun hazırlanmaması sebebiyle kabul edilmemiştir.

Teknogirişim sermayesi desteği ile ilgili olarak, ön başvurular 16 Mart – 17 Nisan 2009 tarihleri arasında alınmıştır. Bu süreçte 159 iş fikri başvurusu yapılmıştır. Başvurulardan 2'si başvurularını geri çekmiş, ön değerlendirmede ise 26 başvuru usul ve esaslara uygun bulunmaması sebebiyle reddedilmiştir. 131 iş fikri ile ilgili ise ilgili paneller devam etmektedir.

4.2. Patent Teşvik Sistemine İlişkin Gelişmeler

23 Ağustos 2006 tarihinde TÜBİTAK ve TPE arasında imzalanan protokolle, ülkemizde özgün olarak gerçekleştirilen çalışmalar sonunda ortaya çıkan buluşlar için patent başvurularının yapılması teşvik edilmektedir. Bu bağlamda, Türk Patent Enstitüsü nezdinde yapılan yurt içi ve uluslararası kuruluşlar (WIPO-Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü/EPO-Avrupa Patent Ofisi) nezdinde yapılan yurtdışı patent başvurularının destek kapsamındaki masrafları TÜBİTAK tarafından karşılanmaktadır. Tablo 19'da, 23.08.2006 tarihinden bu yana TÜBİTAK'a gönderilen patent teşvik başvurularının 2009 yılı Nisan sonu itibarıyla durumu ve 2009 yılı itibarı ile tahmini verileri gösterilmektedir.

Tablo 19. TÜBİTAK'a Yapılan Patent Teşvik Başvuruları* ve 2009 Yıl Sonu Tahmini Destek Rakamları

	2007		2008		2009		2009 Yıl Sonu Tahmini
	Başvuru	Destek	Başvuru	Destek	Başvuru	Destek	Destek
Ulusal Geri Ödemesiz Patent Desteği (3000 TL)	527	457	646	621	360	317	800
Uluslararası Geri Ödemesiz Patent Desteği (3000 TL)	107	101	160	159	124	107	300
Uluslararası Geri Ödemeli Patent Desteği (100.000 TL'ye kadar)	8	4	9	8	1	1	3

* 01 Haziran 2009 tarihi itibarıyla

TÜBİTAK, Patent Başvurusu Teşvik ve Destekleme Programı kapsamında, ulusal patent başvuruları için geri ödemesiz olarak 3.000 TL tutarında ve başvuru patent vekili ile takip ediliyor ise toplam destek miktarının %15'i tutarında ek bir destek sağlamaktadır.

Dünya Fikri Mülkiyet Ofisi veya Avrupa Patent Ofisi nezdinde yapılan patent başvurularının başvuru aşaması için, geri ödemesiz 3.000 TL tutarında ve başvuru patent vekili ile takip ediliyor ise toplam destek miktarının %15'i tutarında ek bir destek sağlanmaktadır.

Uluslararası patent başvurularının araştırma raporu sonrası işlem ücretlerinin karşılanmasını sağlamak için, jüri kararı ile 100.000 TL'ye kadar geri ödemeli olarak destek sağlanmaktadır. Söz konusu başvuruların üçlü patente dönüşmesi halinde ise geri ödemeli olarak sağlanan destekler hibeye dönüşmektedir.

TÜBİTAK Patent Teşviklerinin Uluslararası Alandaki Patent Teşvik Uygulamaları ile Karşılaştırılması¹

Çeşitli ülkelerde uygulanan patent teşvik sistemlerine ilişkin araştırmalarda; ülkelerin teşvik sistemlerinin birbirinden farklı özellikler gösterdiği, gelişmiş ülkelerin patent teşvik sistemlerinin genel olarak belirli alanlardaki buluş konularına (biyoteknoloji, genetik, geri dönüşümlü ürünler vb.) yönelik olduğu, teşviklerin genel olarak hibe şeklinde olduğu ve KOBİ'lere verildiği, teşvik miktarlarının 800 € ile 200.000 € arasında değiştiği ve Litvanya'da teşvik miktarı 200.000 € olmasına rağmen yıllık uluslararası patent başvuru sayısının 20'nin altında olduğu tespit edilmiştir.

Ülkelerde uygulan patent teşvik sistemlerine ilişkin yapılan araştırmanın sonuçları Tablo 20'de yer almaktadır:

¹⁻² ODTÜ-Bilim ve Teknoloji Politikaları Araştırma Merkezi (METU-TEKPOL, Science and Technology Policies Research Center) tarafından 24-26 Haziran 2009 tarihleri arasında Ankara'da gerçekleştirilecek olan "Technology and Economic Development (TED) - 3 rd International Conference on Innovation, Technology and Knowledge Economics" Konferansında Uğur YALÇINER ve Ayşen AKIN tarafından sunulacak olan Bildiri sonuçlarından yararlanılarak hazırlanmıştır.

Tablo 20. Çeşitli Ülkelerde Uygulan Patent Teşvik Sistemleri²

Ülke	En Az Teşvik Miktarı (€)	En Fazla Teşvik Miktarı (€)	Teşviğin Harcama Miktarına Oranı	Uygulama Biçimi
Singapur	-	-	En fazla %70	Teşvik hibe olarak verilmektedir. Singapore Girişim Geliştirme Ajansı (SPRING) tarafından onaylanan harcamalar başvuru sahibine ödenmektedir.
Hong Kong	284	9.578	%20 - %90	Harcamaların %90'ı (9,578 €'yu aşmamak kaydı ile) hibe şeklinde verilmektedir.
Japonya	-	22.500	%50	Harcamaların %50'sine kadarı (22,500 €'yu aşmamak kaydı ile) hibe şeklinde verilmektedir.
İngiltere	-	22.500	-	Harcamaların 22,500 € kadarı teşvik kapsamında bulunmaktadır.
Almanya	800	7.000	-	Teşvik 7000 €'a kadar kredi (geri ödemeli) şeklinde verilmektedir.
İrlanda	7.000	50.000	%100	-
Litvanya	-	200.000	%80	Teşvik hibe olarak verilmektedir. Ödemeleri önceden yapan başvuru sahibi daha sonra harcamaları geri almaktadır.

Teşvik sisteminin uygulandığı yukarıda belirtilen ülkeler ile TÜBİTAK'ın patent destekleri karşılaştırıldığında;

- TÜBİTAK'ın ulusal ve uluslararası/bölgesel patent başvuruları için ayrı ayrı teşvik sistemine sahip olması,
- Ulusal ve uluslararası patent başvuruları için ödemelerin kısa sürede yapılması ve koşulsuz hibe şeklinde olması,
- Ulusal ve uluslararası patent başvurularında başvurunun ilgili resmi ofis tarafından şeklen kabul edilmesi halinde desteğe hak kazanılması,
- Ulusal ve uluslararası patent başvurularının ileriki aşamaları için de destek sağlaması,

nedenlerinden dolayı başvuru sahipleri tarafından tercih edildiği, ulusal ve uluslararası patent başvurusu sayılarında 2006 yılından sonraki artışlar dikkate alındığında amacına ulaştığı, diğer ülkelerin patent teşviklerinden çok daha ileride ve işlevsel olduğu görülmektedir.

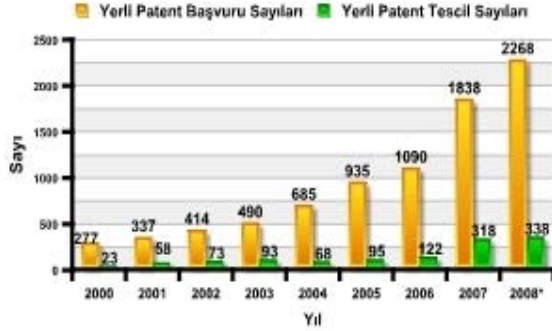
Türkiye'de Fikri Haklara İlişkin 2008 ve 2009 Yıllarında Yapılan Çalışmalar

11.12.2001 tarihli Bakanlar Kurulu Prensipl Kararı ile 'Türkiye'de Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Reform Programı' kabul edilmiş ve program kapsamında Türkiye'de yerli ve yabancı yatırımların artırılması ve yatırımların önündeki idari engellerin kaldırılmasına yönelik çalışmaların yürütülmesi amacıyla 'Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu' (YOİKK) kurulmuştur. Belirtilen Kurul kapsamında ise Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Teknik Komitesi yer almaktadır. Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK) bünyesinde faaliyet gösteren Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Teknik Komitesi'nin son toplantısı ise 21 Nisan 2009 tarihinde Türk Patent Enstitüsü'nde yapılmıştır.

2008 yılı 60. Hükümet Programı Eylem Planında, sınai mülkiyet haklarına ilişkin mevcut KHK'ların Kanuna dönüştürülmesi, Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulu ve Tasarım Konseyinin oluşturulması gibi pek çok proje ve eylem yer almaktadır.

TÜBİTAK'ın da üyeleri arasında yer aldığı Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulu, 21 Mayıs 2008 yılında yayımlanan 2008/7 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile oluşturulmuş olup, birinci ve ikinci toplantılarını sırası ile 14 Kasım 2008 ve 25 Şubat 2009 tarihlerinde gerçekleştirmiştir. Başta sınai mülkiyet başvurularında yaşanan artışlar olmak üzere bu alanda gerçekleştirilen atımların sürdürülebilirliğinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda, fikri ve sınai mülkiyet alanında kısa, orta ve uzun vadeli stratejileri oluşturacak, ilgili kurumlar arasında koordinasyon ve işbirliğini geliştirerek uygulamada etkinlik arttıracak olan Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları Koordinasyon Kurulu'nca bu alan için oluşturulacak Ulusal Strateji Belgesi önemli bir fonksiyonu yerine getirecektir³.

Yerli Patent Başvuru ve Tescil Sayıları

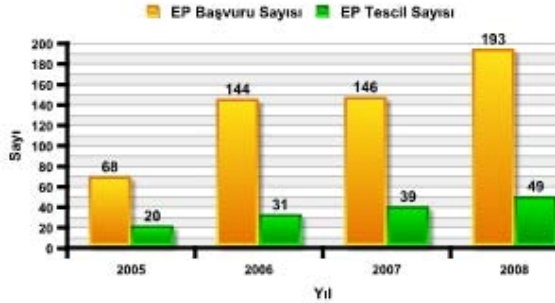

* 22.01.2009 tarihi itibarıyla
Kaynak: Türk Patent Enstitüsü

Şekil 15. Yerli Patent Başvuru ve Tescil Sayılarının Yıllara Göre Dağılımı

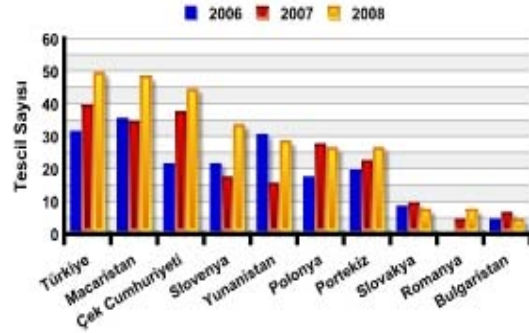
Yerli patent ve faydalı model başvuru sayılarının yıllara göre dağılımı Şekil 15'te görülmektedir. Özellikle TÜBİTAK ve Türk Patent Enstitüsü işbirliği ile başlatılan patent teşvik sisteminin etkisiyle son yıllarda patent başvuru ve tescil sayılarında diğer yıllara göre daha hızlı bir artış gözlenmektedir. 2007 yılında yerli patent başvuru sayısı 1838 iken, 2009 yılı Ocak sonu itibarıyla 2008 yılı yerli patent başvuru sayısı 2268 olarak gerçekleşmiştir. Yine, 2009 yılı Ocak sonu itibarıyla 2008 yılı yerli patent tescil sayısı 338 iken, 2007 yılında bu sayı 318 'tir. Ayrıca 2009 yılının ilk üç ayında yapılan patent başvuru sayısı ve patent tescil sayısı, 2008 yılının aynı döneminde yapılan patent başvuru sayısına göre sırasıyla % 22,6 ve %28,4 oranında artış göstermektedir (16.04.2009 tarihi itibarıyla, Kaynak: Türk Patent Enstitüsü).

Türkiye'den yapılan Avrupa patent başvuruları ve tescil sayılarında da 2006 yılından 2008 yılına önemli ölçüde bir artış gerçekleşmiştir. Türkiye'den yapılan Avrupa patent başvuruları ve tescil sayıları Şekil 16'da, yıllara göre çeşitli ülkelerin Avrupa patent tescillerinin sayısı ise Şekil 17'de verilmektedir. Şekil 17'den de izlenebileceği gibi Türkiye 2008 yılında AB-27 içinde yer alan pek çok ülkenin önüne geçmiştir. Artış oranı itibarıyla de en hızlı artış sağlayan ülkelerden biri olmuştur.

Kaynak: Avrupa Patent Ofisi Yıllık Raporları

Şekil 16. 2005, 2006, 2007 ve 2008 Yıllarına Göre Türkiye'den Yapılan EP Başvuruları ve Tescilleri

Kaynak: Avrupa Patent Ofisi Yıllık Raporları

Şekil 17. 2005, 2006, 2007 ve 2008 Yıllarına Göre Çeşitli Ülkelerin EP Tescil Sayısı

Şekil 16 ve 17'de de görüleceği üzere, TÜBİTAK'ın 2006 yılından bu yana Avrupa Patenti (EP) başvuru sahiplerine sağladığı destekler, başvuru sayılarını dikkate değer bir şekilde arttırarak Türkiye

³ Daha geniş bilgi için bkz. Türk Patent Enstitüsü'nün 2008 Yılı Faaliyet Raporu.

menşeli daha fazla buluşun uluslararası arenada etkin bir şekilde korunmasını ve ülke ekonomisine katkı sağlamasını mümkün hale getirmiştir.

Tablo 21 ve 22'den anlaşılağı üzere, Avrupa Patent Ofisi tarafından tescil edilen patent başvurularında, Türkiye en fazla koruma talep edilen ülkelerlerden biridir. Türkiye'nin koruma talep edilen ülkeler içerisinde yer aldığı tescilli Avrupa Patenti sayısı, toplam tescilli Avrupa Patenti sayısının % 54.7'sidir. Ayrıca koruma talebi sayısı ve Türkiye'de tescilli Avrupa Patenti sayısı Tablo 21'den anlaşılağı üzere yıldıan yıla artış göstermektedir.

Tablo 21. Avrupa Patent Başvuru ve Tescil Sayıları, Türkiye'nin Koruma Talep Edilen Ülkeler İçerisinde Yer Aldığı Tescilli Avrupa Patenti Sayısı ve Türkiye'de Tescil Edilen Avrupa Patentleri

Yıl	EP Başvuru Sayısı	EP Tescil Sayısı	Türkiye'nin Koruma Talep Edilen Ülkeler İçerisinde Yer Aldığı Tescilli EP Patenti Sayısı	Türkiye'de Tescilli EP Patenti Sayısı*
2003	116.613	59.992	2.166	176
2004	123.706	58.730	9.331	957
2005	128.679	53.259	15.493	2342
2006	135.183	62.780	24.947	3.631
2007	141.439	54.700	26.219	4.140
2008	146.561	59.819	32.716	4.281

Kaynak: Avrupa Patent Ofisi Yıllık Raporları

* Türk Patent Enstitüsü
22.01.2009 tarihi itibarıyla

Tablo 22. Çeşitli Ülkelerin, Koruma Talep Edilen Ülkeler İçerisinde Yer Aldıkları Tescilli Avrupa Patenti Sayıları ve Oranları (2008)*

Ülke	Koruma Talep Edilen Ülkeler İçerisinde Yer Alınan Tescilli Avrupa Patenti Sayısı	Koruma Talep Edilen Ülkeler İçerisinde Yer Alınan Tescilli Avrupa Patentlerinin Oranı
Almanya	59.053	%98.7
Fransa	56.203	%94.0
İspanya	40.462	%67.6
Türkiye	32.716	%54.7
Macaristan	24.205	%40.5
Polonya	17.816	%29.8

Kaynak: Avrupa Patent Ofisi Yıllık Raporu (2008)

Tablo 23'te OECD ülkeleri tarafından WIPO nezdinde yapılan uluslararası patent başvurularının (PCT) sayıları görülmektedir. Tabloya göre Türkiye 2006, 2007 ve 2008 yıllarında başvuru sayısı bakımından 38 ülke arasında 25. sırada; 2002-2008 yılları arasındaki artış yüzdesine göre de % 359'luk bir artış ile 2. sırada yer almaktadır.

Tablo 23'ten görüleceğı üzere, TÜBİTAK'ın 2006 yılından bu yana WIPO nezdinde PCT başvurusu yapan başvuru sahiplerine sağladığı destekler, başvuru sayılarını dikkate değer bir şekilde artırarak Türkiye menşeli daha fazla buluşun uluslararası arenada etkin bir şekilde korunmasını ve ülke ekonomisine katkı sağlamasını mümkün hale getirmiştir

Tablo 23. OECD Ülkeleri Tarafından WIPO Nezdinde Yapılan Uluslararası Patent Başvuru (PCT) Sayıları

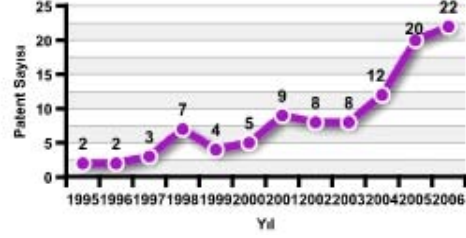
Sıra *	Ülke	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Sıra**	2002-2008 Değişimi (%)
6	Çin	1018	1295	1706	2503	3927	5440	6094	1	499
<u>25</u>	<u>Türkiye</u>	<u>85</u>	<u>111</u>	<u>115</u>	<u>174</u>	<u>269</u>	<u>358</u>	<u>390</u>	<u>2</u>	<u>359</u>
4	Kore	2520	2949	3558	4689	5946	7060	7910	3	214
34	Portekiz	34	36	49	55	68	92	99	4	191
37	Arjantin	9	15	11	20	20	33	25	5	178
32	Slovenya	44	65	62	85	79	86	107	6	143
30	Çek Cumhuriyeti	73	83	95	117	107	132	156	7	114
2	Japonya	14063	17414	20264	24868	27024	27754	28783	8	105
16	İspanya	719	785	823	1125	1200	1295	1378	9	92
19	Avusturya	552	644	709	851	913	1007	942	10	71
35	İzlanda	39	58	46	44	56	52	66	11	69
22	Singapur	330	282	431	443	475	521	558	12	69
18	Belçika	696	776	832	1076	1031	1125	1132	13	63
15	İsrail	1174	1129	1227	1454	1595	1746	1887	14	61
28	Meksika	132	131	118	141	168	186	212	15	61
36	Slovakya	26	26	26	31	31	37	41	16	58
27	Lüksemburg	143	117	125	119	128	165	223	17	56
23	İrlanda	308	311	322	340	422	417	461	18	50
12	İtalya	1982	2163	2189	2348	2706	2944	2877	19	45
33	Yunanistan	75	67	79	55	83	88	105	20	40
10	İsviçre	2755	2861	2899	3291	3612	3796	3849	21	40
17	Danimarka	979	1036	1049	1122	1160	1154	1353	22	38
9	İsveç	2990	2612	2851	2883	3333	3656	4114	23	38
20	Rusya	539	586	519	657	694	735	731	24	36
3	Almanya	14326	14662	15214	15984	16732	17816	18669	25	30
5	Fransa	5090	5171	5184	5748	6260	6559	6505	26	28
11	Kanada	2260	2271	2104	2319	2572	2843	2886	27	28
13	Finlandiya	1762	1557	1672	1893	1844	1996	2215	28	26
1	ABD	41296	41033	43352	46830	51246	54025	51351	29	24
21	Norveç	549	533	476	584	609	605	656	30	19
26	Yeni Zelanda	300	300	339	349	351	397	355	31	18
14	Avustralya	1759	1680	1837	1996	2000	2054	1950	32	11
31	Polonya	116	154	107	97	101	107	128	33	10
8	Hollanda	3977	4479	4284	4500	4544	4373	4309	34	8
24	Güney Afrika	384	357	411	358	424	406	397	35	3
7	İngiltere	5376	5206	5027	5085	5085	5526	5492	36	2
29	Macaristan	185	114	136	158	146	165	173	37	-6
38	Romanya	25	16	18	15	26	31	12	38	-52

*2008 yılı patent başvuru sayısına göre sıralama

**2002-2008 yılları arasındaki değişim yüzdesine göre sıralama

Üçlü (Triadik) Patent Sayıları

Türkiye kaynaklı üçlü patent sayısının 2007 ve 2008 yılı değerlerine ilişkin veri bulunmadığından 1995-2006 dönemine ait veriler Şekil 18'de sunulmaktadır. Yıllara göre çeşitli ülkelerin triadik patent sayıları ise Tablo 24'te görülmektedir. Şekil 18'e göre, Türkiye 2001-2006 yılları arasında % 144'lük bir artışla 9'dan 22'ye yükselmiştir. Türkiye, triadik patent sayısındaki artış bakımından OECD ülkeleri arasında üçüncü sırada yer almaktadır.

Kaynak: OECD Bilim ve Teknoloji Temel Göstergeleri 2008/2

Şekil 18. Yıllara Göre Türkiye Kaynaklı Triadik Patent Sayısı

Tablo 24. Yıllara Göre Çeşitli Ülkelerin Triadik Patent Sayıları

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Almanya	5792	5633	5867	6079	6132	6171
Fransa	2370	2398	2462	2500	2468	2499
İngiltere	1666	1669	1670	1669	1654	1663
Hollanda	1238	1095	1041	1079	1027	1005
İsviçre	819	816	843	839	850	856
İtalya	735	701	716	750	764	767
Macaristan	33	29	43	40	38	41
Türkiye	<u>9</u>	<u>8</u>	<u>8</u>	<u>12</u>	<u>20</u>	<u>22</u>
Çek Cumhuriyeti	14	16	16	16	15	17
Yunanistan	6	8	10	9	14	15
Polonya	9	14	13	12	13	13
Portekiz	6	6	7	6	10	10
Slovak Cumhuriyeti	2	3	4	3	4	4

Kaynak: OECD Bilim ve Teknoloji Temel Göstergeleri 2008/2

4.3. Otomotiv Teknoloji Platformu

Otomotiv Teknoloji Platformu İŞBAP projesi 01.10.2008 tarihinde TÜBİTAK tarafından kabul edilerek faaliyete geçmiştir. İlk çalıştayını 70 kişilik bir katılım ile 6 Mart 2009 tarihinde düzenlenmiş olup, Otomotiv Teknoloji Vizyonu, SWOT analizi ve Ana Teknoloji Alanlarını ortak akıl yöntemi ile belirlenmiştir. Eşgüdüm komitesinden bir grup bu verileri kullanarak Otomotiv Teknolojisi Vizyon 2023 ve Stratejik Araştırma Programı oluşturma çalışmalarını İŞBAP projesi kapsamında yürütmektedir.

01 Haziran 2009 itibarı ile otomotiv ana sanayii, yan sanayii, mühendislik şirketleri ve üniversitelerden oluşan 18 kurucu üyesi bulunmaktadır. Yeni üye çağırısı çıkarılmış olup otomotiv ana ve yan sanayii kuruluşları ile mühendislik şirketleri, üniversiteler ve ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından üyelik talepleri değerlendirme aşamasındadır. Önemli toplantılarına kamu kurumları ve diğer ilgili olabilecek kuruluşlar da davet edilmektedir. Platform eşgüdüm komitesi üyeleri aşağıda sunulmuştur:

- Prof.Dr. Ali Gökten (OTAM) - Başkan
- Doç.Dr.Orhan Alankuş (TOFAŞ'ı temsilen) - Başkan Vekili
- Vedat Akgün (OPET)
- Ahmet Bayraktar (Bayraktarlar Holding)
- Volkan Bayraktar (TEMSA) - Genel Sekreter
- Mustafa Gökler (ODTÜ)
- Özlem Gülşen (TAYSAD)
- Ercan Tezer (OSD)
- Mustafa Tırıs (TUBİTAK-MAM)
- Dr. Murat Yıldırım (FORD)

5. Özel Sektörün Bilim ve Teknoloji Performansının Güçlendirilmesi

5.1. Özel Sektöre Yönelik TÜBİTAK Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destekleri

Sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın özel sektör kuruluşlarına yönelik 1995 yılından bu yana Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) ile birlikte, verilmekte olan Araştırma, Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destekleri, "Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Teknoloji ve Yenilik Destek Programlarına İlişkin Yönetmelik'in 16 Ocak 2007 gün ve 26405 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmesinden sonra hayata geçirilen yeni destek programları ile daha yaygın ve etkin biçimde yürütülmesi sağlanmıştır. Aşağıda söz konusu Yönetmelik çerçevesinde yeni başlatılan programlar da dahil tüm destek programlarına ait veriler Tablo 25'te özet olarak sunulmuş olup, proje başvurularındaki artış Şekil 19'da gösterilmiştir.

Ülkemizin ekonomik ve sosyal refahını artırmak için, özel sektör kuruluşlarının araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilikçilik yeteneği ile rekabet gücünü yükseltmek, ülkemizde girişimcilik kültürünün oluşmasına katkıda bulunmak, sanayi kuruluşlarının kendi arasında ve üniversitelerle daha yakın işbirlikleri ve ortaklıklar sağlamasını teşvik etmek amacıyla proje esaslı araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetlerine kaynak ayrılmasını özendirecek, risk paylaşımlı destek programları, DTM ile birlikte TÜBİTAK Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı (TÜBİTAK-TEYDEB) bünyesinde yürütülmektedir.

Söz konusu destek programlarında yenilikçiliği hedefleyen Ar-Ge projelerinin desteklenmesi, sanayinin uluslararası rekabet gücünü geliştirecek en önemli araç olarak görülmektedir. Bu programlar ile, özel kesimin Ar-Ge'ye kaynak ayrılması, firmaların kendi aralarında veya üniversiteler ve araştırma kurumlarıyla yapacakları işbirlikleri ile, çağımızın en önemli ekonomik gelişme kaynağı olan bilimsel ve teknolojik birikimin toplumsal faydaya (ürüne) dönüştürülmesi süreci desteklenerek Ar-Ge'ye dayalı yenilikçiliğe daha fazla yatırım yapılması teşvik edilmektedir.

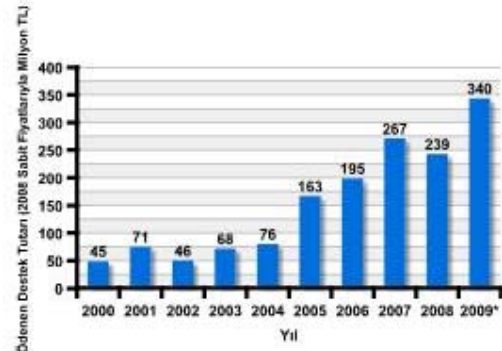
Özel sektöre yönelik oluşturulan Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik destek programları kapsamında, bilimsel ve teknolojik bilgiyi ürüne, sürece, yöntemeye veya sisteme dönüştürme aşamalarında yapılacak, teknoloji ve yenilik odaklı araştırma, geliştirme, iyileştirme, işbirliği ve kümeleşme faaliyetlerine ilişkin proje önerileri, değerlendirilmekte, izlenmekte ve geri ödemesiz olarak desteklenmektedir.

30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla, Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programları kapsamında 1.973 adet proje desteklenmekte olup, 792 adet proje önerisinin değerlendirme süreci devam etmektedir. Programlar kapsamında DTM ve TÜBİTAK kaynaklarından sağlanan destek tutarının yıllara göre dağılımı Şekil 20'de görülmektedir. Nisan 2009 itibarıyla, destek programlarına 765 proje başvurusu yapılmıştır. 2008 yıl sonu itibarıyla, Destek programları kapsamında önerilen proje başvuru sayısı 2.285 olarak gerçekleşmiş olup, 2008 hedefinin üzerinde gerçekleşme sağlanmıştır. 2008 yılında destek programları kapsamında önerilen proje başvuru sayısında 2007 yılına göre %53 oranında bir artış olduğu görülmektedir. (Şekil 19)

* 2010-2014 Stratejik Planında öngörülen hedef olup, 30 Nisan 2009 itibarıyla toplam 627 firmanın 765 proje başvurusu bulunmaktadır.

Şekil 19. 2000-2009 Yılları Arasında Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programlarına Başvuran Firma ve Proje Sayıları

* 2009 yıl sonu öngörüsü olup, 30 Nisan 2009 itibarıyla TÜBİTAK ve DTM kaynaklarından ödenen tutar 96,4 Milyon TL'dir.

Şekil 20. 2000-2009 Yılları Arasında Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programları Kapsamında Sağlanan Destek Tutarının Yıllara Göre Dağılımı (TÜBİTAK+DTM)

Tablo 25. TÜBİTAK Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programlarına İlişkin Veriler

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2009 Nisan	Artış Oranı (2007-2008) %
Proje Başvuru sayısı	260	333	374	418	503	595	711	1498	2285	3000	765	53
Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	180	275	286	279	374	449	534	732	1199	1550	426	64
Sonuçlanan Proje Sayısı	165	186	164	160	204	242	298	384	583		236	52
31 Aralık itibarıyla Yürürlükte Olan Proje Sayısı	469	518	538	673	792	818	961	1355	1790	2550	1973	32
Proje Başvurusunda Bulunan Firma Sayısı	176	233	269	316	360	434	481	1052	1679	2135	627	60
Yeni Firma Sayısı	99	130	154	192	230	254	290	743	1199	1335	408	61
Sunulan Harcama Tutarı (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon YTL)	198	370	204	171	168	333	497	706	524	862	218	-26
Destek Kapsamına Alınan Harcama Tutarı (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon YTL)**	153	297	135	158	125	281	346	443	383	603	149	-14
Ödenen Destek Tutarı (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon TL)	45	71	46	68	76	163	195	267	238,8	340	96,4	-11

* 2010-2014 Stratejik Planında öngörülen hedefler

** Destek kapsamına alınan tutar (Oluşturulan Ar-Ge Hacmi)

Proje Değerlendirme ve Seçim Süreci

TÜBİTAK'ın özel sektöre sağladığı destekler için uymak zorunda olduğu mevzuat, TÜBİTAK-TEYDEB programları hakkında ayrıntılı bilgi, Sanayi Ar-Ge Destek Programları ile ilgili başvuru kılavuzları, değerlendirme kriterleri ve süreçleri hakkında tüm bilgilere TÜBİTAK'ın web sayfasından ulaşılabilir.

10 Mart 2005 tarihli Bilim Teknoloji Yüksek Kurulunun 2005/7 sayılı Kararı ve 2005/9 sayılı Başbakanlık Genelgesi uyarınca projelerin değerlendirilmesinde OECD tarafından hazırlanmış olan Oslo ve Frascati kılavuzlarındaki Ar-Ge ve Yenilik kavram ve tanımları dikkate alınmaktadır. Ayrıca Dünya Ticaret Örgütü (WTO), AB'nin devlet yardımlarına ilişkin düzenlemeleri de söz konusu kılavuzlarda belirtilen kavramları esas almaktadır. TÜBİTAK-TEYDEB tarafından,

- Ar-Ge ve yenilikçi yönü güçlü, rutin mühendislik uygulamalarını değil, fonksiyonel değişiklikleri içeren,
- Üretim altyapısına yönelik yatırımlara, şekil ve estetiğe yönelik değişikliklere değil, gerçek anlamda araştırma geliştirme faaliyeti içeren,
- Firmanın kendi özgün katkısının olduğu araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetlerini içeren,
- Kazanılmış Ar-Ge yeteneğinin tekrarını ve kullanımını değil, yeni Ar-Ge yeteneği kazandıracak,
- Güncel ve geleceğin teknolojilerini içeren çalışmaları kapsayan,
- Proje bilgilerinin, değerlendirmeyi sonuçlandırıcı yeterlilikte ve belirginlikte olduğu,
- Ar-Ge sistematığı yeterli,
- Proje ekibinin nitelik veya nicelik olarak projeyi gerçekleştirecek yeterlilikte olduğu,
- Firma Ar-Ge altyapısının, proje faaliyetlerini yürütmek için yeterli olduğu,
- Proje çıktılarının ekonomik yarara dönüşebilir nitelikte olduğu,

projelerin desteklenmesi uygun bulunmaktadır.

Projelerin değerlendirilmesinde kullanılan Ar-Ge için eşik oluşturan kıstaslar, tüm paydaşların ve özellikle sanayiden gelen araştırmacıların da katılımı ile müştereken belirlenmiştir. Yapılan iyileştirme önerileri de her zaman dikkate alınmaktadır. Doğal olarak, uluslararası standartlar, WTO, OECD ve AB ülkelerinin kullandığı yöntemler uygulanmaktadır. Bu yöntemlerin kullanılması, kısa vadede ülkemizin uluslararası rekabet kurallarına uyumuna, uzun vade de gerçek Ar-Ge potansiyeli ve birikimimizin güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

TÜBİTAK öncülüğünde geliştirilmiş olan formlarda ilan edildiği üzere, destek programlarına başvurusu yapılan projeler aşağıda belirtilen üç boyut altında yer alan kriterlere göre değerlendirilmekte olup, bu boyutlar ve kriterler web ortamında sunulmaktadır:

- Projenin endüstriyel Ar-Ge içeriği, teknoloji düzeyi ve yenilikçi yönü
- Proje planı ve kuruluşun altyapısının uygunluğu
- Proje çıktılarının ekonomik yarara ve ulusal kazanıma dönüşebilirliği

Proje önerilerini, Likert Ölçeği – 1, 2, 3, ... yerine, her boyuta eşit ağırlık vererek 3 boyutta değerlendirmek için geliştirilen “Tanımlara Bağlanmış Değerlendirme Ölçeği (Phrase-Anchored Rating Scale)” her 3 boyut için ayrı ayrı; “çok iyi”, “iyi”, “iyi değil/yetersiz” yönleri tanımlayan ifadeler/kavramlar/hükümler kullanılmaktadır.

Değerlendirme süreci sonunda “çok iyi” ve “iyi” hükümlerini içeren kriterleri sağlayan projeler desteklenmekte olup, “iyi değil/yetersiz” hükümlerini içeren kriterleri taşıyan projeler ise desteklenmemektedir.

TÜBİTAK – TEYDEB Proje Öneri Değerlendirme Formu ve Proje Öneri Değerlendirme Raporu Hazırlama Kılavuzu TÜBİTAK web sayfasında kullanıma açıktır.

Proje Hakem ve İzleyici Heyeti Tespiti

Proje önerilerinin bilimsel değerlendirme, desteklemeye değer bulma ve izleme süreçleri, başvurunun alanına göre ilgili “Teknoloji Grubu” tarafından yönetilir. Her grupta, TÜBİTAK mensubu bir “Grup Sekreteri” ile teknoloji alanı uzmanları yer alır. Ayrıca, her grubun, üyeleri TÜBİTAK dışından olan, kendi alanlarında temayüz etmiş bilim insanları arasından seçilen beş kişilik bir “Teknoloji Alan Komitesi” vardır. Proje önerilerinin değerlendirmesini yapacak hakem heyetlerinin seçimi, hakemlerin değerlendirme sonuçlarını gözönüne alarak, projenin bilimsel olarak desteklenmeye değer bulunup bulunmadığı, proje izleyicilerinin seçimi ve projelerin izlenmesine ilişkin kararlar, bu Teknoloji Alan Komitesi tarafından alınır.

TEYDEB Teknoloji Grupları aşağıda verilmiştir.

- Makine İmalat Teknolojileri Grubu
- Malzeme, Metalürji ve Kimya Teknolojileri Grubu
- Elektrik, Elektronik Teknolojileri Grubu
- Bilişim Teknolojileri Grubu
- Biyoteknoloji, Tarım, Çevre ve Gıda Teknolojileri Grubu

Süreç, ilgili teknoloji alanı uzmanının ön değerlendirmesi ile başlamaktadır. Bu inceleme sonucunda, Teknoloji Alan Komitesi, hakem heyetlerini, aşağıdaki hususları dikkate alınarak belirlenen hakem adayları arasından seçer. Seçilen hakemler, çıkar çatışması olmadığının teyidi için projesi değerlendirilecek işletmenin onayı alındıktan sonra değerlendirci olarak atanır.

Proje önerilerine hakem seçimi yapılırken aşağıdaki hususlar dikkate alınmaktadır:

- TÜBİTAK-ARBİS (Araştırmacı Bilgi Sistemi)’de kayıtlı bulunması,
- Konunun uzmanı olması,
- Projeler arası karşılaştırma yapabilmesi için firmanın önceki projelerinde hakemlik görevi yapmış olması,
- Proje konusunda Türkiye’deki gelişimi görerek değerlendirme yapabilmesi için benzer projelerde görev almış olması,
- Üniversite-sanayi işbirliğine katkı sağlamak amacıyla projenin yürütüleceği bölgeden olması,

- Daha önceki proje değerlendirme performanslarına (gözlem, irdeleme, rapor niteliği, firmaya katkısı ve rapor veriş süresi) göre belirlenmesi,
- Daha önce hakemlik yapmamış kişiler arasından ve çeşitli üniversitelerden hakem belirlenerek hakem havuzunun genişletilmesi,
- Proje konusu farklı disiplinleri içeriyor ise her bir disiplini değerlendirebilecek uzmanların belirlenmesi
- Söz konusu firma için ve proje kapsamında çıkar çatışması içinde olmaması

Teknoloji Alan Komitelerinin üyeleri, bilimsel değerlendirme yapan hakemler, izleyiciler, vs. kurumsal temsil esasına göre değil, bireysel uzmanlık ve liyakat esasına göre seçilmekte ve bireysel değerlendirmelerini, ait oldukları kurumların görüşü olarak değil, bireysel bağımsız görüşleri olarak ifade etmek zorundadır. Bu görevlerde kurumsal kontenjanlar ayrılmaz. Çünkü bu, “eş uzman-peer evaluation” kavramıyla bağdaşmayan ve dolayısıyla uluslararası geçerli kurallar çerçevesinde hiç uygulanmaması gereken bir yaklaşımdır. TÜBİTAK ARBİS (Araştırmacı Bilgi Sistemi) ülkemizdeki tüm araştırmacıların, üniversite, kamu veya özel sektörde istihdam edilmelerine bakılmaksızın, kendilerini kayıt ettirmelerine açıktır. Böylece, özel sektörden de görevlendirme yapılabilmektedir. Ancak, proje başvurularının ticari faaliyet ve gizlilik konusu olması nedeniyle tedbirli davranılması gerekmektedir. Firmalar sundukları projelerin değerlendirilmesinde görev alan hakemlere gerekçeli itirazlarını yapabilmektedir. Bu itirazlar genellikle hakemin rakip firmayla danışmanlık ve benzeri ilişkilerinden kaynaklanan çıkar çatışması durumlarıdır.

Tüm süreç içinde, TÜBİTAK bu sürecin yürütülmesi için gereken ortamı sağlar. BTYK ve TÜBİTAK Bilim Kurulu’nca belirlenen politikalar, stratejiler ve öncelikler doğrultusunda ve bütçe olanaklarına göre, bilimsel olarak desteklenmesi uygun bulunan projelerin, desteklenme veya desteklenmemesi kararını alır. Tüm idari ve mali süreçleri, ilgili mevzuat sınırları içinde yönetir. Bir başka deyişle, TÜBİTAK Başkanlığı, Teknoloji Alan Komitelerince bilimsel olarak desteklenmemesi kararı alınan bir projenin desteklenmesi kararını almaz.

Tablo 26’da son yıllarda görevlendirilen hakem ve izleyici sayılarıyla ilgili veriler gösterilmektedir.

Tablo 26. TÜBİTAK - TEYDEB Hakem, İzleyici ve Rapor Sayıları

Yıl	Hakem	Yeni Hakem	Hakem Raporu	Proje/Hakem*	İzleyici	Yeni İzleyici	İzleyici Raporu	Proje Dönem Dosyası/İzleyici*
2003	388	168	816	2	241	84	663	3
2004	428	152	884	2	288	83	841	3
2005	596	237	1.419	2	325	93	944	3
2006	840	347	1849	2	349	84	1107	3
2007	1167	511	2661	2	535	201	2061	4
2008	1594	695	4022	2	681	245	2080	3
2009 Nisan	940	226	1686	2	478	114	931	2

* Ortalama

Değerlendirme Süresi

TÜBİTAK-TEYDEB’e gelen proje başvuruları ve desteklenen proje sayıları, yıllar içinde geometrik artış göstermiştir. Başvuruların değerlendirme sürelerinin 2008 ortalaması 5 ay civarındadır. Hedef bu süreyi daha da kısaltmaktır. Diğer ülkelerdeki TÜBİTAK benzeri Ar-Ge desteği veren kuruluşlarda bu sürenin 6-9 aydan az olmadığı gözlemlenmektedir. Örneğin değerlendirme süresi ABD’de NSF tarafından yürütülen SBIR (small business innovation research) programı için 9 ay, AB çerçeve programları için 6 ay olarak gerçekleşmektedir.

Firma kaynaklı, aşağıda açıklanan sebepler nedeniyle, başvuru ve izleme süreçleri uzayabilmektedir. İzleme sürecindeki gecikmelerden kaynaklanan finansal aksaklıklar “transfer ödemesi” altında yapılan ön ödemelerle telafi edilmektedir. Ayrıca başvuru, değerlendirme ve izleme süreçlerinin elektronik ortama taşınması amacı ile başlatılan ve aşamalı olarak kullanıma açılmakta olan e-TEYDEB projesinin süreçleri hızlandıran etkisi görülmeye başlanmıştır. Proje başvurularının değerlendirme

süresi, 2008 yılında ortalama 5 ay iken, Ocak 2009 - Nisan 2009 tarihleri arasında proje başvurularının ortalama değerlendirme süresi 2,5 aya inmiştir.

Firmalardan kaynaklanan en önemli gecikme nedenlerinden ikisi aşağıda açıklanmıştır.

- Destek sürecinde sunulan dönem dosyalarının genellikle üç ayın son günlerinde verilmesi: Firmalar, desteklenen projelerin 1 Ocak - 30 Haziran 2008 Aralığına ilişkin 2008/İ. dönem dosyalarını TÜBİTAK'a 1 Temmuz – 30 Eylül 2008 tarih aralığında sunmaları zorunludur. 2008/İ. dönemine ilişkin 899 dönem dosyası sunulmuş olup, bu dosyaların tümünün 1 Temmuzda sunulması mümkün iken dosyaların;
 - o % 5'i Temmuz 2008 içerisinde,
 - o % 10'u Ağustos 2008 içerisinde,
 - o % 85'i ise Eylül 2008 sonunda sunulmuştur.
- Yeminli Mali Müşavirler tarafından hazırlanan raporların istenilen içerikte olmaması nedeniyle raporların kabul edilmemesi.

TÜBİTAK, özellikle KOBİ'lerin ilk iki Ar-Ge projesini desteklemek için oluşturduğu KOBİ Başlangıç Ar-Ge Destek programında proje hazırlamak için alınan danışmanlık hizmet giderlerini destek kapsamına almıştır. Bu desteğin yanında TÜBİTAK'ın Türk Patent Enstitüsü ile ortak başlattığı patent destek programı, işletmelerin Ar-Ge çıktılarına patent alınmasını teşvik ederek proje sonuçlarının başkaları tarafından izinsiz kullanımını engellemeyi hedeflemektedir.

TÜBİTAK TEYDEB bünyesinde yürütülen destek programlarına ilişkin bilgiler aşağıda sırasıyla verilmiştir.

1501 – Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı (TÜBİTAK-DTM)

18 Mayıs 1995 tarihli Para Kredi Koordinasyon Kurulu Kararı ve 1 Haziran 1995 tarihinde yürürlüğe konmuş olan "Araştırma Geliştirme (Ar-Ge) Yardımına İlişkin Tebliğ" ile proje başvuruları TÜBİTAK tarafından değerlendirilmekte ve Dış Ticaret Müsteşarlığı (DTM) kaynaklarından sanayi kuruluşlarına teknoloji ve yenilik destekleri verilmeye başlanmıştır. 01.08.2005 tarihinden itibaren, söz konusu desteklerin %75'i TÜBİTAK, %25'i DTM kaynaklarıyla karşılanmaktadır.

Yıllar itibarıyla 1501 - Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında yapılan proje başvuruları ve desteklenen proje sayıları Tablo 27'de, destek tutarları Tablo 28'de gösterilmektedir.

Tablo 27. 1501- Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Program Verileri

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009*	2009 Nisan	TOPLAM**
Proje Başvuru sayısı	260	333	374	418	503	595	711	809	939	1305	331	6456
Karar Verilen Proje Sayısı (Yıl İçerisinde)	200	328	330	344	431	553	647	731	903	1115	371	5782
Destek Kararı Verilen	180	275	286	279	374	449	534	566	516	679	179	4436
Desteklenmeyen	20	53	44	65	57	104	113	165	387	436	192	1346
Sonuçlanan Proje Sayısı	165	186	164	160	204	242	298	384	511		149	2755
Proje Başvurusu Yapan Firma Sayısı	176	233	269	316	360	434	481	538	588	800	242	
Yeni Firma Sayısı	99	130	154	192	230	254	290	278	263	350	87	2512

* 2010-2014 Stratejik Planında öngörülen hedefler

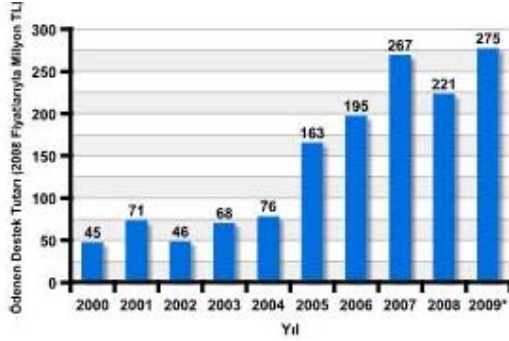
** 1995-30.04.2009 itibarıyla Birikimli Toplam

Tablo 28. 1501- Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Kapsamında Verilen Destek Miktarı (Milyon TL)

Yıl	1995-1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009 Nisan	Toplam**
Ödenen Destek Tutarı (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon YTL)	73	45	71	46	68	76	163	195	267	220,88	76,99	1.301,87

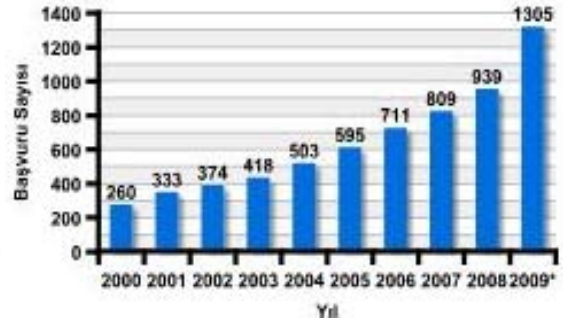
** 30.04.2009 itibarıyla ödenen tutar

30 Nisan 2009 itibarıyla 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı kapsamında 1.104 adet proje desteklenmekte olup, 364 adet proje önerisinin değerlendirme süreci devam etmektedir. Tablo 28’de görüldüğü gibi program kapsamında desteklenen projelere 1995-30 Nisan 2009 yılları arasında TÜBİTAK – DTM işbirliğinde 2008 sabit fiyatlarıyla toplam 1.301,87 Milyon TL hibe destek sağlanmıştır.

* 2010-2014 Stratejik Planında öngörülen hedef olup, 30 Nisan 2009 itibarıyla TÜBİTAK ve DTM kaynaklarından ödenen tutar 76,9 Milyon TL’dir.

Şekil 21. 2000-2009 Yılları Arasında 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Kapsamında TÜBİTAK ve DTM Kaynaklarından Sağlanan Destek Miktarının Yıllara Göre Dağılımı (TÜBİTAK+DTM)

* 2010-2014 Stratejik Planında öngörülen hedef

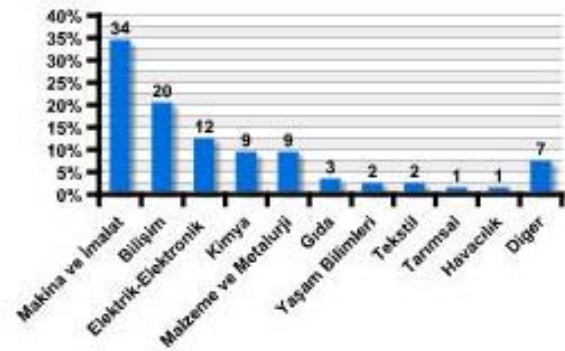
Şekil 22. 2000-2009 Yılları Arasında 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Kapsamında Proje Başvurularının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 22’de görüldüğü gibi 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı’na 2007 yılında 809 proje önerisi sunulmuş, 2008 yılında ise başvuru sayısı %12,5 artışla 910 adete ulaşmıştır. 30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla, programa 331 başvuru yapılmıştır. Programa sunulan proje önerilerindeki artışlara paralel olarak başvuru yapan kuruluş sayılarında da artış gözlemlenmektedir. Şekil 23’te görüldüğü gibi, 2008 yılında program kapsamında proje öneren kuruluş sayısı ile beraber programa ilk defa başvuru yapan kuruluş sayısı da artmaktadır. Şekil 24’te program kapsamında proje başvurularının teknoloji alanlarına göre dağılımı gösterilmektedir.

* 30 Nisan 2009 itibarıyla başvuran firma sayısı 242 olup, 2010-2014 Stratejik Planında öngörülen hedef 800’ dür.

Şekil 23. 2000-2009 Yılları Arasında 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programına Başvuran Firma Sayısının Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 24. 1501-Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Kapsamında Proje Başvurularının Teknoloji Alanlarına Göre Dağılımı

1503 – Proje Pazarları Destekleme (TÜBİTAK-1503) Programı

TÜBİTAK - 1503 Proje Pazarları Destekleme Programı ile üniversite, araştırma kurumları ve sanayi kuruluşları arasında ortak Ar-GE projelerinin oluşturulmasına yönelik ulusal teknolojik işbirliği platformları desteklenmektedir.

Bu tür teknolojik işbirliklerinde temel ilke; somut Ar-Ge düşünce ya da proje önerilerine sahip olup, bunları gerçekleştirmek için kendi yetenekleri dışında başka uzmanlık alanlarından katkıya gereksinim duyan, proje öneri veya sonuçlarına ilişkin talep varlığını araştıran ya da arz edilen proje işbirliği önerilerine teknolojik veya finansal katkıda bulunmak isteyen üniversite, araştırma ve sanayi kuruluşlarından temsilcilerin bir araya gelerek aktif katılımları ile projelerini birbirlerine tanıtmaları yoluyla işbirliği olanaklarına ortam oluşturulmasıdır.

Programa 2008 yılında, Erciyes Üniversitesi, Mersin Üniversitesi, Selçuk Üniversitesi, Eskişehir Sanayi Odası ve Uludağ İhracatçı Birlikleri olmak üzere 5 adet proje pazarı başvurusu yapılmış ve başvurular desteklenmiştir.

30 Nisan 2009 itibarıyla ise, Erciyes Üniversitesi ve Ostim Organize Sanayi Bölgesi'nden 2 adet proje pazarı başvurusu desteklenmiştir.

1507 – KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek (TÜBİTAK-1507) Programı

Ülkemizdeki tüm işletmelerin %98'ini oluşturan KOBİ'lerin araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik faaliyetleri ile verimliliklerini artırmaları ve katma değeri daha yüksek ürün ve hizmetlere yönelmelerini teşvik etmek amacıyla 16 Mart 2007 tarihinde 1507-KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek (TÜBİTAK-1507) Programı başlatılmıştır. Program kapsamında sağlanacak desteklerle KOBİ'lerin, daha rekabetçi olma yönünde, kurumsal araştırma teknoloji geliştirme kültürüne sahip olmaları, ulusal ve uluslararası destek programlarında daha etkin yer almaları hedeflenmektedir.

Bu program ile yeni bir ürün üretilmesi, mevcut bir ürünün geliştirilmesi, iyileştirilmesi, ürün kalitesi veya standardının yükseltilmesi veya maliyet düşürücü nitelikte yeni tekniklerin, yeni üretim teknolojilerinin geliştirilmesi konularında KOBİ'ler tarafından yürütülen 400.000 TL bütçe ve 18 ay süre ile sınırlı ilk iki projeye TÜBİTAK tarafından %75 oranında hibe şeklinde mali destek sağlanmaktadır. Bu programda değerlendirme ve karar süreci ortalama 90 gün içinde sonlandırılmaktadır.

Tablo 29. TÜBİTAK 1507 – KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı Başvuru Sayıları

	2007	2008	2009 Nisan	2009*	Toplam**
Proje başvuru sayısı	578	1192	405	1500	2175
Karar verilen proje sayısı	225	1100	443	1280	1768
Destek kararı verilen	162	641	231	780	1034
Desteklenmeyen	63	459	212	500	734
Sonuçlanan Proje Sayısı	-	72	87		159
Firma sayısı	536	1097	388	1350	1879
Yeni Firma Sayısı		945	296	1100	1241
Ödenen Destek Tutarı (2008 Sabit Fiyatlarıyla Milyon TL)	-	17,58	18,95	65	36,53

* 2010-2014 Stratejik Planında öngörülen hedef

** 30.04.2009 itibarıyla Birikimli Toplam

1507-KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek (TÜBİTAK-1507) Programına ilişkin veriler Tablo 29'da verilmiştir.

30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla, bu program kapsamında 388 KOBİ ölçeğindeki firma, 405 proje başvurusu gerçekleştirmiştir. Program kapsamında 838 adet proje desteklenmekte olup, 414 adet proje önerisinin değerlendirme süreci devam etmektedir. Programa ilişkin yapılan tanıtım etkinlikleri ile proje başvuru sayısında 2008 yılında öngörülenin üzerinde başvuru alınması sağlanmıştır.

TÜBİTAK - 1509 – Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme (TÜBİTAK-1509) Programı

Firmalarımızın ve özel sektör kuruluşlarımızın, uluslararası ortak araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik projelerinde etkin biçimde yer alması, dünyadaki teknolojik gelişmeleri takip etmeleri ve yeni dış pazarlara açılmaları için büyük önem taşımaktadır. Uluslararası ortak destek programlarında (EUREKA, EUROSTARS, Avrupa Birliği Çerçeve Programları altında ortak proje çağrılarında çıkan programlar ve benzeri uluslararası program ve projeler, çeşitli ülkelerle yapılan ikili işbirliği anlaşmaları) yer alan, sektör ve büyüklüğüne bakılmaksızın Türkiye’de yerleşik katma değer yaratan kuruluşların nitelikli araştırma, teknoloji geliştirme ve yenilik projelerine TÜBİTAK tarafından %75’e varan oranlarda hibe şeklinde destek sağlanması için 8 Temmuz 2007 tarihinde Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı başlatılmıştır. Daha önce 1501 destek programına kabul edilerek desteklenen sanayi katılımlı uluslararası ortaklı projeler bu tarihten itibaren bu programca kabul edilmektedir.

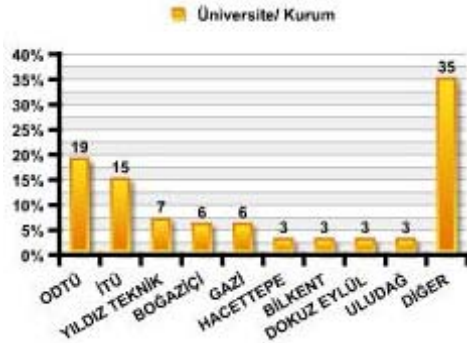
8 Temmuz 2007 tarihinden itibaren 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı’na 2007 yılı içerisinde 12 adet proje başvurusu yapılmış, 2 projenin desteklenmesi uygun bulunmuş, 2008 yılında 35 adet proje başvurusu yapılmış, 17 projenin desteklenmesi uygun bulunmuştur.

30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla program kapsamında, 27 proje desteklenmekte ve 9 projenin değerlendirme süreci devam etmektedir.

Destek programı kapsamında desteklenen projelere, 2008 yılında 217.000 TL., 2009 yılında 333.352 TL ödeme yapılmıştır.

Destek Programları Kapsamında Üniversite – Sanayi İşbirliği Faaliyetleri

Teknoloji ve Yenilik Destek Programları kapsamında proje önerilerinin değerlendirilmesi ve desteklenen projelerin dönemsel faaliyetlerinin izlenmesi için üniversite ve araştırma kurumlarında görevli bilim insanlarıyla işbirliği yapılmaktadır. 2008 yılı içerisinde 1.767, 30 Nisan 2009 itibarıyla ise, 1.161 bilim insanı destek programlarının değerlendirme ve izleme süreçlerinde görevlendirilmiştir. Tablo 26’da hakem ve izleyici sayıları yıllar itibarıyla verilmiştir. Tablo’da, bir kişinin birden fazla görev almış olması nedeniyle, rakamlar yukarıda belirtilenlerden daha fazladır. Destek programları kapsamında bugüne kadar, 105’i aşkın üniversiteden 2.972 farklı bilim insanı değerlendirme ve izleme süreçlerinde görev almıştır. Ayrıca, Türkiye’nin farklı yerlerindeki bilim insanlarının kuruluşları yerinde değerlendirmek üzere ziyaret etmesi bilginin yayılmasına ve uzun vadede üniversite ve sanayi arasında kalıcı bağların oluşmasına katkıda bulunmaktadır. Değerlendirme ve izleme süreçlerinde görev alan bilim insanlarının üniversitelere göre dağılımı Şekil 25’te verilmektedir.

Şekil 25. 1995-2009 Yılları Arasında Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilik Destek Programları Kapsamında Projelerin Değerlendirme ve İzleme Süreçlerinde Görev Alan Hakemlerin Üniversitelere Göre Dağılımı

Destek programlarına başvuran proje önerilerinin değerlendirmesinde yer alacak hakem heyetlerinin tespiti bağımsız akademisyenlerden oluşan üst kurullar tarafından gerçekleştirilmektedir. TÜBİTAK’ın bu aşamada katkısı, sürecin yürütülmesi için gereken ortamın sağlanması ile sınırlıdır.

Bilimsel değerlendirme yapan hakemler, izleyiciler, geçici paneller ve kurullar, kurumsal temsil esasına göre değil, bireysel uzmanlık ve liyakat esasına göre seçilmekte ve bireysel değerlendirmelerini, ait oldukları kurumların görüşü olarak değil, bireysel bağımsız görüşleri olarak ifade etmek zorundadır. TÜBİTAK ARBİS (Araştırmacı Bilgi Sistemi) ülkemizdeki tüm araştırmacıların, üniversite, kamu veya özel sektörde istihdam edilmelerine bakılmaksızın, kendilerini kayıt ettirmelerine açıktır. Böylece, özel sektörden de görevlendirme yapılabilir. Ancak, proje başvurularının ticari faaliyet ve gizlilik konusu olması nedeniyle tedbirli davranılması gerekmektedir. Firmalar sundukları projelerin değerlendirilmesinde görev alan hakemlere gerekçeli itirazlarını yapabilmektedir.

Tanıtım ve Bilgilendirme Etkinlikleri

Sanayimizin temel yapı taşlarını oluşturan KOBİ'lerimize yönelik Kamu kurumlarımızın destek ve hizmetlerinin tanıtımını yaygın biçimde yapmak ve etkinliğini artırmak amacıyla 2007 yılı içerisinde TOBB, TÜBİTAK, Türkiye Halk Bankası, KOSGEB ve Türk Patent Enstitüsü ile işbirliği halinde sanayi potansiyeli yüksek 19 ilde KOBİ Bilgi ve Eğitim Fuarları düzenlenmiştir. 2008 yılında, Gaziantep, Kütahya, Mersin, Adana, Edirne, İstanbul, Erzurum, Kocaeli-Gebze, Aydın, Konya, Niğde, Uşak, Ankara, Kayseri, İzmir, Bursa ve Çorum illerinde Teknokent, Sanayi Odaları ve Organize Sanayi Bölgelerinde düzenlenen tanıtım etkinliklerine katılınarak Teknoloji ve Yenilik Destek Programları hakkında tanıtım sunumları yapılmış, gerekli bilgilendirmeler ve eğitimler verilmiştir. Ayrıca, Bursa, İzmir, İstanbul ve Ankara'da YMM odalarına yönelik eğitimler gerçekleştirilmiştir. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde, Marmara Bölgesinden TÜBİTAK TEYDEB Destek Programlarında hakemlik ve izleyicilik yapan öğretim üyelerine yönelik hakemlik eğitimi verilmiş ve Ankara'da TÜBİTAK-TEYDEB Teknoloji Grupları Yürütme Komite üyelerine yönelik olarak bir çalıştay düzenlenmiştir.

01 Ocak 2009 – 30 Nisan 2009 aralığında Otomotiv ,Tekstil, Savunma Teknolojileri, İş Makinaları gibi sektörlerin vizyon ve stratejilerinin belirlendiği, işbirliklerinin düşünüldüğü 4 adet ortak çalışma toplantı ve platformlarına katılım sağlanmıştır. TÜBİTAK tarafından 10 Mart 2009 İzmir'de Ege Bölgesine yönelik olarak "Ege Bölgesi TÜBİTAK Ar-Ge Günü" düzenlenmiş, destek programlarının tanıtımı da yapılmıştır. Bursa ve Samsun'da üniversite-sanayi işbirliği imkanları konusunu içeren tanıtım etkinliklerine katılım sağlanmıştır. Antalya'da Uluslararası Gıda ve Beslenme Kongresi etkinliğine katılarak Teknoloji ve Yenilik Destek Programları hakkında tanıtım sunumu yapılmıştır. Ayrıca, Eskişehir Sanayi Odası'nın düzenlediği "Esinkap Ar-Ge Proje Pazarı'08" etkinliği 06-07 Ocak 2009 tarihinde gerçekleştirilmiştir.

Mevzuat Değişiklikleri

Destek Programları kapsamında desteklenen projelerin sonuçları değerlendirilerek, firmaların yaşadığı sorunları asgari düzeye indirebilmek ve programdan amaçlanan teknolojik-ekonomik etkileri artırmak amacıyla program mevzuatında iyileştirmeler gerçekleştirilmektedir.

2008 yılında, 1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı, 1508 Teknogirişim Destekleme Programı ve 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programları'nın uygulanmasında yaşanan problemlerin aşılmasına yönelik olarak mevzuat iyileştirme çalışmaları yapılmıştır. 1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı' na ait mevzuat iyileştirmesi, 2009 Şubat ayı başında tamamlanmış ve yürürlüğe girmiştir. 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı, 1508 Teknogirişim Destekleme Programı ve 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programları'nın mevzuat çalışmaları Mart 2009'da tamamlanarak, 01 Nisan 2009 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı ve 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Mevzuatlarında yapılan belli başlı değişiklikler :

- Süreç yeniliği veya süreç geliştirme konularında desteklenmesi uygun bulunan Ar-Ge nitelikli projelerde destek kapsamına yönelik düzenlemeler yapılmıştır.
- Elektronik imza uygulaması, online sayısal ortamda bilgi transferi uygulamalarına ilişkin düzenleme yapılmıştır.
- Proje başlama tarihi, başvuru tarihinden itibaren doksan günden önce olmamak kaydıyla, herhangi bir ayın birinci günü olarak belirleneceği hususunda düzenleme yapılmıştır.
- Transfer ödemesi (ön ödeme) uygulamasında, proje toplam tahmini bütçesi, 1.000.000.-TL ve bu tutarın altında bütçesi olan projelere talep edilebilecektir. Ön ödeme proje bütçesinin %20 si oranında uygulanacak olup, teminat mektupları süresiz olarak düzenlenecektir. Mahsuplaşma ilk dönem ve takip eden dönemde yapılacaktır.
- Proje yürütücüsünün kuruluş personeli olması zorunluluğu getirilmiştir.
- Proje başlangıç tarihi itibarıyla, proje çıktılarının bir kamu kurum veya kuruluşuna bedeli karşılığında taahhüt edilmiş olması halinde proje önerisi değerlendirmeye alınmaz.
- Desteklenen projede geliştirilmesi hedeflenen çıktıların tamamının veya bir kısmının kamu kurum veya kuruluşuna bedeli karşılığında taahhüt edilmesi halinde, destek süreci

sonlandırılır. İhale kararının onaylandığı veya ihalesiz alımlarda siparişin / işe başlama talimatının verildiği tarih arasındaki faaliyetler destek kapsamında değerlendirilir.

1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı, 1508 Teknogirişim Destekleme Programı ve 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı Uygulama Esasları'nda yapılan değişikliklere ilişkin bilgilere [www/teydeb.tubitak.gov.tr](http://www.teydeb.tubitak.gov.tr) adresinden ulaşılabilir.

Destek Programlarına İlişkin Yapılan Eylemler

TÜBİTAK-TEYDEB Stratejik Planı kapsamında oluşturulan eylemlerin, 2009 Devlet Planlama Teşkilatı Program Tedbirlerinde yer alan "Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi" tedbirine uygun olarak yapılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda destek programlarına yapılan proje başvurularının çevrimiçi (online) olarak alınmasına yönelik çalışmalar Eylül 2007'de başlanmış olup, TÜBİTAK-DTM işbirliğinde yürütülen 1501–Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı'na proje başvuruları Şubat 2008'den itibaren çevrimiçi olarak alınmaya başlanmıştır. 1 Temmuz 2008 tarihinden itibaren 1501 Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programı, 1507 KOBİ Ar-Ge Başlangıç Destek Programı ve 1509 Uluslararası Sanayi Ar-Ge Projeleri Destekleme Programlarına tüm proje başvuruları online olarak yapılmakta olup, firmalar, daha önce desteklenenler de dahil olmak üzere tüm projeleri hakkında bilgilere web üzerinden ulaşabilmektedir.

Proje önerilerinin başvuru, değerlendirme ve karar alma süreçlerine ait iş akışlarının da e-TEYDEB Proje Değerlendirme ve İzleme Sistemi (PRODİS) üzerinden bilişim altyapısı içerisinde yapılabilmesine yönelik çalışmaların büyük bir bölümü 2008 yılı içerisinde tamamlanmış olup, değerlendirme yapan hakemler de sistem üzerinden, geçmişte değerlendirdikleri de dahil olmak üzere görev aldıkları tüm projeler hakkında gereken bilgilere web üzerinden erişerek değerlendirme raporlarını web üzerinden yapmaktadır. Ayrıca, karar aşamasında, Teknoloji Grupları Komite üyeleri değerlendirecekleri projelere web üzerinden erişerek, toplantı öncesinde önerilen projeleri ve proje sahibi firmaların desteklenen benzer diğer projelerini inceleyebilmektedir. Projelerin değerlendirilip, destek kararının alındığı toplantılar PRODİS üzerindeki bilgiler kullanılarak yapılmakta, kararlar sisteme anında işlenmekte ve toplantı tutanağı otomatik oluşturulabilmektedir.

2009 yılı içinde desteklenen projelerin izleme süreçlerinin de tamamen elektronik ortama taşınması çalışmalarına başlanılmış olup, elektronik ortama taşınan tüm süreçlerde elektronik imza uygulamasına geçilerek basılı dokümanın asgari seviyeye indirilmesi planlanmaktadır.

e-TEYDEB Projesi Kazanımları şunlar olacaktır:

- TEYDEB süreçlerinin aynı elektronik ortamda konsolide edilerek işlem sürelerinde kısalma, kullanım kolaylığı ve elektronik/fiziksel güvenlik artışı sağlanması
- Süreç paydaşlarının (yönetim, süreç sahipleri, firmalar, hakem ve izleyiciler gibi) daha kapsamlı bilgiye daha hızlı erişimlerinin sağlanması
- Paydaşlar arasında basılı belgelerin azalması (sadece başvuru aşamasında 8 posta işlemi kaldırılmıştır)
- TÜBİTAK'ın algılanan görüntüsünde pozitif etki yaratması
- İşlemler sırasında yaratılan verinin doğrudan TÜBİTAK bilgi yönetim sistemine aktarılması ile iş gücü ve zaman tasarrufu sağlanması
- Yakın gelecekte olası proje başvuru sayısının öngörülebilmesi
- Saklanması gereken basılı belgelerin azalması

5.2. Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu Ar-Ge Teknik Komitesi

"Türkiye'de Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Reform Programı" çerçevesinde oluşturulan Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu (YOİKK), 11 Aralık 2001 tarihli Bakanlar Kurulu Prensip Kararı ile kabul edilmiştir.

YOİKK, Türkiye'deki yatırımlarla ilgili düzenlemeleri rasyonel hale getirmek, yatırım ortamının rekabet gücünü artıracak gerekli düzenlemeleri tespit ederek politika önerileri geliştirmek ve işletme dönemi de dahil olmak üzere yatırımın her safhasında, ulusal ve uluslararası yatırımcıların karşılaştığı idari engellere çözüm üretmek amacını taşımaktadır. YOİKK çalışmalarını, yatırım ortamını doğrudan ilgilendiren şirket kuruluşu, istihdam, sektörel lisanslar, yatırım yeri, vergi ve teşvikler, dış ticaret ve gümrükler, fikri ve sınai mülkiyet hakları, doğrudan yabancı yatırım mevzuatı, yatırım promosyonu, KOBİ, kurumsal yönetim, Ar-Ge konularında görevli 12 teknik komite ile yürütmektedir.

Ar-Ge Teknik Komitesi, Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu'nun (YOİKK) 30 Ocak 2008 tarihli 12. toplantısında alınan karar gereğince kurulmuş ve komitenin başkanlığına, 22 Şubat 2008 tarihinde yapılan XXIV. YOİKK Yönlendirme Komitesinde alınan karar gereğince TÜBİTAK Başkan Yardımcısı Sayın Prof. Dr. Ömer ANLAĞAN getirilmiştir.

TÜBİTAK'ın Başkanlığında Ar-Ge Teknik Komitesi, bu tarihten sonra beş toplantı yapmıştır. 10 Ocak 2009 tarihinde Kızılcahamam Yatırım Konferansı'nda gerçekleştirilen YOİKK Ar-Ge Teknik Komitesi'nin beşinci toplantısında "Ar-Ge Teknik Komitesi 2009 Eylem Planı" hazırlanmıştır.

2009 Eylem Planında yer alan maddeler şunlardır:

1. Döner sermaye uygulamalarının tıp fakülteleri dışındaki fakülteler için yeniden yapılandırılması.
2. Sanayinin ihtiyaçlarını üniversiteye taşıyacak farklı mekanizmaların incelenmesi.
3. Üniversite-sanayi işbirliği modelinin geliştirilmesine ilişkin bir süreç haritası oluşturulması.
4. Üniversitelerde geliştirilen teknolojinin sanayiye aktarılması için ofislerin kurulması.
5. Üniversite-Sanayi işbirliği geliştirme çalışmalarının ABİGEM'ler üzerinden de koordine edilmesini sağlayacak bir yol haritasının hazırlanması.
6. Ar-Ge yatırımlarının ülkeleri tercih etme nedenlerinin ülke mukayeseli bir şekilde incelenmesi.
7. Yabancı araştırmacıların Türkiye'de istihdamının kolaylaştırılması.
8. AB'nin çok ortaklı ve KOBİ'lere yönelik Ar-Ge desteklerinin incelenmesi.
9. Türkiye'nin uluslararası yenilikçilik endekslerindeki konumunu iyileştirmek için toplanan verilerin iyileştirilmesi.

YOİKK platformunda etkin bir iletişimin sağlanması ve YOİKK kazanımlarının kamuoyuna duyurulması amacıyla hazırlanan Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu web sitesi (YOİKK Portalı) 17 Nisan 2009 tarihi itibarıyla www.yoikk.gov.tr adresinde kamuoyunun erişimine açılmıştır. Ar-Ge Teknik Komitesi ile ilgili güncel bilgilere <http://www.yoikk.gov.tr/yoikk12/> adresinden ulaşılabilir.

2009 Eylem Planı Tablo 30'da verilmiştir.

Tablo 30 - Ar-Ge Teknik Komitesi 2009 Yılı Eylem Planı

Konu		Yapılacak Faaliyetin Niteliği	Amaçlanan Sonuçlar	Koordinasyondan Sorumlu Kurum/Kuruluş	Konuyla İlgili Diğer Kurum/Kuruluşlar
1.	Döner sermaye uygulamalarının tıp fakülteleri dışındaki fakülteler için yeniden yapılandırılması.	Kanun (Maliye Bakanlığına sunulan Kanun Taslağının yasalaşmasının temini)	Öğretim üyelerinin içinde yer aldığı Ar-Ge projelerinin sayısının artırılması.	YÖK	Maliye Bakanlığı, TOBB
2.	Sanayinin ihtiyaçlarını üniversiteye taşıyacak farklı mekanizmaların incelenmesi.	Çalışma Raporu	Bu konudaki bilgi birikiminin artırılması.	TOBB	DTM, TÜSİAD, TÜBİTAK, YÖK, OSBÜK
3.	Üniversite-sanayi işbirliği modelinin geliştirilmesine ilişkin bir süreç haritası oluşturulması.	Süreç Haritası	Sanayinin ihtiyaçlarını üniversiteye taşıyacak ve çözüm üretecek merkezlerin kurulması ile ilgili değerlendirme yöntemlerinin oluşturulması.	TOBB	DTM, TÜSİAD, KOSGEB, TÜBİTAK, YÖK, OSBÜK
4.	Üniversitelerde geliştirilen teknolojinin sanayiye aktarılması için ofislerin kurulması.	Pilot uygulama	Yurtdışında da örnekleri olan teknoloji ofislerinin üniversitelerimizde kurulması ile geliştirilen yeni teknolojilerin mümkün olan en kısa sürede sanayiye aktarılmasının sağlanması.	YÖK	Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, TPE, TOBB
5.	Üniversite-Sanayi işbirliği geliştirme çalışmalarının ABİGEM'ler üzerinden de koordine edilmesini sağlayacak bir yol haritasının hazırlanması.	İŞBAP proje teklifinin hazırlanması	Modelin hayata geçirilmesi.	TOBB	DTM, TÜSİAD, TÜBİTAK, YÖK, OSBÜK, KOSGEB
6.	Ar-Ge yatırımlarının ülkeleri tercih etme nedenlerinin ülke mukayeseli bir şekilde incelenmesi.	Çalışma Raporu	Öncelikli olarak Hindistan, İrlanda, Tayvan ve İsrail modellerinin incelenmesi.	TÜBİTAK	Hazine Müsteşarlığı, Maliye Bakanlığı, TOBB, DEİK, YASED

Konu		Yapılacak Faaliyetin Niteliği	Amaçlanan Sonuçlar	Koordinasyondan Sorumlu Kurum/Kuruluş	Konuyla İlgili Diğer Kurum/Kuruluşlar
7.	Yabancı araştırmacıların Türkiye'de istihdamının kolaylaştırılması.	Mevzuat değişikliği	Türkiye'de araştırma faaliyetlerini sürdüren yabancıların yaşadığı sıkıntıları ortaya koyacak ve çözüm önerileri üretecek bu düzenlemenin sonucunda sanayide ve üniversitede çalışacak yabancı araştırmacı sayısının artırılması.	ÇSGB	Dışişleri Bakanlığı, Hazine Müsteşarlığı, İçişleri Bakanlığı-Emniyet Genel Müdürlüğü, TÜBİTAK, YÖK, TOBB
8.	AB'nin çok ortaklı ve KOBİ'lere yönelik Ar-Ge desteklerinin incelenmesi.	Çalışma Raporu	Yurtdışı teknik fizibilite desteklerinin incelenmesi, 7. Çerçeve Programı konsorsiyum mekanizmalarıyla aynı programın KOBİ'lere yönelik Ar-Ge desteklerinin mevcut TÜBİTAK-TEYDEB (Teknoloji ve Yenilik Destek Programları Başkanlığı) uygulamalarıyla karşılaştırılması, %100 Ar-Ge çalışması sonucunda çıktının fikri mülkiyet haklarının KOBİ'ye kalması durumunu destekleyen AB programının incelenmesi.	TÜBİTAK	TOBB, KOSGEB, YASED
9.	Türkiye'nin uluslararası yenilikçilik endekslerindeki konumunu iyileştirmek için toplanan verilerin iyileştirilmesi.	Çalışma Raporu	Uluslararası yenilikçilik endekslerini oluşturan parametrelerin belirlenmesi; bu parametreler için Türkiye'den sunulan verilerin analiz edilmesi, gerektiğinde endeksleri düzenleyen yabancı kuruluşlarla temasa geçilerek önerilerin sunulması.	TÜBİTAK	Hazine Müsteşarlığı, TOBB, TÜİK, YASED

6. Araştırma Ortamının ve Altyapısının Geliştirilmesi

6.1. Akademik Ar-Ge Destekleri

Araştırma Destek Programları Başkanlığı (ARDEB); ülkemizdeki araştırma altyapısının geliştirilmesi, akademik araştırma faaliyetlerinin desteklenmesi ve uygun araştırma ortamının sağlanabilmesi için üniversitelere, özel ve kamu Ar-Ge kuruluşlarına verilmekte olan TÜBİTAK desteklerini yürütmektedir. Bu kapsamda verilmekte olan TÜBİTAK desteklerinin (kamu projeleri hariç) 2008 yılı için araştırma gruplarına göre dağılımı Tablo 31'de yer almaktadır. 2009 yılında ise, 30 Nisan itibariyle 2.145 proje başvurusu yapılmış, 343 adet projenin destek kararı verilmiş olup destek bütçesi 45.262.000 TL'dir. Yürürlükte olan proje sayısı 3.027, yürürlükte olan proje bütçesi 425.045.000 TL ve yapılan harcama 52.747.000 TL'dir. Tablo 32'de 2009 yılında araştırma gruplarına göre proje sayıları ve destek miktarları ile ilgili öngörüler yer almaktadır. Tablo 33'te, geçmiş yıllarda gerçekleşen harcamalar ve Tablo 34'te 2008 yılında önerilen ve destek kararı verilen projelerin (kamu projeleri hariç) üniversitelere göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 31. 2008 Yılında Araştırma Gruplarına Göre Proje Sayılarının ve Destek Miktarlarının Dağılımı

ARDEB Araştırma Grupları	2008'de Önerilen Proje Sayısı	2008'de Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	Destek Bütçesi (x1000 TL)	31 Aralık 2008 İtibariyle Yürürlükteki Proje Sayısı	Yürürlükteki Proje Bütçesi (x1000 TL)	31 Aralık 2008 İtibariyle Harcama (x1000 TL)
Çevre, Atmosfer, Yer ve Deniz Bilimleri (ÇAYDAG)	379	106	17.107	308	48.706	15.144
Elektrik, Elektronik ve Enformatik (EEEEAG)	283	82	9.386	252	39.640	12.563
Mühendislik (MAG)	712	196	27.177	628	98.232	27.785
Sağlık Bilimleri (SBAG)	529	128	16.665	313	48.221	15.825
Sosyal ve Beşeri Bilimler (SOBAG)	734	150	16.203	346	44.061	13.605
Temel Bilimler (TBAG)	1.127	297	35.660	766	106.385	36.632
Tarım, Ormancılık ve Veterinerlik (TOVAG)	973	195	19.515	552	70.724	25.632
TOPLAM	4.737	1.154	141.713	3.165	455.969	147.633

Tablo 32. 2009 Yılında Araştırma Gruplarına Göre Proje Sayılarının ve Destek Miktarlarının Dağılımı Öngörüsü*

ARDEB Araştırma Grupları	2009'da Önerilen Proje Sayısı	2009'de Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	Destek Bütçesi (x1000 TL)	31 Aralık 2009 İtibariyle Yürürlükteki Proje Sayısı	Yürürlükteki Proje Bütçesi (x1000 TL)	31 Aralık 2009 İtibariyle Harcama (x1000 TL)
Çevre, Atmosfer, Yer ve Deniz Bilimleri (ÇAYDAG)	480	184	18.200	394	60.800	25.603
Elektrik, Elektronik ve Enformatik (EEEEAG)	358	142	15.100	322	49.500	22.807
Mühendislik (MAG)	902	340	45.200	804	122.700	41.900
Sağlık Bilimleri (SBAG)	670	222	21.200	401	60.500	30.900
Sosyal ve Beşeri Bilimler (SOBAG)	930	260	31.250	443	55.000	23.963
Temel Bilimler (TBAG)	1.427	515	49.050	980	133.000	57.442
Tarım, Ormancılık ve Veterinerlik (TOVAG)	1.232	337	50.000	706	88.500	42.385
TOPLAM	6.000	2.000	230.000	4.050	570.000	245.000

* 2009 verileri 2009-2013 ARDEB Stratejik Planında yer alan değerlere göre öngörülmüştür.

Tablo 33. Bütçe Ödeneği ve Yıl Sonu İtibarıyla Gerçekleşmeler (2008 Sabit Fiyatlarıyla)

		Bütçe Yılı Ödeneği (x1000 TL)	Harcama (x1000 TL)	Gerçekleşme Oranı
2004	ARDEB	22.485	13.462	%60
	TOPLAM	22.485	13.462	%60
2005	KAMAG	61.168	12.153	%20
	SAVTAG	61.168	0	%0
	ARDEB	110.102	52.780	%48
	TOPLAM	232.438	64.933	%28
2006	KAMAG	56.919	56.366	%99
	SAVTAG	68.303	52.416	%77
	ARDEB	91.071	157.119	%173
	TOPLAM	216.294	265.901	%123
2007	KAMAG	52.525	88.223	%168
	SAVTAG	68.283	81.620	%120
	ARDEB	89.293	134.418	%151
	TOPLAM	210.100	304.261	%145
2008	KAMAG	65.000	73.462	% 113
	SAVTAG	80.000	81.768	% 102
	ARDEB	105.000	147.633	% 141
	TOPLAM	250.000	302.863	% 121
2009*	KAMAG	67.308	52.081	% 77
	SAVTAG	86.538	35.246	% 41
	ARDEB	115.385	50.718	% 44
	TOPLAM	269.231	138.045	% 51

* Harcama miktarları 30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla güncellenmiştir.

KAMAG: Kamu Araştırmaları Grubu

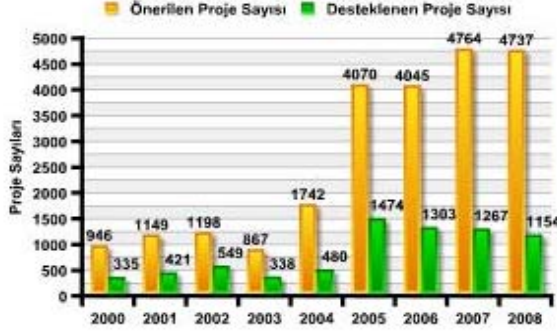
SAVTAG: Savunma ve Güvenlik Teknolojileri Araştırma Grubu

Tablo 34. 2008 Yılında Önerilen ve Destek Kararı Verilen Projelerin Üniversitelere Göre Dağılımı
(Kamu Projeleri Hariç)

Üniversite	Önerilen Proje Sayısı	Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	Destek Kararı Verilen Projelerin Destek Bütçesi (TL)
Ege Ü.	240	79	10.050.670
Ankara Ü.	258	77	8.651.023
İstanbul Teknik Ü.	152	49	8.085.929
Orta Doğu Teknik. Ü.	221	64	8.024.169
Hacettepe Ü.	189	61	7.460.477
Sabancı Ü.	47	27	4.918.145
Bilkent Ü.	63	29	4.803.727
Boğaziçi Ü.	72	28	4.617.991
Atatürk Ü.	129	32	4.433.346
Pamukkale Ü.	72	27	3.845.319
İstanbul Ü.	129	28	3.230.499
Gazi Ü.	151	27	3.206.401
Dokuz Eylül Ü.	119	26	3.182.384
Marmara Ü.	78	21	3.158.875
Karadeniz Teknik Ü.	93	26	2.962.780
Gebze Yük. Tekn. Ens.	49	17	2.485.501
İzmir Yük. Tekn. Ens.	67	18	2.413.081
Anadolu Ü.	64	20	2.248.814
Yıldız Teknik Ü.	61	13	2.221.092
Kocaeli Ü.	85	16	2.122.539
Selçuk Ü.	140	28	2.091.130
Akdeniz Ü.	64	16	2.065.409
S. Demirel Ü.	141	29	2.054.782
Uludağ Ü.	67	17	1.855.871
Çukurova Ü.	100	20	1.783.266
Koç Ü.	29	12	1.745.308
Yeditepe Ü.	47	9	1.702.882
Mustafa Kemal Ü.	64	21	1.657.530
Balıkesir Ü.	51	12	1.589.656
Ç. Onsekiz Mart Ü.	95	19	1.558.341
Cumhuriyet Ü.	23	9	1.543.293
Muğla Ü.	53	10	1.469.512
Fırat Ü.	83	20	1.465.124
Sakarya Ü.	51	8	1.372.049
Ondokuz Mayıs Ü.	54	14	1.322.364
Erciyes Ü.	59	11	1.290.279
Fatih Ü.	32	6	1.143.025
Harran Ü.	44	8	1.036.720
Kırıkkale Ü.	30	9	1.019.076
A.İzzet Baysal Ü.	41	7	965.250
Gaziosmanpaşa Ü.	37	7	954.902
K.Maraş S. İmam Ü.	63	10	900.945
Başkent Ü.	26	7	872.755
Adnan Menderes Ü.	51	11	872.075
Gaziantep Ü.	28	9	859.840
Yüzüncü Yıl Ü.	53	9	822.825
Celal Bayar Ü.	32	6	820.988
Niğde Ü.	29	6	808.575
Gata	13	6	804.025
Mersin Ü.	43	9	703.111
İnönü Ü.	26	6	679.670
Tobb Eko. ve Tekn. Ü.	28	7	641.731
Osmangazi Ü.	39	5	587.826

Tablo 34. 2008 Yılında Önerilen ve Destek Kararı Verilen Projelerin Üniversitelere Göre Dağılımı (Devamı)

Üniversite	Önerilen Proje Sayısı	Destek Kararı Verilen Proje Sayısı	Destek Kararı Verilen Projelerin Destek Bütçesi (TL)
Afyon Kocatepe Ü.	63	4	554.877
Trakya Ü.	14	3	495.853
Z. Karaelmas Ü.	25	7	449.509
Dicle Ü.	39	3	380.403
İstanbul Bilgi Ü.	4	2	369.450
Maltepe Ü.	9	1	365.102
Artvin Çoruh Ü.	1	2	353.035
Dumlupınar Ü.	27	2	309.587
Rize Ü.	12	6	282.994
Kadir Has Ü.	2	1	280.289
Ordu Ü.	6	1	274.000
Bahçeşehir Ü.	8	2	213.785
Namık Kemal Ü.	31	6	210.830
Bozok Ü.	16	3	207.680
Çankaya Ü.	4	1	185.800
Haliç Ü.	2	1	169.250
Uşak Ü.	6	1	148.455
Bilecik Ü.	4	1	140.156
Kafkas Ü.	31	5	112.000
Kastamonu Ü.	4	2	109.769
Hitit Ü.	9	2	106.386
Işık Ü.	3	1	88.666
Galatasaray Ü.	4	1	83.700
Düzce Ü.	14	1	81.300
Doğuş Ü.	8	1	69.865
İzmir Ekonomi Ü.	5	1	57.454
İstanbul Kültür Ü.	6	2	48.100
Sinop Ü.	8	2	39.640
Ahi Evran Ü.	8	1	25.000
İstanbul Ticaret Ü.	0	1	21.850
Aksaray Ü.	15	1	13.900
Adıyaman Ü.	3	0	0
Amasva Ü.	2	0	0
Atılım Ü.	12	0	0
Beykent Ü.	4	0	0
D.Akdeniz Ü.	0	0	0
Erzincan Ü.	3	0	0
Giresun Ü.	8	0	0
Gümüşhane Ü.	2	0	0
Hakkari Ü.	1	0	0
İstanbul Bilim Ü.	1	0	0
Karabük Ü.	16	0	0
Kilis 7 Aralık Ü.	9	0	0
Lefke Ü.	0	0	0
M.Sinan Güz. San. Ü.	7	0	0
M. Akif Ersoy Ü.	7	0	0
Nevşehir Ü.	3	0	0
Okan Ü.	1	0	0
Özveğin Ü.	1	0	0
Siirt Ü.	2	0	0
Ufuk Ü.	0	0	0
Yaşar Ü.	1	0	0
ÜNİVERSİTELER TOPLAMI	4546	1136	139.431.582
Diğer Kuruluşlar	191	18	2.282.212
GENEL TOPLAM	4737	1154	141.713.794

Şekil 26. 2000-2008 Yılları Arasında ARDEB'e Önerilen ve Desteklenen Projelerin Dağılımı (Kamu Projeleri Hariç)

Şekil 26'da 2000-2008 yılları arasında ARDEB'e yapılan başvurular ve desteklenen proje sayıları yer almaktadır. Buna göre ARDEB'e yapılan proje başvurusu (kamu projeleri hariç) 2000 yılında 946 iken, 2007 yılı sonu itibarıyla 5 kat artarak 4.764'e ulaşmıştır. 2008 yılı sonu itibarıyla ise 4.737 adet proje başvurusu olmuştur. Desteklenen proje sayılarına bakıldığında ise 2000 yılında 335 proje desteklenirken, 2007 yılında bu sayı yaklaşık 4 kat artarak 1.267 olmuştur. 2008 yılı sonu itibarıyla ise 1.154'dür.

ARDEB destek programlarına yapılan proje başvuruları 2007 yılından itibaren On-Line (çevrim içi) Başvuru Sistemi ile alınmaya başlanmıştır. Bu uygulamayla başvuruların değerlendirme süreci kısaldığı gibi, insan gücü ve maddi kaynakların kullanılmasında da önemli ölçüde tasarruf sağlanmıştır. On-Line Başvuru Sistemi ile 2007 yılında Araştırma (1001) ve Hızlı Destek (1002), 2008 yılında Kariyer Programı (3501) ve 2009 yılında ise EVRENA Programı (1010) proje başvuruları kabul edilmektedir.

Tablo 35. 2008 Yılında En Fazla Proje Başvurusu Yapan İlk 10 Üniversite Sıralaması (Kamu Projeleri Hariç)

ÜNİVERSİTELER	2008				2000-2008 Yılları Arası Genel Toplam		
	Ö	D	DB	Y	Ö	D	DB
Ankara Ü.	258	77	8,7	167	1.541	519	35,8
Ege Ü.	240	79	10,1	180	1.291	449	36,0
Orta Doğu Teknik. Ü.	221	64	8,0	221	1.342	622	73,3
Hacettepe Ü.	189	61	7,5	164	1.279	502	34,9
İstanbul Teknik Ü.	152	49	8,1	159	905	354	37,4
Gazi Ü.	151	27	3,2	73	761	188	13,3
S. Demirel Ü.	141	29	2,1	71	724	175	11,6
Selçuk Ü.	140	28	2,1	69	507	122	11,9
Atatürk Ü.	129	32	4,4	86	603	154	18,2
İstanbul Ü.	129	28	3,2	73	557	160	13,6

Ö : Önerilen Proje Sayısı, D : Destek Kararı Verilen Proje Sayısı, DB : Toplam Destek Bütçesi (2008 sabit fiyatlarıyla milyon TL).

Y : 31.12.2008 tarihi itibarıyla yürürlükte olan proje sayısı

Tablo 35'teki sıralamaya göre 2008 yılında önerilen proje sayılarına göre ilk üç sırada Ankara Üniversitesi, Ege Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi yer almaktadır. İlk on sırayı alan üniversitelerden gelen başvuru sayısının üniversitelerden gelen toplam başvuru sayısı içindeki payı % 38,5'dir. Tablo 36'da yer alan desteklenen proje sayısına bakıldığında ise, 2008 yılında ilk üç sırada Ege Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi yer almaktadır. Bu üç üniversitenin desteklenen proje sayısının, tüm üniversitelerin desteklenen toplam proje sayısına oranı % 19,4'dür. 2000-2008 yılları arasında toplam desteklenen proje sayılarına bakıldığında ise Orta Doğu Teknik Üniversitesi ilk sırayı almaktadır. Bu üniversitenin toplam desteklenen proje sayısı içindeki payı % 8,7, ikinci sırada yer alan Ankara Üniversitesinin % 7,3 ve üçüncü sırada yer alan Hacettepe Üniversitesinin payı ise % 7,0 dır.

Tablo 36. 2008 Yılında En Fazla Desteklenen 10 Üniversite Sıralaması (Kamu projeleri hariç)

ÜNİVERSİTELER	2008				2000-2008 Yılları Arası Genel Toplam		
	Ö	D	DB	Y	Ö	D	DB
Ege Ü.	240	79	10,1	180	1.291	449	36,0
Ankara Ü.	258	77	8,7	167	1.541	519	35,8
Orta Doğu Teknik Ü.	221	64	8,0	221	1.342	622	73,3
Hacettepe Ü.	189	61	7,5	164	1.279	502	34,9
İstanbul Teknik Ü.	152	49	8,1	159	905	354	37,4
Atatürk Ü.	129	32	4,4	86	603	154	18,2
Bilkent Ü.	63	29	4,8	91	342	187	24,5
S. Demirel Ü.	141	29	2,1	71	724	175	11,6
Boğaziçi Ü.	72	28	4,6	86	358	182	22,3
İstanbul Ü.	129	28	3,2	73	557	160	13,6

Ö : Önerilen Proje Sayısı, D : Destek Kararı Verilen Proje Sayısı, DB : Toplam Destek Bütçesi (2008 sabit fiyatlarıyla milyon TL).

Y : 31.12.2008 tarihi itibarıyla yürürlükte olan proje sayısı

2007 Yılında Başlatılan Yeni Destek Programlarıyla İlgili Gelişmeler

2007 yılında aşağıdaki üç yeni destek programı yürürlüğe girmiştir.

Evrensel Araştırmacı Programı (EVRENA-1010): Bilim insanlarının ülkemizde yürüttüğü çalışmalara yurt dışından meslektaşlarının katılmasına destek veren Konuk Bilim İnsanı Destekleme Programı'na (2221) ek olarak, araştırmacılarımızın TÜBİTAK destekleriyle yürüttüğü projelerin uluslararası boyutlarını zenginleştirmek amacıyla oluşturulmuş bir programdır.

Bu programa 2008 yılında 34 adet proje önerisi gelmiştir. Bu önerilerden 10 tanesi desteklenmiştir. Aralık 2008 - Nisan 2009 döneminde ise 18 adet proje önerisi gelmiş, 3 adet proje desteklenip 934.477 TL toplam destek bütçesi ile yürürlüğe girmiştir. 15 projenin değerlendirme işlemleri devam etmektedir.

Uluslararası Bilimsel Araştırma Projelerine Katılma Programı (1011): Bilim insanlarımızın bilimsel çalışmaları için yurtdışında görevlendirilmesine destek sağlayan Yurt Dışı Doktora Sonrası Araştırma Burs Programı (2219) ve ikili işbirliği anlaşmaları kapsamındaki karşılıklı ziyaret/değişim programlarına ek olarak, birçok ulusun araştırmacılarının ve kuruluşlarının ortaklığıyla yürütülen uluslararası projelere (üst/şemsiye proje), ülkemizde istihdam edilmekte olan araştırmacıların katılmak için gerek duydukları desteğin sağlanması amacıyla oluşturulmuş bir programdır.

2008 yılında bu programa 4 adet başvuru yapılmıştır. Bu önerilerden 1 tanesi 339.549 TL destek bütçesiyle desteklenmiştir. Aralık 2008 - Nisan 2009 döneminde ise 8 adet proje önerisi gelmiştir. Önerilen bu projelerden 2 tanesi başvuru koşullarını sağlamadığı için iade edilmiş, 6 tanesinin de değerlendirme işlemleri devam etmektedir.

Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Ağları ve Platformları Kurma Girişimi Projeleri (İŞBAP – 1301): Ulusal ve uluslararası kurum, kuruluş, birim ve gruplar arasında temel bilimler, mühendislik, sağlık bilimleri, sosyal bilimler ve ilgili teknoloji dallarında, özellikle ülkemizin bilim ve teknoloji öngörülerini doğrultusunda gelişmesini sağlamak üzere, ilgili taraflar arasında işbirliği oluşturmak, artırmak ve bunların somut çıktılara yönelecek şekilde gelişmesini sağlamak üzere önerilecek işbirliği ağlarının ve platformların kurulmasını desteklemeye yönelik bir programdır.

2008 yılında 16 adet proje başvurusu yapılmıştır. Bu başvurulardan 2 tanesi 689.288 TL toplam destek bütçesi ile kabul edilmiş ve yürürlüğe girmiştir. Aralık 2008 - Nisan 2009 döneminde ise 2 proje önerilmiştir. Bu projelerin değerlendirme işlemleri devam etmektedir. Program başladığından beri kabul edilip, halen devam eden projelerin özet bilgileri Tablo 37'de verilmektedir.

Tablo 37. Yürürlüğe Giren İŞBAP Projeleri

Proje Adı	Yürütücü Kuruluş	Proje Süresi (Ay)	Başlama Tarihi	Bitiş Tarihi	Destek Bütçesi (TL)
Matematik Araştırma İşbirliği Ağı: Analiz, Geometri ve Uygulamaları	Boğaziçi Ü.	36	15.01.2008	15.01.2011	225.130
Adana Üniversite-Sanayi Ortak Araştırma Merkezi Projesi	Çukurova Ü.	36	15.08.2007	15.08.2010	750.000
Bölgesel İnovasyon Merkezleri İşbirliği Ağı	Girişim ve İş Dünyası Konferansyonu İktisadi İşletmesi	36	15.11.2007	15.11.2010	242.850
ICHMT- Uluslararası Isı ve Kütle Transferi Merkezi	Orta Doğu Teknik Ü. - ICHMT	36	15.08.2007	15.08.2010	837.240
Matematik İşbirliği Ağı: Cebir ve Uygulamaları	Boğaziçi Ü.	36	15.01.2008	15.01.2011	234.370
İleri İmalat Sistemleri ve Teknolojileri Ar-Ge İşbirliği Ağı ve Platformu Projesi	ODAGEM	36	15.07.2007	15.07.2010	750.000
Ulusal PV Teknoloji Platformunun Oluşturulması	Ege Ü.	36	01.09.2008	01.09.2011	223.500
Ulusal Otomotiv Teknoloji Platformu	İstanbul Teknik Ü.	36	01.11.2008	01.11.2011	465.788
Seramik Araştırma Merkezi İşbirliği Projesi	Seramik Araştırma Merkezi A.Ş.	36	15.04.2009	15.04.2012	573.950

Tanıtım ve Bilgilendirme Etkinlikleri

2007 yılından itibaren tanıtım ve bilgilendirme stratejisinde değişiklik yapılarak, öncelikle az sayıda proje başvurusu gelen üniversitelere ve yeni kurulan üniversitelere ağırlık verilmiştir. Ayrıca bu toplantılarda tanıtımdan ziyade nitelikli proje önerisi hazırlanmasını sağlamaya yönelik bilgilendirmelere ağırlık verilmiştir. Bu kapsamda 2008 Ocak ayında Bozok, Adıyaman, Harran ve Fırat Üniversitelerinde, Şubat 2008'de Mehmet Akif Ersoy ve Dumlupınar Üniversitelerinde, Mart 2008'de Dokuz Eylül ve Çukurova Üniversitelerinde, Mayıs 2008'de ise Yüzüncü Yıl Üniversitesinde, Haziran 2008'de Selçuk üniversitesinde, Kasım 2008'de de Ondokuz Mayıs Üniversitesinde bilgilendirme toplantıları yapılmıştır. 2009 yılında ise Mart ayında Orta Doğu Teknik Üniversitesinde bir bilgilendirme toplantısı gerçekleştirilmiştir. 2009 yılında gerçekleştirilecek tanıtım ve bilgilendirme toplantılarına ilişkin hazırlık çalışmaları devam etmektedir.

Panel Sistemi

ARDEB projeleri 2004 yılından itibaren Panel Sistemiyle değerlendirilmektedir. Bu panellerde çeşitli üniversitelerden panelistler görev almaktadır. Tablo 38'de 2004-2008 yılları arasında görev alan panelistlerin üniversitelere göre dağılımı yer almaktadır. 2004 yılında 71 panelde 423, 2005 yılında 276 panelde 1.615 panelist görev almıştır. Panel sayısı 2007 yılında 2005 yılına göre % 83 artarak 504 olmuştur. Panelist sayısı ise 2007 yılında yaklaşık olarak % 100 artışla 3.258 olmuştur. 2008 yılında ise 606 panelde 3.613 panelist görev almıştır. 2009 yılının 1. dönemine ait önerilen projelerin panellerde değerlendirme işlemleri Mayıs ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Panelistlerin bölgesel dağılımına bakıldığında, 2005 yılında Ankara, İstanbul ve İzmir'deki üniversitelerden görev alan panelistlerin sayısı 891'dir. Bu üç şehirden görev alan panelistlerin toplam panelist sayısı içindeki oranı yaklaşık % 57 olmuştur. 2008 yılında ise bu üç şehirden toplam 1.803 adet panelist görev alırken, toplam panelist sayısı içindeki oranı yaklaşık % 51 dir. Son yıllarda üç büyük ilimizin dışındaki illerden görev alan panelistlerin oranı artmaktadır.

Tablo 38. 2004-2008 Yılları Arasında ARDEB Panellerinde Görev Alan Panelistlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (Kamu Projeleri Hariç)

Üniversite	2004	2005	2006	2007	2008	Toplam
Orta Doğu Tekn. Ü.	55	116	147	210	226	754
Ankara Ü.	33	146	143	172	162	656
Hacettepe Ü.	41	92	119	169	164	585
Ege Ü.	24	82	88	158	137	489
İstanbul Teknik Ü.	18	62	80	139	168	467
İstanbul Ü.	26	70	65	120	131	412
Çukurova Ü.	14	64	73	105	111	367
Gazi Ü.	13	56	59	103	128	359
Uludağ Ü.	13	52	51	94	103	313
Bilkent Ü.	14	57	61	78	97	307
Boğaziçi Ü.	6	36	51	80	102	275
Dokuz Eylül Ü.	12	42	37	90	87	268
Atatürk Ü.	6	38	49	74	83	250
Selçuk Ü.	9	38	43	64	87	241
Akdeniz Ü.	6	39	36	61	75	217
Karadeniz Teknik Ü.	5	23	32	72	79	211
Marmara Ü.	16	38	33	63	57	207
Anadolu Ü.	6	27	40	59	68	200
Ondokuz Mayıs Ü.	2	31	33	54	73	193
Erciyes Ü.	8	26	32	61	63	190
Fırat Ü.	4	27	33	61	63	188
Sabancı Ü.	7	16	32	48	54	157
S. Demirel Ü.	3	16	23	43	59	144
Yıldız Teknik Ü.	6	26	24	31	54	141
Ç. Onsekiz Mart Ü.	4	23	27	38	43	135
Mustafa Kemal Ü.	1	15	27	43	42	128
Koç Ü.	8	11	20	36	48	123
Pamukkale Ü.	2	12	19	36	48	117
Adnan Menderes Ü.	4	18	22	40	32	116
Gebze Yük. Tekn. Ens.	5	13	20	25	47	110
Osmangazi Ü.	3	12	21	36	38	110
Gaziosmanpaşa Ü.	0	17	21	25	38	101
Harran Ü.	0	12	18	34	35	99
K.Maraş S. İmam Ü.	1	16	16	30	32	95
Cumhuriyet Ü.	2	12	16	31	29	90
İnönü Ü.	3	8	15	20	42	88
İzmir Yük. Tekn. Ens.	2	8	18	29	31	88
Kocaeli Ü.	5	6	15	27	32	85
Yüzüncü Yıl Ü.	1	13	17	26	28	85
Gaziantep Ü.	0	8	16	35	22	81
A.İzzet Baysal Ü.	1	9	15	26	27	78
Mersin Ü.	0	3	18	26	27	74
Yeditepe Ü.	0	3	10	29	31	73
Dicle Ü.	3	10	10	21	27	71
Z. Karaelmas Ü.	0	3	10	22	36	71
Başkent Ü.	0	8	19	25	16	68
Trakya Ü.	3	18	8	26	13	68
Kafkas Ü.	1	15	11	22	17	66
Sakarya Ü.	0	5	8	33	15	61
Celal Bayar Ü.	0	12	12	24	12	60
Kırıkkale Ü.	1	7	10	20	19	57
Afyon Kocatepe Ü.	2	9	6	18	19	54

Tablo 38. 2004-2008 Yılları Arasında ARDEB Panellerinde Görev Alan Panelistlerin Üniversitelere Göre Dağılımı (Kamu Projeleri Hariç) (Devamı)

Üniversite	2004	2005	2006	2007	2008	Toplam
Muğla Ü.	1	4	6	21	20	52
Niğde Ü.	0	4	5	13	24	46
Balıkesir Ü.	2	6	6	14	15	43
Gata	4	5	5	17	10	41
Işık Ü.	2	1	9	12	15	39
Namık Kemal Ü.	0	0	6	13	20	39
TOBB Eko. Ve Tekn. Ü.	2	2	5	10	19	38
Fatih Ü.	1	3	3	8	9	24
Bahçeşehir Ü.	1	2	2	7	8	20
Dumlupınar Ü.	0	1	5	5	8	19
Atılım Ü.	1	2	2	2	9	16
Çankaya Ü.	1	0	3	8	2	14
Bozok Ü.	0	0	0	0	12	12
Galatasaray Ü.	2	1	1	3	5	12
İstanbul Bilgi Ü.	0	0	4	4	4	12
Doğuş Ü.	0	0	2	4	5	11
Düzce Ü.	0	0	1	6	4	11
Ordu Ü.	0	0	0	5	6	11
M.Sinan Güz. San. Ü.	0	1	2	3	4	10
M. Akif Ersoy Ü.	0	0	0	3	5	8
Kadir Has Ü.	1	1	0	2	3	7
Ufuk Ü.	0	0	2	1	4	7
Aksaray Ü.	0	0	0	2	4	6
İstanbul Ticaret Ü.	0	2	2	1	1	6
İzmir Ekonomi Ü.	0	1	1	1	3	6
Maltepe Ü.	0	0	1	3	2	6
Ahi Evran Ü.	0	0	0	2	3	5
Beykent Ü.	0	0	1	1	3	5
D.Akdeniz Ü.	0	2	2	1	0	5
Yaşar Ü.	0	0	1	4	0	5
İstanbul Kültür Ü.	0	1	0	2	1	4
Okan Ü.	0	0	0	3	1	4
Artvin Çoruh Ü.	0	0	0	1	2	3
Kastamonu Ü.	0	0	1	0	2	3
Sinop Ü.	0	0	0	0	3	3
Amasya Ü.	0	0	0	1	1	2
Hitit Ü.	0	0	0	0	2	2
Çağ Ü.	0	0	0	0	1	1
Erzincan Ü.	0	0	0	0	1	1
İstanbul Aydın Ü.	0	0	0	0	1	1
İstanbul Bilim Ü.	0	0	0	0	1	1
Lefke Ü.	0	0	0	0	1	1
Nevşehir Ü.	0	0	0	1	0	1
Uşak Ü.	0	0	0	0	1	1
Üniversiteler Toplamı	417	1.565	1.907	3.196	3.522	10.607
Diğer Kuruluşlar	6	50	42	62	91	251
Genel Toplam	423	1.615	1.949	3.258	3.613	10.858

Araştırmacı/Bursiyer Bilgileri

Tablo 39. 2000-2008 Yılları Arasında Devam Eden ARDEB Projelerinde Kamu Projeleri Hariç Görev Alan Araştırmacı ve Bursiyerlerin Araştırma Gruplarına Göre Dağılımı

Araştırmacılar

Araştırma Grupları	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Çevre, Atmosfer, Yer ve Deniz Bilimleri (ÇAYDAG)	318	629	826	867	1111	1350	1437	1427	1264
Elektrik, Elektronik ve Enformatik (EEEAG)	43	46	53	36	35	94	185	276	300
Mühendislik (MAG)	123	169	180	204	234	723	1427	1721	1554
Sağlık Bilimleri (SBAG)	540	455	565	476	499	1019	1438	1541	1334
Sosyal ve Beşeri Bilimler (SOBAG)	11	29	41	57	65	185	560	896	891
Temel Bilimler (TBAG)	536	714	977	1226	1463	1840	2294	2280	1905
Tarım, Ormancılık ve Veterinerlik (TOVAG)	692	708	556	340	397	990	1919	2279	2124
TOPLAM	2.263	2.750	3.198	3.206	3.804	6.201	9.260	10.420	9.372

Bursiyerler

Araştırma Grupları	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Çevre, Atmosfer, Yer ve Deniz Bilimleri (ÇAYDAG)	0	0	0	0	20	80	165	284	382
Elektrik, Elektronik ve Enformatik (EEEAG)	0	0	0	0	0	23	131	334	515
Mühendislik (MAG)	0	0	0	0	0	52	231	506	782
Sağlık Bilimleri (SBAG)	0	0	0	0	0	42	81	168	264
Sosyal ve Beşeri Bilimler (SOBAG)	0	0	0	0	0	1	17	130	369
Temel Bilimler (TBAG)	0	0	0	0	42	159	504	905	1204
Tarım, Ormancılık ve Veterinerlik (TOVAG)	0	0	0	0	8	72	209	370	569
TOPLAM	0	0	0	0	70	429	1.338	2.697	4.085

BİDEB tarafından sağlanan burslar dışında Araştırma Destek Programlarında da proje konularında eğitimlerini sürdürmekte olan yüksek lisans ve doktora öğrencileri bursiyer sıfatıyla yer almaktadır. Böylelikle öğrencilerimiz, üniversitede edindikleri teorik bilgilerin yanı sıra fiilen uygulamanın içerisinde de bulunarak geleceğin bilim insanları olarak yetişmektedir. Tablo 39'da ARDEB projelerinde görev alan araştırmacı ve bursiyerlerin araştırma gruplarına göre dağılımı yer almaktadır. Tablodan görüleceği üzere, 2000 yılında 2263 araştırmacı görev alırken bu sayı 2007 yılında, 10420 araştırmacı ve 2697 bursiyer olmak üzere 13117'ye yükselmiştir. 2008 yılında ise devam eden projelerde 9372 araştırmacı ve 4085 bursiyer olmak üzere toplam 13457 araştırmacı ve bursiyer görev almıştır.

6.2. TÜBİTAK Elektronik Kaynaklar Ulusal Akademik Lisansı Projesi

TÜBİTAK Elektronik Kaynaklar Ulusal Akademik Lisansı (EKUAL) Projesi, ülkemiz araştırma kurumlarının akademik içerikli elektronik bilgi kaynaklarına etkin ve yaygın erişimlerini sağlamak amacıyla, dünyanın önde gelen yayınevleri ve veri tabanı üreticileri ile yapılan ulusal lisans anlaşmaları ve çalışmalarını kapsamaktadır. TÜBİTAK EKUAL Projesi ile:

- Bütçe kaynakları eşit olmayan araştırma kurumları arasında bilimsel bilgiye erişimde fırsat eşitliği yaratılması,
- Veri tabanlarının yerinde kullanımı ile araştırmacılara zaman tasarrufu sağlanması,
- Ülke çapında araştırma faaliyetlerinin etkinliğinin artırılması,
- Ülke kaynaklarının kullanımında tasarruf sağlanması,
- Ülkemiz ulusal ve uluslararası bilimsel yayın üretiminin artırılması
- Ülkemizin bilimsel çalışmalarda rekabet gücünün artırılması hedeflenmektedir.

Proje, 19 Kasım 2005 tarih ve 136 sayılı TÜBİTAK Bilim Kurulu kararı ile TARAL kapsamında desteklenmesi kararı ile hayata geçirilmiş, 11.Şubat.2006 tarih ve 139 sayılı TÜBİTAK Bilim Kurulu kararı ile T.C. Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Hastaneleri kapsama dahil edilmiştir. Tablo 40'ta Üniversiteler ve Tablo 41'de Eğitim ve Araştırma Hastanelerinin listesi yer almaktadır.

Bu kapsamda 2009 yılı Mayıs ayı itibarıyla 136 üniversite, 5 askeri kurum, Polis Akademisi ve TÜBİTAK Enstitülerini ve Sağlık Bakanlığına bağlı 54 Eğitim ve Araştırma Hastanesini (EAH) içerecek şekilde aşağıda yer alan veri tabanlarına ait lisanslar imzalanmış ve lisans toplamı yaklaşık 15 milyon ABD Dolarıdır.

Üniversiteler, Askeri kurumlar, Polis Akademisi ve TÜBİTAK Enstitüleri

- 1- Thomson Web of Science Veri Tabanı (Bibliyografik)
- 2- IEEE Explore Veri Tabanı (Tam Metin)
- 3- CAB Veri Tabanı (Bibliyografik)
- 4- ScienceDirect Veri Tabanı (Tam Metin)
- 5- OVID LWW Veri Tabanı (Tam Metin)
- 6- Taylor & Francis Veri Tabanı (Tam Metin)
- 7- EbscoHost Veri Tabanı (Tam Metin)

Sağlık Bakanlığı Eğitim ve Araştırma Hastaneleri

- 1- ScienceDirect Health Sciences Veri Tabanı (Tam Metin)
- 2- Springer Link Veri Tabanı (Tam Metin)
- 3- Wiley Cochrane Veri Tabanı (Kanıtı Dayalı Tıp)

EKUAL veri tabanları sayısı ise Şekil 27'de, toplam EKUAL veri tabanları tutarları Şekil 28'de, sunulmaktadır. Şekil 27'ye göre EKUAL veri tabanları sayısı 2006'da 5 iken 2008'de 20'ye ulaşmıştır.

TÜBİTAK EKUAL kapsamında abone olunan tüm e-bilgi kaynaklarının (veri tabanlarının) aylık ve yıllık bazda, gerek ürün içerik ve kapsam, gerekse toplam, üye kurumlar ve dergiler bazında kullanım, fayda ve maliyet değerlendirmeleri yapılmaktadır. Bilgi kaynaklarına yönelik uluslararası değerlendirme standartlarının uygulandığı koleksiyon geliştirme çalışmaları kapsamındaki bu değerlendirmeler, yayıncı lisans anlaşmaları ve en önemlisi projenin yıllık bütçe imkanları çerçevesinde abonelikler gözden geçirilmekte ve belirlenmektedir. Bu değerlendirmeler göz önüne alınarak veri tabanları abonelik sayısı 2009 yılında 10'a indirilmiştir.

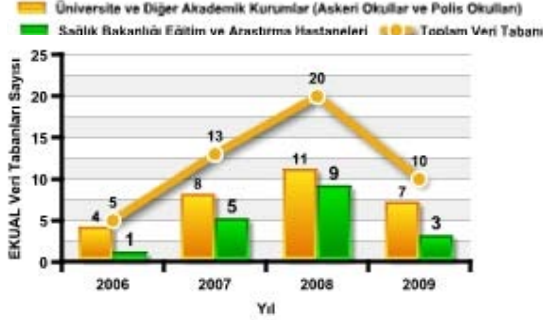
EKUAL veri tabanları ile aboneliği kesilen veri tabanlarındaki eski yıllara erişimi açık olanlar dahil 14.486 elektronik dergiye, 750 konferans serisi içinde 775.000 konferans bildirisine, 1.800 standarda erişim sağlanmıştır.

TÜBİTAK EKUAL projesi kapsamında, bibliyografik (indeks ve öz) veri tabanları (toplam 40 milyon kayıtlı bilgi) ve tam metin veri tabanları (yaklaşık 15 bin dergi) (Şekil 29)., 7,6 milyon kişi tarafından kullanılmaktadır (Şekil 31). 2006-2009 yıllarında tam metin veri tabanları, tam metin (download) kullanımı 38,7 milyon (Şekil 30), bibliyografik veri tabanları tarama (search) kullanımı 14,9 milyon olmak üzere toplam kullanım yaklaşık 53,6 milyon'dur.

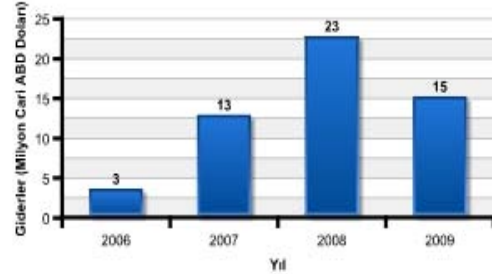
Ulusal Lisans kapsamında ülkemizdeki tüm üniversitelere ilaveten:

- Gülhane Askeri Tıp Akademisi
- Deniz Harp Okulu Komutanlığı
- Hava Harp Okulu Komutanlığı
- Kara Harp Okulu Komutanlığı
- Harp Akademileri Komutanlığı
- Polis Akademisi
- KKTC'de bulunan bütün üniversiteler

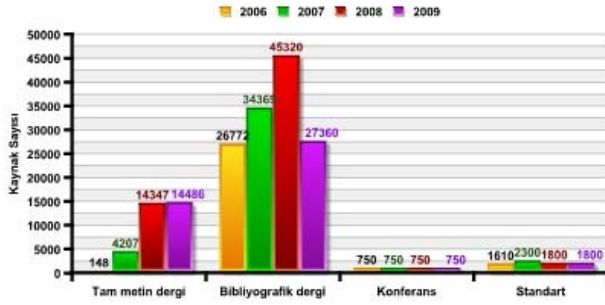
yer almaktadır.

Şekil 27. TÜBİTAK EKUAL Veri Tabanları Sayısı

Şekil 28. TÜBİTAK EKUAL Veri Tabanları TARAL Toplam Gideri

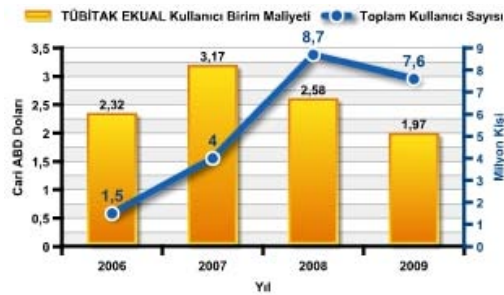
Şekil 29. TÜBİTAK EKUAL Veri Tabanları Kaynak Sayısı

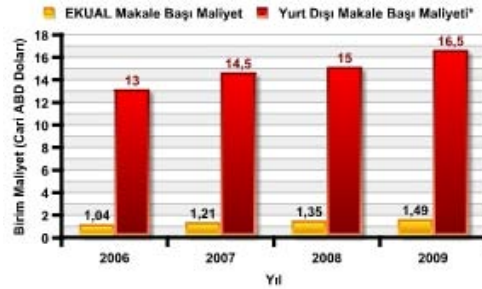
* Tahmini

Şekil 30. TÜBİTAK EKUAL Veri Tabanları Kullanımı

Bu proje ile her araştırmacı için 2008 yılında 2,58 dolar harcanarak doğrudan yayın teşviği sağlanmıştır (Şekil 31). Ancak yaşanan yaşanan bütçe yetersizliği nedeniyle araştırmacılara sağlanan bu destek 2009 yılı Nisan ayı itibarıyla kişi başı 1,97 dolara inmiştir. Böylece, araştırmacıların gereksinim duyduğu makaleyi yurt dışından sağlayabilmesi için gereken (\$16,5) maliyetler belirgin oranlarda düşürülmüştür (Şekil 32). 2006 ve 2009 yıllarında yeni açılan üniversitelerin de (53 üniversite) TÜBİTAK EKUAL kapsamına alınması, buna karşın henüz eski üniversitelere oranla yüksek kullanıma erişmemeleri nedeniyle makale başı maliyetlerde küçük oranlarda yükselme yaşanmıştır.

Şekil 31. TÜBİTAK EKUAL Kullanıcı Birim Maliyeti ve Toplam Kullanıcı Sayısı

* Yurtdışından doğrudan makale temini 13-35 ABD Doları arasında değişmektedir.

Şekil 32. TÜBİTAK EKUAL Veri Tabanları Karşılaştırmalı Birim Maliyeti

Tablo 40. Ulusal Lisans Kapsamına Giren Üniversiteler

Abant İzzet Baysal Üniv.	Eskişehir Osmangazi Üniv.	Koç Üniv.
Acıbadem Üniv.	Fatih Üniv.	Lefke Avrupa Üniv.
Adıyaman Üniv.	Fırat Üniv.	Maltepe Üniv.
Adnan Menderes Üniv.	Galatasaray Üniv.	Mardin Artuklu Üniv.
Afyon Kocatepe Üniv.	Gazi Üniv.	Marmara Üniv.
Ağrı Dağı İbrahim Çeçen Üniv.	Gaziantep Üniv.	Mehmet Akif Ersoy Üniv.
Ahi Evran Üniv.	Gazikent Üniv.	Melikşah Üniv.
Akdeniz Üniv.	Gaziosmanpaşa Üniv.	Mersin Üniv.
Aksaray Üniv.	Gebze Yüksek Tekn. Enst.	Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniv.
Amasya Üniv.	Gediz Üniv.	Muğla Üniv.
Anadolu Üniv.	Giresun Üniv.	Mustafa Kemal Üniv.
Ankara Üniv.	Girne American Üniv.	Muş Alparslan Üniv.
Ardahan Üniv.	Gümüşhane Üniv.	Namık Kemal Üniv.
Artvin Çoruh Üniv.	Hacettepe Üniv.	Nevşehir Üniv.
Atatürk Üniv.	Hakkari Üniv.	Niğde Üniv.
Atılım Üniv.	Haliç Üniv.	Okan Üniv.
Bahçeşehir Üniv.	Harran Üniv.	Ondokuz Mayıs Üniv.
Balıkesir Üniv.	Hitit Üniv.	Ordu Üniv.
Bartın Üniv.	Iğdır Üniv.	Orta Doğu Teknik Üniv.
Başkent Üniv.	Işık Üniv.	Osmaniye Korkut Ata Üniv.
Batman Üniv.	İnönü Üniv.	Özyeğin Üniv.
Bayburt Üniv.	İstanbul Arel Üniv.	Pamukkale Üniv.
Beykent Üniv.	İstanbul Aydın Üniv.	Piri Reis Üniv.
Bilecik Üniv.	İstanbul Bilgi Üniv.	Rize Üniv.
Bilkent Üniv.	İstanbul Bilim Üniv.	Sabancı Üniv.
Bingöl Üniv.	İstanbul Kemerburgaz Üniv.	Sakarya Üniv.
Bitlis Eren Üniv.	İstanbul Kültür Üniv.	Selçuk Üniv.
Boğaziçi Üniv.	İstanbul Şehir Üniv.	Siirt Üniv.
Bozok Üniv.	İstanbul Teknik Üniv.	Sinop Üniv.
Celal Bayar Üniv.	İstanbul Ticaret Üniv.	Süleyman Demirel Üniv.
Cumhuriyet Üniv.	İstanbul Üniv.	Şırnak Üniv.
Çağ Üniv.	İzmir Ekonomi Üniv.	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniv.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniv.	İzmir Üniv.	Trakya Üniv.
Çankaya Üniv.	İzmir Yüksek Tekn. Enst.	Tunceli Üniv.
Çankırı Karatekin Üniv.	Kadir Has Üniv.	Ufuk Üniv.
Çukurova Üniv.	Kafkas Üniv.	Uludağ Üniv.
Dicle Üniv.	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv.	Uluslararası Kıbrıs Üniv.
Doğu Akdeniz Üniv.	Karabük Üniv.	Uşak Üniv.
Doğuş Üniv.	Karadeniz Teknik Üniv.	Yakın Doğu Üniv.
Dokuz Eylül Üniv.	Karamanoğlu Mehmetbey Üniv.	Yalova Üniv.
Dumlupınar Üniv.	Kastamonu Üniv.	Yaşar Üniv.
Düzce Üniv.	Kırıkkale Üniv.	Yeditepe Üniv.
Ege Üniv.	Kırklareli Üniv.	Yıldız Teknik Üniv.
Erciyes Üniv.	Kilis 7 Aralık Üniv.	Yüzüncü Yıl Üniv.
Erzincan Üniv.	Kocaeli Üniv.	Zonguldak Karaelmas Üniv.

Tablo 41. Ulusal Lisans Kapsamına Giren S.B. Eğitim ve Araştırma Hastaneleri

Adana Numune EAH	İstanbul Haseki EAH
Ankara Atatürk EAH	İstanbul Haydarpaşa Numune EAH
Ankara Atatürk Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi EAH	İstanbul Kartal Dr. Lütfi Kırdar EAH
Ankara Dışkapı Çocuk Hastalıkları EAH	İstanbul Kartal Koşuyolu Yüksek İhtisas EAH
Ankara Dışkapı Yıldırım Beyazıt EAH	İstanbul Okmeydanı EAH
Ankara Dr. Sami Ulus Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları EAH	İstanbul Prof.Dr. N.Reşat Belger Beyoğlu Göz EAH
Ankara Dr.A.Yurtarslan Onkoloji EAH	İstanbul Şişli Etfal EAH
Ankara Dr.Zekai Tahir Burak Kadın Sağlığı EAH	İstanbul Süleymaniye Kadın ve Çocuk Hastalıkları EAH
Ankara EAH	İstanbul Süreyyapaşa Göğüs ve Kalp-Damar Hastalıkları EAH
Ankara Etlik Doğumevi ve kadın Hastalıkları EAH	İstanbul Taksim EAH
Ankara Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon EAH	İstanbul Ümraniye EAH
Ankara Keçiören EAH	İstanbul Yedikule Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi EAH
Ankara Numune EAH	İstanbul Zeynep Kamil Kadın ve Çocuk Hastalıkları EAH
Ankara Refik Saydam Hıfzı Sıhha Baskanlığı	İzmir Atatürk EAH
Ankara Türkiye Yüksek İhtisas EAH	İzmir Behçet Uz Çocuk Hastalıkları ve Cerrahisi EAH
Ankara Ulucanlar Göz Hastanesi	İzmir Dr.Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Cerrahisi EAH
Bursa Yüksek İhtisas EAH	İzmir Ege Doğumevi ve Kadın Hastalıkları EAH
İstanbul 70. Yıl Fizik Tedavi ve Rehabilitasyon EAH	İzmir EAH
İstanbul Bakırköy Dr. Sadi Konuk EAH	İzmir Tepecik EAH
İstanbul Bakırköy Kadın Doğum ve Çocuk Hastalıkları EAH	Kayseri Eğitim ve Araştırma Hastanesi
İstanbul Bakırköy Ruh Sağlığı ve Hastalıkları EAH	Trabzon Numune Eğitim ve Araştırma Hastanesi
İstanbul Baltalimanı Kemik Hastalıkları EAH	Elazığ Eğitim ve Araştırma Hastanesi
İstanbul Bezm-i Alem Valide Sultan Vakıf Gureba EAH	İstanbul Bağcılar Eğitim ve Araştırma Hastanesi
İstanbul Dr.Siyami Ersek Göğüs Kalp ve Damar Hastalıkları EAH	Erenköy Ruh ve Sinir Hastalıkları
İstanbul EAH	Meram Eğitim ve Araştırma Hastanesi
İstanbul Fatih Sultan Mehmet EAH	Sakarya Eğitim ve Araştırma Hastanesi
İstanbul Göztepe EAH	

7. Ulusal ve Uluslararası Bağlantıların Etkinleştirilmesi

Uluslararası Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği

a. İkili İşbirliği Etkinlikleri

Türk-Alman İşbirliği Konseyi (TAİK) Bilim, Araştırma ve Teknoloji Çalışma Grubu Toplantılarında alınan kararlar doğrultusunda aşağıda belirtilen önemli gelişmeler kaydedilmiş, yeni programlar oluşturulmuştur:

- 12-14 Kasım 2008 tarihlerinde TÜBİTAK TÜSSİDE'de TÜBİTAK ve Federal Almanya Eğitim ve Araştırma Bakanlığı (BMBF) tarafından desteklenen "Sürdürülebilir Enerji" konusunda bir çalıştay düzenlenmiştir. Yaklaşık 60 bilim insanının katıldığı çalıştayda ikili işbirliği ve AB 7. Çerçeve Programı kapsamında ortak projeler üretme ortamı sağlanmıştır. Gerçekleştirilen çalıştaylar sonucu BMBF ile ortak olarak 2009 yılında başlatılan 2+2 programı çerçevesinde Kurumumuza enerji alanında 7 ortak proje önerisi iletilmiştir.
- TÜBİTAK ile Alman araştırma kuruluşu Helmholtz Birliği arasındaki işbirliğini geliştirmek amacıyla 3-5 Aralık 2008 tarihlerinde TÜSSİDE'de TÜBİTAK-Helmholtz Çalıştayı düzenlenmiştir. Çalıştaya Türkiye'den TÜBİTAK'ın yanı sıra üniversitelerden ve sanayi kuruluşlarından, Almanya'dan Helmholtz Birliği'nin çeşitli araştırma enstitülerinden yaklaşık 100 bilim insanı katılmıştır. Çalıştayda sağlık, malzeme bilimi, yer bilimi ve çevre alanlarında dört paralel oturum düzenlenmiştir. Çalıştayda çıkan ortak proje olasılıklarının yanı sıra katılımcıların önereceği 16 doktora öğrencisine TÜBİTAK ve Helmholtz tarafından ortak burs verilmesi amacıyla bir İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. Ortak burslara son başvuru tarihi 31 Temmuz 2009 olup halen 2 başvuru yapılmıştır.
- TÜBİTAK ile Alman Eğitim ve Araştırma Bakanlığı arasında yürütülen Yoğunlaştırılmış İşbirliği (Intensified Cooperation-IntenC) Programı kapsamında, ortak proje önerileri için üçüncü çağrıya çıkmıştır. Üçüncü çağrıya 26 proje başvurusu gerçekleşmiş olup halen değerlendirme aşamasındadır. Söz konusu program çerçevesindeki birinci çağrıya başvuran 26 projeden 5; ikinci çağrıya başvuran 20 projeden ise 10 tanesinin desteklenmesine karar verilmiştir. TÜBİTAK ile Alman Eğitim ve Araştırma Bakanlığı arasında Türk ve Alman sanayici ve akademisyenlerinin hazırladığı projeleri desteklemek amacıyla "2+2 Programı" başlatılmıştır. 2+2 Programı çerçevesinde Türkiye'den bir sanayi ve bir üniversite ile Almanya'dan bir sanayi ve bir üniversiteden ortağı olan projelere destek verilecektir. Bu kapsamda ülkemizde ilk defa uygulamaya başlamasına rağmen söz konusu programa 16 başvuru alınmıştır.

Finlandiya ve Türkiye arasındaki bilimsel ve teknolojik işbirliklerinin geliştirilmesi amacıyla 8 Ekim 2008 tarihinde Kurumumuz ile Finlandiya Akademisi arasında imzalanan İşbirliği Niyet Mektupları uyarınca, potansiyel işbirliği alanlarını belirlemek üzere Akademiden bir heyet 27-29 Mayıs 2009 tarihlerinde ülkemizi ziyaret ederek çeşitli üniversite ve araştırma kuruluşları ile görüşmeler yapmışlardır. Böylece Finlandiya ile işbirliği konusunda somut adımlar atılmaya başlanmıştır.

"2010 Türkiye'de Japonya Yılı" etkinlikleri çerçevesinde, TÜBİTAK ile Japonya Eğitim, Kültür, Spor, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı (Ministry of Education, Culture, Sports, Science and Technology – MEXT) ve Japon Bilimi Teşvik Birliği (Japan Society for Promotion of Science – JSPS) tarafından ortaklaşa düzenlenecek çalıştay ile ilgili hazırlık çalışmaları sürdürülmüştür. Bu kapsamda iki ülke araştırmacılarının ortak ilgi alanlarını belirleyebilmek amacıyla ülkemizdeki tüm üniversitelere duyuru yapılmış ve oldukça kapsamlı bir envanter çalışması yürütülmüştür. Söz konusu çalıştayın, taraflarca tematik alanların belirlenmesini takiben yaklaşık 50 Türk ve Japon araştırmacının katılımıyla 2010 yılının ilk yarısında ülkemizde düzenlenmesi öngörülmektedir. Böylelikle ülkemizde TÜBİTAK tarafından ilk kez Türk Japon çalıştayı düzenlenerek iki ülke bilim insanlarının potansiyel çalışma alanlarında somut projeler hazırlamasına olanak sağlanarak ilgili kurum ile bir anlaşma imzalanması gündeme getirilebilecektir.

5 Aralık 2008 tarihinde Mısır Arap Cumhuriyet Yüksek Eğitim ve Bilimsel Araştırma Bakan Yardımcısı başkanlığında bir Mısır heyeti Kurumumuzu ziyaret etmiş ve bu ziyaret sırasında Kurumumuz ile Mısır Arap Cumhuriyet Yüksek Eğitim ve Bilimsel Araştırma Bakanlığı arasında Bilim ve Teknolojide İşbirliği Protokolü imzalanmıştır. Söz konusu Protokol kapsamında proje önerileri çağrısına çıkılarak ortak projeler için işbirliği adımları atılmış olacaktır. Konuyla ilgili yazışmalar Mısır tarafı ile sürdürülmekte olup 2009 yılının sonbaharında çağrıya çıkılması planlanmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanımızın 12-15 Şubat 2009 tarihlerinde Rusya'ya gerçekleştirdiği resmi ziyarette TÜBİTAK Başkanı da yer almış ve bu ülkede bilim ve teknoloji konusunda temaslarda bulunmuştur. Bu çerçevede, Rusya ile bilimsel ve teknolojik işbirliklerinin geliştirilmesi amacıyla, TÜBİTAK Başkanı Rusya Bilimler Akademisi (RAS), Rusya Federal Uzay Ajansı (ROSCOSMOS), Rusya Temel Araştırmalar Vakfı (RFBR) ve Kazan Devlet Üniversitesi yetkilileri ile görüşmelerde bulunmuştur. Söz konusu görüşmeler sonucunda, TÜBİTAK ile Rusya Temel Araştırmalar Vakfı (RFBR) arasındaki mevcut işbirliğinin yanısıra, Rusya Bilimler Akademisi (RAS) ve Rusya Federal Uzay Ajansı (ROSCOSMOS) ile de işbirliği anlaşmaları imzalanmasına karar verilmiştir.

Sayın Cumhurbaşkanımızın 3-6 Şubat 2009 tarihlerinde Suudi Arabistan'a gerçekleştirdiği ziyaret sırasında TÜBİTAK ile Kral Suud Üniversitesi arasında bir Hizmet Anlaşması (Service Contract) imzalanmıştır. Söz konusu ziyaret ile başlayan sürecin devamı olarak, TÜBİTAK Başkanı 26-28 Nisan 2009 tarihlerinde KACST (Kral Abdül Aziz Bilim ve Teknoloji Şehri) himayesinde Riyad, Suudi Arabistan'da düzenlenen İleri Teknolojiler Forumu'na katılmıştır. TÜBİTAK Başkanı Forum'a açılış konuşmacısı (keynote speaker) olarak davet edilmiş; Forum'un ilk günü Bilim, Teknoloji ve Yenilik Girişimleri başlıklı oturumda "En İyi Uygulamalar (Best Practices)" örneklerinden biri olarak Türkiye'nin Bilim ve Teknoloji alanında girişimlerini özetleyen bir sunum yapmıştır. Söz konusu ziyaret sırasında TÜBİTAK ile KACST arasında bir İşbirliği Niyet Mektubu (Letter of Intent) 26 Nisan 2009 tarihinde imzalanmıştır. TÜBİTAK ile KACST arasında bir Mutabakat Zaptı ve iki ülke arasında BTY alanında hükümetlerarası bir anlaşma imzalanmasına yönelik çalışmalar ise devam etmektedir.

Kasım 2008 – Nisan 2009 döneminde, ikili ilişkilerin geliştirilmesi amacıyla; ABD, Arnavutluk, Bosna-Hersek, Çek Cumhuriyeti, Gürcistan, G. Kore, Kazakistan, Kosova, Makedonya, Rusya ve Suudi Arabistan ile ikili işbirliği anlaşmaları imzalanması yönündeki çalışmalar sürdürülmüştür. Ülkemizin Afrika'ya açılım politikası çerçevesinde ise, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Benin, Etiyopya ve Kenya Hükümetleri arasında Bilimsel ve Teknolojik İşbirliği Anlaşması imzalanması için girişimler başlatılmış, bu ülkelere yönelik burs paket programları oluşturulmuştur. Ayrıca Sayın Cumhurbaşkanımızın 20-23 Şubat 2009 tarihlerinde Kenya ve Tanzanya'ya gerçekleştirdiği ziyaret ile başlayan sürecin devamı olarak, TÜBİTAK Başkanlığı ile Merkez/Enstitülerini ve Türkiye'deki üniversiteleri ziyaret etmek amacıyla bir Tanzanya heyeti Kurumumuzun davetlisi olarak 1 - 7 Haziran 2009 tarihlerinde Gebze, İstanbul ve Ankara'da temaslarda bulunmuştur.

Yukarda bahsi geçen girişimlerin başarıyla sonuçlanması halinde, ikili işbirliklerimizde coğrafi çeşitlilik artacak ve buna bağlı olarak da bu ülkelerle ortak projelerin ve bilim insanı değişimi yapılması mümkün olabilecektir. Bu yolla uluslararası bilim ve teknoloji arenasında ülkemiz daha geniş ölçüde temsil edilebilecektir.

Ayrıca, mevcut ikili işbirliği anlaşmaları çerçevesinde Kasım 2008 - Nisan 2009 döneminde, ABD (NSF), Almanya Eğitim ve Bilim Bakanlığı (BMBF) (IntenC ve 2+2 programları kapsamında), Belarus Ulusal Bilimler Akademisi (NASB), Fransa Dışişleri Bakanlığı (Bosphorus), Romanya Bilimsel Araştırma Otoritesi (ANCS), Slovenya Araştırma Ajansı (ARRS), Ukrayna Eğitim ve Bilim Bakanlığı ile ortak proje önerileri çağrılarına çıkmıştır.

Bu dönemde süreli ve sürekli açık çağrılar kapsamında TÜBİTAK'a toplam 22 proje önerisi (ABD: 5, Almanya: 4, Belarus: 1, Bulgaristan: 1, Moğolistan: 1, Ukrayna: 11) iletilmiştir. Önceki dönemde çıkılan çağrılar kapsamında ise, Macaristan Ulusal Araştırma ve Teknoloji Ofisi (NKTH) ile 6, Ukrayna Ulusal Bilimler Akademisi (NASU) ile 3, Slovenya Araştırma Ajansı (ARRS) ile 3 ve Rusya Temel Araştırmalar Vakfı (RFBR) ile 18 ortak projenin desteklenmesine karar verilmiş olup, diğer programlar kapsamında iletilen proje önerilerinin ise değerlendirme veya karşı kuruluşla mutabakat sağlanması süreçleri devam etmektedir.

Tüm ikili ve çok taraflı işbirliği programları çerçevesinde 30 Nisan 2009 tarihi itibarıyla yürürlükte olan toplam proje sayısı ise 273'tür ve bir önceki döneme oranla yaklaşık %4'lük bir artış sağlanmıştır.

b. Çok Taraflı İşbirliği Etkinlikleri

COST (*European Cooperation in Science and Technology – Bilim ve Teknolojide Avrupa İşbirliği*): Ülke olarak katılımın gerçekleştiği yürürlükteki COST aksiyon sayısı Aralık 2008'den bu yana %4 artış ile 70'ten 73'e, proje sayısı ise %9 artış ile 89'dan 97'ye ulaşmıştır. Ayrıca bu süre içerisinde değerlendirme aşamasında olan 23 COST proje önerisi ve ülke olarak resmi katılım işlemlerimizin başlatıldığı 5 aksiyon bulunmaktadır.

Şekil 33. COST'ta Türkiye'nin Yıllara Göre Performansı

ESOF (*Euroscience Open Forum*): Ülkemizin Program Komitesi üyeliği düzeyinde TÜBİTAK Başkanı tarafından temsil edildiği, 2010 yılında İtalya/Torino'da düzenlenecek olan 4. ESOF Toplantısı (ESOF2010) için açılan çağrılar ülkemiz araştırmacılarına ve YÖK'e geniş bir şekilde duyurulmuştur.

ESF (*European Science Foundation – Avrupa Bilim Vakfı*) ve **EUROHORCs** (*European Heads Of Research Councils – Avrupa Araştırma Kurumları Başkanları*): TÜBİTAK Başkanı, 22 Nisan 2009 tarihinde EUROHORCs Yönlendirme Komitesi ve 23 Nisan 2009 tarihinde EUROHORCs Genel Kurul Toplantısına katılmıştır. Yönlendirme Komitesi'nde boşalan üyelikler için yapılan seçime katılmış ve üye seçiminde oy kullanmıştır.

Ayrıca, ESF bünyesinde TÜBİTAK'ın temsil edildiği Daimi Komitelerden, Temel ve Mühendislik Bilimleri (Physical and Engineering Sciences-PESC) 2010 yılı toplantısı ile Avrupa Tıbbi Araştırma Konseyleri (European Medical Research Councils-EMRC) 2011 yılı toplantısının ülkemizde yapılması karara bağlanmıştır. Böylece ülkemizin ve TÜBİTAK'ın uluslararası bilim camiasında görünürlüğünün artırılması hedeflenmektedir.

ICGEB (*International Center for Genetic Engineering and Biotechnology – Uluslararası Gen Mühendisliği ve Biyoteknoloji Araştırma Merkezi*): ICGEB, TWAS ve UNESCO/IBSP'nin ortaklığı ile oluşturulan ve gelişmekte olan bölgelerde tarımsal üretimi etkileyen bitki ve hayvan patojenleri üzerinde araştırma yapan laboratuvarların network oluşturma ve işbirliğini sağlamak amacıyla proje desteği sağlayan "Temel Moleküler Biyoloji'de Kapasite Geliştirilmesi" başlıklı yeni program ülkemizin ilgili araştırmacılarına geniş bir şekilde duyurulmuştur. Söz konusu yeni program, dünyada Kuzey-Güney ve Güney-Güney işbirliğini artırarak genelde uluslararası düzeyde, özelde ise bilimsel olarak geri kaldığı tespit edilen ülkelerde kapasite oluşturulmasını hedeflemektedir.

Tablo 42. Yıllara Göre ICGEB Desteklerinden Yararlanan Türk Araştırmacıların Sayısı

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Çalıştay ve Kurs Destek Sayısı	0	0	0	1	0	1
Proje Destek Sayısı	1	1	0	0	0	1

Uzay alanında faaliyet gösteren kuruluşlarla işbirliği:

ESA (*European Space Agency*) : Avrupa Uzay Ajansı'nın (ESA) Hollanda'daki bağlı kuruluşu olan Avrupa Uzay Araştırma ve Teknoloji Merkezi'ne (ESTEC) 4 Temmuz 2008 tarihinde TÜBİTAK koordinatörlüğünde gerçekleştirilen ziyaret; ülkemiz kuruluşlarının ESA tesislerinden faydalanması ve ESA ile ikili işbirliğinin geliştirilmesi açısından önem arz etmiştir. Ziyaret sonucunda ESA ile mevcut işbirliğimizi harekete geçirmek, tanıtım ve bilgilendirme çalışmalarını artırmak gibi önemli kararlar alınmıştır. Bu kararlar ESA ile yol haritasının çizilmesinde önemli rol oynayacaktır. ESA ile yapılan görüşmeler sonucu 8-9 Haziran 2009 tarihlerinde ESA'dan bir heyetin TÜBİTAK'ı ziyareti planlanmış olup, hazırlıkları sürdürülmekte olan ziyaret sırasında, işbirliği olanaklarının geliştirilmesi ve mevcut anlaşmanın yenilenmesine ilişkin hususlar görüşülecektir.

BNSC (British National Space Center) : İngiltere'nin Uzay Merkezi BNSC ile işbirliğinin geliştirilmesi yönünde TÜBİTAK'ta çalışmalara başlanmıştır. TÜBİTAK ile BNSC arasında 2009 yılı içerisinde bir anlaşma imzalanması hedefler arasındadır. (Aynı durum Hollanda Uzay Ajansı – NIVR ve yukarıda ikili işbirlikleri bölümünde değinilen Rusya Federal Uzay Ajansı – ROSCOSMOS için de geçerlidir.)

AB 7.ÇP INCO-NET ve INCO ERA-NET Projelerine Katılım:

Avrupa Birliği'nin INCO Programı kapsamında Balkan ülkelerine yönelik olarak başlatılan ve TÜBİTAK'ın da ortak olarak yer aldığı SEE-ERA-NET Plus projesi 1 Nisan 2009 itibarıyla başlamıştır. Söz konusu proje kapsamında çağrıya çıkılacak ve kabul edilen proje önerileri desteklenecektir. Bu proje ile batı balkan ülkeleri ile olan ilişkimiz kuvvetlendirilip pekiştirilmektedir.

Karadeniz Bölgesine yönelik olarak başlatılan ve TÜBİTAK'ın da aktif olarak yer aldığı Black Sea ERA.NET projesi 1 Ocak 2009 tarihi itibarıyla başlamış ve 26-27 Şubat 2009 tarihlerinde Romanya'da projenin başlangıç toplantısı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu proje kapsamında 2011 yılında çağrıya çıkılması ve kabul edilen proje önerilerinin desteklenmesi planlanmaktadır.

Rusya'ya yönelik olarak geliştirilen ve TÜBİTAK'ın İş Paketi Lideri olarak yer aldığı ERA.NET RUS projesi 1 Şubat 2009 tarihinde resmen başlamıştır. 10-12 Şubat 2009'da Avusturya'da gerçekleştirilen Proje Başlangıç Toplantısına katılım sağlanmıştır. Proje kapsamında şu anda, AB Üye ve Asosye ülkeleri ile Rusya arasındaki BT projeleri veritabanı TÜBİTAK tarafından hazırlanmaktadır. Veritabanının Ağustos 2009'da tamamlanması öngörülmektedir.

EK

- Ek - 2: TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi Raporu

Ek - 2

AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi

Bu rapor 18.BTYK'dan bugüne AB 7. Çerçeve Programı kapsamındaki faaliyetleri içermektedir.

1. AB 7. Çerçeve Programı Ülke Performansı

7. Çerçeve Programı Genel Değerlendirmesi

Yaklaşık 53,2 Milyar Avro'luk bir fon büyüklüğüne sahip AB 7. Çerçeve Programı (ÇP) 2007 yılında başlamış olup 2013 yılında sona erecektir. Ülkemiz 6.ÇP için toplam fon büyüklüğünün % 1,38'ine denk gelecek şekilde katkı payı ödemiş, 7.ÇP için ise bu oran % 42 azalmıştır. Bu doğrultuda, ülkemizin 7.ÇP'ye aktaracağı katkı payının toplam fon büyüklüğüne oranının % 0.8'i olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir. Ülkemizin 7.ÇP katkı payı için 2009'un ilk yarısında yapacağı ödemeler, ödemelerin AB hibelerinden karşılanan miktarı, ulusal bütçeden ayrılan miktarı ve Türk ortakların aldığı fon miktarı Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 1. AB 7.ÇP Katkı Payları

Yıl	Ulusal Fon (M€)	AB hibe yardımı (M€)	Toplam (M€)	Türk Ortakların Aldığı Fon Miktarı (M€)
2007	9,9	12,5	22,4	25
2008	26,3	4,5	30,8	15,1*
2009 yılı ilk taksidi	20,7	-	20,7	
TOPLAM	56,9	17,0	74,0	

(*) 2008 yılında kapanan 17 çağrının ve Marie-Curie Burs ve Destek Programı çağrılarının sonuçlarına ilişkin veriler henüz Avrupa Komisyonu tarafından duyurulmamıştır.

Bilindiği üzere Çerçeve Programları dönemsel olarak Avrupa Komisyonunca yayınlanan çağrılar takiben proje başvurusunda bulunulan bir sistemdir. 7.ÇP başladığı günden bugüne kadar açılan ve sonuçlanan çağrılara ilişkin bilgiler Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. AB 7.ÇP Çağrıları

Yıllar	2007	2008	2009 (*)	Toplam
Açılan Çağrı Sayısı	63	64	37	164
Sonuçlanan Çağrı Sayısı	63	47	-	110

(*) 2009 yılının ikinci yarısında bu yıla ait yeni çağrıların yayınlanması beklenmektedir.

Tablo 2'de görüldüğü üzere 2009 yılında 37 çağrı açılmış fakat henüz bu çağrıların sonuçları açıklanmamıştır. Dolayısıyla Tablo 3'de yer alan bilgiler 2009 yılı verilerini kapsamamaktadır.

Tablo 3. AB 7.ÇP Katkı Paylarımız ve Türk Ortakların aldığı fon miktarları

	6.ÇP (2003-2004)	7.ÇP (2007-2008)	Artış Oranı (%)
Türk Ortakların Payı (milyon €)	18,7	40,1	114%
Toplam Katkı Payı (milyon €)	104,6	53,3	-49%
Katkı Payına Oranı	18%	75%	
Ulusal Katkı Payı (milyon €)	77,2	36,3	
Ulusal Katkı Payına Oran	24%	110%	

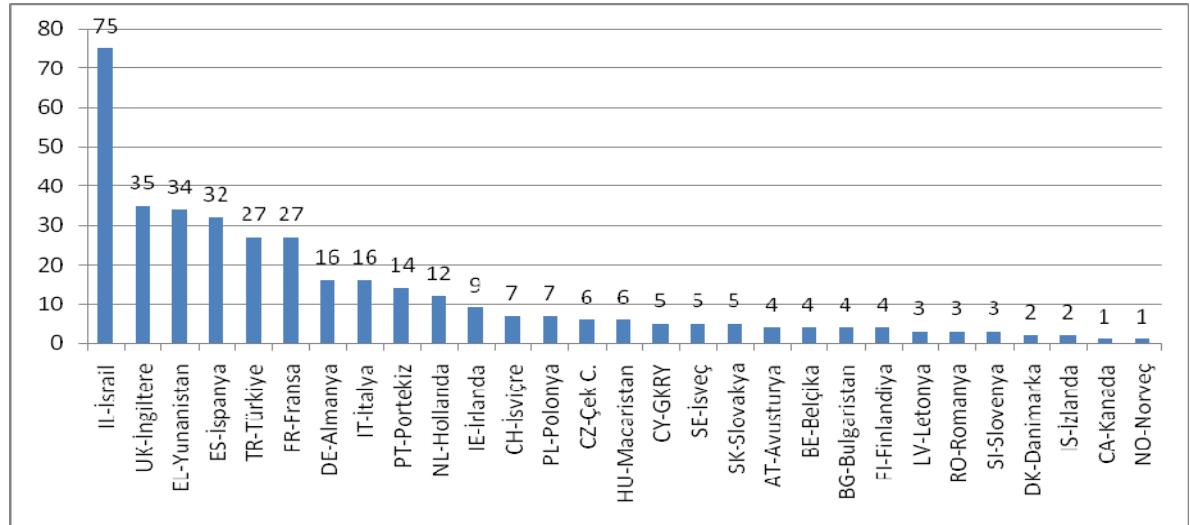
7. Çerçeve Programı Marie-Curie Burs ve Destek Programı Performansı

7.ÇP'nin ilk iki yılında elde edilen 8.2 milyon Avro'luk fon ile en başarılı olduğumuz alanlardan biri de Marie Curie alanıdır. Bu alanda Türk ortakların payı, 6.ÇP'nin ilk 2 yılında 2.8 Milyon Avro ve 6.ÇP'nin toplamında da 4.8 Milyon Avro olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin 2008 yılı Mari-Curie alanı performansı, 2007'ye göre % 66 artmıştır. Ayrıca son üç yılda ABD'de yapılan tanıtımların etkisi ile Marie-Curie Burs ve Destek Programı kapsamındaki "Tersine Beyin Göçü" aracının kullanımında artış yaşanmış ve bu aracı kullanmak üzere iki yılda 112 araştırmacımız başvuru yapmıştır.

Türkiye Tersine Beyin Göçünde En İyi Beşinci Ülke

7.ÇP Marie-Curie Burs ve Destekleri kapsamında Tersine Beyin Göçünü destekleyen programda Türkiye'nin başarısı her geçen gün artmaktadır. Aralık 2008'de en iyi altıncı ülke konumundaki Türkiye bir sonraki çağrılarda başvuru oranını artırmış ve beşinci sıraya yükselmiştir. Ülkelere göre başarı durumu aşağıdaki grafikte verilmiştir.

Türkiye tarafından gerçekleştirilen başvurulardan dördü; yedek listeden desteklenecek projeler listesine alınmıştır. Programdan yararlanan araştırmacı sayısı toplamda 31'e ulaşmıştır. (Diğer ülkelerin yedek liste verilerine ulaşılabilmesi nedeniyle yedek liste sonrası veri tabloya yansıtılmamıştır. Bu veri ile birlikte sıralamada önemli değişikliklerin olmayacağı değerlendirilmektedir.)

2. AT-Türkiye Araştırma Komitesi ve Eylem Planı

Avrupa Topluluğu'nun Araştırma, Teknoloji Geliştirme ve Demonstrasyon Faaliyetleri için Yedinci Çerçeve Programı'na (2007-2013) Türkiye Cumhuriyeti'nin Katılımı Konusunda Türkiye Cumhuriyeti ile Avrupa Topluluğu arasında imzalanan Mutabakat Zaptı uyarınca aşağıda görevleri belirtilen, "AT-Türkiye Araştırma Komitesi" adlı bir ortak komite kurulmuştur:

- Mutabakat Zaptının uygulanmasını sağlamaya yönelik önlemleri gözden geçirmek, değerlendirmek ve tartışmak
- Eylem Planı'nı izleme ve takip
- İşbirliğini geliştirme ve ilerletmeye yönelik önlemleri incelemek

Yukarıdaki kapsam dâhilinde 19 Haziran 2008 tarihinde Brüksel'de ilk komite toplantısı gerçekleştirilmiş ve takip eden süreç içerisinde Nisan 2009'da toplantı tutanağı imzalanmıştır. Ayrıca bu ilk toplantı kapsamında Komitenin usul kurallarını belirleyen doküman üzerinde de uzlaşıya varılmıştır.

Bilindiği üzere ülkemiz ile Avrupa Komisyonu arasında ülkemizin 7.ÇP'ye katılımının önündeki engellerin kaldırılması için 2007-2008 yıllarını kapsayan bir Eylem Planı hazırlanmıştır. Yukarıda bahsedilen Araştırma Komitesi'nin ilk toplantısında alınan karar uyarınca Eylem Planının 2009-2010 yıllarını kapsayacak şekilde yenilenmesine karar verilmiştir.

Alt Komite Toplantısı

Teknolojik Yenilik, Eğitim ve Araştırma Programları 8. Tur Alt Komite Toplantısı 9 Şubat 2009 tarihinde Avrupa Komisyonunun ev sahipliğinde Brüksel'de gerçekleştirilmiştir. Bahse konu toplantıda Türk heyeti ülkemiz araştırmacılarının yaşadığı vize sıkıntıları ilgili müktesebat çerçevesinde muhataplarımıza sunmuştur. Avrupa Komisyonu ise ülkemizin AB 7.Çerçeve Programına ilişkin güncel verilerini içeren bir sunum gerçekleştirmiştir.

3. 7.ÇP'yi Yaygınlaştırmaya Yönelik Ülkemizde Yürütülen Faaliyetler

Türkiye'de 7.ÇP hakkında bilgi ve tecrübenin artırılması ve Avrupa'daki önemli araştırma kuruluşlarının Türkiye'deki araştırma kapasitesi hakkındaki farkındalığının geliştirilmesi için yurt içinde çeşitli bilgi günleri, toplantılar, konferanslar ve proje teklifi hazırlama ve proje yönetimi çalışmaları düzenlenmektedir. Bu kapsamda son dönemde gerçekleştirilen etkinlikler ile 3000 araştırma ve iş dünyası temsilcisine ulaşılmıştır. Bu dönemde gerçekleştirilen etkinliklerden bazıları aşağıda sunulmuştur.

Avrupa Araştırma Konseyi Türkiye'de

7.ÇP kapsamında temel bilimsel araştırmalara destek sağlayan **Avrupa Araştırma Konseyi (European Research Council-ERC)**, olağan toplantısını 10-12 Mart tarihleri arasında Türkiye'de düzenlemiştir. 13 Mart 2009 tarihinde TÜBİTAK tarafından düzenlenen "**ERC 2009 Türkiye Konferansı**"na katılan ERC'nin üst düzey temsilcileri, Türk araştırmacılarla buluşarak ERC destekleri ile ilgili bilgi ve deneyim paylaşımında bulunmuştur. İstanbul Harbiye Askeri Müzesi'nde düzenlenen konferans Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet AYDIN, ERC Başkanı Prof. Fotis KAFATOS ve TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Nüket YETİŞ'in de katılımlarıyla gerçekleşmiştir. Türkiye'nin ERC'deki başarı oranının yükselmesi, değerlendirmelerde görev alan Türk hakem sayısının artması ve Türkiye'nin evrensel bilime katkıda bulunulmasına katkı sağlaması beklenen konferansa, ERC Bilim Kurulu üyeleri, ERC'den destek almaya hak kazanmış Türk bilim insanları, ve Türk araştırmacıları bir araya getirmiştir. 600 kişilik bir katılımı ile gerçekleştirilen ERC Türkiye Konferansı, Avrupalı üst düzey bilim ve araştırma yöneticilerinin ülkemizi ve üniversitemizi daha yakından tanımaları için önemli bir fırsat oluşturmıştır.

Avrupa'nın önde gelen proje danışmanlarından Sean McCarthy TÜBİTAK'ta

1997 yılından bu yana Avrupa çapında 27 ülkede 250 araştırma merkezinde 25.000 yöneticiye proje yönetimi, proje yazımı ve Ar-Ge projeleri finansal kontratlarının yönetimi hakkında eğitim vermiş olan Sean McCarty, Türk araştırmacılara yönelik olarak 13 Şubat 2009 tarihinde kurumumuzda düzenlenen program dahilinde "How to Write a Competitive Proposal for Framework 7 – 7.Çerçeve Programı'na Nasıl Başarılı Bir Proje Teklifi Hazırlanır?" başlıklı bir eğitim vermiştir. WBC-INCO.Net Projesi dahilinde düzenlenen eğitime farklı Ar-Ge disiplinlerinden 500'ün üzerinde Türk araştırmacı katılmıştır.

ICT Bilgi Günleri devam ediyor...

7.ÇP Bilgi ve İletişim Teknolojileri (ICT) alanı bilgi günlerinden ilki olan FET (Future & Emerging Technologies - Yeni ve Gelişen Teknolojiler) Bilgi Günü AB Komisyonu DG-INFOSO Direktörlüğünden Sn. Jean-Marie AUGER'in katılımı ile 18 Aralık 2008 tarihinde Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul'da gerçekleştirilmiştir. Etkinlikte Avrupa Komisyonu Bilgi Toplumu Genel Müdürlüğü (DG-INFOSO) yetkilileri tarafından açık olan ICT 4. Çağrısı altındaki FET Open ve FET Proactive konu başlıkları açıklanmış, FET alanına nasıl proje teklifi sunulacağı konusunda bilgi verilmiştir. Bu etkinliği takiben ICT alanı 4. çağrısı kapsamında desteklenecek olan konu başlıkları ile ilgili detaylı bilgi verilmesi amacıyla Ankara, İstanbul ve İzmir'de de bilgi günleri düzenlenmiştir. Bu kapsamda,

- Ankara'daki Bilgi Günü 25 Aralık 2008 tarihinde TÜBİTAK Mustafa İnan Toplantı Salonu'nda 80 katılımcı ile;
- İstanbul'daki Bilgi Günü 7 Ocak 2009 tarihinde Boğaziçi Üniversitesi ve TÜBİTAK işbirliğinde Boğaziçi Üniversitesi'nde, 120 katılımcı ile;
- İzmir'deki Bilgi Günü 8 Ocak 2009 tarihinde Dokuz Eylül Üniversitesi ve TÜBİTAK işbirliğinde Dokuz Eylül Üniversitesi'nde, 210 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

7.ÇP ICT alanı bilgi günlerinde 4. Çağrı içeriğinin yanı sıra projelere dâhil olma yöntemleri, projelerin değerlendirilmesi sürecinde dikkat edilen hususlar ile proje sunma gibi konular da ele alınmıştır. Ayrıca, düzenlenmiş olan bu bilgi günleri kapsamında TÜBİTAK ICT Alanı ekibi yetkilileri ile talepte bulunan katılımcılar arasında birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Ulaştırma Bakanlığı'na Bağlı ve İlgili Kuruluşlar ile TÜBİTAK 7.ÇP Bilgi Günü'nde Buluştu

Ulaştırma Bakanlığı ve Bakanlığa bağlı ve ilgili kuruluşlar için TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi ve Ulaştırma Bakanlığı işbirliği ile düzenlenen 7. ÇP Bilgi Günü, 25 Şubat 2009 tarihinde Denizcilik Müsteşarlığı'nda düzenlenmiştir. Ulaştırma Bakanlığı ve Bakanlığa bağlı ve ilgili kuruluşlardan yaklaşık 50 Ar-Ge temsilcisinin katıldığı toplantıda, 7. ÇP Ulaştırma (Havacılık dahil) alanı, 7. ÇP Bilgi ve İletişim Teknolojiler alanı ve TÜBİTAK Kamu Kurumları Araştırma ve Geliştirme Projelerini Destekleme Programı (1007) hakkında detaylı bilgiler katılımcılarla paylaşılmıştır.

TÜBİTAK, Dünya Su Forumu'nda "7.ÇP ve EUREKA'da Su Araştırmaları" Yan Etkinliğini Düzenledi

uluslararası arenada etkin yabancı uzmanların oluşturduğu 50 katılımcı ile gerçekleşen etkinlikte, araştırmacıların ve sanayi kuruluşlarının Çerçeve ve EUREKA Programlarına katılımının artırılması ve Avrupa Araştırma Alanı'nda etkin rol almaları hedeflenmiştir.

7.ÇP Sağlık Alanı Ekibi Türk Toraks Derneği'nde Proje Teklifi Hazırlama Eğitimi Verdi

20 Mart 2009 tarihinde TÜBİTAK Başkanlık Binası'nda Türk Toraks Derneği üyelerinin katılımıyla Proje Teklifi Hazırlama odaklı 7.ÇP Bilgi Günü düzenlenmiştir. Türk Toraks Derneği yetkilileri ile ortaklaşa düzenlenen eğitim, AB 7.ÇP Sağlık alanı odaklı olarak gerçekleştirilmiştir. Eğitimde Sağlık alanının yanı sıra Fikirler Özel Programı ve Marie Curie Burs ve Destek Eylemleri ile ilgili bilgiler verilmiş, İşbirliği Özel Programı ve Fikirler Özel Programı kapsamında proje yazma teknikleri ile Proje

Değerlendirme Süreci - Hakemlik konularına ilişkin ayrıntılı bilgi verilmiştir.

TÜBİTAK işbirliği ile Ormana Dayalı Sektör Avrupa Teknoloji Platformu Ortak Paylaşım Toplantısı Düzenlendi

TÜBİTAK ve Ormana Dayalı Sektör Avrupa Teknoloji Platformu (FTP) işbirliği ile 1 Nisan 2009 tarihinde TÜBİTAK Başkanlık Binası'nda bir Ortak Paylaşım Toplantısı düzenlenmiştir. Toplantı, FTP Genel Sekreteri Dr. Andreas Kleinschmit von Lengefeld' in katılımı yanı sıra Türkiye'den de Ormana Dayalı Sektör ve Ürünleri hakkında akademi, sanayi, devlet kurumları, odalar ve

derneklerden uzman temsilcilerin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Toplantının ilk bölümünde FTP'nin yapısı, platformun AB Çerçeve Programları ile ilişkisi ve Türkiye'de Ormana Dayalı Sektör'ün son durumu hakkında bilgi verilmiş; ikinci bölümünde ise ülkemizin bu alandaki öncelikleri ile ilgili görüşler belirtilmiş ve ileriye dönük fikirler ortaya konmuştur. Bu girişim ile Türkiye'de de Ormana Dayalı Sektör için Avrupa'da kurulmuş olan teknoloji platformunun eşleniği bir Ulusal Teknoloji Platformu kurulması için ilk adımlar atılmıştır.

AB Komisyonu Yetkilisi Mario Campolargo BAŞARIM 09: I. Ulusal Yüksek Başarım ve Grid Konferansı'daydı

I. Ulusal Yüksek Başarım ve Grid Konferansı (BAŞARIM'09), 16-17 Nisan 2009 tarihlerinde Orta Doğu Teknik Üniversitesi Ankara yerleşkesi içinde yer alan Kültür ve Kongre Merkezi'nde gerçekleştirilmiştir. AB Komisyonu DG INFSO direktörlüğünden Mario Campolargo açılış konuşmalarından birini gerçekleştirerek konferansa katkı sağlamıştır.

Marie-Curie Desteklerine Yönelik Etkinlikler Tüm Hızıyla Devam Ediyor

Marie-Curie Araştırma Personeli Değişim Programı Çalıştayı

Avrupa Komisyonu yetkilisi Brito Ferreira'nın da katılımı ile 26 Ocak 2009 tarihinde, Marie-Curie Araştırma Personeli Değişim Programı (International Research Staff Exchange Scheme - IRSES) Çalıştayı gerçekleştirilmiştir. Türkiye'nin farklı bölgelerinden 30'dan fazla üniversite, araştırma merkezi ve sanayi kuruluşunun temsil edildiği çalıştayda katılımcılara mevcut ikili işbirliklerini uluslararası düzeye taşımak ve Avrupa dışındaki kuruluşlarla araştırmacı değişimini gerçekleştirmek için destek alabilecekleri IRSES programı hakkında kapsamlı bilgi aktarılmıştır. Çalıştaya katılan Avrupa Komisyonu IRSES yetkilisi Brito Ferreira Marie-Curie Burs ve Destek Programları'na ilişkin genel sunumuna ek olarak, IRSES projesi daha önce desteklenmiş olan araştırmacılar deneyimlerini proje hazırlığı içinde olan araştırmacı ve kuruluşlarımız ile paylaşmışlardır.

Türkiye Cazibe Merkezi Olma Yolunda: EREF 2009 Konferansı

Marie-Curie Burs ve Destek Programları kapsamında düzenlenen bir diğer etkinlik ise "EREF 2009: Attracting Research Talent Konferansı". 12 Şubat 2009 tarihinde TÜBİTAK, Tur&Bo (Türkiye Araştırma ve İş Dünyası Kuruluşları) ve SBRA (Slovenya İş ve Araştırma Kuruluşu) işbirliği ile düzenlenen etkinlik Türk ve yabancı araştırmacıları, Türkiye'de bulunan üniversite ve sanayi kuruluşlarına getirmeye hedeflemektedir. Etkinliğe Max Planck, Imperial College London, CSIC, Joint Research Center gibi Avrupa'nın önde gelen araştırma merkezleri ile ülkemizin üniversite ve sanayi kuruluşlarından araştırmacılar konuşmacı olarak katılmışlardır. Bu vesile ile Türkiye'deki ev sahibi kuruluşlar nitelikli araştırmacıları kazanmak konusunda başarılı olan Avrupalı meslektaşlarının deneyimlerinden faydalanma imkânı elde etmişlerdir. Konferans sonrasında gerçekleştirilen çalıştayda ise Avrupa Komisyonu'na Haziran ayında sunulmak üzere araştırmacıların dolaşımının önündeki engellerin kaldırılmasına yönelik tavsiyeleri içeren bir belge hazırlanmıştır.

Marie-Curie Sanayi – Akademi İşbirlikleri Destekleri Konferansı ve Sanayi – Akademi İşbirlikleri Tematik Alan Çalıştayları

Marie-Curie Burs ve Destek Programları kapsamında sanayi ve akademi ortaklığında geliştirilecek projeler de desteklenmektedir. Bu desteğe yönelik olarak Türk araştırma ve iş dünyasının farkındalığını artırmak amacı ile 27 Nisan 2009 tarihinde "Marie-Curie Sanayi – Akademi İşbirlikleri Destekleri Konferansı" TÜBİTAK'ta düzenlenmiştir. Konferansa Avrupa Komisyonu yetkilileri, Avrupa'daki seçkin üniversitelerin temsilcileri ile sanayi ve üniversitelerden yaklaşık 250 kişi katılmıştır. Yoğun ilgi gören bu konferansın ardından, Marie-Curie Burs ve Destek programları kapsamındaki Sanayi-Akademi İşbirliği (IAPP) çağrısından uzman Türk sanayi ve akademi kuruluşlarının daha etkin bir şekilde yararlanabilmesi için Nisan ve Mayıs aylarında 8 ayrı "7.ÇP IAPP Tematik Çalıştayı" gerçekleştirilmiştir.

Ar-Ge'ye Destek için Sekiz Fırsatla Sekiz ildeyiz!

Programları, TÜBİTAK'ın koordinasyonunu yürüttüğü EUREKA ve EUROSTAR programları ve TÜBİTAK-TEYDEB ulusal destekleri de özel sektörün Ar-Ge projelerine destek sağlamaktadır. KOBİ'lerin bu programlar kapsamındaki 8 farklı Ar-Ge desteğine ilişkin farkındalığını arttırmak ve bu fırsatları daha iyi tanıtmak için Nisan ve Mayıs ayında KOBİ'lere yönelik bir dizi etkinlik düzenlenmiştir. Denizli, Isparta, Burdur, Adana, Hatay, Konya, Kayseri ve İstanbul'da düzenlenen etkinlikler kapsamında geniş bir kitleye hitap edilmiş ve KOBİ'lerin Ar-Ge proje fikirleri karşılıklı tartışılmıştır. Toplamda 2 hafta gibi kısa bir sürede 8 farklı ilde düzenlenen bu eğitimlere, gelecek dönemde de farklı iller ile devam edilecektir.

İller	Etkinlik	Yer	Tarih
Denizli	Teknoloji ve Ar-Ge Günleri	Pamukkale Üniversitesi	28 Nisan 2009
Isparta	Ulusal ve Uluslararası Ar-Ge Destek Programları Bilgi Günü	Isparta Sanayi Ticaret Odası	29 Nisan 2009
Burdur	Ulusal ve Uluslararası Ar-Ge Destek Programları Bilgi Günü	Burdur Sanayi Ticaret Odası	29 Nisan 2009
Hatay	7.Çerçeve Programı ve Eureka Bilgi Günü	Mustafa Kemal Üniversitesi	4 Mayıs 2009
Adana	7.Çerçeve Programı ve Eureka Bilgi Günü	Adana Sanayi Odası	5 Mayıs 2009
Konya	Ulusal ve Uluslararası Ar-Ge Destek Programları Bilgi Günü	Selçuk Üniversitesi	6 Mayıs 2009
Konya	Ulusal ve Uluslararası Ar-Ge Destek Programları Bilgi Günü	Konya Sanayi Odası	6 Mayıs 2009
Kayseri	Proje Park 09 – TÜBİTAK ve AB 7. Çerçeve Programı Ar-Ge Destekleri	Erciyes Üniversitesi	7 Mayıs 2009
İstanbul	Ulusal ve Uluslararası Ar-Ge Destek Programları Bilgi Günü	KOSGEB İMES	12 Mayıs 2009

Araştırma ve İş Dünyası Temsilcileri 7.ÇP Güvenlik Alanı için TÜBİTAK'ta Bir Araya Geldi

7.Çerçeve Programı Güvenlik Alanı 2. Çağrı Sonuçları Değerlendirme Toplantısı, kamu, özel sektör, üniversiteler ve araştırma kuruluşlarından temsilcilerin katılımı ile 20 Nisan 2009 tarihinde Ankara'da yapılmıştır. Toplantıda çağrı sonuçlarının yanı sıra, Temmuz 2009'da yayımlanması öngörülen 3. Çağrı'nın taslak konuları hakkında bilgi verilmiştir. Söz konusu toplantı Türkiye'nin Güvenlik Araştırmaları Alanı'ndaki mevcut durumunun ele alınıp, geliştirilmesi ve güvenlik sektöründeki kurum ve kuruluşları bir araya getirecek bir İŞBAP projesinin hazırlanmasına yönelik önerilerin tartışıldığı bir platform oluşturması bakımından da verimli geçmiştir.

4. 7.ÇP'ye Taraf Diğer Ülkelerle Ar-Ge İşbirliklerini Güçlendirmeye Yönelik Etkinlikler

Avrupa Parlamentosu'nda Türk Ar-Ge Günü

TOBB, TÜBİTAK, KOSGEB ve TESK işbirliğiyle Brüksel'de kurulan TuR&Bo Ofisi ve Avrupa Parlamentosu'ndaki ALDE Grubu tarafından, 29 Ocak 2009 tarihinde Avrupa Parlamentosu'nda düzenlenen Türk Ar-Ge Günü, Avrupa'dan ve Türkiye'den Ar-Ge otoriteleri ile bilim insanlarını bir araya getirdi. "Küresel Ekonomik Kriz Ortamında Ar-Ge Yatırımlarının Sürekliliği ve Türkiye Örneği" temasıyla düzenlenen etkinliğe Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet AYDIN ve Avrupa Komisyonu'nun bilim ve araştırmadan

sorumlu komiseri Janez POTOČNIK de katıldı. Avrupa'dan ve Türkiye'den 200'den fazla Ar-Ge otoritesinin ve bilim insanının katıldığı etkinlikte, Türkiye'nin küresel bir Ar-Ge merkezine dönüşmeye başladığı ve bu gelişimin AB'nin rekabetçiliğine önemli katkılar sağlayacağı mesajı verildi. Türk Ar-Ge Günü, Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet AYDIN, Avrupa Komisyonu'nun Bilim ve Araştırmadan Sorumlu Komiseri Janez POTOČNIK, Avrupa Parlamentosu Liberal ve Demokrat Grup (ALDE) Üyesi Vittorio PRODI, TÜBİTAK Başkanı Prof. Dr. Nüket YETİŞ ve TOBB Başkan Yardımcısı Halim METE'nin açılış konuşması ile başladı. Türk Ar-Ge Günü'ne Türkiye'den ayrıca; ODTÜ Rektörü Prof. Dr. Ahmet ACAR, Bilkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Ali DOĞRAMACI, Boğaziçi Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kadri ÖZÇALDIRAN, Koç Üniversitesi Rektörü Atilla AŞKAR, KOSGEB Başkan Vekili Mustafa KAPLAN, TESK Genel Başkanı Bendevi PALANDÖKEN, ARÇELİK Ar-Ge Direktörü Dr. Cemil İNAN, Koç Holding Teknoloji Danışmanı Dr. Orhan ALANKUŞ, ve Aselsan Ar-Ge Direktörü İsmet ATALAR da katılmıştır. Avrupa'nın önde gelen bilim ve araştırma yöneticilerinin de sunumlar yaptığı etkinlikte Türkiye'nin Avrupa Araştırma Alanı'nın 2020 vizyonunun oluşturulmasına katkı yapacak deneyim ve dinamizme sahip olduğu vurgulandı.

Türkiye ve İrlanda ICT Projeleri için Buluştu!

Bilgi ve İletişim Teknolojileri alanında açılan 4. çağrıya ortak proje hazırlamak amacıyla Çerçeve Programları'nda başarılı ülkelerden biri olan İrlanda'dan Enterprise Ireland ile TuR&Bo ve TÜBİTAK işbirliğiyle 3 - 4 Şubat 2009 tarihinde Dublin'de ortak bir çalıştay düzenlenmiştir. Türkiye' den 11 kişilik bir heyetin katılım sağladığı etkinlikte ortak proje fikirleri üzerinde çalışmalar yürütülmüştür. Çalıştayın birinci gününde Trinity College ve Dublin City Üniversitesi ziyaret

edilmiştir. İkinci gün ise araştırmacılarımız araştırma alanlarına göre belirlenen 3 gruba ayrılarak Waterford Teknoloji Enstitüsü, Galway Üniversitesi ve Cork Üniversitesi'ne ziyaretler gerçekleştirilerek ilgili araştırmacılar ile ICT Çalışma Programı 4. Çağrısı ile ilgili ortak proje fikirlerini tartışma fırsatı bulmuşlardır.

7.ÇP Enerji Alanı'nda Avrupa Komisyonu Araştırma Genel Müdürlüğü Yetkilileriyle Üst Düzey Toplantılar Gerçekleştirildi

Avrupa Komisyonu Araştırma Genel Müdürlüğü Yetkilileriyle 7.ÇP Enerji Alanı'nda Aralık ve Ocak aylarında üst düzey toplantılar gerçekleştirilmiştir. Toplantılardan ilki, Brüksel TURBO Ofisi'nde 5 Aralık 2008 tarihinde düzenlenmiştir. Toplantıya Avrupa Komisyonu Araştırma Genel Müdürlüğü'nden (DG Research) Wiktor RALDOW ve Bruno SCHMITZ; Türkiye Ulusal Koordinatörü Okan KARA; TuR&Bo Ofisi Direktörü Mehmet GÖKGÖZ ve Enerji Alanı

Ulusal İrtibat Noktası Aslı VURAL katılmıştır. TÜBİTAK tarafından toplantıda yapılan sunumlarda Türkiye'nin Enerji Alanı'ndaki potansiyeli tanıtılmış ve bu alanda Türkiye'deki araştırmacıların yaşadığı zorluklar ve ihtiyaçları anlatılmıştır. Sunum sonrasında komisyon yetkililerine Türkiye'nin Çerçeve Programları Enerji Alanı'nda başarısının arttırılması için çeşitli öneriler sunulmuş ve karşı taraftan tavsiyeler istenmiştir. 8 Ocak 2009 tarihinde Brüksel'de düzenlenen ikinci toplantıya ise, Enerji Teknolojileri ve Araştırma Birimi Başkanı Stefan Tostmann ve diğer ilgili yetkililer katılmışlardır. Burada yapılan sunumda da komisyon yetkililerine Türkiye'nin Enerji Alanı'ndaki potansiyeli tanıtılmıştır. Toplantı esnasında "Hidrojen ve Yakıt Pilleri Ortak Teknoloji Girişimi" ve diğer Avrupa Teknoloji Girişimleri hakkında bilgi alınmıştır. Komisyon yetkilileri Türkiye'nin, Avrupa Birliği'nin Enerji alanında oluşturduğu "**Stratejik Enerji Teknoloji Planı**" yürütme kurulu toplantılarına gözlemci olarak katılımının faydalı olacağını da belirtilmiştir.

SEA-EU-NET Projesi Ulusal İrtibat Noktaları Eğitimi 3 Farklı Ülkede Gerçekleştirildi!

AB 7.ÇP INCO Alanı Güney Doğu Asya (SEA) INCO-NET projesi kapsamında 9-20 Şubat 2009 tarihleri arasında, bu ülkelere yönelik Ulusal İrtibat Noktaları(UIN) Eğitimi gerçekleştirilmiştir. Üç farklı ülkede gerçekleştirilen eğitimin ilk kısmı, Türkiye'de (Ankara) TÜBİTAK Başkanlığı'nda; ikinci kısmı, Almanya'nın Bonn kentindeki Alman Havacılık ve Uzay Merkezi DLR'da ve son bölümü de Belçika'nın Brüksel şehrindeki TuR&Bo ofisinde düzenlenmiştir. İki hafta süren ve Malezya, Endonezya, Tayvan, Filipinler, Myanmar, Laos, Kamboçya gibi Güney Doğu Asya

ülkelerinden yöneticilerin katıldığı eğitimde amaç, Güney Doğu Asya ülkelerine 7.ÇP İrtibat Noktaları oluşturma konusunda yardımcı olmaktır. Avrupalı UIN'leri işbirliği ile Ankara ve Bonn'da düzenlenen eğitim, SEA'dan 14 temsilcinin katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Eğitim kapsamında 7.ÇP, Finansal Konular, Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Gıda, Sağlık, Marie Curie gibi alanlarda bilgi aktarılmış ve Ankara ve Bonn'da bulunan çeşitli üniversitelere ve araştırma merkezlerine ziyaretler düzenlenmiştir. Eğitimin Brüksel bölümünde ise Avrupa Komisyonu'ndan temsilciler 7.ÇP'de uluslararası işbirlikleri ile ilgili olarak yararlı bilgiler sunmuşlardır.

İrlanda'da Türk Araştırma ve İş Dünyası'nın Proje Fikirleri Paylaşıldı

Marie Curie Sanayi – Akademi Ortaklığı çağrısına yönelik 7 Nisan 2009 tarihinde Dublin / İrlanda' da "**Pathways between Industry and Academia - Information Day on the Marie Curie IAPP Scheme**" konulu bir etkinlik düzenlenmiştir. Bahse konu etkinlikte Türk araştırma ve iş dünyasının proje fikirleri İrlanda'lı katılımcılarla paylaşılmıştır.

5. Ar-Ge İnsan Kaynağının Geliştirilmesine Yönelik Faaliyetler

Araştırmacıların sanayi ve akademi arasında dolaşımını kolaylaştırmak ve sanayideki araştırmacıların dolaşımının önündeki engelleri kaldırmak üzere TÜBİTAK tarafından koordine edilen ERA-MIND (European Research Area – Mobile Researchers in Industry) Avrupa Araştırma Alanı – Sanayide Dolaşımdaki Araştırmacılar) projesi 19 Aralık 2009 tarihinde proje ortaklarının katılımı ile başlamıştır. Projenin ilk beş ayında, aralarında Türk bir temsilcinin de bulunduğu danışma kurulu oluşturulmuş, sanayi – akademi arasında araştırmacının dolaşımını teşvik etmek amacı ile basılı dokümanlar hazırlanmıştır.

Yunanistan koordinatörlüğünde Türkiye, Bulgaristan, Sırbistan, Hırvatistan, Makedonya, Arnavutluk ve Romanya'nın dahil olduğu I_SEEMob (Inter-Sectoral Mobility of Researchers in South Eastern Europe) projesi Mart ayında başlamıştır. Projenin ilk aylarında ortaklar analiz edecekleri öncelikli sektörleri ve alanları belirlemişlerdir.

6. AB Entegrasyonuna Yönelik Projelere Ülkemizin Katılımının Sağlanması

ERA-NET Projeleri

AB Çerçeve Programları kapsamında bir uygulama aracı olarak kullanılmakta olan ERA-NET projeleri, AB üye ve aday ülkelerinde, ülkelerdeki veya bölgelerdeki ulusal ve bölgesel araştırma programlarının koordinasyonunu ve bu yolla araştırma programlarının geliştirilip güçlendirilmesini amaçlamaktadır. Temel hedef, Avrupa çapında araştırma projelerinin eşgüdüm ve ortaklığı doğrultusunda Avrupa Araştırma Alanının gerçekleşmesine katkıda bulunmaktır. Bu hedefe ERA-NET ve ERA-NET (+) aksiyonları ile ulaşılmaya çalışılmaktadır.

ERA-Net projeleri ile ekonomik kalkınma, araştırma ve teknoloji geliştirme faaliyetleri, sosyal refah gibi birçok kritik konuda ulusal araştırma politikalarının koordinasyonu sağlanmaktadır. Uluslararası ortak faaliyetlerin tanımlandığı, politikaların ve stratejilerin geliştirildiği ve standartların belirlendiği ERA-NET projeleri, Türkiye Araştırma Alanının Avrupa Araştırma Alanı ile bütünleşmesi için önemli bir fırsattır. Bu nedenle Türkiye'nin birçok tematik alanda ERA-NET projelerine katılımı için çalışmalar hızla sürdürülmektedir.

Tablo 4. Türkiye'nin 7.ÇP ve 6.ÇP kapsamında katıldığı ERA-NET projeleri

2009 YILI ERA-NET ÇAĞRILARINA SUNULAN PROJELER		
Nanoteknoloji		
Proje Kısaltması	Projenin Amacı	Katılımcı Kuruluş (Türkiye)
CROSSTEXNET	Yüksek kalitede ve yenilikçi tekstil sektörü için ulusal araştırma programlarının koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK
Gıda, Tarım, Balıkçılık ve Biyoteknoloji		
COREORGANIC II	Organik tarıma yönelik yürütülen ve gerçekleştirilmesi planlanan ulusal araştırma programlarının ve politikalarının koordinasyonunu sağlamak	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı – Tarımsal Araştırmalar Genel Müdürlüğü (TAGEM)
ERA-ARD II	Kalkınma odaklı tarımsal araştırma programlarının koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK ve TAGEM
Araştırma Altyapıları		
SEERA-EI	Elektronik Altyapılar konusunda Güney Doğu Avrupa Araştırma Alanını oluşturmak	TÜBİTAK
E-InfraNet	Elektronik Altyapılar konusunda Avrupa Araştırma Alanını oluşturmak adına ulusal araştırma kurumları arasında işbirliğini sağlamak	TÜBİTAK
Çevre (İklim Değişikliği Dahil)		
SEAS-ERA	Avrupa Birliği için Denizcilik Araştırmaları konusunda entegrasyonun sağlanarak ortak bir politikanın geliştirilmesi	TÜBİTAK
CIR ² CLE	Genişleme sonrası Avrupa için İklim Değişikliğinin etkileri konusunda yürütülen araştırmaların koordinasyonunun sağlanması	TÜBİTAK
Marine-ERA-NET	Denizcilik araştırmalarına yönelik ulusal araştırma politikalarının koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK
Sağlık		
HIV ERA-NET	HIV/AIDS alanında araştırma programları yürüten ulusal fon sağlayan kuruluşlar arasında sürdürülebilir işbirliğini sağlamak	TÜBİTAK

DEVAM EDEN ERA-NET PROJELERİ		
Gıda, Tarım, Balıkçılık ve Biyoteknoloji		
Proje Kısaltması	Projenin Amacı	Katılımcı Kuruluş (Türkiye)
EMIDA	Canlı hayvanlarda varolan ve ortaya çıkması muhtemel olan başlıca bulaşıcı hastalıklar konusunda Avrupa'da yapılan araştırmaların koordinasyonunu sağlamak	TAGEM
ARIMNet	Akdeniz'de Tarımsal araştırmaların koordinasyonunu sağlamak	TAGEM
RURAGRI	Avrupa'da kırsal alanlar, tarım ve sürdürülebilirlik alanları arasında gelişen yeni ilişkilere yönelik yürütülen ve yürütülmesi planlanan ulusal ve bölgesel araştırma programları arasında koordinasyonu güçlendirmek	TAGEM
EUPHRESKO	Avrupa çapında bitki sağlığı alanında gerçekleştirilen araştırmaların koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK ve TAGEM
Nanoteknoloji		
ERACOBUILD	İnşaat sektöründe Ar-Ge ve Yenilikçilik Programlarının stratejik koordinasyonunu sağlamak	Bayındırlık ve İskân Bakanlığı
MATERA+	Avrupa ekonomisi için enerji, sağlık ve güvenlik alanlarında hayati önem taşıyan Materyallere yönelik araştırmalar alanında ortak çağrılarının açılmasını, yönetilmesini ve izlenmesini sağlamak	TÜBİTAK
EuroNanoMed	Nano ilaç alanında araştırma ve teknoloji geliştirme faaliyetlerinin eşgüdümünü sağlamak	TÜBİTAK
WoodWisdomNet 2	Ahşap Materyal Bilimi ve Ormancılığa dayalı değer zinciri alanlarındaki ulusal araştırma programlarının koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK
MNT-ERA-NET II	Yüksek düzeyde rekabet gücüne sahip bir Avrupa için Mico ve Nano Teknolojiler alanında ulusal araştırma politikalarının koordinasyonunun sağlanması	TÜBİTAK
Etranet 2	Üretim modellerinin Bilgi ve İletişim teknolojileri çerçevesinde yeniden yapılandırılmasını sağlamak	TÜBİTAK
Sağlık		
E-RARE	Ender görülen hastalıklar alanındaki araştırmaların verimini ve etkisini Avrupa çapında artırmak	TÜBİTAK
Yatay Konular ve Diğerleri		
ICT-AGRI	Tarımsal ve ilgili çevresel araştırmalarda Bilgi ve İletişim Teknolojileri ve Robotik kullanımına yönelik yürütülen araştırmaların Avrupa çapında koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK ve TAGEM
Urban-net	Avrupa'daki kentsel araştırma desteklerinin koordinasyonunu sağlamak	TÜBİTAK
CORNET II	Belli bir alan ya da sektördeki birlik, vakıf, dernek, federasyon veya geniş bir KOBİ grubu için ortak sorunların çözümünü sağlayacak Ar-Ge projeleri yaparak sonuçların en geniş şekilde ilgili KOBİ'lere yayılmasını sağlamak	TÜBİTAK

TAMAMLANMIŞ ERA-NET PROJELERİ			
Proje Kısaltması	Projenin Amacı	Katılımcı Kuruluş (Türkiye)	İlgili Alan
FORSOCIETY	Ulusal planlama üzerine bilgi paylaşımını ve uluslararası girişimlerin gelişimini sağlamak	TÜBİTAK	Araştırma Programlarının Koordinasyonu
SAFEFOODERA	Avrupa çapında bir platform oluşturarak tüketiciler için Avrupa'da beslenme alanında güvenliği öncelikli kılmak	TÜBİTAK	Araştırma Programlarının Koordinasyonu
CORNET	Belli bir alan ya da sektördeki geniş bir KOBİ grubu için ortak olan sorunun/sorunların çözümünü sağlayacak Ar-Ge projesi/projeleri yaparak sonuçların en geniş şekilde ilgili KOBİ'lere yayılmasını sağlamak	TÜBİTAK	KOBİ Yararına Araştırma
ETRANET	Bilgi ve İletişim teknolojileri aracılığı ile imalat sektörünün gelişimini sağlamak	TÜBİTAK	Çevre (İklim değişikliği Dahil), Bilgi ve İletişim Teknolojileri, Sosyo Ekonomik ve Beşeri Bilimler, Nanoteknoloji,
MATERA	Avrupa'da Materyaller konusunda stratejik çalışmalar yürüten politikacıların ve yöneticilerin işbirliğinin sağlandığı sürdürülebilir bir platform oluşturmak	TÜBİTAK	Nanoteknoloji

Madde 169

Avrupa Birliği (AB) Antlaşmasının 169. Maddesi (Article 169), AB'nin eşit şartlardaki bir ortak sıfatıyla aday ülkeler tarafından birlikte gerçekleştirilen araştırma ve geliştirme projelerinin yanında ulusal programların yürütülmesine zemin oluşturan yapılarda ve ortaklıklarda da yer almasına izin vermektedir.

Ulusal programların ötesinde; Avrupa çapında dağınık bulunan ve kişisel araştırmalar yürüten bir çok araştırmacıyı ortak projeler ve mükemmeliyet ağıları ile ortak araştırma programlarına yönlendirerek birçok bölgesel ve ulusal programın tek bir program altında toplanmasını amaçlayan Article 169 oldukça güçlü bir Topluluk aracıdır.

Ülkemizin yer aldığı Madde 169 Girişimleri

EUROSTARS: EUROSTARS, Avrupa Komisyonunun Avrupa'daki KOBİ'lerin rekabetçiliğinin artırılması için başlattıkları araştırma ve geliştirme programıdır. Program, herhangi bir teknoloji alanı ve sektör ayrımı yapmaksızın Ar-Ge odaklı faaliyetler yürüten KOBİ'lerin projelerinin desteklenmesini amaçlamaktadır. Ülkemiz bu programa katılmaktadır ve program kapsamında Türk kuruluşları 13 proje'de yer almıştır.

EMRP: Metroloji alanında Avrupa'da ortak bir Ar-Ge programı geliştirmeyi amaçlayan AB 5. Çerçeve Programı kapsamında desteklenmiş ve 15 ayda tamamlanmış olan **MERA** (Planning the European Research Area in Metrology) projesinin ardından 6. Çerçeve Programı kapsamında bir ERA-NET Eşgüdüm Eylemi olan **İMERA** (Implementing the European Research Area in Metrology – Avrupa Araştırma Alanı'nın Metroloji'de Uygulanması) projesi ve 7. ÇP kapsamında Türkiye'nin de üye olduğu **İMERA +** projesi desteklenmiştir. Bahsi geçen ERA-NET projelerinin ardından bir Madde 169 girişi olarak Avrupa Ulusal Metroloji Enstitüleri Birliği - EURAMET'in yürütücülüğünü üstlendiği **EMRP** projesi başlatılmıştır. Nisan 2009'da Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen ve 7 yıl sürecek olan bu

projede Türkiye'yi EURAMET'in kurucu üyesi olan TÜBİTAK-Ulusal Metroloji Enstitüsü (UME) temsil etmektedir.

Ortak Programlama (Joint Programming)

Ortak Programlama temelde Kamu Araştırma Politikalarını hedef alan (public-public cooperation), söz konusu araştırma politikaları arasında işbirliğini güçlendirerek kamu araştırma fonlarının verimliliğini ve etkililiğini artırmayı amaçlayan oluşum aşamasında bir inisiyatifdir. Ortak teknoloji girişimlerinde gözlemlenen ve kamu-özel sektör arasındaki işbirliğini güçlendirmeyi amaçlayan yapıdan farklı olarak Ortak Programlama'da hedef Kamu Araştırma Politikalarını ve fonlarıdır; yine de özel sektör temsilcileri fikirlerine başvurulmuş ve sistemden önemli ölçüde fayda sağlayan bir kesim olarak düşünülebilir.

Araştırma yatırımlarını etkin bir şekilde artırmayı hedefleyen Ortak Programlama; kıt Ar-Ge kaynaklarını verimli ve etkili kullanmak adına yenilikçi süreçler ve araçlar geliştirmeyi, araştırma faaliyetlerinin sonuçlarını sosyal ve ekonomik çıktılara dönüştürmeyi, yenilikçi çıktılar için talebi artırarak Avrupa Sanayisinin yenilikçilik kapasitesini artırmayı amaç edinmiştir.

Avrupa Konseyi, Konsey ve Avrupa Parlamentosu tarafından gerçekleştirilen çağrılar üzerine geliştirilmiş olan Ortak Programlamanın Çerçeve Programları kadar önemli bir inisiyatif olacağı düşünülmektedir. Bu yeni girişimde tepeden inme yaklaşımlar reddedilmekte, üye ve asosye ülkeler için katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Bunun yanı sıra Ortak Programlama "Optimizing Research Programmes and Priorities: Green Paper 2008" adlı dokümanda yer alan ve Komisyon tarafından planlanan 5 politika'dan biri olarak vatandaşlarına bilginin serbest dolaşımı idealini sağlamayı hedeflemektedir

Artan küresel rekabet kapsamında Avrupa'nın gücünü artırmak adına bir takım toplumsal problemlere çözüm bulmayı hedefleyen Ortak Programlama dahilinde "**Yaşlanma, Göç, Sürdürülebilir Kalkınma, İklim Değişikliği, Enerji Arzı, Çevre ve İnsan Sağlığı, Gıda Kalitesi ve Vatandaşların Güvenliği**" konuları öncelikli olarak ele alınacaktır.

Ortak Programlama Girişiminin yönetsel ve teknik meselelerini belirlemek üzere Avrupa Birliği Bilimsel ve Teknik Araştırma Komitesi (CREST) bünyesinde oluşturulan Ortak Programlama Yüksek Düzey Temsilciler Grubu'nda Türkiye, TÜBİTAK tarafından temsil edilmektedir. Yüksek Düzey Temsilciler Grubu'nun Türkiye'nin de Avrupa Konseyi Başkanlığı tarafından davet edildiği ve katılım gösterdiği 15 Nisan 2009 tarihinde düzenlenen 2. Toplantısında Ortak Programlama Girişiminin oluşturulması ve uygulanmasına yönelik önemli hususlar tartışılmıştır. Ortak Programlama kapsamında pilot girişim olarak başlatılan **Alzheimer İnsiyatifi**'nin uygulama planının oluşturulduğu ve teknik meselelerin tartışıldığı 6 Mayıs 2009 tarihinde düzenlenen yönetim kurulu toplantısına Türkiye'den bir temsilci ile katılım sağlanmıştır.

Bilgi ve Yenilik Komiteleri (Knowledge and Innovation Communities-KICs)

Bilgi ve Yenilik Komiteleri üniversiteler, araştırma organizasyonları, şirketler ve diğer yenilikçilik aktörleri arasında mükemmelliğe dayalı ortaklıklardır. Araştırma çıktılarını ticarileştirmek, yüksek öğrenim, araştırma ve yenilikçilik faaliyetlerine ticari ve ekonomik boyut kazandırmak ve girişimcilik, bilimsel araştırma ve ekonomik faaliyetlerin sonucunda toplumsal fayda elde etmeyi desteklemek amacı taşıyan bu yeni girişimler farklı ülkelerde bulunan fakat tematik olarak benzer hedefleri olan ortaklar arasında işbirliğine dayalı konsorsiyumlardan oluşmaktadır.

En az 3 farklı AB üye ülkesinden en az 3 farklı ortak tarafından oluşturulacak ve 7-15 yıl arası sürmesi öngörülen Bilgi ve Yenilik Komitelerinin öncelikli alanları Sürdürülebilir Enerji, İklim Değişikliği, Gelecek Bilgi ve İletişim Toplumu ve Sağlık'tır. Avrupa Yenilik ve Teknoloji Enstitüsü'nün uygulama aracı olarak tasarlanan bu yeni girişim için yıllık 50-100 milyon Avruluk toplam harcama öngörülmüştür. Toplam bütçenin %25'i Avrupa Yenilik ve Teknoloji Enstitüsü (EIT), geri kalan %75'i ise Avrupa Programları, Yapısal Fonlar, Sanayi, EIT, Özel Sektör, Yatırım Bankaları tarafından karşılanacaktır.

Türkiye'den, 2009 yılında Enerji alanında açılan KIC'lere ilgili kurumlar kanalı ile niyet beyanında bulunulmuştur.

OMC-NET

OMC-NET, "Araştırma Politikaları" altında bulunan ve Avrupa düzeyinde aşağıdan-yukarıya doğru ortak araştırma politikalarının geliştirilmesini amaçlayan bir mekanizmadır. OMC-NET programı altında son çağrılarda 2 adet projeye Türkiye adına TÜBİTAK olarak katılım sağlanmıştır. "CIA4 OPM" ve "I-SEEMob" isimlerini taşıyan bu projeler Komisyon tarafından onaylanmış ve ilgili projeler açılış toplantılarını yaparak faaliyetlerine başlamıştır.

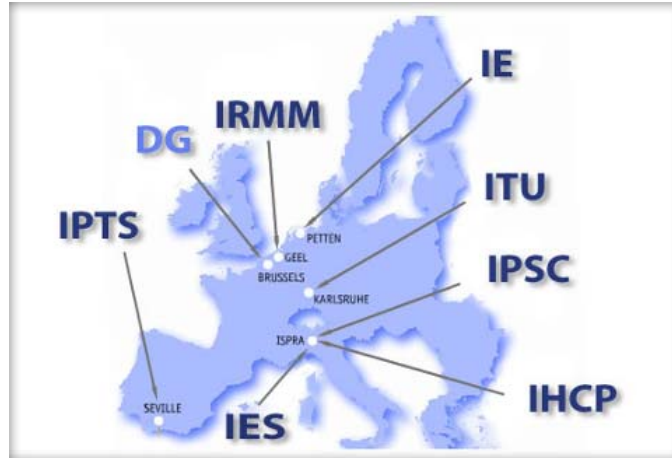
"CIA4OPM Projesi" Belçika Federal Bilim Ofisi (BELSPO) koordinatörlüğünde hazırlanmış olan bir OMC-NET projesidir. Bu proje ile Araştırma Teknoloji Geliştirme ve Yenilikçilik Politikaları karmasının dizaynının geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Proje kamu Ar-Ge desteklerinin sanayi ve akademi camiaları gibi ortak paydaşları üzerinde sosyo-ekonomik etkilerinin değerlendirmesi üzerinde durmaktadır. Proje çerçevesinde yapılacak uluslararası etkinlikler, uzmanlara yaptırılacak analiz çalışmaları, uygulanan politikalar ve bunlardan elde edilen tecrübelerin paylaşımına olanak veren diğer mekanizmalar desteklenecektir. 11 farklı ülkeden 15 ortağın bir araya geldiği projede Türkiye'den TÜBİTAK ve TTGV yer almaktadır.

Yunanistan Bilim ve Teknoloji Genel Sekterliği tarafından hazırlanan I_SEEMob (Inter-Sectoral Mobility of Researchers in South Eastern Europe) projesinde TÜBİTAK ortak olarak yer almıştır. Projenin amacı araştırmacıların sektörler arası dolaşımının kolaylaştırılmasıdır. Proje kapsamında Güneydoğu Avrupa ülkelerindeki araştırmacıların sektörler arası dolaşımını engelleyen yasal ve politik düzenlemeler incelenecek, ülkelerin uygulamalarındaki güçlü ve zayıf yönler belirlenerek ilgili hükümetlere/yetkililere önerilerde bulunulacaktır. Böylece araştırmacıların sektörler arası dolaşımının önündeki engellerin kaldırılması, dolaşımlarının teşvik edilmesi ve kariyer gelişimlerinin desteklenmesi hedeflenmektedir.

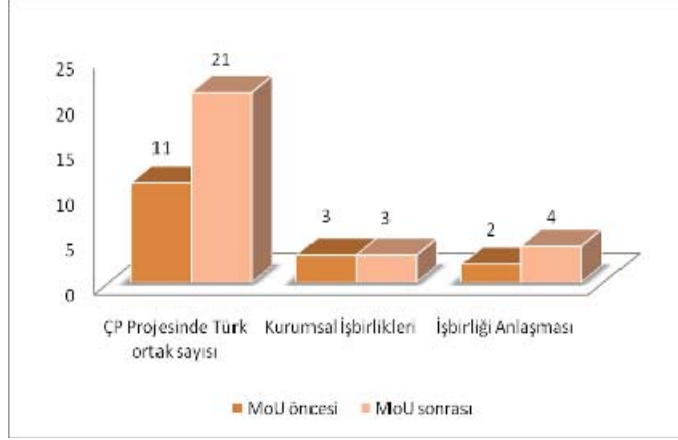
7. TÜBİTAK – JRC İşbirliği

AB Ortak Araştırma Merkezi (Joint Research Centre – JRC), AB'nin bilim ve teknoloji referans merkezi olarak çalışan ve Avrupa'nın çeşitli ülkelerinden gelen araştırmacıların çalıştığı İtalya, İspanya, Belçika, Almanya ve Hollanda'da bulunan ileri teknolojilerin kullanıldığı 7 adet araştırma enstitüsünden oluşan Avrupa Komisyonu'na bağlı ayrı bir direktörlüktür. JRC'nin amacı, AB politikalarının oluşmasına, gelişmesine, uygulanmasına ve izlenmesine bilimsel araştırmalar aracılığıyla destek sağlamaktır. TÜBİTAK ile JRC arasında İşbirliği Mutabakat Zaptı (MoU), JRC Başkanlar Kurulu'nun (JRC Board of Governors) Polonya'da 5 Temmuz 2007 tarihinde düzenlenen toplantısında TÜBİTAK adına Sn. Nüket YETİŞ ve JRC adına Sn. Roland SCHENKEL tarafından imzalanmıştır.

İmzalanan Mutabakat Zaptı sonrasında Türk Heyeti, Eylül 2006-Kasım 2007 tarihleri arasında, JRC Enstitülerinden JRC ISPRA (İtalya) yerleşkesine, JRC Referans Araçlar ve Ölçümler Enstitüsü'ne (IRMM), JRC İleri Teknolojik Çalışmalar Enstitüsü'ne (IPTS), JRC Transuranyum Elementler Enstitüsü'ne (ITU) ve JRC Enerji Enstitüsü'ne (IE) ziyaretlerde bulunmuşlardır. Ziyaret edilen JRC Enstitüleri aşağıdaki harita üzerinde gösterilmiştir.

JRC'den edinilen bilgilere göre JRC'ye düzenlenen ziyaretler sonrasında, JRC ile Türk araştırma kurumları arasında yapılan işbirliği anlaşması (collaboration agreement) sayısı 2'den 4'e, JRC ve Türkiye'nin ortak olarak katıldıkları Çerçeve Programı projesi sayısı 9'dan (11 Türk ortak) 15'e (21 Türk ortak) yükselmiştir. Bugüne kadar JRC ile Türk araştırma kurumları arasında toplam 3 kurumsal işbirliği (institutional network) kurulmuş olup, JRC enstitülerinde araştırma yapan/yapmış olan Türk araştırmacı sayısı 24'e ulaşmıştır.

Türk uzmanlar JRC'nin "**Genişleme ve Entegrasyon Aksiyonu**" kapsamında düzenlediği çalıştaylara da katılmışlardır. Bu çalıştaylara ülkemizden yaklaşık 350'ye yakın uzman katılmıştır. JRC ziyaretleri sonrasında Türk araştırma/kamu kurumları ve JRC Enstitüleri tarafından Türkiye'de "Güvenlik Araştırmaları, Deprem Mühendisliği, Ulaşım, Radyoaktivite, Biyokütle gazlaştırma vb." konularda toplam 9 etkinlik (çalıştay, konferans, eğitim) düzenlenmiştir.

TÜBİTAK ve JRC arasındaki Mutabakat Zaptı gereğince yılda 20 Türk araştırmacının 1 yıl süre ile JRC Enstitüleri'nde doktora/doktora sonrası araştırma yapması için pozisyonların açılması öngörülmüştür. JRC-TÜBİTAK Özel Bursiyerlik Programı kapsamında TÜBİTAK, Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı (BİDEB) bursları aracılığıyla araştırmacının yaşam giderlerini sağlamakta, JRC ise ev sahibi kuruluş olarak enstitülerinden yararlanma imkânı sağlamaktadır. JRC-TÜBİTAK Özel Bursiyerlik Programı kapsamında açılan ilk çağrı sonuçlarına göre 11 Türk araştırmacıdan 10'u JRC'deki çalışmalarına başlamıştır. 14 Ocak 2009 tarihinde açılıp 27 Şubat 2009 tarihinde kapanan aynı programın ikinci çağrısında ise JRC ön eleme sonucunda 11 Türk araştırmacıyı başarılı bulmuştur. Ön elemenden geçen kişilerin TÜBİTAK tarafından değerlendirmelerinin 2009 Mayıs sonunda sonuçlanması beklenmektedir. Bu gelişmelere ek olarak, 15 Ocak-15 Nisan tarihleri arasında JRC Enstitüleri tarafından açılan 3 Ulusal Uzman Pozisyonu (Seconded National Expert, SNE) için Türkiye'den 17 başvuru gerçekleşmiş, bu pozisyonlardan birinin değerlendirilmesi tamamlanmış ve bu değerlendirme sonucu Türkiye'den bir kişi Uzman olarak kabul almıştır.

8. 7.ÇP'ye Taraf Olmayan Uluslararası Bölgelere Yönelik Projelere Katılım

7.ÇP Uluslararası İşbirliği Etkinlikleri kapsamında aktif ülkeler arasında yer alan Türkiye, Bilim ve Teknoloji alanında uluslararası işbirliğine dayalı projelerin yönetiminde öncü bir rol üstlenerek bu alandaki standartlarını yükseltmeyi ve uluslararası ilişkilerde daha önemli bir konum elde etme olanağı yakalamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye, Avrupa Komisyonu tarafından desteklenen INCO projelerine tam katılım sağlayarak, hali hazırda sürdürülen 12 projede yer almaktadır.

SEA-EU-NET: Proje, Güneydoğu Asya ülkelerinin Çerçeve Programlarına katılımını arttırmayı hedeflemekte olup, AB üyesi, Asosye ve ASEAN üyesi 10 ülke arasındaki ikili bölgesel bilim ve teknolojik işbirliğini kalite, sayı, profil ve etki açısından güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

MIRA: Akdeniz ülkelerine yönelik uluslararası işbirliği projesi olan MIRA kapsamında projeye katılan ülkeler arasında Bilim ve Teknoloji yetkinliğini belirleyerek özelleştirilmiş işbirliklerinin artırılması amaçlanmaktadır.

INCO-NET EECA: Doğu Avrupa ve Orta Asya ülkelerine yönelik olan proje kapsamında, AB ve EECA ülkeleri arasında bölgeler arası bir Bilim ve Teknoloji politika diyalogu oluşumunun desteklenmesi öngörülmektedir.

WBC-INCO-NET: Batı Balkan ülkelerini içeren WBC-INCO-NET uluslararası işbirliği projesi çerçevesinde katılımcı ülkeler arasında araştırma politikalarının koordinasyonu amaçlanmaktadır.

INCONTACT: INCONTACT projesi kapsamında 7. ÇP uluslararası işbirliği alanı Ulusal İrtibat Noktaları arası işbirliğinin artırılması hedeflenmektedir. Bu kapsamda, ABD, Kanada, Japonya gibi gelişmiş ülkelerin Ulusal İrtibat Noktalarının da sürece dâhil edilmesi benimsenmiştir. Ayrıca, Avrupa INCO Ulusal İrtibat Noktaları ile üçüncü ülke Ulusal İrtibat Noktaları arasında dinamik ve aktif bir ağ oluşturulması amaçlanmaktadır.

Uluslararası İşbirliği Etkinlikleri Kapsamında Yürütülen ERA-NET Projeleri

New INDIGO: New INDIGO projesi kapsamında, Hindistan'da Bilim ve Teknik alanlarında faaliyet gösteren araştırma kuruluşlarının Avrupa Araştırma Bölgesi'ne ulaşımının sağlanması ve Avrupa Birliği ile Hindistan arasındaki Bilim ve Teknik işbirliğinin güçlendirilmesi hedeflenmektedir.

SEE-ERA.NET PLUS: SEE-ERA.NET PLUS projesi, Batı Balkan ülkelerinin Avrupa Araştırma Alanı'na entegrasyonunu amaçlayan SEE-ERA.NET projesinin bir sonraki adımı olarak değerlendirilmektedir. Böylelikle, AB ve Batı Balkan ülkeleri arasındaki işbirliğinin daha da güçlendirilmesi planlanmaktadır.

BS-ERA.NET: Proje kapsamında yer alan Karadeniz Bölgesi'ndeki ülkelerin ulusal ve bölgesel düzeydeki kamu araştırma programlarının eşgüdümünün sağlanması ve geliştirilmesi hedeflenmektedir.

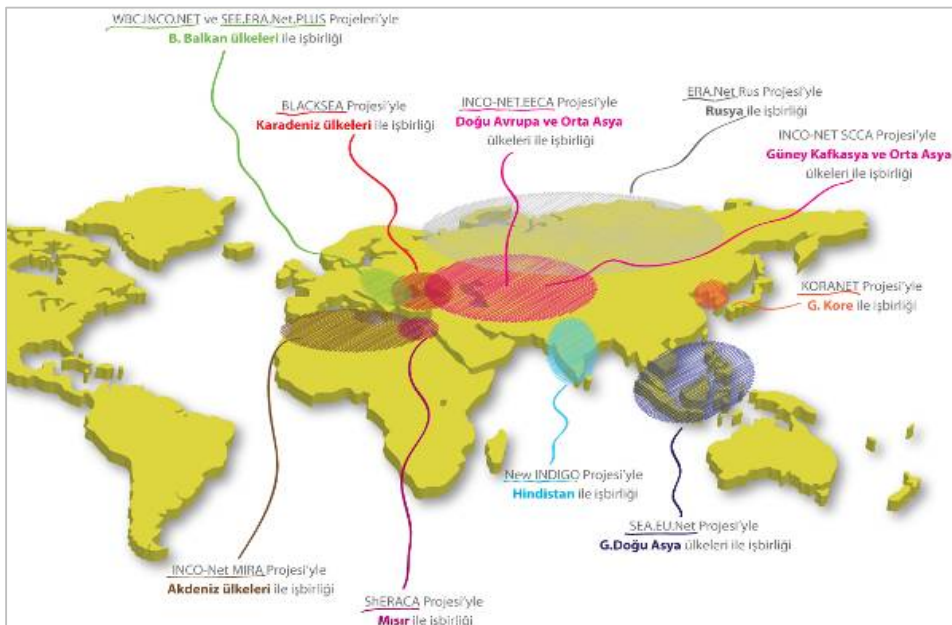
ERA.Net RUS: Proje kapsamında, Rusya ve AB arasında Bilim ve Teknik alanlarında işbirliğinin teşvik edilmesini amaçlamaktadır.

KORANET: KORANET projesi, AB ile Güney Kore arasında yakın bir Bilim ve Teknik işbirliğini öngörerek G.Kore'nin AB Çerçeve Programlarına katılımının artırılmasını hedeflemektedir.

2009 Yılı 7. ÇP INCO Alanı Çağrısında Başarılı Olan Projeler

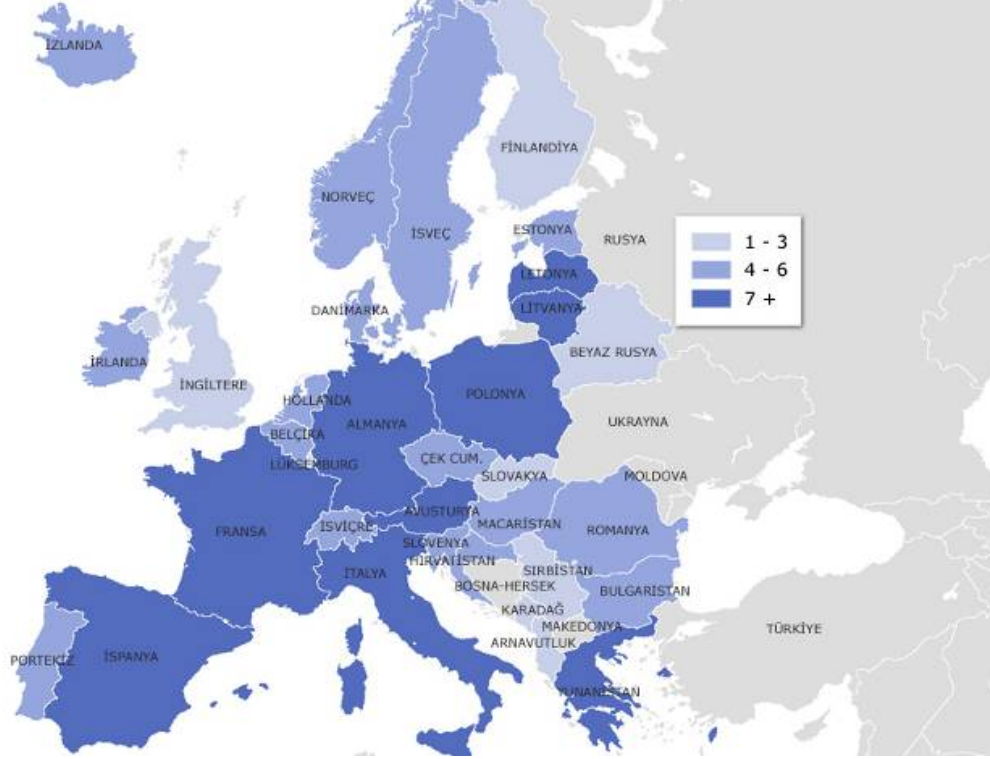
INCO-NET SCCA (South Caucasus and Central Asia): Güney Kafkasya ve Orta Asya ülkelerine yönelik olan proje kapsamında, AB ve SCCA ülkeleri arasında bölgeler arası bir Bilim ve Teknoloji politika diyalogu oluşumunun desteklenmesi öngörülmektedir.

ShERACA (BILAT Egypt): Proje kapsamında, Mısır ve AB arasında Bilim ve Teknik alanlarında ikili işbirliğinin güçlendirilmesi ve Mısır'ın AB Çerçeve Programlarına katılımının artırılması amaçlanmaktadır.

9. TÜBİTAK Benzeri Kuruluşlarla Ülke Performansımızı Arttırmaya Yönelik Projelere Katılım

TÜBİTAK, AB 7.ÇP kapsamında Avrupa'nın bilim ve teknoloji alanında önder kuruluşlarıyla birlikte pek çok projede yer almaktadır. Bununla birlikte projelerin yönetiminde de rol üstlenerek bilimsel ve idari işbirliği sayılarını arttırmayı ve AB ile ilişkilerde daha önemli bir konum elde etme olanağını yakalamayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye 7. ÇP kapsamında 13 tane Ulusal İrtibat Noktası projesine dahil olmuştur. Bu projeler ile Türk araştırmacıların yeni işbirlikleri kurmaları için gerekli hazırlıklar yapılmakta ve bu faaliyetlerin bütçeleri Avrupa Komisyonu tarafından temin edilmektedir. Projelerde ortaklık yapılan ülkeler ve ortaklık sayıları aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

10. Diğer Çalışmalar

E-Öğrenme Uygulamaları

Yurt içinde düzenlenen etkinliklere yer ve zaman kısıtı sebebiyle katılamayan araştırmacı ve sanayi temsilcilerimiz için, 7.ÇP ile ilgili tüm bilgilerin kolayca edinilebildiği **e-öğrenme** uygulaması web üzerinde yayındadır. TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi'nin web sitesinden (www.fp7.org.tr) üyelik ön koşuluyla erişilebilen ve tamamen ücretsiz sağlanan e-öğrenme uygulaması sayesinde, Türkiye Araştırma

Alanı'nın (TARAL) tüm paydaşlarının 7. ÇP ile ilgili hem genel hem de alt alanlar özelindeki ayrıntılı bilgilere ulaşımı kolaylaştırılmıştır. Yoğun ilgi gören e-öğrenme uygulaması faaliyete geçtiği günden bu yana 3500'den fazla üye tarafından kullanılmıştır. Önümüzdeki dönemde Gıda, Tarım, Balıkçılık ve Biyoteknoloji Alanı ile KOBİ Yararına Araştırmalar Alanı'nda faaliyete geçecek yeni modülleri ile kapsamı genişleyecek olan uygulamaya üyelerimizin 7. ÇP bilgilerini değerlendirebilecekleri bir Değerlendirme Sınavının da eklenmesi planlanmaktadır.

Türkiye’de 7.ÇP iletişim ağıının en önemli aracı olan TÜBİTAK AB Çerçeve Programları Ulusal Koordinasyon Ofisi web sitesi ile 7.ÇP hakkındaki güncel bilgiler, gelişmeler, ortak arama duyuruları, önemli belgeler, çağrı bilgileri ve etkinlik duyuruları Türk araştırma ve iş dünyası ile hem web sitesi üzerinden hem de e-posta ile paylaşılmaktadır. Mevcut durumda 7. ÇP Ulusal Koordinasyon Ofisi resmi web sitesinin üye sayısı 12000’in üzerinde olup araştırmacılarımızın ilgisi artarak devam etmektedir.

7. ÇP Destek Programları

TÜBİTAK 7.Çerçeve Programı kapsamında verilen destek programları 9 Ocak 2009 tarihi itibarıyla güncellenmiş; bu kapsamda Koordinatörlük Özel Ödülü ve Türkiye’den Çoklu Ortaklık Teşvik Ödülü kaldırılarak, her iki ödül programını da içerecek şekilde “**7.ÇP’ye Katılımı Özendirme Ödül Desteği**” adı altında yeni bir destek mekanizması oluşturulmuştur.

Şu anda uygulamada olan destek programları ve içerikleri aşağıda kısaca özetlenmiştir.

Konsorsiyum Oluşturma Amaçlı Yurt Dışı Seyahat Desteği

AB 7.ÇP kapsamında Avrupa Komisyonu’na konsorsiyum olarak sunulacak projelere, söz konusu konsorsiyumun oluşturulması ve proje geliştirilmesi amacıyla verilen destektir. Bu destek kapsamında araştırmacının ve/veya başvuran kuruluşun temsilcisinin gidiş-dönüş uçak bileti bedeli karşılanır.

Ulusal İrtibat Noktası Özel Desteği

Türk araştırmacıların yurt dışındaki görünürlüğünün artırılması ve yurt dışındaki çerçeve programlarına yönelik toplantılara “alanlar” bazında lider katılımcıların yer almasının sağlanması amacıyla verilen bir destektir. Bu destek kapsamında araştırmacının gidiş-dönüş uçak bileti bedeli karşılanır.

AB ÇP’ye Katılımı Özendirme Destek Programı

Türk bilim ve teknoloji çevrelerinin AB Çerçeve Programları’na proje koordinatörü, proje ortağı ve Fikirler Özel Programı’na baş araştırmacı olarak proje teklifi sunmalarını özendirmek ya da Marie-Curie Burs ve Destek Programları kapsamında yurt dışından Türkiye’ye daha çok sayıda araştırmacının gelmesini sağlamak amacıyla verilen destektir. Bu destek kapsamında Avrupa Komisyonu veya Avrupa Araştırma Merkezi (ERC) tarafından fonlanmasına karar verilmiş olan Ar-Ge projeleri desteklenir. Söz konusu destek programını düzenleyen “AB ÇP’ye Katılımı Özendirme Destek Programı Esasları”nda belirtilen koşulları sağlayanlara, yine aynı Esaslar’da belirtilen para ödülleri verilir.

AB ÇP Proje Önerisi Ön-Değerlendirme Desteği

Türkiye’de kurulu tüzel kişilikler tarafından koordinatör olarak oluşturulan AB Çerçeve Programları Proje tekliflerinin, AB Çerçeve Programları projelerinin değerlendirmesi konusunda tecrübeli, ana dili İngilizce olan ve yurtdışında görev yapan uzman kişi ve kurumlarca ön-değerlendirmeye tabi tutulması için verilecek destektir. Destekten AB Çerçeve Programları kapsamındaki Ar-Ge projeleri yararlanabilir. Bu destek kapsamında, yabancı uzman kişi ve kurumlar tarafından yapılacak danışmanlık masrafları karşılanır.

KARAR

2007/ 102 Ulusal Nükleer Teknoloji Geliştirme Programı (2007-2015)

Ulusal Nükleer Teknoloji Geliştirme Programı'nın uzun vadeli bir devlet politikası olarak gerçekleştirilmesi için gereken tüm tedbirlerin alınmasına, ekteki bütçenin gerek görüldüğünde revize edilmek kaydıyla 2007- 2015 dönemi için tahsisine ve Ulusal Nükleer Teknoloji Geliştirme Programı'nın ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte eşgüdüm içinde Türkiye Atom Enerjisi Kurumu tarafından gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

-

DAHA ÖNCE GELİŞME RAPORLANAN TOPLANTI

- Kasım 2007; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 16. Toplantısı
- Mayıs 2008; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 17. Toplantısı
- Aralık 2008; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 18. Toplantısı

SORUMLU KURULUŞLAR

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- TAEK

İLGİLİ KURULUŞLAR

- TÜBİTAK
- Üniversiteler

GELİŞME

Nükleer enerji teknolojileri geliştirmeyi ve enerji üretebilecek tesisleri yerli olanaklarla tasarımıyarak önümüzdeki on yıl içerisinde işletmeye almayı hedefleyen "Ulusal Nükleer Teknoloji Geliştirme Programı" TAEK tarafından hazırlanmış, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun 7 Mart 2007 tarihli toplantısında da uygulamaya başlanmasına karar verilmiştir. Bu Program ile:

- Nükleer güç santrallerine yönelik Ar-Ge altyapısını oluşturmak;
- Nükleer reaktör ve yakıt teknolojileri konusunda çalışmalar yapmak;
- Ulusal nükleer teknoloji altyapısını geliştirmek

hedeflenmektedir.

Bu amaçlara ulaşmayı teminen, bünyesinde güç reaktörlerini, araştırma reaktörlerini, yakıt çevrim tesislerini ve eğitim merkezlerini içeren bir Nükleer Teknoloji Merkezi kurulacaktır. Bu Merkezin organizasyon şeması aşağıda verilmektedir.

Bu amaca binaen Sinop'ta 39 milyon metrekare alan Türkiye Atom Enerjisi Kurumu'na tahsis edilmiştir. Sinop Nükleer Teknoloji Merkezi (SNTM) kurulması çalışmaları kapsamında:

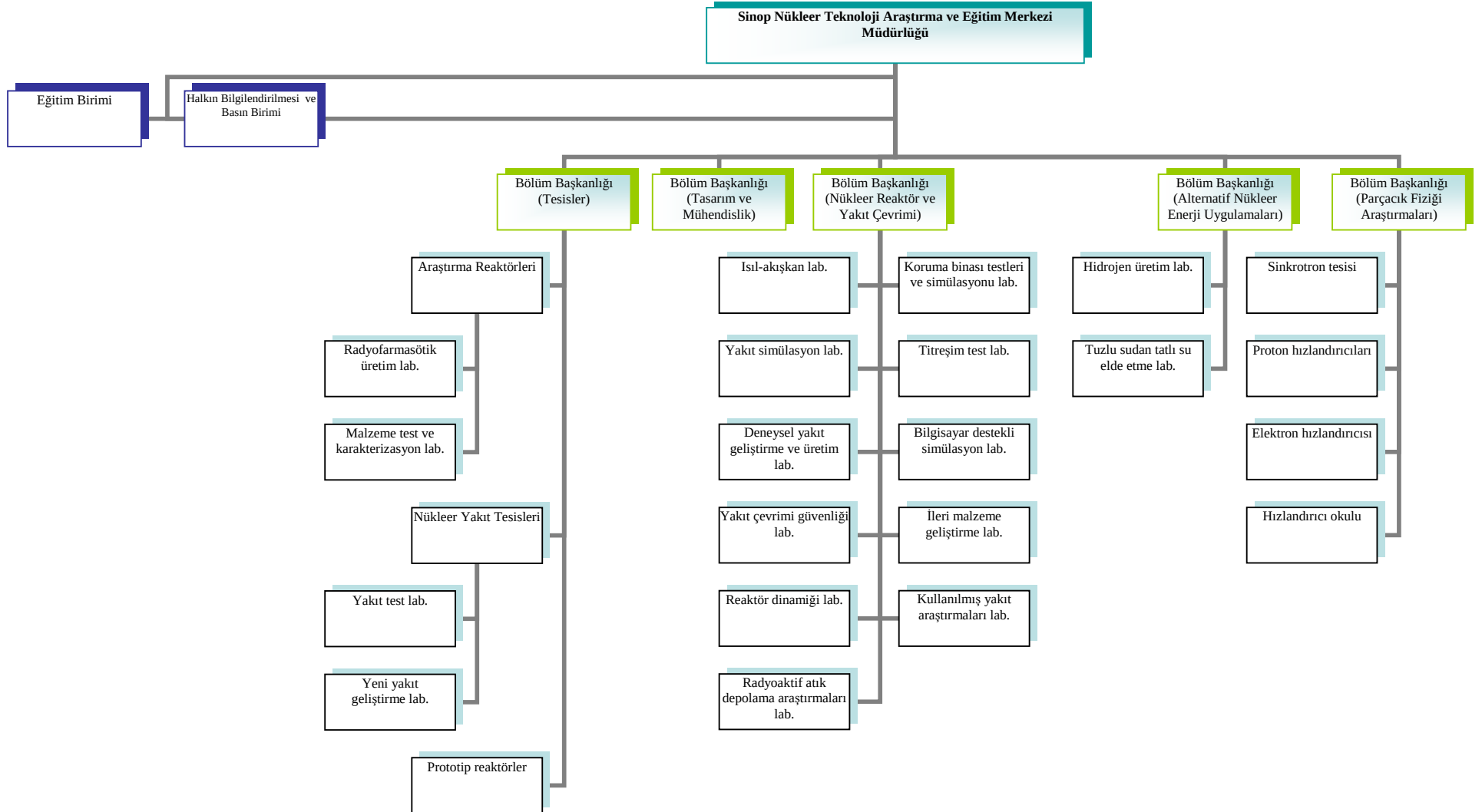
- Sinop sahasının yer lisansının alınmasına yönelik yer ve çevre etütlerine ilgili kurum/kuruluş ve üniversitelerle işbirliği halinde devam edilmektedir. Bu çalışmalar 2006 yılında başlamış olup; tamamlanmak üzeredir:
 - Jeolojik Etütler: MTA tarafından gerçekleştirilmiş olup; sonuç raporu Nisan 2008'de tamamlanmıştır. Mikrosismik çalışmalar TÜBİTAK MAM tarafından yürütülmüş olup 12 istasyondan oluşan yoğun bir sismolojik gözlem ağı oluşturulmuş ve Mart 2008'e kadar bu gözlemler devam etmiştir. Çalışma tamamlanarak, sonuç raporu teslim edilmiştir.
 - Hidrojeolojik Etütler: Hacettepe Üniversitesi Uluslararası Karst Su Kaynakları Uygulama ve Araştırma Merkezi (UKAM) tarafından sürdürülmektedir. SNTM yeri ve yakın dolayının hidrojeolojik yapısının araştırılması kapsamında karotlu gözlem kuyuları açılmış olup, ilgili testlerin tamamlanmasına ilişkin çalışmalar devam etmektedir.
 - Meteoroloji Ölçüm Programı: Program kapsamında 2008 yılı sonunda sahada bir meteoroloji ölçüm istasyonu işletmeye alınmıştır.

- Çevresel izleme faaliyetleri: 2006 yılından bu yana Sarayköy Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi ve Çekmece Nükleer Araştırma ve Eğitim Merkezi tarafından sürdürülmektedir.
- Deniz Hidrolojisi Çalışmaları: ODTÜ Erdemli Deniz Bilimleri Enstitüsü tarafından yürütülmüş olup, çalışma Şubat 2009'da tamamlanmıştır.
- Flora Ve Fauna Tespiti Çalışmaları: Şubat 2007'de başlamış olup, 2 kara, 2 deniz saha çalışmalarını içeren etütler Şubat 2009'da tamamlanmıştır.
- Jeofizik Etütler: SNTM sahasının zemin yönünden inşaata uygunluğunu ve inşa edilecek yapıların temel hesabında kullanılacak parametreleri belirlemek üzere ayrıntılı jeofizik çalışmaların yapılmasını içeren etütlerin Mayıs 2009'da başlaması planlanmaktadır.
- Taşkın Tsunami Çalışmaları: SNTM tesis alanı ve yakın dolaylarında tsunami (depreşim dalgaları), fırtına dalgaları, yağış ve taşkın etkilerinin araştırılmasının hedeflendiği çalışmanın Mayıs 2009'da başlaması planlanmaktadır.
 - o Önceliklerimiz doğrultusunda, reaktör ve yakıt teknolojisine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Nükleer teknoloji programı kapsamında ihtiyaç duyulacak nükleer yakıt geliştirme ve yakıt üretim tesislerinin SNTM bünyesinde kurulmasına yönelik çalışmalar devam etmektedir.
 - o Sinop'ta kurulan Bilgilendirme Merkezi'nde nükleer teknoloji konusunda halkı bilgilendirme çalışmaları devam etmektedir.

SNTM'nin kurulmasına ilişkin olarak başlatılan idari süreçte, Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı'nın olumlu görüşü TAEK'e iletilmiş olup; konuya ilişkin Devlet Planlama Teşkilatı ile Maliye Bakanlığı'nın görüşleri beklenmektedir.

SNTM'nin kurulmasına yönelik olarak yukarıda bahsi geçen çalışmalar için yapılan harcamalar TAEK bütçesinden karşılanmış olup; bundan sonra yapılacak harcamalar BTYK'nın 7 Mart 2007 tarihli 15. Toplantısında alınan kararın ekinde bulunan bütçeden karşılanacaktır.

SİNOP NÜKLEER TEKNOLOJİ MERKEZİ ORGANİZASYON ŞEMASI (TASLAK)

Ek Kararlar

KARAR

2007/201 Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı

Ülkemizdeki Ar-Ge personeli sayısını artırmak ve Ar-Ge personelinin mesleklere ve sektörlerle göre dağılımını iyileştirmek üzere TÜBİTAK koordinasyonunda, Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanması için çalışmaların başlatılmasına karar verilmiştir.

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- -

DAHA ÖNCE GELİŞME RAPORLANAN TOPLANTILAR

- Mayıs 2008; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 17. Toplantısı
- Aralık 2008; Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu 18. Toplantısı

SORUMLU KURULUŞLAR

- Maliye Bakanlığı
- MEB
- STB
- YÖK
- DPT
- TÜBİTAK

İLGİLİ KURULUŞLAR

- TARAL kapsamındaki kuruluşlar

GELİŞME

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 20 Kasım 2007 tarihli 16. toplantısında alınan Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanması kararı kapsamında TÜBİTAK tarafından bir dizi çalıştay gerçekleştirilmesi planlanmış ve 30.05.2009 tarihi itibarıyla 12 çalıştay gerçekleştirilmiştir.

Bu çalıştayların sonucusu, 20-21 Şubat 2009 tarihlerinde Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet AYDIN'ın liderliğinde YÖK Başkanı Yusuf Ziya ÖZCAN ve yaklaşık 90 üniversitenin rektörünün katılımı ile gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda daha önce gerçekleştirilen çalıştaylarda dile getirilen sorunlar katılımcılar ile paylaşılmış, bu sorunlar önceliklendirilmiş ve çözüm önerileri geliştirilmiştir. Ekte sunulan raporda bu çalıştaylarda belirlenen Türkiye'de araştırma yapmanın önündeki engeller ve katılımcılar tarafından önerilen çözüm önerileri yer almaktadır.

EK KARAR

Ülkemizin araştırmacılar için daha cazip hale gelmesini sağlamak üzere aşağıda çerçevesi çizilen Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Koordinasyon Komitesi'nin kurulmasına ve 1 Temmuz 2009 tarihine kadar üye kurumların temsilcilerini belirleyerek, ad-soyad ve iletişim bilgilerini TÜBİTAK'a bildirmelerine karar verilmiştir.

1. Üyeleri:

Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Koordinasyon Komitesi'ne üye kurumlar, Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu, Üniversiteler Arası Kurul, Başbakanlık Devlet Personel Başkanlığı ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'dur. (TÜBİTAK)

Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Koordinasyon Komitesi'nde her kurum bir üst düzey yönetici ile temsil edilir. Daimi temsilci Genel Müdür veya dengi seviyedeki bir üst düzey yöneticidir. Bu temsilciye toplantı gündemine bağlı olarak orta düzeyde yönetici(ler) ve uzman düzeyinde çalışan(lar) eşlik eder.

2. Görev Süresi:

Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Koordinasyon Komitesi'nin görev süresi Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 20. Toplantısının yapılacağı tarihte sona erer. BTYK tarafından gerek görülmesi halinde Komite'nin çalışma süresi alınacak bir ek karar ile uzatılabilir.

3. İşleyişi:

Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Koordinasyon Komitesi, TÜBİTAK'ın koordinasyonunda ayda en az bir kez toplanır ve toplantıların sekreteryası hizmeti TÜBİTAK tarafından yerine getirilir. Komite, ihtiyaca bağlı olarak üyelerin bir bölümünün katılacağı alt çalışma grupları kurabilir. Ayrıca, Komite gündemle ilgili gördüğü kurum temsilcilerini veya kişileri davetli statüsünde Komite toplantılarına veya alt grup çalışmalarına davet edebilir.

4. Görevi ve Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Koordinasyon Komitesi'nin Çalışmalarından Beklenen Çıktılar:

Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Koordinasyon Komitesi'nin görevi ülkemizdeki araştırmacıların aşağıdaki konularda yaşadıkları sorunları, konu komite üyesi kurumun sorumluluğunda ise çözmek, değilse değişiklik önerisini hazırlayarak karar alacak makama sunmak veya sunulmasını sağlamaktır.

- i. Yönetişimin İyileştirilmesi
- ii. Araştırmacıların Gelirlerinin Artırılması
- iii. Araştırmaya Ayrılan Finansmanın Artırılması
- iv. Donanımlı BT İnsan Kaynağının Yetiştirilmesi
- v. Ar-Ge Altyapısının Geliştirilmesi
- vi. Araştırma Kültürünün Geliştirilmesi
- vii. Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesi

EK

- Ek-3: Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı Gelişme Raporu

Ek - 3

**BİLİM ve TEKNOLOJİ İNSAN
KAYNAĞI STRATEJİSİ
ve EYLEM PLANI**

Gelişme Raporu

Mayıs 2009, Ankara

1. Giriş

Araştırma ve geliştirme (Ar-Ge), insan, kültür ve toplumun bilgisinden oluşan bilgi dağarcının artırılması ve bu dağarcığın yeni uygulamalar tasarlamak üzere kullanılması için sistematik bir temelde yürütülen yaratıcı çalışmalardır. Yetişmiş insan gücü bilginin üretim sürecinden başlayarak ticarileşip kullanılmaya başlayıncaya kadar geçen sürenin her aşamasında en önemli unsurdur.

İş dünyası son 20-30 yıllık dönemde çok önemli değişikliklere uğramaktadır. Gelişmiş ülkelerde imalat sanayideki işgücünün tüm işgücü içerisindeki payının giderek azaldığını görüyoruz, buna karşın 'bilgi' üreten işgücü payını hızla artırmaktadır. Bilgi üreten iş gücünün yetiştirilmesi ülkelerin gündemlerinde en baştaki sıradadır. Bu soruna ülkeler stratejik yaklaşımla ve uzun kısa vadeli uygulama planlarını yaşama geçirerek çözüm bulma arayışı içindedir.

Ülkemizdeki tam zaman eşdeğer araştırma personeli ve araştırmacı sayısı gelişmiş ülkelerdekilerle karşılaştırıldığında çok yetersiz olduğunu söyleyebiliriz. Buna karşın özellikle son yıllarda araştırmacı ve araştırma personeli sayısındaki artış hızı umut vericidir. Son birkaç yılda artış hızında Türkiye ilk üç sırada bulunmaktadır. Bunu da 2005 yılında 2010 yılı için konan 40.000 araştırma personeli hedefi 2006 yılında ulaşılmasından anlayabiliyoruz. Bu hedef 2006 yılında revize edilerek, 2013 yılı için 150.000 olarak değiştirilmiştir.

Ülkemizdeki genç nüfus potansiyelinden de yararlanarak araştırmacı sayısının artması için gerekli stratejilerin ve uygulama planlarının yaşama geçmesi gerekmektedir. Bu amaçla başlatılan Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı çalışmaları kapsamında ülkemizde bilim ve teknoloji alanında etkin olan temel paydaşların katıldığı çalıştaylar düzenlenmiştir. Bu çalıştaylarda araştırma yapmanın önündeki engeller, bu engelleri aşmak için yapılan öneriler ve ayrıca ülkemizin araştırmacılar için bir cazibe merkezi olabilmesinin yolları tartışılmıştır.

Bu çalıştaylara ilişkin bilgiler ve elde edilen özet sonuçlar bu raporda sunulmuştur.

2. Çalıştaylar ile İlgili Bilgiler

Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 20 Kasım 2007 tarihli 16. toplantısında alınan Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı'nın hazırlanması kararı kapsamında TÜBİTAK tarafından ülkemizde bilim ve teknoloji alanında etkin tarafların görüş ve önerilerinin saptanması amacıyla 31.05.2009 tarihi itibarıyla 12 çalıştay gerçekleştirilmiştir. Bu çalıştaylara Türkiye Araştırma Alanı'nda faaliyet gösteren temel paydaşların temsilcilerinden oluşan toplam 501 bilim insanı katılmıştır.

Planlanan çalıştaylardan ilk ikisi konuk araştırmacılarla 2008 yılı Nisan ayında düzenlenmiştir. Bu çalıştaylarda, konuk araştırmacıların sorunları ele alınmıştır. Sonuçlar, BTYK 18. Toplantısı gündemine alınmıştır. 2008/201 no.lu BTYK kararı ile Uluslar arası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi kurulmuştur. Bu komite tarafından oluşturulan çözüm önerileri de BTYK 19. Toplantısı gündemine alınmıştır.

Daha sonra, gerçekleştirilen dokuz çalıştayda Türkiye'deki başarılı araştırmacıların sorunları ve çözüm önerileri ele alınmış ve Türkiye'nin bilim insanları için cazibe merkezi haline getirilebilmesi için mekanizmalar tartışılmıştır. Ayrıca, TÜBİTAK'ın çeşitli destek programları da araştırmacılara sağladığı katkılar ve iyileştirmeye açık yönleri bakımlarından değerlendirilmiştir.

Son olarak 20-21 Şubat 2009 tarihlerinde Devlet Bakanı Prof. Dr. Mehmet AYDIN'ın liderliğinde YÖK Başkanı Yusuf Ziya ÖZCAN ve yaklaşık 90 üniversitenin rektörünün katıldığı bir çalıştay gerçekleştirilmiştir. Çalıştayda daha önce gerçekleştirilen çalıştaylarda dile getirilen sorunlar katılımcılar ile paylaşılmış, bu sorunların önceliklendirilmesi ile çözüm önerilerinin geliştirilmesi ile ilgili bir çalışma gerçekleştirilmiştir.

Çalıştaylara katılım hakkındaki özet bilgiler Tablo 1'de sunulmaktadır.

Tablo 1. Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi Çalıştayları Özet Tablosu

No	Çalıştayın Adı	Davetli Profili	Çalıştayın Yapıldığı Tarih	Çalıştayın Yapıldığı Yer	Davetli Sayısı	Katılımcı Sayısı
1	Konuk Araştırmacılar Gözüyle Türkiye -1	Konuk Araştırmacılar	17 Nisan 2008	TÜBİTAK-Başkanlık	43	15
2	Konuk Araştırmacılar Gözüyle Türkiye -2	Konuk Araştırmacılar	22 Nisan 2008	İstanbul	51	24
3	Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi Birinci Çalıştayı	TÜBİTAK-ARDEB Tarafından Desteklenen Ulusal Genç Araştırmacı Kariyer Geliştirme Programı Yürütücüleri	19-21 Eylül 2008	TÜBİTAK-TÜSSİDE	120	24
4	Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi İkinci Çalıştayı	TÜBİTAK-ARDEB Tarafından Desteklenen 1001 Programı Yürütücüleri	21-23 Eylül 2008	TÜBİTAK-TÜSSİDE	120	24
5	Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi Üçüncü Çalıştayı	Uluslararası Projelerin Yürütücüleri	23-25 Eylül 2008	TÜBİTAK-TÜSSİDE	130	29
6	Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi Dördüncü Çalıştayı	TÜBİTAK-TEYDEB Tarafından Desteklenen Özel Sektör Proje Yürütücüleri	8-10 Ekim 2008	TÜBİTAK-TÜSSİDE	117	28
7	Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi Beşinci Çalıştayı	TÜBİTAK-TEYDEB Tarafından Desteklenen Özel Sektör Ar-Ge Yöneticileri	10-11 Ekim 2008	TÜBİTAK-TÜSSİDE	132	23
8	Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi Altıncı Çalıştayı	TÜBİTAK Enstitülerinde Çalışan Araştırmacılar	31 Ekim-1 Kasım 2008	TÜBİTAK-TÜSSİDE	82	77
9	Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi Yedinci Çalıştayı	TÜBİTAK-SAVTAG, TÜBİTAK-KAMAG Tarafından Desteklenen Projelerin Yürütücüleri	19 Kasım 2008	TÜBİTAK-Başkanlık	160	57
10	Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi Sekizinci Çalıştayı	TÜBİTAK-BİDEB tarafından desteklenen doktora bursiyerleri ve TÜBİTAK projelerinde görev alan doktora öğrencileri	23-25 Kasım 2008	TÜBİTAK-TÜSSİDE	179	40
11	Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynakları Stratejisi Dokuzuncu Çalıştayı	Rektör Yardımcıları	25-27 Kasım 2008	TÜBİTAK-TÜSSİDE	132	70
12	"Ar-Ge Cazibe Merkezi Türkiye" Konulu Rektörler Çalıştayı	Rektörler ve YÖK Temsilcileri	20-21 Şubat 2009	TÜBİTAK-TÜSSİDE	154	90
				Toplam	1420	501

3. Çalıştaylarda Ortaya Konan Araştırma Yapmanın Önündeki Engeller

Çalıştaylarda öncelikle araştırma yapmanın önündeki engeller belirlenmiş ve daha sonra bu engellerin iyileştirilmesine / ortadan kaldırılmasına yönelik çözüm önerileri tartışılmıştır. Tüm çalıştaylarda ortaya konulan sorunlar aşağıda yedi ana başlık ve alt başlıklar olarak listelenmiştir:

1. Yönetişimin İyileştirilmesi

- Üniversitelerdeki yönetimden kaynaklanan sorunlar
- Araştırmaya zaman ayıramama

2. Araştırmacıların Gelirlerinin Artırılması

- Akademik personelin gelirinin yetersiz oluşu
- Döner sermayeden kaynaklanan sorunlar

3. Araştırmaya Ayrılan Finansmanın Artırılması

- Araştırmaya yönelik finans eksikliği
- Destek veren kurumlara ilişkin problemler

4. Donanımlı BT İnsan Kaynağının Yetiştirilmesi

- Donanımlı BT insan kaynağı yetersizliği
- Dolaşım programlarının yetersizliği
- Üniversite ve kamu kuruluşlarındaki kadro yetersizliği
- Kalifiye teknik ve idari personel eksikliği

5. Ar-Ge Altyapısının Geliştirilmesi

- Fiziksel altyapının yetersizliği
- Yurtdışından malzeme veya cihaz alımında yaşanan sorunlar
- Araştırma kaynaklarına, sonuçlarına ve araştırmacılara erişim güçlüğü

6. Araştırma Kültürünün Geliştirilmesi

- Eğitim sisteminin araştırma kültürünü destekleyecek nitelikte olmaması
- Ekip çalışması ve disiplinlerarası araştırma kültürünün gelişmemiş olması
- Proje yürütme ile ilgili eğitim imkanlarını sınırlı oluşu
- Paylaşımcı kültür eksikliği

7. Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesi

- Sanayi ve üniversite işbirliğine yönelik mekanizmaların eksikliği

4. Çalıştaylarda Ortaya Konan Araştırma Yapmanın Önündeki Engellere İlişkin Çözüm Önerileri

4.1. Yönetişimin İyileştirilmesi

YÖK, yeni kurulan devlet üniversiteleri ve vakıf üniversitelerinden temsilcilerin bulunduğu grupların öncelikli konuları arasında yönetişimin iyileştirilmesine yer verilmiştir. Katılımcıların bu konudaki önerileri aşağıda özetlenmiştir:

- Üniversitelerde bilimsel çalışmaların sınıflandırılıp ödüllendirilmesine yönelik sistemin kurulması,
- Akademik yükseltmelerde yayınların yanı sıra patentlerin, araştırma projelerinde proje yürütücüsü veya araştırmacı olarak görev almanın da değerlendirmeye alınması,
- Kamu ve özel sektörde algılama, kurallar ve özlük haklarının “araştırmacıların doktora derecesine sahip olmasının gerekmediği” anlayışına göre düzenlenmesi,
- Üniversitelerde dikey ve yatay yönetimin geliştirilmesi, sosyal sermayenin, saydamlığın ve hesapverebilirliğin geliştirilmesi,
- Ulusal akreditasyon sisteminin kurulması.

Yükseköğretim, Özel Sektör ve Kamu Araştırmacıları ve Bursiyerlerle Gerçekleştirilen Çalıştaylardan Elde Edilen İlave Öneriler:

- Üniversitelerin ulusal stratejiler doğrultusunda kendi araştırma stratejilerini belirlemesi ve uygulaması; stratejik plan ve uygulamalarda kurum içi ve kurumlar arası bölgesel koordinasyonun sağlanması,
- Ulusal/Uluslararası projelerin hazırlanması, yürütülmesi, sonlandırılması ve başka bir proje ile devam ettirilmesi süreçlerinde araştırmacıya proje kaynağı belirleme; araştırmacıyı bilgilendirme; bilimsel, teknik, idari ve çıktıların pazarlanması konularında destek sağlayacak bir bilimsel araştırmalar yönetim biriminin kurulması ve söz konusu birimlerde kalifiye eleman istihdam edilmesi,
- Üniversite yöneticilik kriterlerinin evrensel düzeyde belirlenmesi ve seçimlerin buna göre yapılması; yöneticilere yönelik sürekli eğitim programlarının düzenlenmesi,
- Akademik performans göstergelerinin oluşturulması ve bunların elektronik ortamda erişilebilir ve sorgulanabilir olması,
- Üniversitelerde dış ilişkiler birim koordinatörlüğünün bir merkez ya da bölüm olarak teşkilatlandırılması ve üniversite yönetimlerinin ikili ve çok taraflı anlaşmalar yaparak öğretim elemanlarının kullanımına sunmaları,
- Proje kapsamında yapılan yurtiçi/yurtdışı satın almalarının, Türkiye'deki tüm üniversite, kamu, BAP, TÜBİTAK projeleri, DPT projeleri ve benzeri projeler için standart bir süreç kapsamında yapılması,
- Üniversitelerde eğitim ve araştırma kadrolarının ayrılması ve kadrolar arasındaki dengenin sağlanması; araştırmacı öğretim üyesi statüsünün oluşturulması.

4.2. Araştırmacıların Gelirlerinin Artırılması

Türkiye'nin araştırma açısından cazip bir hale gelmesinin önündeki engellerden bir diğeri de araştırmacıların gelirlerinin yetersiz oluşu olarak değerlendirilmiştir. Buna yönelik çözüm önerileri şu şekilde özetlenebilir:

- Üniversitelerde mali ve idari özerkliğin sağlanması, bütün bütçenin torba haline getirilmesi, üniversite özgelirlerinin harcanmasında özerklik getirilmesi,
- Maaşların dışındaki özlük haklarında gelişme sağlanması,

- Akademik personele maaş üzerine, performansa dayalı ek ödemeler yapılabilmesi için objektif ölçütlerin belirlenmesi ve bununla ilgili bütçe tahsis edilmesi,
- Araştırmacıların döner sermayeden alacakları gelirlerinden gelir vergisi muafiyetinin sağlanması / üniversite dışında üretilen projelerden elde edilen döner sermaye gelirlerinin vergiden muaf tutulması
- Döner sermaye mevzuatının yeniden düzenlenmesi, dağıtım ilkelerinin iyileştirmesi ve Tıp Fakültesi dışında döner sermaye hakedişlerdeki denge tazminatı uygulamasının ortadan kaldırılması,
- Ar-Ge personelinin sosyal olanaklarının artırılması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması,
- Yabancı araştırmacıların çalışma mevzuatının iyileştirilmesi,
- Üniversitelere cari bütçeden % 1 pay ayrılarak ÜYK kararı ile araştırmacılara destek sağlanması,

Yükseköğretim, Özel Sektör ve Kamu Araştırmacıları ve Bursiyerlerle Gerçekleştirilen Çalıştaylardan Elde Edilen İlave Öneriler:

- TÜBİTAK projelerince desteklenen araştırmacı sayılarının artırılması; proje teşvik ikramiye'sinin enflasyon oranında artırılması ve vergi oranlarının azaltılması; proje bursiyerlerine ayrılan bütçenin artırılması,
- Tüm araştırma projelerinin ve tezlerin final raporlarının telif haklarına ait ücretlerin araştırmacılara aktarılması gibi proje çıktılarına bağlı olarak araştırmacıya maddi katkı sağlayacak düzenlemelerin yapılması (araştırma fonundan doğrudan destek),
- Araştırmacı ücretlerinin performansa, araştırma projesi yoğunluğuna ve mesleki yeterliliğe göre düzenlenerek uluslararası düzeye çıkartılması; yüksek lisans ve doktora yapan araştırmacıların ücretleri arasında farklılık oluşturulması,
- Araştırmacılara mesai ücretlerinin (fazla mesai) ve uygulama derslerinin ücret olarak karşılığının ödenmesini içeren maaş düzenlenmesinin yapılmasına paralel olarak ek ders ücretinin kaldırılması,
- Üniversite dışından elde edilen projelerin ekibine ek ders seviyesinde maddi destek sağlanması,
- Araştırmacılara gelir vergisi muafiyeti sağlanması / Kadrolu ve sözleşmeli kamu Ar-Ge personeline vergi indirimlerinin eşit şekilde yansıtılması,
- Ödül teşvik sisteminin organizasyonunun adil/objektif olmasının sağlanarak ücretlerin artırılması; yayınlara verilen teşvikin araştırmacılar için daha da artırılması; "Ar-Ge tazminatı" ödenmesi,
- Proje asistanlarının sosyal güvenlik haklarından yararlanmasının sağlanması,

4.3. Araştırmaya Ayrılan Finansmanın Artırılması

Ülkemizin Ar-Ge alanında küresel bir cazibe merkezine dönüşebilmesi için araştırmaya ayrılan kaynakların miktarının artırılması ve sürekliliğinin sağlanması da en çok dile getirilen önerilerden bir tanesi olmuştur.

- Kamunun yanı sıra özel sektörün de araştırma projelerine yeterli kaynak aktarması,
- Kamu desteklerinin ve teknoparklardaki teşvikleri uluslararası düzeyde çekici hale getirilmesi ve sürekliliğinin sağlanması,
- Mevcut ve muhtemel devlet desteklerinin vakıf üniversitelerinin araştırma çalışmalarına yönelik olarak da artırılması,
- Ar-Ge faaliyetlerinin Başbakanlık Tasarruf Tedbirleri dışında tutulması,
- Üniversitelerin paydaşları ile yaptığı işbirliği kapsamında elde edilen gelirlere paydaşlar açısından vergi indiriminin sağlanması,
- Vakıf üniversitelerinde öğrenciden alınan ücretin belirli bir oranının araştırma çalışmalarına ayrılması zorunluluğu getirilmesi,

- Üniversitelerin cari bütçelerine araştırmayı teşvik amacıyla toplam bütçenin % 1'i oranında (BAP için) ödenek konulması,
- Vakıf üniversiteleri tarafından kurulmuş Ar-Ge merkezleri aracılığı ile desteklenen araştırmaların finansmanı oranında devlet desteği sağlanması (alınan sonuçlar oranında),
- Desteklenmiş araştırma proje sayısının denetleme (performans), devlet yardımı alma kriterinin belirlenmesi.

Yükseköğretim, Özel Sektör ve Kamu Araştırmacıları ve Bursiyerlerle Gerçekleştirilen Çalıştaylardan Elde Edilen İlave Öneriler:

- Devletin Ar-Ge'ye ayırdığı bütçenin artırılması ve bu artışla doğru orantılı olarak vergi teşviklerinin sağlanması, patent/yenilik teşviklerinin artırılması,
- 50 kişinin altındaki Ar-Ge oluşumlarına da teşvik imkanlarının verilmesi,
- Ar-Ge personelinin SSK ve vergi yükünün işverenden muaf tutulması,
- KOBİ'lere desteğin artırılması ve verilen hibelerde 1001 projelerinde olduğu gibi avans kullanımına izin verilmesi,
- Yurtdışında düzenlenen kongrelere katılım destek programları için üniversite bünyesinde fon kaynağının düzenlenmesi,
- BAP projelerinin bütçesinin artırılması ve döner sermaye gelirlerinin en az % 70'inin araştırma fonuna aktarılması gibi düzenlemelerle araştırmacılara üniversitelerden maddi anlamda daha fazla destek verilmesi,
- Tüm üniversitelerden BAP'a ayrılan miktarın tek bir havuzda toplanması ve değerlendirilmesi.

4.4. Donanımlı BT İnsan Kaynağının Yetiştirilmesi

Donanımlı BT insan kaynağı yetersizliği, özellikle son yıllarda kurulmuş olan vakıf ve devlet üniversitelerinin rektörlerinin sorun alanı olarak değerlendirdikleri ortak konulardan bir tanesidir. Bu konuda getirilen çözüm önerilerinin en uzun vadeli olanı, okul öncesinden başlayarak yenilikçi, sorgulayıcı ve yaratıcı eğitim/öğretim sistemlerinin oluşturularak; akademik yaşama donanımlı BT insan kaynağı yetiştirmektir. Kısa ve orta vadede gerçekleştirilebilecek öneriler ise şu şekilde özetlenebilir:

- Ulusal Ar-Ge önceliklerinin belirlenmesi ve bu alanlarda Ar-Ge insan gücü yetiştirme planlarının ve politikalarının oluşturulması / araştırmacı yetiştirmeye yönelik özel strateji ve politikaların geliştirilmesi ve uygulanması,
- Teorik araştırmalar (fen bilimleri ve sosyal bilimler alanları) için uluslararası bir bilim/araştırma merkezinin kurulması yoluyla yurtdışından araştırmacıların Türkiye'ye gelmesi, bilim/akademik rekabetin güdülenmesi,
- Lisansüstü programlarda süre kısıtının kaldırılması, kısmi zamanlı lisansüstü programlara olanak tanınması,
- Doktora seviyesindeki araştırmacılara desteğin artırılması, destek kapsamının genişletilmesi (örnek: kayıt ücretlerinin de kapsama alınması),
- Ülkemizde doktora sonrası araştırmacı statüsünün oluşturulması, yurt dışında doktora sonrası çalışmalar için daha fazla teşvik verilmesi,
- Araştırmaya yardım edecek teknik personel kadrolarının kolaylıkla sağlanması ve mali olarak desteklenmesi,
- Akademik yükseltme ölçütlerinin yeniden tasarımı (etik ihlalleri, jüri sorumlulukları, proje ve uygulamaların da göz önüne alınması, jüriye maddi destek verilmesi),
- Üniversite personelinin özel sektör Ar-Ge bünyesinde görevlendirilebilmesi,

- Yaşam boyu öğrenme çerçevesinde dil öğrenim ve teknoloji kullanım becerilerinin geliştirilmesi,
- Yabancı (nitelikli) bilim adamlarınca desteklenen, farklı alanlarda akademik personel yetiştiren merkez üniversiteler tanımlanması.

Yükseköğretim, Özel Sektör ve Kamu Araştırmacıları ve Bursiyerlerle Gerçekleştirilen Çalıştaylardan Elde Edilen İlave Öneriler:

- Bilim adamlarının ileri düzeyde araştırmaların yapıldığı merkezlere gönderilmesi gibi çeşitli dolaşım mekanizmalarının teşvik edilmesi,
- Çok disiplinli, laboratuvarlarla ilişkilendirilmiş programlar ve özel doktora programlarının oluşturulması,
- Özel sektör firmalarının şirket bünyesinde akademi kurmalarının teşvik edilmesi,
- Yeni üniversitelerin açılmasının yerine var olanların niteliklerinin artırılması,
- Kamu ve özel sektör çalışanlarının lisansüstü eğitim çalışmalarına teşvik edilmesi,
- Lisans öğrencilerinin staj zorunluluğunu araştırma projelerinde çalışarak tamamlayabilmelerine olanak sağlanması,
- Meslek okulların müfredatlarının ülkemizin ihtiyaçlarına göre güncellenmesi, yeni meslek okullarının kurulması,
- TÜBİTAK öncülüğünde meslek lisesi, meslek yüksek okulu ve yüksek okul mezunlarının Ar-Ge personeli olacak şekilde bir eğitim programının hazırlanması,
- Araştırma yapan kurumlarda yeterli sayı ve nitelikte idari personel istihdamının sağlanması,
- Araştırmacılar için performans yönetimi ve kariyer planlamasının yapılması,
- Yurt içi ve yurt dışı seminer, konferans ve toplantılara katılımın özendirilmesi ve kolaylaştırılması,
- Özel sektörde lisansüstü çalışma yapanlar için derse gidilen günlerin ücretlerinin devlet tarafından firmaya teşvik olarak geri verilmesi,
- Sanayi tarafından desteklenen araştırma görevlilerinin olabilmesi için mekanizmaların oluşturulması,
- Kamu kurumlarında araştırmacı kadrolarının oluşturulması; araştırmacı özlük haklarının düzenlenmesi ve bu kadrolara uygun nitelikli personelin tahsisi ve devamlılığının sağlanması,
- Laboratuvar, proje ve uygulama temelli eğitim sisteminin uygulamasının eğitimcilerin eğitimleri ile etkin hale getirilmesi,
- Doktora sonrası iş imkânlarının artırılması için, kamu ve diğer sektörlerde bu tür personele öncelik verilmesi için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması,
- Tez danışmanlarının yayınlar yapmış olmak, proje alma ve tamamlama başarısı göstermiş olmak gibi belli kriterleri sağlaması.

4.5. Ar-Ge Altyapısının Geliştirilmesi

Ar-Ge altyapısının geliştirilmesine ilişkin önerilerin önemli bir bölümü yerel araştırma ihtiyaçlarının saptanması ve yerel araştırma merkezlerinin oluşturulması ve merkezi araştırma laboratuvarları oluşturularak altyapı olanaklarının daha etkin kullanımı ve daha erişilebilir hale gelmesine yöneliktir. Aşağıda bu bağlamda dile getirilen öneriler özetlenmektedir:

- Her üniversitede yerel özellikleri de dikkate alan bazal düzeyde ihtiyaçları karşılanmış, tematik olarak yapılanmış Ar-Ge merkezleri oluşturulmalı; bu merkezler, bölgesel, milli ve uluslararası Ar-Ge merkezleri ile koordineli olmalı,
- Merkezi laboratuvarların kurulması ve teşviki,

- Kümelenmeye uygun merkezi Ar-Ge altyapılarının kurulması ve buna bağlı Teknokentlerin geliştirilmesi.

Yükseköğretim, Özel Sektör ve Kamu Araştırmacıları ve Bursiyerlerle Gerçekleştirilen Çalıştaylardan Elde Edilen İlave Öneriler:

- Üniversitelerde TÜBİTAK vb. kurumlar ile ortak laboratuvar/araştırma ortamları oluşturulması ve bu laboratuvarların akademik kurumlarla sanayi arasında arayüz olarak kullanılması,
- Bölgesel araştırma laboratuvarlarının kurulması,
- Üniversitelerde laboratuvarlara teknik hizmet verecek atölyelerin kurulması ve laboratuvarların genç, dinamik, üretken akademisyenler tarafından yönetilmesi,
- Üniversitelere altyapı için ayrılan bütçenin artırılması,
- Gelişmede öncelikli üniversitelerde yapılan projelerde altyapı imkanlarının desteklenmesi ve bu üniversitelere proje hazırlamadaki desteklerin artırılması,
- Ulusal ve uluslararası fonlar kullanılarak alt yapı imkanlarının artırılması,
- Temin edilen cihazların gerekli teknik kadro ile ortak kullanıma açılması,
- Veritabanı ve bilimsel dergi aboneliklerinin artırılması.

4.6. Araştırma Kültürünün Geliştirilmesi

Rektörler Çalıştayından Elde Edilen Öneriler:

Araştırma kültürünün ve değer alanının yetersizliği, vakıf veya devlet üniversitesi ya da kuruluş yılı ayrımı olmaksızın pek çok üniversite rektörünün ve YÖK temsilcilerinin hemfikir olduğu sorun alanlarından biri olarak öne çıkmıştır. Bu konuyla ilgili öneriler üç ana başlık altında toplanabilir.

Birinci grup öneriler, milli eğitim stratejimizin, ilköğretimden başlayarak her aşamada bireyi araştırmaya yönlendirecek ve bireylerin araştırmacı niteliğini güçlendirecek şekilde yeniden düzenlenmesi şeklindedir.

İkinci grup öneriler ise proje hazırlama ve proje yönetme süreçlerinde araştırmacılara destek olunarak bu konuda deneyim kazanmalarının sağlanmasını amaçlamaktadır. Bunlar şu şekilde özetlenebilir:

- Üniversitelerde ulusal ve uluslararası projelerin hazırlanmasının sevk ve idaresi, araştırma kültürünün eğitim birimlerinde ve kamuda yaygınlaştırılması konularında sorumluluk yüklenebilecek, denetlenebilecek yapılanmanın sağlanması
- Üniversite dışındaki proje eğitim olanaklarından yararlanılması ve bunu düzenleyen üniversitelerin mali açıdan TÜBİTAK tarafından desteklenmesi (üniversite için önerilen eğitimlerin aynı zamanda sanayi kuruluşlarında da uygulanması)

Üçüncü grup öneriler olarak, başarılı araştırmacıların ödüllendirilmesi, Ar-Ge çalışmalarının ön plana çıkarılması, görsel ve yazılı basın araçlarıyla toplumda araştırmanın özendirilmesi şeklinde belirtilmiştir.

Yükseköğretim, Özel Sektör ve Kamu Araştırmacıları ve Bursiyerlerle Gerçekleştirilen Çalıştaylardan Elde Edilen İlave Öneriler:

- Araştırma kültürünü artırmak üzere, TÜBİTAK ve ilgili diğer kurumlar tarafından özel sektör, üniversite vb. kuruluşlara yönelik düzenli toplantı, seminer ve eğitim etkinliklerin düzenlenmesi,
- Ar-Ge başarı hikayelerinin yaygınlaştırılması,
- Özel sektör şirketlerin Ar-Ge eğitimleri vermelerinin özendirilmesi,

- Ekip çalışması ve disiplinlerarası çalışma kültürünün artırılması amacı ile, kurumlararası işbirliğini özendiren yeni proje destek programlarının açılması; disiplinlerarası araştırmaları yapacak enstitülerin kurulmasına öncelik verilmesi; üniversitelerde çok disiplinli fakülte/bölmeler kurulması,
- Kurum içi ve kurumlar arası bilgi paylaşımı ve iletişimin artırılması.

4.7. Üniversite-Sanayi İşbirliğinin Geliştirilmesi

Üniversite-sanayi işbirliği, TÜBİTAK desteklerinden en fazla yararlanan üniversiteler ile yeni kurulan devlet üniversitelerinin öncelikli konuları arasında yer almıştır. Katılımcıların üniversite-sanayi işbirliğini geliştirmeye yönelik önerileri aşağıda özetlenmektedir:

- Teknopark yönetimlerinin çoğunluğunun üniversite tarafından üstlenilmesi,
- Üniversite sanayi ortak projelerinde çalışacak araştırmacıların proje süresince gelir yönünden desteklenmesi,
- Teknoloji Geliştirme Bölgeleri'ne tanınan teşviklerin 2013 sonrasına uzatılması,
- Üniversitelerde Teknoloji Transfer Ofislerinin kurulması,
- Bölgesel öncelikli konuların BAP'tan desteklenmesi ve bu konuda laboratuvarların kurulması.

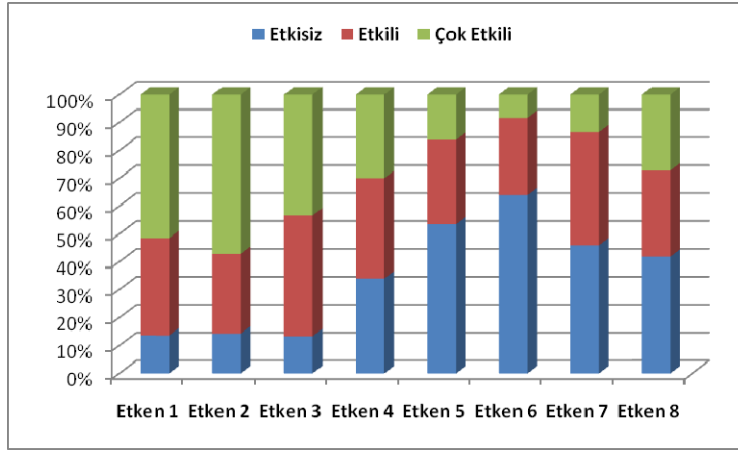
Yükseköğretim, Özel Sektör ve Kamu Araştırmacıları ve Bursiyerlerle Gerçekleştirilen Çalıştaylardan Elde Edilen İlave Öneriler:

- Yerel düzeyde üniversite-sanayi işbirliği konseylerinin kurulması ve bu konsey tarafından müfredatın belirlenmesi; ortak projelerin değerlendirilmesi; finansman kurallarının saptanması,
- Teknopark, KOSGEB ve meslek odaları aracılığı ile üniversiteler ve KOBİ'lerin bir araya getirilmesi ve bir koordinasyon/danışmanlık sisteminin kurulması; proje pazarlarının oluşturulması,
- Akademik personelin yükselme için sanayi Ar-Ge projeleri yürütmelerinin göz önünde bulundurulması ve sanayi kuruluşlarının TEYDEB proje önerilerinde akademik danışmanlık (hizmet) almalarının teşvik edilmesi; akademisyenlerin danışmanlık sisteminin daha yüksek gelirlerle desteklenmesi,
- Endüstriyel doktora programlarının geliştirilmesi.

5. BT İnsan Kaynakları Strateji Çalıştayları Anket Sonuçları

Bu anket Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı Stratejisi ve Eylem Planı kapsamında düzenlenen çalıştaylar sırasında, çalıştaylara katılan araştırmacılara uygulanmıştır. Ankete kamu araştırma merkezlerinden 103, özel sektör kuruluşlarından 63 ve yüksek öğretim sektöründen 81 olmak üzere toplamda 247 araştırmacı katılmıştır. Anket örneklem sayısı ve yöntemi (kolayda örnekleme) bakımından Türkiye genelini yansıtamamaktadır ancak katılan araştırmacıların demografik, coğrafi ve sektörel çeşitliliği Türkiye'deki araştırmacıların ortamı ve memnuniyeti için Türkiye geneline yakın bir sonuç çıkarmamıza izin vermektedir. Buna göre genel olarak şu ifade edilebilir ki eğer Türkiye'de araştırmacı memnuniyetini artırıcı düzenlemeler yapılmadığı takdirde, Türkiye birçok araştırmacısını kaybetmiş olacaktır. Ayrıca özel sektör araştırmacıları kamu ve yükseköğretim sektörlerinde çalışan araştırmacılara göre biraz daha farklı bir yapı göstermekte olup, ayrı bir inceleme istemektedir. Anketin ayrıntılı analizi aşağıda sunulmaktadır. Aşağıda önce ankette sorulan soru verilmiş, ardından soruya ilişkin grafik çizilmiş ve yorumu yapılmıştır. Grafiklerin altındaki tablolarda ise soruların incelendiği değişkenlerin isimleri yer almaktadır.

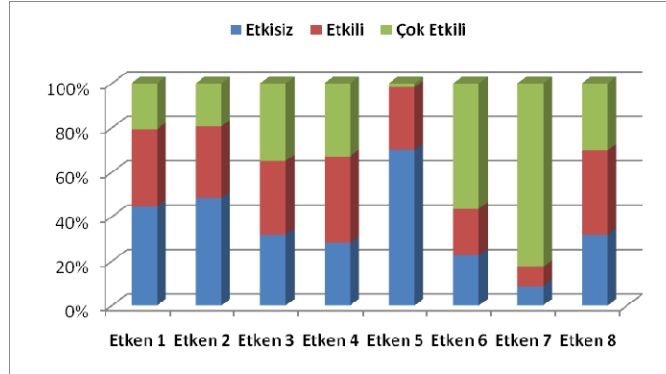
Soru_1: Araştırmacı olarak en son çalıştığınız ülkeye gitmenizde neler, ne derece etkili oldu?

Etken 1	Türkiye'de uzmanlık alanımdaki fiziki altyapının sınırlı oluşu
Etken 2	Türkiye'de uzmanlık alanımdaki insan kaynağının sınırlı oluşu
Etken 3	Türkiye'de uzmanlık alanımdaki araştırma fonlarının sınırlı oluşu
Etken 4	Meslekte yükselme imkanı bulunmaması
Etken 5	Daha çok gelir elde etme isteği
Etken 6	Sosyal güvencenin yeterli olmayışı
Etken 7	Doyurucu olmaktan uzak sosyal ve kültürel ortam
Etken 8	Başka ülkelerde, başka yaşamlara merak gibi karakter özellikleri

Şekilden anlaşılacağı üzere Türkiye'deki araştırmacıların başka bir ülkeyi tercih etmelerindeki en çok etkili 3 etken sırasıyla Türkiye'de uzmanlık alanımdaki insan kaynağının sınırlı oluşu, Türkiye'de uzmanlık alanımdaki fiziki altyapının sınırlı oluşu ve Türkiye'de uzmanlık alanımdaki araştırma fonlarının sınırlı olması olmuştur. Ayrıca, bu etkenlerden dolayı yurt dışına gitmiş araştırmacılarımızın yaklaşık % 50'si, yani her iki kişiden biri, önümüzdeki 5 yıllık dönemde tekrar yurt dışına gitmeyi düşünmektedir. Yukarıdaki etkenler arasında etkisiz olan en önemli iki etken ise sosyal güvencenin yeterli olmayışı ve daha çok gelir elde etme isteği olmuştur. Yukarıda yazılı olan 8 etkeni kamu araştırma merkezi, yüksek öğretim sektörü ve özel sektör başlıkları altında incelediğimizde ise karşımıza çıkan tablo genel anlamda çok fazla değişiklik göstermemektedir. Ancak, özel sektör için ilk 3 etken biraz daha önem kazanmaktadır çünkü özel sektörde çalışan hiçbir araştırmacı bu 3 etkene etkisiz diye cevap vermemiştir. Özel sektör araştırmacıları için bir ayrıntı da ilk sırayı Türkiye'de uzmanlık alanımdaki insan kaynağının sınırlı oluşunun yerine Türkiye'de uzmanlık alanımdaki fiziki altyapının sınırlı oluşunun almasıdır.

Soru_2: Türkiye'ye araştırmacı olarak çalışmak üzere dönmenizde neler, ne ölçüde etkili oldu?

Etken 1	Uzmanlık alanımda fiziki altyapının yeterli olması
Etken 2	Uzmanlık alanımda insan kaynağının yeterli olması
Etken 3	Uzmanlık alanımdaki araştırma fonlarının son yıllarda artması
Etken 4	Meslekte yükselme imkanı bulunması
Etken 5	Daha çok gelir elde etme olanağı
Etken 6	Sosyal ve kültürel ortam
Etken 7	Aile ve sosyal çevre
Etken 8	İklim ve doğal güzellikler

Araştırmacıların yurt dışında çalıştıktan sonra Türkiye'ye dönmelerindeki etkenlere bakıldığında *aile ve sosyal çevre* ve *sosyal ve kültürel ortam* en çok etkili 2 etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak bu iki etkenden dolayı Türkiye'ye dönen araştırmacılarımızın da % 50'si önümüzdeki 5 yıllık dönemde tekrar yurt dışına gitmeyi düşünmektedir. Araştırmacılarımızın Türkiye'ye dönmesinde etkisiz olan en önemli etken ise *daha çok gelir elde etme olanağı*dır ve bu etkene rağmen Türkiye'ye dönen araştırmacılarımızın neredeyse tamamı önümüzdeki 5 yıllık dönemde tekrar yurt dışına gitmeyi düşünmektedir. Yukarıdaki 8 etkeni kamu araştırma merkezi, yüksek öğretim sektörü ve özel sektör başlıkları altında incelediğimizde ise karşımıza çıkan tablo genel anlamda çok fazla değişiklik göstermemekle birlikte, özel sektör için ufak değişiklikler içermektedir. Özel sektörde çalışan araştırmacılar için *aile ve sosyal çevre* etkeni Türkiye'ye dönmelerinde daha büyük bir oranla ilk sırada yer alırken *daha çok gelir elde etme olanağı*na çok etkili diyen hiçbir araştırmacı çıkmamıştır.

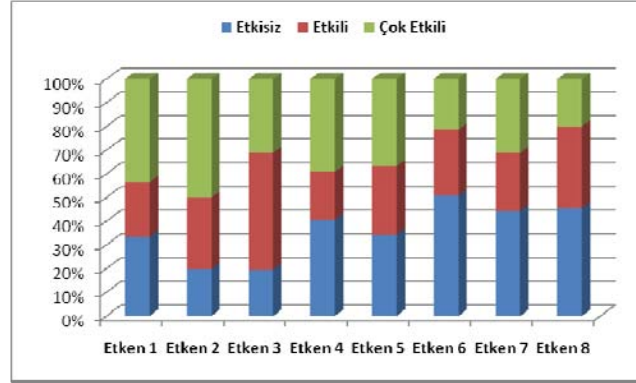
Soru_3: Önümüzdeki beş yıllık dönemde başka bir ülkede araştırmacı olarak çalışmayı düşünüyor musunuz?

Şu anda Türkiye'de bulunan araştırmacıların % 38'i önümüzdeki 5 yıllık dönemde başka bir ülkede araştırmalarına devam etmeyi düşünmekteyken, % 62'si gitmeyi düşünmemektedir. Ayrıca, daha önce yurt dışına gitmiş araştırmacılarımızın da % 39'u tekrar yurt dışına gitmeyi düşünmektedir. Yurt dışına gitmeyi düşünen araştırmacılarımızın % 54'ü teknolojik alanlarda, % 17'si temel bilimlerde, % 10'u disiplinlerarası çalışmalarda, % 7'si tarımsal bilimlerde, % 7'si sosyal bilimlerde ve geriye kalan % 5'i de sağlık bilimlerinde çalışmaktadır. Önümüzdeki

beş yıllık dönemde başka bir ülkede çalışmak isteyen araştırmacılarımızın işyeri türüne göre dağılımına bakıldığında ise en fazla evet cevabına yükseköğretim sektöründe rastlanmaktadır. Araştırmalarına önümüzdeki 5 sene içerisinde yurt dışında devam etmek isteyen araştırmacılarımızın % 56'sı yükseköğretim sektöründe, % 34'ü kamu araştırma merkezlerinde ve % 14'ü özel sektörde çalışmaktadır.

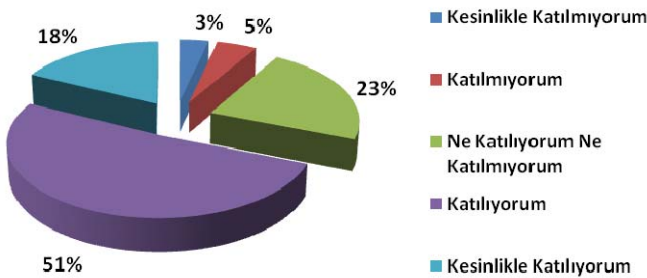
Soru_4: Önümüzdeki beş yıllık dönemde başka bir ülkede araştırmacı olarak çalışmak istemenizde neler, ne derecede etkili? (Soru_3'e evet cevabı verenler için)

Etkin 1	Türkiye'de uzmanlık alanındaki fiziki altyapının sınırlı oluşu
Etkin 2	Türkiye'de uzmanlık alanındaki insan kaynağının sınırlı oluşu
Etkin 3	Türkiye'de uzmanlık alanındaki araştırma fonlarının sınırlı oluşu
Etkin 4	Meslekte yükselme imkanının bulunmaması
Etkin 5	Daha çok gelir elde etme isteği
Etkin 6	Sosyal güvencenin yeterli olmayışı
Etkin 7	Doyurucu olmaktan uzak sosyal ve kültürel ortam
Etkin 8	Başka ülkelerde, başka yaşamlara merak gibi karakter özellikleri

Önümüzdeki 5 yıllık dönemde yurt dışında çalışmayı düşünen araştırmacılarımızın başka bir ülkeyi tercih etmelerindeki en çok etkili 3 etken sırasıyla *Türkiye'de uzmanlık alanındaki insan kaynağının sınırlı oluşu*, *Türkiye'de uzmanlık alanındaki fiziki altyapının sınırlı oluşu* ve *Türkiye'de uzmanlık alanındaki araştırma fonlarının sınırlı oluşudur*. Bu etkenler Soru_1'de öne çıkan etkenlerle aynıdır. Yukarıdaki etkenler arasında etkisiz olan en önemli etken ise *sosyal güvencenin yeterli olmayışıdır*. Yukarıda yazılı olan 8 etkeni kamu araştırma merkezi, yüksek öğretim sektörü ve özel sektör başlıkları altında incelediğimizde ise karşımıza çıkan tablo yüksek öğretim sektörü ve kamu araştırma merkezleri için burada da çok fazla değişiklik göstermemektedir. Ancak, özel sektör için *meslekte yükselme imkanının bulunmaması*, *daha çok gelir elde etme isteği*, *sosyal güvencenin yeterli olmayışı* ve *doyurucu olmaktan uzak sosyal ve kültürel ortam* etkenleri de diğer iki sektöre göre daha fazla önem kazanmaktadır.

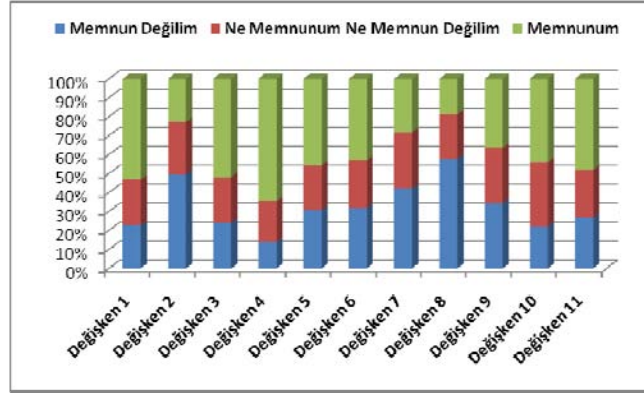
Soru_5: Türkiye'de araştırmacı olarak çalışmaktan memnunuz.

Ankete katılan araştırmacıların Türkiye'de çalışmaktan duydukları memnuniyeti incelendiğinde ise büyük bir çoğunluğu, % 69'u, memnun olduklarını ifade etmiş ancak Türkiye'de çalışmaktan memnun olan bu araştırmacıların % 34'ü önümüzdeki 5 yıllık dönemde araştırmalarına başka bir ülkede devam etmek istediklerini belirtmişlerdir. Bu oran memnun olmadığını ifade eden % 8'lik grupta ise % 53'e ulaşmaktadır. Burada

sektörlere göre inceleme yaptığımızda ise farklı bir senaryo ortaya çıkmamaktadır. Daha önce yurt dışında araştırmacı olarak çalışıp da Türkiye'ye dönen araştırmacıların şu anda Türkiye'de araştırmacı olarak çalışmaktan duydukları memnuniyet incelendiği zaman ise memnuniyet oranlarında ufak da olsa düşüşler görülmektedir. Kesinlikle katılıyorum diye cevap verenlerin % 18'ten % 15'e, katılıyorum diyenlerin % 51'den % 47'ye, ne katılıyorum ne katılmıyorum diyenlerin % 23'ten % 13'e düştüğü; katılmıyorum diyenlerin % 5'ten % 7'ye çıktığı ve kesinlikle katılmıyorum diyenlerin sabit bir oranda kaldığı görülmektedir.

Soru_6: Şu andaki işyerinizi değerlendiriniz.

Değişken 1	Araştırma projelerinize kaynak bulma
Değişken 2	Araştırma amaçlı bölümlerarası işbirliği
Değişken 3	Araştırma ile ilgili fiziki altyapı
Değişken 4	Araştırma grubunuzun niteliği
Değişken 5	Araştırma grubunuzun büyüklüğü
Değişken 6	Yöneticilerin araştırma faaliyetlerine verdiği destek
Değişken 7	Maaşınız
Değişken 8	Maaş dışı olanaklar (özel sağlık sigortası/yaşam sigortası, tatil, yiyecek/giyecek yardımı vb.)
Değişken 9	Bireysel gelişim fırsatları
Değişken 10	Sosyal ilişkiler/iletişim kurma
Değişken 11	Kariyerinizde ilerleme imkanı bulma

Araştırmacıların Türkiye’de çalıştıkları işyerlerini değerlendirdikleri grafiğe bakıldığında ise memnuniyetsizliklerinin en çok *araştırma amaçlı bölümlerarası işbirliği*, *maaş* ve *maaş dışı olanaklar (özel sağlık sigortası/yaşam sigortası, tatil, yiyecek/giyecek yardımı vb.)* değişkenlerinden kaynaklandığı görülmektedir. Bu sebeplerden dolayı işyerlerinden memnun olmayan araştırmacıların yaklaşık % 50’sinin önümüzdeki 5 yıllık dönemde yurt dışına gitmeyi düşündükleri saptanmıştır. Bunun yanı sıra, araştırmacıların işyerlerinden diğer değişkenlere oranla en çok memnun oldukları değişkenler ise *araştırma grubunuzun niteliği* ve *araştırma projelerinize kaynak bulma*dır. Ancak bu araştırmacıların da yaklaşık % 30’u yurt dışına gitmeyi düşündüğünü belirtmiştir. Bu grafik araştırmacıların çalıştıkları sektörlere göre teker teker çizildiğinde ise genel eğilimin korunduğu ancak % 10’luk iniş çıkışların olduğu tespit edilmiştir.

KARAR

2008/102 2009-2011 Türkiye Ar-Ge Harcamaları

Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payının 2013 yılı itibariyle %2'ye çıkartılması hedefine ulaşabilmek için 2009-2011 yıllarında ihtiyaç duyulacak Ar-Ge ödeneklerinin ilgili kurum bütçelerine eklenmesine ve özel sektörün Ar-Ge faaliyetleri için gerekli iklimin geliştirilmesine devam edilmesine karar verilmiştir.

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

-

DAHA ÖNCE GELİŞME RAPORLANAN TOPLANTI

-

SORUMLU KURULUŞLAR

- Maliye Bakanlığı
- Devlet Planlama Teşkilatı

İLGİLİ KURULUŞLAR

-

GELİŞME

8 Eylül 2004 tarihli 10. BTYK Toplantısı'nda alınan 2004/1 no.lu karar gereğince, 2005 yılından itibaren TÜBİTAK bütçesine, Türkiye Araştırma Alanının geliştirilmesi amacıyla kullanılmak üzere ek ödenek konulmaktadır. Tablo 43'te 30 Nisan 2009 itibarıyla 2009 Yılı TARAL bütçesi ile gerçekleştirmeler sunulmuştur.

Tablo 43. 2009 Yılı TARAL Bütçesi ve Gerçekleşmeleri (Milyon TL)

	Bütçe	2009 Yılı Nisan Sonu İtibariyle Gerçekleşen Gider	2009 Yılı Nisan Sonu İtibariyle Giderlerin Bütçeye Oranı (%)
Akademik Ar-Ge Programı	120	53	44
Sanayi Ar-Ge Programı	190	78	41
Savunma Araştırmaları Programı	90	37	41
Kamu Araştırma Programı	70	54	77
Bilim İnsanı Destekleme Programı	56	19	33
Bilim ve Toplum Prog	15	7	46
TARAL Toplam	541	248	45
AB 7. ÇP	74	46	62
Bir Önceki Yılda Devreden Tutar	28		
Toplam	643	294	45

Tablo 44.a. TARAL Programları kapsamında hâlihazırda yürüyen projelerin önceki yıllardan 2009 yılına aktarılan tutarlarını ve bu projelerin 2009 yılı taahhütlerini göstermektedir. 2009 yılı içinde yeni proje alınması veya mevcutların dışında yeni bilim insanı desteği sağlanması halinde ihtiyaç duyulan ödenek tutarları da tabloda sunulmaktadır. TÜBİTAK'ın 2009 yılı Bütçesinde bu programlar için öngörülen ödenekler dikkate alındığında ihtiyaç duyulan ek ödenek tutarı 2009 yılı TARAL Bütçe Açığı olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 44.a. 2009 yılı TARAL Bütçe Açığı

	(1) Yürürlükte Olan Projelerin Taahhütleri		(2) Yürürlüğe Girecek Projelerin/ Desteklerin Tahmini Taahhütleri	(1a)+(1b)+(2) 2009 Yılı Toplam Taahhütleri	2009 Bütçesi	2009 TARAL Bütçe Açığı
	(1a) 2008'de n Kalan	(1b) 2009 Yılına Ait				
Kamu Ar-Ge Destek Programı	63	80	79	222	70	152
Savunma ve Uzay Ar-Ge Destek Programı	124	99	43	266	90	176
Akademik Ar-Ge Destek Programı	32	56	82	170	120	50
Sanayi Ar-Ge Destek Programı	64	180	95	339	190	149
Bilim ve Toplum Projeleri		15		15	15	
Bilim İnsanı Destek Programı	5	22	11	38	15	23
TOPLAM	288	452	310	1.050	500	550

TÜBİTAK Stratejik Planına göre TARAL programları için yürürlükte olan projelerin taahhütleri ile yürürlüğe girmesi planlanan projelerin tahmini taahhütleri Tablo 44.a'da sunulmaktadır. Yürürlüğe girecek projeler hâlihazırda teklif edilen projeler ile teklif edilmesi beklenen projelerin toplamından oluşmaktadır.

Tablo 44.b. 2009 yılı TARAL Bütçe Açığı

	(1) Yürürlükte Olan Projelerin Taahhütleri		(2) Yürürlüğe Girecek Projelerin/ Desteklerin Tahmini Taahhütleri	(1a)+(1b)+(2) 2009 Yılı Toplam Taahhütleri	2009 Bütçesi	2009 TARAL Bütçe Açığı
	(1a) 2008'den Kalan	(1b) 2009 Yılına Ait				
Kamu Ar-Ge Destek Programı	63	71	27	161	70	91
Savunma ve Uzay Ar-Ge Destek Programı	127	109	66	302	90	212
Akademik Ar-Ge Destek Programı	29	99	26	154	120	34
Sanayi Ar-Ge Destek Programı	64	167	20	251	190	61
Bilim ve Toplum Projeleri		15		15	15	0
Bilim İnsanı Destek Programı		17	2	19	15	4
TOPLAM	283	478	141	902	500	402

Tablo 44.a'da sunulan projelerden yeni yürürlüğe girecek projelerde tasarrufa gidilerek daha az ödenek öngörülmüştür.

Tablo 44.c. 2009 yılı TARAL Bütçe Açığı

	(1) Yürürlükte Olan Projelerin Taahhütleri		(2) Yürürlüğe Girecek Projelerin/ Desteklerin Tahmini Taahhütleri	(1a)+(1b)+(2) 2009 Yılı Toplam Taahhütleri	2009 Bütçesi	2009 TARAL Bütçe Açığı
	(1a) 2008'den Kalan	(1b) 2009 Yılına Ait				
Kamu Ar-Ge Destek Programı	63	15	33	111	70	41
Savunma ve Uzay Ar-Ge Destek Programı	124	39	13	176	90	86
Akademik Ar-Ge Destek Programı	32	58	44	134	120	14
Sanayi Ar-Ge Destek Programı	64	155	57	276	190	86
Bilim ve Toplum Projeleri		15		15	15	
Bilim İnsanı Destek Programı	5	22	11	38	15	23
TOPLAM	288	304	158	750	500	250

Tablo 44.a'da yer alan yürürlükte olan projelerin 2009 yılına ait taahhütlerinin 1/3'ü kadar miktarının 2010 yılına öteleneceği ve 2009 yılında yürürlüğe girecek yeni projelerin kabul oranının belirlenen öngörünün yaklaşık olarak yarısına düşürüleceği öngörülmüştür.

EK KARAR

Ar-Ge harcamalarının GSYİH içindeki payının 2013 yılı itibariyle %2'ye çıkartılması hedefine ulaşabilmek amacıyla, 2009 yılında ihtiyaç duyulan ek Ar-Ge ödeneğinin ilgili kurum bütçelerine eklenmesine karar verilmiştir.

KARAR

2008/201 Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nin Kurulması

Ülkemizin uluslararası araştırmacılar için daha cazip hale gelmesini sağlamak üzere aşağıda çerçevesi çizilen Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nin kurulmasına ve 1 Ocak 2009 tarihine kadar üye kurumların temsilcilerini belirleyerek, ad-soyad ve iletişim bilgilerini TÜBİTAK'a bildirmelerine karar verilmiştir.

1. Üyeleri:

Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'ne üye kurumlar Maliye Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Yüksek Öğretim Kurumu, İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü ve Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu'dur. (TÜBİTAK)

Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nde her kurum bir üst düzey yönetici ile temsil edilir. Daimi temsilci Genel Müdür veya dengi seviyedeki bir üst düzey yöneticidir. Bu temsilciye toplantı gündemine bağlı olarak orta düzeyde yönetici(ler) ve uzman düzeyinde çalışan(lar) eşlik eder.

2. Görev Süresi:

Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nin görev süresi Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun (BTYK) 19. Toplantısının yapılacağı tarihte sona erer. BTYK tarafından gerek görülmesi halinde Komite'nin çalışma süresi alınacak bir ek karar ile uzatılabilir.

3. İşleyişi:

Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi, TÜBİTAK'ın koordinasyonunda ayda en az bir kez toplanır ve toplantıların sekreteryaya hizmeti TÜBİTAK tarafından yerine getirilir. Komite, ihtiyaca bağlı olarak üyelerin bir bölümünün katılacağı alt çalışma grupları kurabilir. Ayrıca, Komite gündemle ilgili gördüğü kurum temsilcilerini veya kişileri davetli statüsünde Komite toplantılarına veya alt grup çalışmalarına davet edebilir.

4. Görevi ve Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nin Çalışmalarından Beklenen Çıktılar:

Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nin görevi ülkemize gelen uluslararası araştırmacıların aşağıdaki konularda yaşadıkları sorunları, konu komite üyesi kurumun sorumluluğunda ise çözmek, değilse değişiklik önerisini hazırlayarak karar alacak makama sunmak veya sunulmasını sağlamaktır.

- i. Araştırmacının çalışma ve oturma izni alması ve bu izinlerini yenilenmesi süreci
- ii. Araştırmacının eşinin çalışma izni alması süreci
- iii. Araştırmacının çocuklarına sunulan eğitim olanakları
- iv. Araştırmacının diploma denkliğinin sağlanması ve akademik yükselme süreci
- v. Sağlık hizmetlerinden yararlanma süreci
- vi. Araştırmacıların özlük haklarının ülke sınırları arasında taşınabilmesi
- vii. Komite tarafından eklenecek konular.

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 2007/201 Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı

SORUMLU KURULUŞLAR

- İçişleri Bakanlığı: 4 no.lu madde
- Dışişleri Bakanlığı: 11 no.lu madde
- Maliye Bakanlığı: 8, 12, 13, 14 no.lu maddeler
- Milli Eğitim Bakanlığı: 7 no.lu madde
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı: 1, 2, 3, 5, 6,11 no.lu maddeler
- YÖK: 3, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14 no.lu maddeler
- Sosyal Güvenlik Kurumu: 11 no.lu madde

İLGİLİ KURULUŞLAR

- Dışişleri Bakanlığı: 1, 2 no.lu maddeler
- YÖK: 1, 2 no.lu maddeler
- TÜBİTAK: 1, 2, 3 no.lu maddeler

GELİŞME

Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nde görevlendirilen tüm ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katılımı ile öncelikle aşağıda sıralanan dört alt çalışma grubu oluşturulmuştur:

1. Çalışma/Oturma İzinleri ve Vatandaşlık Süreçleri Çalışma Grubu (ÇG.1)
2. Eğitim Çalışma Grubu (ÇG.2)
3. Akademik Denklik ve Akademik Yükselme Çalışma Grubu (ÇG.3)
4. Özlük Hakları ve Sağlık Çalışma Grubu (ÇG.4)

Dört alt çalışma grubuna katılan kurum/kuruluşlar ise:

1. Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü (ÇG.2)
2. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇG.2)
3. Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı (ÇG.2)
4. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Eğitim Genel Müdürlüğü (ÇG.4)
5. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sanayi Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
6. Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışı Tanıtım ve Kültür İşleri Genel Müdürlüğü (ÇG.1)
7. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü (ÇG.1, ÇG.4)
8. Yükseköğretim Kurulu (ÇG.1, ÇG.3)
9. Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü (ÇG.1)
10. Emniyet Genel Müdürlüğü (ÇG.1)
11. Sosyal Güvenlik Kurumu (ÇG.4)

Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nin ve alt çalışma gruplarının çalışmalarında belirlenen sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri Ek-1'de verilmektedir.

EK KARAR

Türkiye'nin uluslararası araştırmacılar (yabancı uyruklu konuk bilim insanları ile Türk vatandaşı olmakla birlikte yabancı ülkelerde yerleşik bilim insanları) için cazibe merkeze olması ve beyin gücünün yönelmesi amacıyla:

1. ÇSGB Çalışma Genel Müdürlüğü Yabancıların Çalışma İzinleri Daire Başkanlığı bünyesinde diğer sektörlerin yanı sıra yabancı araştırmacılar için ayrı veya alt bir sektör oluşturulması;
2. 2008 yılında hazırlanmaya başlanan www.yabancicalismaizni.gov.tr adresli web portalının geliştirilmesi, farklı dillerde hizmet vermesi ve ÇSGB'nin yanı sıra ilgili kurumların aracılığıyla sayısal, basılı ve görsel ortamlar kullanılarak farkındalık yaratılmasının yanı sıra ilgili tüm kamu kurumlarının web sayfalarından bu portala bağlantı verilmesi;
3. 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 13 üncü maddesine yeni bir fıkra eklenerek, "Kamu kurum ve kuruluşları ile kanunlarla kurulan vakıflar tarafından yürütülen veya desteklenen Ar-Ge projeleri ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından koordine edilen uluslararası Programlar çerçevesinde desteklenen Ar-Ge projelerinde çalışacak olan yabancı uyruklu araştırmacıların diploma denklik ve yeterlilik uygulamasına tabi tutulmaması" yönünde hüküm konulması;
4. Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Çalıştırılması Esaslarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararının 8 inci maddesinde, yabancı uyruklu öğretim elemanlarının

- yükseköğretim kurumlarında sözleşmeli olarak çalıştırılabilmeleri için, öncelikle, Yükseköğretim Kurulunun ücret konusunda karar alması ve bu karardan sonra İçişleri Bakanlığının konuyla ilgili görüşünün istenilmesi, olumlu görüşün ardından sözleşmenin vize için Maliye Bakanlığına gönderilmesi gerekmekte olup, sözleşmenin aynı şartlarda tekrar uzatılması için de Yükseköğretim Kurulunun uygun görüşünün alınacağı ve Maliye Bakanlığınca bilgi verileceği düzenlenmektedir. Her somut olayın ayrı ayrı Yükseköğretim Kuruluna gitmesi yerine Yükseköğretim Kurulunun konuyla ilgili esas ve kuralları belirlemesi ve bu doğrultuda da yukarıda zikredilen madde ile ilgili diğer mevzuatta değişikliğe gidilmesi;
5. 4817 sayılı Kanun'un 12 inci maddesine eklenecek son fıkra ile çalışma izni başvurularının usulüne uygun olarak yapılmış olması kaydıyla kırkbeş gün içinde sonuçlandırılacağına yönelik hüküm eklenmesi;
 6. 4817 sayılı Kanun'un 5 inci maddesine Türkiye'de çalışmakta olan yabancı uyruklu araştırmacıların eşlerinin bu hükümden istisna tutulduklarına yönelik bir hüküm eklenmesi;
 7. Bilim, teknoloji ve yenilik alanlarında uluslararası standartlarda kabul gören kaynaklarca, alana katkı sağladığı bilinen ve Türkiye için ihtiyaç duyulan alanlarda da katkı sağlaması beklenen, TÜBİTAK tarafından verilecek belge ile teşvik edilen yabancı uyruklu araştırmacıların çocuklarının; Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi veya özel öğretim kurumlarına devamını, bu kurumlarda öğrenim gören diğer öğrencilerin yararlandığı imkan, hak ve kolaylıklardan yararlanmalarını sağlayıcı gerekli mevzuat düzenlemesinin Milli Eğitim Bakanlığı'na gerçekleştirilmesi;
 8. 15/12/1992 tarih ve 21436 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanları İle Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanları Geliştirme Eğitimi Yönetmeliğinin 5. maddesine eklenecek bir bent ile aşağıdaki hususlar yönünde hükümler eklenmesi:
 - i. "Türk yükseköğretim kurumları öğretim elemanları ile kendileriyle kültürel ve bilimsel işbirliği veya anlaşmalar yapılmış olmasına bakılmaksızın, Türkiye'de görevli yabancı uyruklu araştırmacılara Türkçe eğitimi verilmesine yönelik eğitim programlarının açılmasının temel ilke olarak belirlenmesi";
 - ii. Ayrıca Yüksek Öğretim Kurulunca yükseköğretim kurumlarında çalışmayan uluslararası araştırmacıların da bu eğitim programlarından yararlanmasını sağlayan bir düzenleme yapılması,
 - iii. Bu düzenlemeyle programa katılım bedelinin %50 sinin konuk bilim insanının çalışmakta olduğu kurum veya kuruluş, kalan %50 sinin ise Maliye Bakanlığının bütçesine bu amaçla konulacak ödenekten karşılanması;
 9. 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunun 24. maddesinin b fıkrasının 1. bendinde yer alan ifadenin, "Yurtiçinden veya denkliliği kabul edilen bir yükseköğretim kurumundan, doktora veya tıpta uzmanlık unvanını veya Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanmış olmak" olarak değiştirilmesi;
 10. YÖK tarafından hazırlanan ve 31 Ocak 2009 tarih ve 27127 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Doçentlik Sınav Yönetmeliği'nde, Doçentlik sınavının Türkçenin yanı sıra İngilizce olarak da yapılabilmesini sağlamak üzere bir düzenleme yapılması;
 11. Uluslararası araştırmacıların sosyal güvenlik anlaşması imzalanmamış olan ülkelere Türkiye'ye uzun süreli çalışma amacıyla gelmesi durumunda, emeklilik süresi ve geldikleri ülkede ödedikleri primi taşıyamamaları açısından mağdur duruma düşmemeleri için yeni bir sistem/yöntemin geliştirilmesi amacıyla gerekli çalışmaların başlatılması;
 12. 2914 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinin yabancı uyruklu öğretim üyelerinin projelerde görev almasını sağlayacak şekilde değiştirilmesi;
 13. Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Çalıştırılması Esaslarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararının 4üncü maddesinin ikinci fıkrasının yürürlükten kaldırılması;
 14. Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Çalıştırılması Esaslarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararının 6'ncı maddesinin sözleşmede belirtilen ücret ve ülkesine gelme-gitme masraflarının yanı sıra "2547 sayılı Kanun çerçevesinde yapılan görevlendirmeler çerçevesindeki ödemelerin ve proje teşvik ikramiyesi ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından koordine edilen uluslararası Programlar çerçevesinde desteklenen Ar-Ge projelerine ilişkin ödemelerin yapılabilmesini mümkün kılacak şekilde değiştirilmesi;

uygun görülerek gerekli düzenlemelerin yapılmasına ve UAKK'nın görev süresinin BTYK 20. Toplantısına kadar uzatılmasına karar verilmiştir.

EK

- Ek - 4: Uluslararası Araştırmacıların Koordinasyon Komitesi'nde Tespit Edilen Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Ek - 4

**Uluslararası Araştırmacılar
Koordinasyon Komitesi'nde
Tespit Edilen Sorunlar
ve Çözüm Önerileri**

İnsan gücü bilgi üretiminde dolayısı ile teknolojik ve ekonomik gelişmede en önemli rolü oynamaktadır. Bilgi tabanlı toplumlar nitelikli işgücüne gereksinim duymaktadır. Nitelikli iş gücü sadece ileri teknolojiler gerektiren sektörlerde değil, tüm sektörler için elzemdir. Günümüzde giderek artan bilgi yoğunluğu nedeniyle ülkeler için, bu bilgileri anlayabilecek, kullanabilecek ve yeni bilgiler üretebilecek yüksek nitelikli insan gücü en temel, en kritik unsurlardan biridir.

2007 yılı itibari ile ülkemizde 63,377 tam zaman eşdeğer Ar-Ge personeli vardır.¹ 24 Aralık 2008 tarihli BTYK kararına göre bu rakamın 2013 yılında 150,000 ulaşılması hedeflenmektedir. Halen ülkemizde 10.000 çalışan başına düşen Ar-Ge personeli sayısının sadece 30, aynı rakamın Almanya'da 125, İngiltere'de 107 ve Finlandiya'da 226 olduğu göz önüne alınırsa yukarıdaki hedefe ulaşmak için bu alanda büyük atılımların gerçekleştirilmesi gerekmektedir.

Söz konusu atılımları gerçekleştirebilmek için ülkemizdeki özgün kaynakların yanı sıra uluslararası kaynakların da kullanılması büyük bir önem arz etmektedir. Bir araştırmacının doktora derecesi alana kadar kamu kaynaklarından yapılan yatırım ortalama 150.000 ile 200.000 TL arasındadır.² Ülkemizden bir araştırmacının yurt dışına göç etmesi halinde, çalıştığı ülkeye sağladığı katma değeri de göz önüne alırsak, bu kaybın kişi başına milyonlarca liraya ulaşacağı açıktır. Yurt dışında yetişmiş bir araştırmacının ülkemizde istihdam edilmesi halinde ise söz konusu milyonlar ülkemizin kazanç hanesine yazılmaktadır. Bu nedenle her çağda olduğu gibi içinde bulunduğumuz dönemde de gelişmiş ve dünya lideri olan ülkeler, ülkelerini hem kendi bilim insanları için hem de uluslararası bilim insanları için cazibe merkezi haline getirecek politika ve stratejileri geliştirerek bunları hayata geçirmişlerdir.

Örnek vermek gerekir ise ABD'de çalışan doktoralı araştırmacıların %33'ü ABD sınırları dışında doğmuştur.³ Yine bu ülkede çalışan yabancı uyruklu (uluslararası) araştırmacıların toplam araştırmacı oranı %12,8'dir. 2006 yılı itibariyle AB-27 ülkelerinde çalışan 25-65 yaşlar arası uluslararası araştırmacıların toplam araştırmacıya oranı %6 civarındadır. Bu oran İsviçre'de %20 civarındadır.

YÖK kaynaklarına göre, ülkemizde üniversitelerde görev alan konuk öğretim elemanları toplamı 700 civarındadır. Bunların çoğunluğu da araştırmadan çok eğitim faaliyetlerinde yer almaktadır. Konuk öğretim elemanlarının alanlarına bakıldığında ise çoğunluğun sanat dallarında ve yabancı dil alanlarında yoğunlaştığı gözlenmektedir. Uluslararası konuk bilim insanı niteliğini taşıyanların sayısı 100 civarındadır. Bunların tamamına yakınının da eş durumunda ülkemizde bulunduğu anlaşılmaktadır. Diğer sektörlerde, özel ve kamu araştırma kuruluşlarında çalışan uluslararası bilim insanı sayısına ilişkin istatistikler tutulmamaktadır. Bu durumda, ülkemizde uluslararası araştırmacı sayısının toplam araştırmacı sayısına oranı %0,1'lerin altında olduğu tahmin edilmektedir. Diğer bir anlatımla ülkemizde uluslararası araştırmacı yok denecek kadar azdır.

Türkiye'de 2004* yılından itibaren başlayan bilim ve teknoloji atılımının önündeki en önemli darboğazın nitelikli bilim insanı olduğu bilinci ile BTYK'da alınan kararlar uyarınca, ülkemizdeki uluslararası araştırmacıların (yabancı uyruklu konuk bilim insanları ile Türk vatandaşı olmakla birlikte yabancı ülkelerde yerleşik bilim insanlarının) sorunlarını belirlemek amacıyla TÜBİTAK koordinasyonunda çeşitli çalıştaylar gerçekleştirilmiştir. Çalıştaylara Türkiye'de çalışan uluslararası araştırmacılar katılmıştır. Bu çalıştaylarda elde edilen bulgular 18. BTYK Toplantı'sında sunulmuş ve uluslararası araştırmacıların sorunlarına hızlı çözümler üretilmesi amacıyla Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi (UAKK) kurulmuştur.

Bu karar uyarınca Uluslararası Araştırmacılar Koordinasyon Komitesi'nde görevlendirilen tüm ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının katılımı ile öncelikle aşağıda sıralanan dört alt çalışma grubu oluşturulmuştur:

¹ 18. BTYK'da sunulan 2005/3 Kararına ilişkin "Gelişmeler" altında verilmektedir.

² National Science Foundation, Division of Science Resources Studies Issue Brief, International Mobility of Scientist and Engineers in the United States – Brain Drain of Brain Circulation?

³ EuroStat, Statistics in Focus, 75/2007

1. Çalışma/Oturma İzinleri ve Vatandaşlık Süreçleri Çalışma Grubu (ÇG.1)
2. Eğitim Çalışma Grubu (ÇG.2)
3. Akademik Denklik ve Akademik Yükselme Çalışma Grubu (ÇG.3)
4. Özlük Hakları ve Sağlık Çalışma Grubu (ÇG.4)

Dört alt çalışma grubuna katılan kuruluşlar ise:

1. Maliye Bakanlığı, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü (ÇG.2)
2. Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü (ÇG.2)
3. Milli Eğitim Bakanlığı, Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Daire Başkanlığı (ÇG.2)
4. Sağlık Bakanlığı, Sağlık Eğitim Genel Müdürlüğü (ÇG.4)
5. Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Sanayi Araştırma ve Geliştirme Genel Müdürlüğü
6. Dışişleri Bakanlığı, Yurtdışı Tanıtım ve Kültür İşleri Genel Müdürlüğü (ÇG.1)
7. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Çalışma Genel Müdürlüğü (ÇG.1, ÇG.4)
8. Yükseköğretim Kurulu (ÇG.1, ÇG.3)
9. Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü (ÇG.1)
10. Emniyet Genel Müdürlüğü (ÇG.1)

Mevcut durumda uluslararası araştırmacıların Türkiye'yi tercih etmemesine ilişkin sorunlar Şekil 1'de özetlenmiş ve alt çalışma grupları tarafından geliştirilen çözüm önerileri aşağıda verilmiştir.

Yabancı Araştırmacıların Çalışma İzinleri

Yabancı Araştırmacıların Çalışma İzni Süreci

Ülkemizde üniversitede çalışacak olan yabancı konuk bilim insanlarının çalışma izinleri YÖK tarafından, diğer sektörlerde çalışan yabancıların çalışma izin başvuruları Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na (ÇSGB) yapılmaktadır. ÇSGB'na çalışma izni için başvuran tüm adaylar "yabancıların Türkiye'deki çalışmalarını izne bağlamak ve bu yabancılara verilecek çalışma izinleri ile ilgili esasları" belirleyen 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'a tabi tutulmaktadır. Üniversiteler hariç kamu veya özel sektörde çalışmak üzere mesleki hizmet sektörüne başvuracak olan yabancı bir araştırmacının tabi tutulacağı süreç bu dokümanın en sonunda verilmektedir. Mesleki hizmet sektörüne başvuran bir yabancı araştırmacının çalışma izni alabilmesi için gerekli asgari süre 3 ay olup, evrak eksikliklerinin olması halinde bu süre ortalama 6 ayın üzerindedir.

Bu süreçte karşılaşılan ve hızla çözülebileceği düşünülen bazı sorunlar ve çözüm önerileri aşağıda sıralanmıştır:

Sorun 1: Bilgi yetersizliği sonucu çalışma izni süresinin uzaması ve başvurularda eksik bir belgenin olması halinde süreç yeniden başlatılması.

Çözüm Önerisi 1: ÇSGB Çalışma Genel Müdürlüğü Yabancıların Çalışma İzinleri Daire Başkanlığı bünyesinde diğer sektörlerin yanı sıra yabancı araştırmacılar için ayrı veya alt bir sektör oluşturulması. 2008 yılında hazırlanmaya başlanan www.yabancicalismaizni.gov.tr adresli web portalının geliştirilmesi ve farklı dillerde hizmet vermesi. ÇSGB'nin yanı sıra ilgili kurumların aracılığıyla sayısal, basılı ve görsel ortamlar kullanılarak farkındalık yaratılması. İlgili tüm kamu kurumlarının web sayfalarından da bu portala bağlantı verilmesi.

- Sorumlu Kurum: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB)
- İlgili Kurum/Kuruluşlar: Dışişleri Bakanlığı, YÖK ve TÜBİTAK gibi

Sorun 2: Kamu ve özel sektörde Ar-Ge projelerinde çalışacak olan ve mesleki hizmet sektöründe değerlendirilen yabancı araştırmacılar için istenen diploma denkliğinin çalışma izni sürecini uzatması.

Çözüm Önerisi 2: Bilindiği üzere, kamu kurum ve kuruluşları ile kanunlarla kurulu vakıflar tarafından desteklenen ya da yürütülen Ar-Ge projelerine ilişkin kurallar ve bu projelerde çalışabilecek kişilerin taşınması gereken nitelikler kanunlar, yönetmelikler ve alt düzenleyici işlemlerle belirlenmiştir. Diğer yandan, söz konusu projelerin seçimlerinde uzman kişilerce gerek proje gerekse de projenin yapılabilirliği bu anlamda da projede yer alan kişilerin yeterlilik düzeyleri değerlendirilmektedir. Bu değerlendirmede yeterli görülerek projede yer alması uygun görülmüş yabancı uyruklu araştırmacıların 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'un 13 üncü maddesi kapsamında diploma denklik ve yeterlilik uygulamasına tabi tutulması mükerrerlik ve zaman kaybına neden olmaktadır. Anılan nedenlerle, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 13 üncü maddesine yeni bir fıkra eklenerek, "Kamu kurum ve kuruluşları ile kanunlarla kurulan vakıflar tarafından yürütülen veya desteklenen Ar-Ge projeleri ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından koordine edilen uluslararası Programlar çerçevesinde desteklenen Ar-Ge projelerinde çalışacak olan yabancı uyruklu araştırmacıların diploma denklik ve yeterlilik uygulamasına tabi tutulmaması" yönünde hüküm konulması uygun olacaktır.

- Sorumlu Kurum: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), YÖK
- İlgili Kurum/Kuruluşlar: TÜBİTAK

Sorun 3: Üniversitelerde sözleşmeli çalışacak yabancı araştırmacıların sözleşme imzalama sürecinin uzunluğu.

➤ **Çözüm Önerisi 3:**

Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Çalıştırılması Esaslarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararının 8 inci maddesinde, yabancı uyruklu öğretim elemanlarının yükseköğretim kurumlarında sözleşmeli olarak çalıştırılabilmesi için, öncelikle, Yükseköğretim Kurulunun ücret konusunda karar alması ve bu karardan sonra İçişleri Bakanlığının konuyla ilgili görüşünün istenilmesi, olumlu görüşün ardından sözleşmenin vize için Maliye Bakanlığına gönderilmesi gerekmekte olup, sözleşmenin aynı şartlarda tekrar uzatılması için de Yükseköğretim Kurulunun uygun görüşünün alınacağı ve Maliye Bakanlığında bilgi verileceği düzenlenmektedir. Her somut olayın ayrı ayrı Yükseköğretim Kuruluna gitmesi yerine Yükseköğretim Kurulunun konuyla ilgili esas ve kuralları belirlemesi ve bu doğrultuda da yukarıda zikredilen madde ile ilgili diğer mevzuatta değişikliğe gidilmesi.

➤ *Sorumlu Kurum: YÖK, İçişleri Bakanlığı.*

Sorun 4: Çalışma izinlerinin en az 90 günde alınması

➤ **Çözüm Önerisi 4:**

4817 sayılı Kanun'un 12 inci maddesine eklenecek son fıkra ile çalışma izni başvurularının usulüne uygun olarak yapılmış olması kaydıyla kırkbeş gün içinde sonuçlandırılacağına yönelik hüküm eklenmesi önerilmektedir.

➤ *Sorumlu Kurum: ÇSGB*

Sorun 5: Eşler için çalışma izni alınmasında 5 yıllık kesintisiz ikamet etme zorunluluğunun bulunması

➤ **Çözüm Önerisi 5:**

4817 sayılı Kanun'un 5 inci maddesinde "Türkiye'ye çalışmak üzere gelen bir yabancıнын beraberinde veya daha sonra getirmiş olduğu eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına da, yabancıнын kendisi ile birlikte en az beş yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olması kaydıyla süreli çalışma izni verilebilir" hükmü yer almaktadır. Ancak, yurtdışında eşi çalışarak daha yüksek hayat standartlarına sahip bilim insanlarının Türkiye'ye gelmelerinde söz konusu hüküm bilim insanlarının tercihlerini farklı yönde kullanmalarına neden olmaktadır. Bu nedenle, ülkemizin cazibesini artırarak tersine beyin kazanımını hızlandırmak amacıyla söz konusu hüküm Türkiye'de çalışmakta olan yabancı uyruklu araştırmacıların eşlerinin bu hükümden istisna tutulduklarına yönelik bir hüküm eklemek uygun olacaktır.

➤ *Sorumlu Kurum: ÇSGB*

Uluslararası Araştırmacıların Çocuklarına Sunulan Eğitim Olanakları

Uluslararası Araştırmacıların Çocuklarının Eğitimi Süreci

Sorun 1: Uluslararası araştırmacıların çocukları, Türkçe bilmemeleri nedeniyle yabancı dilde eğitim veren özel okullarda okumak zorunda kalmaktadır. Özel okulların ücretlerinin yüksek olması, özellikle birden fazla çocuğu olan ailelerin bütçesini zorlamaktadır. Uluslararası araştırmacıların eşlerinin 5 yıl sonra çalışma izni alması bu sorunu daha da kritik bir hale getirmektedir:

➤ Çözüm Önerisi 1:

Bilim, teknoloji ve yenilik alanlarında uluslararası standartlarda kabul gören kaynaklarca, alana katkı sağladığı bilinen ve Türkiye için ihtiyaç duyulan alanlarda da katkı sağlaması beklenen, TÜBİTAK tarafından verilecek belge ile teşvik edilen yabancı uyruklu araştırmacıların çocuklarının; Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi veya özel öğretim kurumlarına devamını, bu kurumlarda öğrenim gören diğer öğrencilerin yararlandığı imkan, hak ve kolaylıklardan yararlanmalarını sağlayıcı gerekli mevzuat düzenlemesinin gerçekleştirilmesi;

➤ Sorumlu Kurum/Kuruluş: Milli Eğitim Bakanlığı

Uluslararası Araştırmacıların Türkçe'yi Öğrenme Süreci

Sorun 2: Uluslararası araştırmacıların gerek çalıştıkları kurumlarda, gerek diğer kamu kurumlarında, gerekse günlük sosyal yaşamlarında Türkçe'yi kullanamamaları bir sorun teşkil etmektedir. Bu sorun hem çalıştıkları kuruma hem de yaşadıkları çevreye uyum sağlamalarına engel olmaktadır.

➤ Çözüm Önerisi 2:

15/12/1992 tarih ve 21436 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurumları Öğretim Elemanları İle Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanları Geliştirme Eğitimi Yönetmeliğinin 5. maddesine eklenecek bir bent ile "Türk yükseköğretim kurumları öğretim elemanları ile kendileriyle kültürel ve bilimsel işbirliği veya anlaşmalar yapılmış olmasına bakılmaksızın, Türkiye'de görevli yabancı uyruklu araştırmacılara Türkçe eğitimi verilmesine yönelik eğitim programlarının açılmasının temel ilke olarak belirlenmesi"; ayrıca Yüksek Öğretim Kurulunca yükseköğretim kurumlarında çalışmayan uluslararası araştırmacıların da bu eğitim programlarından yararlanmasını sağlayan bir düzenleme yapılması, bu düzenlemeyle programa katılım bedelinin %50 sinin konuk bilim insanının çalışmakta olduğu kurum veya kuruluş, kalan %50 sinin ise Maliye Bakanlığının bütçesine bu amaçla konulacak ödenekten karşılanması.

➤ Sorumlu Kurum / Kuruluş: Yükseköğretim Kurulu, Maliye Bakanlığı

Akademik Denklik ve Akademik Yükselme

Doçentlik Başvuru Süreci

Ülkemizde Doçentlik başvuruları Üniversitelerarası Kurul'a (ÜAK) yapılmaktadır. ÜAK, Doçentlik sınavına girecek adayın 2547 sayılı Kanun'un 24. Maddesi uyarınca "bir lisans diploması aldıktan sonra, doktora veya tıpta uzmanlık unvanını veya Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanmış olması" şartını aramaktadır.

Lisans diplomasının denkliği ise, Yüksek Öğretim Kurulu tarafından Yurtdışı Yükseköğretim Diplomaları Denklik Yönetmeliği çerçevesinde belirlenmektedir. Anılan yönetmeliğin üçüncü maddesine göre denklik başvurusu için bir önceki eğitim-öğretime ilişkin mezuniyet belgesinin aslı veya noter ya da Türk Dış Temsilcilikleri tarafından onaylı sureti gereklidir.

Bu durumda, yabancı uyruklu Doçent adaylarının sadece doktora ve lisans değil, lisans denkliğini yaptırabilmeleri için lise diplomalarını da temin ederek Milli Eğitim Bakanlığına onaylatarak Yükseköğretim Kuruluna sunmaları gerekmektedir.

Çözüm Önerisi:

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunun 24. maddesinin b fıkrasının 1. bendinde yer alan ifadenin, "Yurtiçinden veya denkliği kabul edilen bir yükseköğretim kurumundan, doktora veya tıpta uzmanlık unvanını veya Üniversitelerarası Kurulun önerisi üzerine Yükseköğretim Kurulunca tespit edilen belli sanat dallarının birinde yeterlik kazanmış olmak." olarak değiştirilmesi.

- Sorumlu Kuruluş: YÖK

Doçentlik Sözlü Sınavı

Ülkemizde Doçentlik Sınavı, Doçentlik Sınav Yönetmeliği uyarınca Üniversitelerarası Kurul tarafından gerçekleştirilmektedir. Doçentlik sınavının ikinci aşaması olarak gerçekleştirilen Doçentlik sözlü sınavı sadece Türkçe olarak yapılmaktadır. Sınav sırasında, adayın Türkçe bilmediği jüri tarafından Üniversitelerarası Kurul'a iletilip, görüş sorulduğunda sınav durdurulmaktadır. Buna karşılık jürinin durumu Kurul'a bildirmediği hallerde ise sınav yabancı bir dilde gerçekleştirilebilmektedir.

Çözüm Önerisi:

YÖK tarafından hazırlanan ve 31 Ocak 2009 tarih ve 27127 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Doçentlik Sınav Yönetmeliği'nde, Doçentlik sınavının Türkçenin yanı sıra İngilizce de yapılabilmesini sağlamak üzere bir düzenleme yapılması.

- Sorumlu Kuruluş: YÖK

Özlük Hakları ve Sağlık

Sorun 1: Sosyal güvenlik haklarının ülke sınırları sırasında taşınamaması

Yabancı uyruklu kişilerin Türkiye'ye, Türkiye ile sosyal güvenlik anlaşması imzalamamış olan ülkelerden gelmeleri durumunda özlük haklarını aktarmaları mümkün olmamaktadır. Sosyal güvenlik alanında 22 ülke (Almanya, Arnavutluk, Avusturya, Azerbaycan, Belçika, Bosna Hersek, Çek Cumhuriyeti, Danimarka, Gürcistan, Fransa, Hollanda, İngiltere, İsveç, İsviçre, K.K.T.C., Kanada, Kebek, Libya, Lüksemburg, Makedonya, Norveç, Romanya) ile sözleşme imzalanmıştır. Daha çok Türk yoğunluğu fazla olan ülkelerle imzalanmış sözleşme iki tarafın da haklarını korumaya yöneliktir.

Özellikle Türkiye'den işçi kabul edip, Türkiye'ye fazla çalışan göndermeyen ülkeler ödenen primlerin sistem dışına çıkmaması için hizmet birleştirmeyi kabul etmiyor. Bu sebeple ülke listesini genişletmek mümkün görünmüyor.

Çözüm Önerisi:

Uluslararası araştırmacıların sosyal güvenlik anlaşması imzalanmamış olan ülkelerden Türkiye'ye uzun süreli çalışma amacıyla gelmesi durumunda, emeklilik süresi ve geldikleri ülkede ödedikleri primi taşıyamamaları açısından mağdur duruma düşmemeleri için yeni bir sistem/yöntemin geliştirilmesi amacıyla gerekli çalışmaların başlatılması

- *Sorumlu Kurum: ÇSGB, SGK, Dışişleri Bakanlığı*

Sorun 2: Yabancı uyruklu çalışanların sağlık hizmetlerinden yararlanma sürecinde bilgi eksikliğinden kaynaklanan sorunlar

Uluslararası araştırmacılar, T.C. kimlik numaraları olmaması sebebiyle sağlık hizmetlerinden yararlanamama, özel sağlık kuruluşlarındaki hizmetlerden faydalanamama vb. konularda sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Ancak ifade edilen sorunların çoğunun bilgi eksikliği ve/veya yanlış bilgilendirmeden kaynaklandığı anlaşılmıştır. 1 Ekim 2008 tarihi itibarıyla Emekli Sandığı, SSK, Bağ-Kur arasında fark kalmadığı için yabancı uyruklu kişiler, sağlık hizmetlerinden yararlanma bağlamında T.C. vatandaşları ile aynı haklara sahiptir. Bu kişilerin yanlarında bulunan bakmakla yükümlü oldukları aile fertleri de aynı şekilde Genel Sağlık Sigortası'ndan faydalanabilmektedir. Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) yanlış ve/veya eksik bilgilendirmeden kaynaklanan çeşitli sorunlar da tespit etmektedir.

Çözüm Önerisi:

- SGK tarafından hazırlanan bilgi notunun yasa, yönetmelik, mevzuat ve benzeri düzenlemeler olması durumunda güncellenmesi; ÇSGB tarafından hazırlanan <http://www.yabancicalismaizni.gov.tr> sayfasına eklenerek ilgili kurumların aracılığıyla sayısal, basılı ve görsel ortamlar kullanılarak farkındalık yaratılması. İlgili tüm kamu kurumlarının web sayfalarından da bu portala bağlantı verilmesi.

*Sorumlu Kurum: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (ÇSGB), SGK
İlgili Kurum/Kuruluşlar: YÖK ve TÜBİTAK gibi*

Sorun 3: Uluslararası araştırmacıların sözleşme dışı gelir elde edememesi

Devlet üniversitelerinde çalışan uluslararası araştırmacılar sözleşme dışı ek ders, sınav, jüri vb. ilave ücretleri alamıyor, döner sermaye geliri elde edemiyor ve bunların yanında TÜBİTAK projelerinden proje teşvik ikramiyesi (PTİ) alamıyor. Devlet üniversitelerinde çalışan uluslararası araştırmacıların ücretleri sözleşmelerinde belirtilen haftalık ders saatine göre belirleniyor. Ders saatinin artırılması isteniyorsa yeni bir sözleşme yapılması gerekiyor. T.C. vatandaşı olan öğretim üyeleri haftalık okutulması mecburi ders yükü dışında derse girmeleri durumunda belirli bir sınıra kadar ek ders ücreti ve sınav, jüri vb. ilave ücretler alabiliyor. Ancak uluslararası araştırmacılar sözleşmelerinin üzerinde gelir elde edemiyor.

Türkiye'de yükseköğretim kurumlarında çalışan uluslararası araştırmacılar, 31/10/1983 tarihli ve 18207 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Çalıştırılması Esaslarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararının 4 üncü maddesinin ikinci fıkrası uyarında döner sermaye geliri elde edememektedir. Türk vatandaşı öğretim elemanları ile aynı şartlarda görev yapmakta olan yabancı uyruklu öğretim elemanlarının bu şekilde ayrılması bu kişilerin ülkemizi çalışmak için tercih etmemelerine neden olabilmektedir.

Aynı Bakanlar Kurulu Kararının 7 nci maddesinde "Sözleşme ile çalıştırılan personelin öğretim yükü ve ek ders görevleri hakkında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunun 2880 sayılı Kanunla değiştirilen 36 ve 2547 sayılı Kanunun 40. maddelerinin ilgili hükümleri uygulanır" hükmü yer almaktadır. 2547 sayılı Kanunun anılan maddelerinde ise yabancı uyruklu öğretim elemanları özelinde sınırlayıcı bir hüküm bulunmamaktadır. Bununla birlikte, mezkûr Bakanlar Kurulu Kararının 6 ncı maddesinde yer alan "Sözleşme ile çalıştırılacak personele sözleşme ücreti ile görevlendirme süresi bir yarıyıl ise yalnız kendisi için, görevlendirme süresi iki yarıyıl veya daha fazla süreli olduğu takdirde kendisi ve eşi için ülkesinden gelme ve gitme masrafları dışında herhangi bir ad altında ödeme yapılamaz ve sözleşmelere bu yolda hüküm konulamaz." hükmü söz konusu ödemelerin yapılmasına engel teşkil etmektedir.

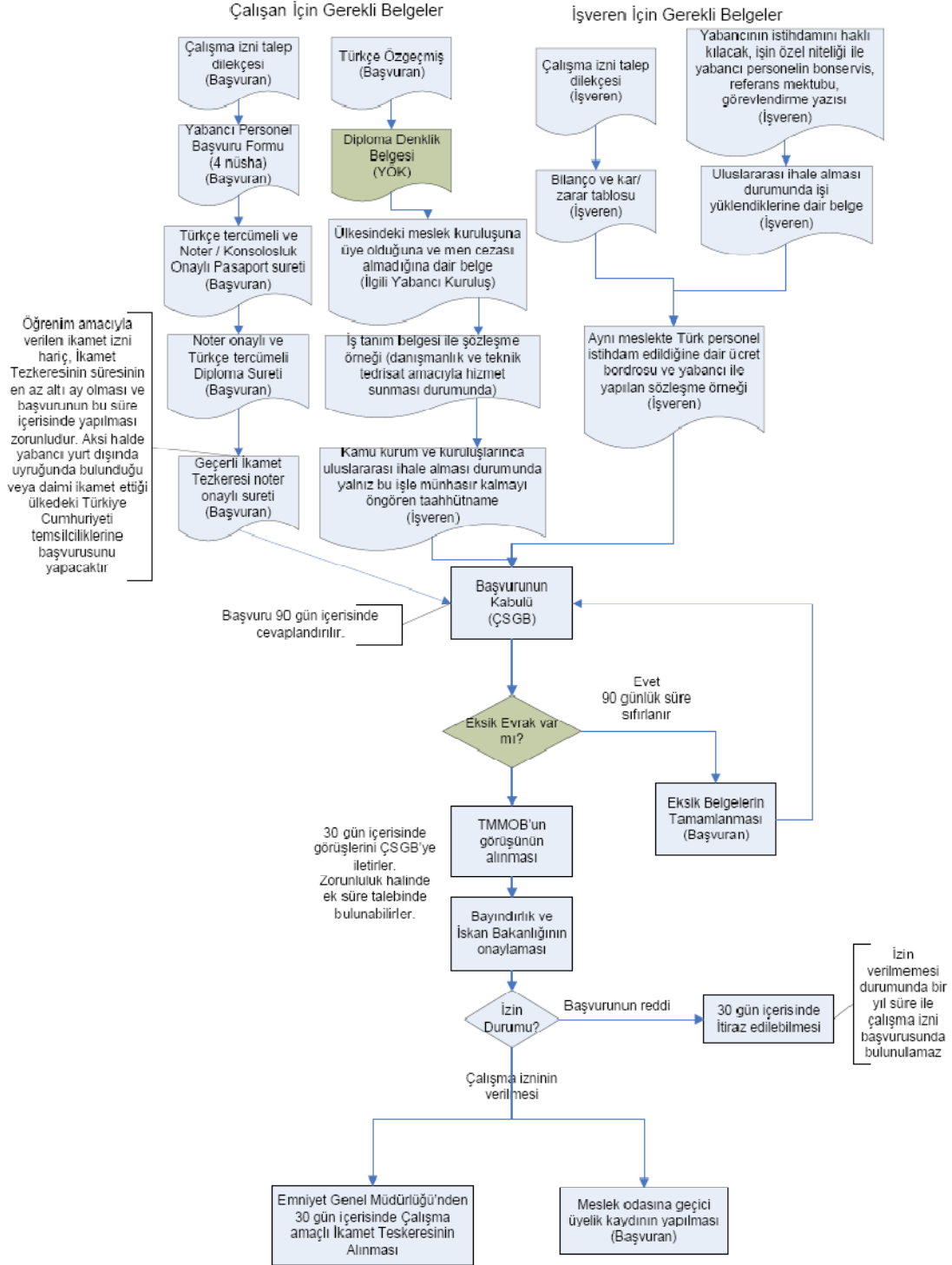
Diğer yandan, TÜBİTAK tarafından desteklenmekte olan Ar-Ge projelerinde görevli olan yabancı uyruklu öğretim elemanlarına PTİ ödemesi yapılıp yapılamayacağı konusunda da halen tereddüt yaşanmaktadır. 2914 sayılı Yükseköğretim Personel Kanununda Yabancı öğretim elemanlarına ödenecek ücretler başlığı altında madde 16'da "2547 sayılı Yükseköğretim Kanununun 34 üncü maddesine göre sözleşmeli olarak çalıştırılacak yabancı uyruklu öğretim elemanlarına ödenecek ücret, Bakanlar Kurulunca belirlenecek esaslar dahilinde Yükseköğretim Kurulunca tespit edilir." denilmektedir. TÜBİTAK tarafından desteklenmekte olan Ar-Ge projelerindeki görevlendirmeler üniversite rektörünün onayı çerçevesinde yapılmakta olup, bu ödemelerin dayanağının 278 sayılı Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu Kurulması Hakkında Kanunun 16 ncı maddesinin oluşturduğu düşünölmekle beraber Maliye Bakanlığınca 2547 sayılı Kanunun 36 ncı maddesinde ((1) Üniversitede devamlı statüde görev yapanlar) "Bu profesör ve doçentler bütün mesailerini üniversite ile ilgili çalışmalara hasrederler" yer almaktadır. Aynı maddede bulunan "Bunlar, özel kanunlarla belirlenen görevler ile telif hakları hariç olmak üzere, Yükseköğretim kurumlarından başka yerlerde ücretli veya ücretsiz, resmî veya özel başkaca herhangi bir iş göremezler, ek görev alamazlar, serbest meslek icra edemezler." hükmüne göre yabancı uyruklu öğretim üyelerinin projelerde görev alamayacağı ve kendilerine PTİ ödenemeyeceği ve ayrıca ilgili Kararnamenin bu konu ile ilgili genel düzenleme niteliğinde olması nedeniyle burada veya sözleşmelerinde açıkça yer almaması halinde PTİ'lerin ödenemeyeceği şifahi olarak iletilmiştir.

Çözüm Önerileri:

- 2914 sayılı Kanunun 36'ncı maddesinin yabancı uyruklu öğretim üyelerinin projelerde görev almasını sağlayacak şekilde değiştirilmesi
- Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Çalıştırılması Esaslarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararının 4'üncü maddesinin ikinci fıkrasının yürürlükten kaldırılması
- Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Çalıştırılması Esaslarına İlişkin Bakanlar Kurulu Kararının 6 ncı maddesinin sözleşmede belirtilen ücret ve ülkesine gelme-gitme masraflarının yanı sıra "2547 sayılı Kanun çerçevesinde yapılan görevlendirmeler çerçevesindeki ödemelerin ve proje teşvik ikramiyesi ile Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu tarafından koordine edilen uluslararası Programlar çerçevesinde desteklenen Ar-Ge projelerine ilişkin ödemelerin yapılabilmesini mümkün kılacak şekilde değiştirilmesi;

Sorumlu Kurumlar/Kuruluşlar: Maliye Bakanlığı, YÖK

Çalışma İzinleri Süreç Şeması (Mesleki Hizmet Sektörü, Türkiye içinden Başvuru)

Yeni Kararlar

KARAR

2009/101 Küresel Mali Krize Karşı Ar-Ge ve Yenilik ile İlgili Tedbirler

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- -

SORUMLU KURULUŞLAR

- Maliye Bakanlığı
- Hazine Müsteşarlığı
- DPT
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
- TÜBİTAK
-

İLGİLİ KURULUŞLAR

- TARAL Kuruluşları

GEREKÇE

Amerika Birleşik Devletleri'nde konut kredilerinin geri ödenmesinde ortaya çıkan güçlüklerle baş gösteren kriz 2008 yılı Eylül ayından itibaren küresel bir nitelik kazanmış ve dünya ekonomileri üzerinde hızlı ve yıkıcı bir etki göstermiştir. Ancak, Finlandiya ve Güney Kore'nin 90'lı yıllardaki deneyimleri dikkate alındığında, kriz ortamının gelecekte sürdürülebilir gelişimin sağlanabilmesi için bir "sıçrama tahtası" olarak değerlendirilmesi mümkündür. Diğer bir deyişle, mali kriz, ekonominin yeniden yönlendirilebilmesi ve daha sürdürülebilir bir gelişimi sağlayacak yeni "yenilik" dalgalarının başarı ile yakalanıp geliştirilmesi için bir fırsat sunmaktadır.

Bu bağlamda, çeşitli ülkeler tarafından açıklanan kriz paketleri incelediğinde "Yenilik ve uzun süreli kalkınma tedbirleri" başlığı dikkati çekmektedir. Birçok ülke, bu başlık altında aldığı tedbirler sayesinde altyapıya ve araştırma da dahil olmak üzere rekabetçiliği güvence altına alacak alanlara yatırım yapmayı öngörmekte ve kriz ortamından daha güçlü bir şekilde çıkış için zemin hazırlamaya çalışmaktadır. Ekte yer alan "Küresel Mali Krize Stratejik Yaklaşım: *Ar-Ge ve Yenilik*" başlıklı bilgi notunda, ülke örnekleri ve krize karşı aldıkları tedbirler ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

Ülkemizde ise, küresel mali krize karşı alınmış tedbirler likidite destekleri, vergi ve prim destekleri, üretim ve ihracata yönelik kredi ve garanti destekleri gibi başlıklar altında toplanmakta; Ar-Ge ve yeniliğe yatırım yapılması bu temel başlıklar arasında yer almamaktadır.

Aldıkları tedbirlerle krizi bir fırsatı olarak değerlendirecek ülkelerin, yıllarca yararlanabilecekleri önemli bir rekabet üstünlüğü elde etmiş olmaları göz önünde bulundurulursa; ülkemizde de ekonomik kriz ortamının sürdürülebilir gelişim yönünde değerlendirilebilmesi için bilim, teknoloji ve yenilik (BTY) ile ilgili ilave tedbirlere ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

KARAR

Küresel mali krize karşı alınan tedbirler arasında Ar-Ge ve yenilik alanında uygulamaya alınabilecek ilave eylemlere ayrı bir başlık olarak yer verilmesine karar verilmiştir.

EK

- Ek - 5: Küresel Mali Krize Stratejik Yaklaşım: *Ar-Ge ve Yenilik*

TÜBİTAK

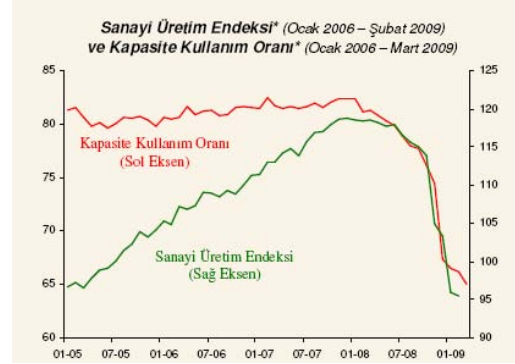
Ek - 5

**Küresel Mali Krize Stratejik Yaklaşım:
*Ar-Ge ve Yenilik***

1. Küresel Mali Krizin Türkiye'ye Etkileri, Alınan Tedbirler

Amerika Birleşik Devletleri'nde konut kredilerinin geri ödenmesinde ortaya çıkan güçlüklerle baş gösteren kriz 2008 yılı Eylül ayından itibaren küresel bir nitelik kazanmış ve dünya ekonomileri üzerinde hızlı ve yıkıcı bir etki göstermiştir. Kriz nedeniyle finansal koşullarda yaşanan bozulma, talebin gerilemesi, küresel ticaretin gerilemesi vb. olumsuz koşullar karşısında hükümetler çeşitli tedbirler alarak, küresel krizin ülke ekonomisi üzerindeki etkisini azaltmak yoluna gitmiştir.

Küresel kriz, Türkiye'de de iktisadi faaliyetlerde belirgin bir yavaşlamaya sebep olmuştur. Özel tüketim ve yatırım harcamalarının azalmasına bağlı olarak iç talepte ve sanayi üretiminde belirgin düşüşler yaşanmaktadır. Şekil 1'de mevsimsellikten arındırılmış verilerle sanayi üretiminde gözlenen düşüş eğilimi yer almaktadır. Sanayi üretiminde gözlenen bu durum istihdamda da yavaşlamaya sebep olmuş ve TÜİK'in Hanehalkı İşgücü Araştırması 2009 Şubat Dönemi Sonuçlarına göre işsizlik oranı 2009 Şubat döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 4,2 puan artarak, % 16,1'e yükselmiştir. Türkiye genelindeki işsiz sayısı ise 1 milyon 125 bin kişi artarak 3 milyon 802 bin kişiye yükselmiştir.

Kaynak: TCMB

Şekil 1. Sanayi Üretim Endeksi ve Kapasite Kullanım Oranı

Tüm bu etkiler göz önünde bulundurularak, Hükümet ve Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası tarafından mali krize karşı bazı tedbirler alınmıştır. Hazine Müsteşarlığı tarafından yayınlanan 7 Mayıs 2009 tarihli Küresel Mali Krize Karşı Politika Tedbirleri adlı dokümanda yer alan bu önlemler ekte özet olarak sunulmaktadır.

Alınan tedbirler, beş ana başlık altında toplanmaktadır: 1. Likidite destekleri, 2. Vergi ve Prim Destekleri ile Diğer Teşvikler, 3. Üretim ve İhracata Yönelik Kredi ve Garanti Destekleri, 4. Finansman Destekleri, 5. Diğer. Bu tedbirler içerisinde Ar-Ge ve yenilik ile doğrudan ilgili olarak sadece, Ar-Ge merkezi kuracak firmaların Ar-Ge teşvikinden yararlanması için ayrıca üretim faaliyetinde bulunma koşulu olmadığına ilişkin yönetmelik hazırlanması yer almaktadır.

2. Krizden Çıkışta Bir Sıçrama Tahtası Olarak Ar-Ge ve Yenilik

Bilindiği üzere bir ülkenin insan kaynakları, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri hızla toplumsal, ekonomik ve çevresel yarara dönüştürme becerisi ve bu alanlarda belirlenen stratejiler, o ülkenin izlediği ekonomik gelişiminin kalıcılığını doğrudan etkilemektedir.¹ Bu yüzden de ekonomik kriz ortamının sürdürülebilir gelişim için değerlendirilebilmesi doğrudan bir ülkenin bilim, teknoloji ve yenilik (BTY) politikalarına dayanmaktadır. Finlandiya ve Güney Kore'nin 90'lı yıllardaki deneyimleri bunu destekler niteliktedir.

Günümüzde de pek çok ülke, içerisinde bulundukları kriz ortamından orta-uzun vadeli, stratejik imkânlar yaratarak, küresel ekonomik krizden, sürdürülebilir gelişime doğru bir geçiş yapma arayışındadır. Bu nedenle, sadece ekonomik krizden çıkışı hedeflemek yerine, ekonomik kriz ortamını gelecekte sürdürülebilir gelişimin sağlanabilmesi için bir "sıçrama tahtası" olarak değerlendirmeye çalışmaktadır. Nitekim OECD tarafından yayınlanan *Geleceğe Yönelik Kriz Yanıtı: Yenilik Önderliğinde Sürdürülebilir İyileşmenin Desteklenmesi*² adlı dokümanda yer alan bulgular da bu tabloyu destekler niteliktedir. Anılan

¹ İçsel Bütüme (Endogenous Growth) teorisine göre bir ülkenin insan kaynakları ve bilimsel ve teknolojik yenilikleri izlediği ekonomik gelişiminin kalıcılığını doğrudan etkilemekte olduğundan son derecede önemlidir.

² *A Forward-Looking Response to the Crisis: Fostering an Innovation-Led, Sustainable Recovery*, OECD DSTI/IND/STP/ICCP(2009)1 <www.era.gv.at/space/11442/directory/12088/doc/12109.html>.

dokümanda, “Krizi takip eden gelişimin sürdürülebilir olabilmesi için yeniliğe daha büyük görev düşmesi ve çevre dostu gelişime daha fazla odaklanması gerektiği” vurgulanmaktadır.³

Yine OECD tarafından, çeşitli ülkelerin mevcut krize karşı aldıkları tedbirlerle ilişkin bir anket çalışması gerçekleştirilmiştir⁴. Bu çalışmaya göre, ekonomik krize karşı açıklanan acil ekonomik destek paketlerinin en çarpıcı yönü; bu paketlerde, ekonomiyi canlandırıcı kısa vadeli tedbirlerin yanı sıra, özellikle orta ve uzun vadede istikrar sağlayacak ve gelişimi tetikleyerek hızlandıracak tedbirlerin de yer almasıdır. Ülkelerde alınan bu tedbirlerin ortak noktaları aşağıda özetlenmektedir:

1. **Ar-Ge ve yeniliğin teşvik edilmesi:** Mevcut krizde açıklanan acil ekonomik destek paketlerinde öncelik gösteren bu tedbir, kamu Ar-Ge ve yenilik yatırımlarının artırılmasını; Ar-Ge'ye ek kaynak ayrılmasını; toplumsal, ekonomik ve çevresel yararları yüksek olan belirli araştırma alanlarının desteklenmesini içermektedir. Ayrıca, özel sektörün Ar-Ge ve yenilik yatırımlarının dolaylı olarak canlandırılması için getirilen Ar-Ge vergi indirimlerini, talebi artıracak kamu tedarikini, genç araştırmacıların işsizlik ile karşılaşmaması ve yeteneklerinin boşa harcanmaması için çeşitli tedbirleri içermektedir.⁵
 - o Örneğin, ekonomik kriz nedeni ile açıklanan acil ekonomik destek paketlerinde Ar-Ge ve yenilik için ayrılan ek kamu kaynağının ülke GSYİH'si içindeki payı % 0,01'den (Şile) % 0,25 (Avustralya) ve % 0,29'a (İsveç) ulaşabilmektedir.⁶ Bunun yanı sıra, açıklanan paketlerde; sürdürülebilir teknolojiler alanında kurulacak olan kamu-özel sektör girişimlerine ağırlık verilmesi, Ar-Ge vergi indirimlerinin hızlandırılması, bilimsel kuruluşlar arasındaki Ar-Ge ortaklıklarının ve yeni laboratuvarların kurulması gibi eylemlere de yer verilmektedir.
2. **Çağdaş ve “akıllı” altyapı yatırımlarının artırılması:** Birçok ülkede altyapı yatırımları ülkenin kaynak verimliliğini ve sürdürülebilirliğini artırıcı niteliktedir. Ulusal altyapılara ilişkin eylemler arasında verimli binalar, temiz ulaşım, verimli enerji şebekeleri ve bu alanlarda yeniliği destekleyebilecek bilişim altyapılarına yatırım yapılması yer almaktadır. Bunun nedeni ise çağdaş ve akıllı altyapı yatırımlarının toplumsal sorunlara yenilikçi çözüm üreterek ekonomiyi canlandırabilmesidir.

Geçmiş Kriz Deneyimleri-1:

1990 Asya Krizi ve Güney Kore

1990'ların sonunda Asya'da yaşanan ekonomik kriz döneminde Kore'deki büyük firmalar küçülme sürecine girmiş ve toplu işten çıkarmalar yaşanmış, Ar-Ge bütçelerinde de önemli düşüşler meydana gelmiştir. 1998 yılında özel sektörün Ar-Ge fonları %12, üniversite ile ortak araştırma projelerinin de bütçesi de %20 azalmıştır. Bu gelişmeler karşısında Kore hükümeti eğitim ve Ar-Ge fonlarında artışa gitmiştir.

- 1998 yılında yürürlüğe giren Girişim Sermayesi Şirketlerinin Desteklenmesi yasası ile bilgi tabanlı KOBİ'lerin kurulması desteklenmiş ve KOBİ sektörünün geliştirilebilmesi için kriz fırsatı olarak değerlendirilmiştir. Hem yeni şirketlerin kurulabilmesi için girişim sermayesi mekanizmaları geliştirilmiş ve finansman sağlanmış hem de bu firmaların Ar-Ge faaliyetlerini sürdürebilmeleri için Ar-Ge fonlaması, vergi indirimi, Ar-Ge ekipmanları için gümrük vergisi indirimleri gibi destekler sağlanmıştır. Alınan bu önlemler sayesinde özel sektörün Ar-Ge faaliyetleri önemli ölçüde artmıştır.

- Kriz zamanında 3.000 olan Ar-Ge laboratuvarı sayısı 2001 yılında 9.000 olmuş ve bu artışın %95'i KOBİ'lerde yaşanmıştır.

1997 yılında KOBİ'lerin özel sektör Ar-Ge harcamasındaki payı 12% iken, 2001 yılında 24%'e yükselmiştir. Daha çok büyük firmalara dayalı olan Güney Kore ekonomisi kriz döneminde alınan önlemler sayesinde kısmen yeniden yapılandırılmıştır. Güney Kore bugün ise ekonomik krize zaman kaybetmeden Ar-Ge ve yenilik ile cevap vermektedir, özellikle temiz teknolojilerle.

³ A Forward-Looking Response to the Crisis, sayfa 14

⁴ Policy Responses to the Economic Crisis: Stimulus Packages, Innovation and Long-Term Growth <www.oecd.org/olis/2009doc.nsf/ENGDATA/CORPLOOK/NT00002C4E/\$FILE/JT03264323.PDF>.

⁵ Policy Responses to the Crisis, sayfa 15

⁶ Policy Responses to the Crisis, sayfa 12

3. İnsan kaynaklarına ve eğitime yatırım yapılması: Açıklanan kriz paketlerinde, 21. yüzyılın eğitim altyapısının iyileştirilmesi için okullarda dijital yeniliğin desteklenmesi, eğitim amaçlı bilişim teknolojilerinin geliştirilmesi, bilim adamlarının gelişimini destekleyecek bursların artırılması, enerjisini verimli kullanan okulların teşviki, insan kaynaklarının eğitim düzeyinin yükseltilmesi ve araştırma sonuçlarının transferinin önemini vurgulayan eğitimlere önem verilmesi, yükseköğrenim için vergi indirimlerinin uygulanması ve yeni iş sahalarının yenilikçi girişimcilik sayesinde açılabilmesi gibi insan kaynaklarına dayalı eylemler de bulunmaktadır.

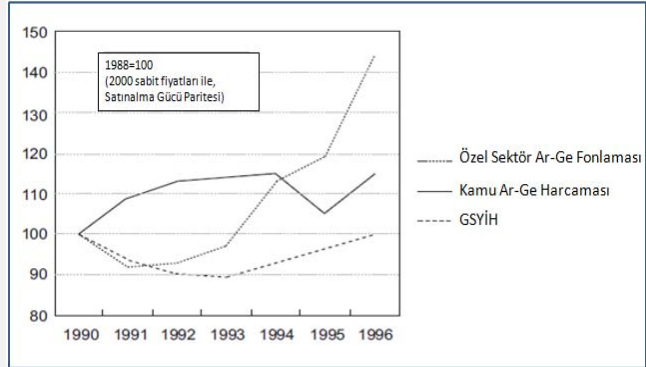
4. Sürdürülebilir gelişimin sağlanabilmesi için temiz teknolojilere yapılacak olan yatırımların teşvik edilmesi: Ekonomik kriz ortamında düşük karbonlu gelişim yolunda yardımcı olacak araştırma ve pilot uygulama projelerine öncelik verildiği gibi talebi artıracak temiz teknoloji yatırımlarının hızlandırılmasına ayrıca öncelik verilmektedir. Daha önceden ekonomik krize Ar-Ge ve yenilik yolu ile cevap veren Güney Kore de yeni açıkladığı acil ekonomik destek paketinde sadece temiz teknolojilere odaklanmıştır. Ayrıca, temiz teknolojiler yeni iş sahaları açacak ve düşük karbonlu temiz teknolojilerin gelişimini sağlayacak ülkenin yeni "gelişim motoru" olarak ele alınmıştır. Meksika dahil pek çok ülke ekonomik kriz döneminde temiz teknolojilerin yaratacağı yeniliğe önem vermektedir. Hollanda yenilik öngörülerine dayalı olarak temiz teknolojileri bir kez daha vurgulamıştır. Finlandiya ise TEKES'in "İnsan – Ekonomi – Çevre: Gelecek İçin Öncelikler" adlı stratejisini uygulamaya devam etmektedir. Finlandiya 1990'lı yıllarda yaşanan kriz döneminde nasıl daha güçlü ve bilgi yoğun bir ekonomi için bilişim teknolojilerine odaklanmış ise, şimdi de sürdürülebilir teknolojilerinin sunduğu geniş imkanlarla ilgili olan sekiz öncelikli kümeyle daha temiz ekonomik gelişimi hedeflemektedir.

5. Yenilikçi girişimciliğin ve yenilikçi küçük ve orta boy işletmelerin desteklenmesi: Açıklanan paketlerde, yeni iş sahaları açabilecek olan teknoloji tabanlı ve yenilikçi girişimcilik de desteklenmektedir.

Geçmiş Kriz Deneyimleri-2:

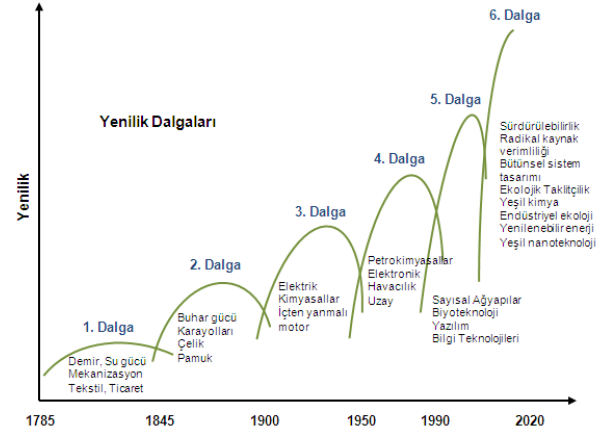
1990 Krizi ve Finlandiya*

- Finlandiya'nın dış şoklar (Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu dış talebin azalması), iç banka krizleri nedeniyle 1990'larda karşı karşıya kaldığı krizde işsizlik %17'lere, bütçe açığı GSYİH'nin %70'ine tırmanmıştır.
- Finlandiya'nın karşı karşıya kaldığı kriz, hükümetin rekabetçiliği iyileştirmek ve kamu mali kaynaklarını birleştirmek amacıyla sert tedbirler almasını gerektirmiştir.
- Çoğu kamu harcamalarından kısıntıya gidilip ve bazı vergiler artırılmıştır. Ancak bu kısıntılardaki en temel istisna Ar-Ge harcamalarında yaşanmış olup Ar-Ge harcamaları azaltılmak yerine artırılmıştır (Figür, 1990-94 yılları arası). Özellikle, TEKES'in (Finlandiya'nın en büyük kamu Ar-Ge kurumu) Ar-Ge desteklerindeki süreklilik ve artış, özel sektör Ar-Ge faaliyetlerindeki düşüş sürecinde can simidi olarak önemli rol oynamıştır.
- Devletin geliştirdiği çözüm yenilik, eğitim ve Ar-Ge'ye hızla kaynak ayırarak "bilgi yoğun" bir gelişim için uzun vadeli yapısal dönüşümü başlatmak olmuştur. Ayrıca üniversiteler ve şirketler arasında kurulan bağ ise ülkeyi beklemediği kadar büyük bir güce kavuşturmuştur.
- 1990-1993 döneminde %10 azalan üretim, 1994-1999 döneminde yılda %4.5 artmış, 1994 yılında %18 olan işsizlik oranı 2002 yılında 9.1'e düşmüştür.
- On yıl sonra Finlandiya karşımıza dünyanın en yenilikçi ve rekabetçi ülkelerinden birisi olarak çıkmış olup, 2007 yılında GSYİH'den Ar-Ge'ye ayrılan pay %3.41 olarak gerçekleşmiştir.

* Finlandiya bugün de Ar-Ge ve yeniliği krizden çıkış için bir sıçrama tahtası olarak değerlendirmektedir.

Yukarıda özetlenen tedbirler arasında önemli bir yer tutan temiz teknolojiler, teknoloji ve yenilik dalgalarının sonuncusu olarak değerlendirilmektedir. Bu durum Şekil 2’de⁷ gösterilmektedir. Bu değerlendirmeye göre, 1990’lardan sonra zirveye ulaşan yenilik dalgası yazılım, bilişim teknolojileri, biyoteknoloji ve sayısal ağıyapılar ile karakterize ediliyordu. Ancak, bugünlerde endüstriyel ekoloji, temiz nanoteknoloji, yenilenebilir enerji kaynakları ve sürdürülebilirlik gibi kavramlarla karakterize edilen bir yenilik dalgasının gelişmekte olduğu gözlenmekte ve 2020’li yıllarda zirveye ulaşacağı beklenmektedir.

Şekil 2. Yenilik Dalgalarının Gelişimi

Temiz teknolojilere ilişkin gelişmekte olduğu gözlenen yenilik dalgasının mevcut mali kriz ortamında bir fırsat olarak değerlendirilebileceğine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır:

- Daha güçlü, eşit ve temiz ekonomik gelecek için yapısal değişiklikler hızlandırılmazsa, mevcut ekonomik çöküşünün yapısal kökleri değiştirilmeden bırakılmış olur.”⁸
- “İnsan kaynaklarının ve toplumsal sorunlara cevap verecek sektörlerinin geliştirilmesi sürdürülebilirlik için gerekli yapısal değişikliklere yol gösterecektir.”⁹
- “Ekonomik çöküşte çevre dostu, düşük karbonlu ekonomi için baskıların azalmasına izin verilmesi toplum refahı ve ekonomik gelişme için son derece zarar verici olur. Bu yüzden de yenilik ve çevre politikalarının yakınsamasının teşvik edilmesi önemlidir.”¹⁰
- “Sürdürülebilir teknolojiler ve sağlık gibi yüksek öncelikli sosyo-ekonomik alanlar için kamu ve özel sektör arasında araştırma ve yenilik ortaklıklarının desteklenmesi önemlidir.”¹¹
- “Sürdürülebilirlik sorunlarının çözülmesine katkısı olacak yenilikçi ürünlere önderlik yapacak piyasalarının yaratılması için kamu tedariki daha düzenli düşünülmelidir.”¹²
- “İzlenebilecek ilkeler arasında ekonominin verimliliğini, sürdürülebilirliğini ve çevre dostu karakterini iyileştirecek uygun projelerinin desteklenmesi yer almaktadır.”¹³
- “İyi tasarlanmış politikalar ve destek programları yeni teknolojilerin (yakıt tasarruflu araçlar gibi) ve çevre dostu teknolojilerin teşvik edilmesi için önem taşımaktadır.”¹⁴
- “Dayanıklı bir ekonomik iyileşme ve çevre dostu, düşük karbonlu ekonomiye geçiş sağlanabilmesi için yenilenebilir enerji kaynakları, enerji tasarrufu ve ham maddelerin daha verimli kullanılması gibi alanların geliştirilmesi gerekmektedir.”¹⁵

Bu bulgulara göre, ülkelerin içinde bulunduğu küresel mali kriz ortamı, aslında ekonominin yeniden yönlendirilebilmesi ve daha sürdürülebilir bir gelişimi sağlayacak “yenilik” dalgalarının başarı ile yakalanıp

⁷ Hargroves, Karlson ve Michael Harrison Smith (Editörler). *The Natural Advantage of Nations (Vol.1): Business Opportunities, Innovation and Governance in the 21st Century*. Earthscan (2006), sayfa 17.

⁸ OECD, sayfa 2

⁹ OECD, sayfa 8

¹⁰ OECD, sayfa 21

¹¹ OECD, sayfa 19

¹² OECD, sayfa 20

¹³ OECD, sayfa 18

¹⁴ OECD, sayfa 3

¹⁵ OECD, sayfa 15

geliştirilmesi için ender bir fırsat sunmaktadır. Vurgulanması gerekir ki, alınan tedbirlerle bu fırsatı iyi değerlendirebilen ülkeler yıllarca yararlanabilecekleri önemli bir rekabet üstünlüğünü elde etmiş olacaktır.

Araştırma ve Yeniliği Kullanarak Krizle Savaşma adlı yayında ise araştırma ve yeniliğe dayalı yatırımların ulaşılacak yeni ekonomik gelecek için “anahtar” niteliği taşıdığı belirtilmektedir.¹⁶ Özellikle de araştırma ve yeniliğin sürdürülebilir gelişime yönelik “motor” görevi yapabilmesi için bütünsel bir yaklaşımın gerekliliği ön plana çıkmaktadır. Uzun vadede gelişimin katalize edilmesi için araştırma ve yeniliğe dayalı yatırımlarının artırılması ne kadar önemli ise, kuruluşlar arası bağlantılarının iyileştirilmesi ve mevcut alanların yanı sıra sürdürülebilir teknolojiler¹⁷ gibi yeni alanlara yatırım yapılmasının en az o kadar önemli olduğu belirtilmektedir.

- “Pek çok ülke araştırma ve yeniliğe yapılacak olan yatırımların etkili olabilmesi için kurumsal ve diğer koşulların yeniliği destekleyici olması için önlemler almaktadır.”¹⁸
- “Kısa vadede talebi artıracak önlemlerin olumlu etkisi olabilir. Uzun vadeli olan araştırma ve yenilik yatırımlarının etkili olabilmesi için bu yatırımların sürekliliği gerekmektedir.”¹⁹
- “Araştırma ve geliştirmeye yapılan yatırımların tek taraflı artırılması ve bütünsel bir yaklaşım ile yeniliğe karşı olumsuz engellerin giderilmemesi durumunda etkisi kısıtlı kalabilmektedir.”²⁰
- “Araştırma ve yenilik yatırımları genellikle ‘düşük karbon sorumluluğu olan ekonomi’ veya ‘sağlıklı, uzun yaşamlı’ toplum gibi yol haritalarına odaklanmış bulunmaktadır. Bazı ülkeler ‘ulusal stratejik teknoloji’ alanlarına sahip olup, bu alanlara daha fazla kaynak da ayırmaktadır.”²¹

Bu bağlamda – özellikle de ekonomik kriz döneminde – yeniliğe dayalı, odaklı ve bütünsel bir yaklaşımın gerçekleşebilmesi sürdürülebilir gelişim için son derece önemlidir. Bu yaklaşım da ulusal yenilik sistemlerinin hızla ve akılcı bir şekilde güçlendirilmesi için temel bir gerekçe oluşturmaktadır. OECD’nin geliştirmekte olduğu Yenilik Stratejisi’nde de bu konuya şu şekilde yer verilmektedir:

- “Ekonomik çöküşten çıkılabilmesi ve ülkelerin daha sürdürülebilir – ve daha akılcı – bir gelişim yolunda ilerleyebilmesi için en önemli temel unsurdan birisi yeniliktir.”²²
- “Ülkeler ekonomiyi iyileştirebilmek için hareket ederken yeniliğin desteklenmesi için ender bir fırsat yakalamakta... Bu fırsatlar etkin değerlendirildiğinde, elde edilecek sonuçlardan yıllarca yararlanacaklardır.”²³
- “Bilişim teknolojileri yenilik için altyapı oluşturan konuma geçerken, yeni bir yenilik alanı belirginleşmektedir: çevre ve sürdürülebilirlik sorunlarına cevap verecek teknolojiler.”²⁴
- “Açıklanmakta olan ekonomik yardımlar yeniliği destekleyici şekilde tasarlanmaktadır – Ar-Ge, çevre dostu yenilik teşvikleri, eğitim ve akıllı altyapıların geliştirilmesi.”²⁵
- “Yenilik, ekonominin daha akılcı ve çevre dostu bir şekilde iyileştirilmesi için gereklidir.”²⁶

OECD’nin Yenilik Stratejisi kapsamında değinilen bir diğer konu ise, düşük yenilik performansının teknoloji veya yenilikçi çözümlerin kıtlığından değil, düşük talepten kaynaklandığıdır.²⁷ Özellikle de son zamanda hızla artış gösteren yenilenebilir enerji teknolojileri için talebi artırıcı ve yeniliği çekici (pull) düzenekler niteliğinde olan desteklerin öneminin altı çizilmektedir. Bu çerçevede; bilim, teknoloji ve yenilik stratejilerinin ekonomiyi yönlendirecek önemli fırsatlardan birisi olduğu ortaya çıkmaktadır. Görüldüğü üzere, ekonomik kriz ortamında bilim, teknoloji ve yenilik (BTY) stratejilerinin etkin bir şekilde devreye konulması sürdürülebilir gelişim yönünde bir atılım yapılması için zamanımızın bir gereğidir.

¹⁶ Vinnova, *Fight the Crisis with Research and Innovation* <www.vinnova.se/upload/EPIStorePDF/va-09-14.pdf>

¹⁷ Vinnova raporunda “Sürdürülebilir teknolojiler alanı yenilenebilir enerji kaynakları (güneş ve rüzgâr), enerji çevrimi ve verimliliği (pasif binalar), düşük karbonlu araçlar (elektrikli arabalar), toplu taşıt ve yenilenebilir enerjiye ve kaynak verimliliğine geçişi arttıracak yöntemler” olarak tanımlanmıştır (sayfa 10).

¹⁸ Vinnova, sayfa 28

¹⁹ Vinnova, sayfa 28

²⁰ Vinnova, sayfa 9

²¹ Vinnova, sayfa 28

²² The OECD Innovation Strategy – Draft Interim Report SG/INNO(2009)1, sayfa 4

²³ Interim Report, sayfa 4

²⁴ Interim Report, sayfa 5

²⁵ Interim Report, sayfa 12

²⁶ Interim Report, sayfa 12

²⁷ Interim Report, sayfa 11

3. Günümüzde Küresel Mali Krize Karşı Diğer Ülkelerin Aldığı Tedbirlerde Ar-Ge ve Yeniliğin Yeri

Bir önceki bölümde ifade edildiği üzere, ülkeler mevcut mali kriz karşısında ekonomiyi canlandırıcı kısa vadeli önlemlerin yanı sıra, uzun vadede istikrar sağlamak amacıyla da bazı tedbirler almaktadırlar. Aşağıda, 2008-2009 döneminde ülkelerin ekonomik kriz ile ilgili önlem paketlerinde Ar-Ge ve yeniliğin yeri ile Ar-Ge'ye ayrılan kaynaklara ilişkin özet bilgiler sunulmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri²⁸

- 17 Şubat 2009 tarihinde ekonomik krizin etkisini azaltmak amacı ile 789 milyar dolarlık Amerikan Ekonomik Kurtarma ve Yeniden Yatırım Paketi Başkan Barack Obama tarafından açıklanmıştır. Açıklanan bu bütçe farklı kurumlar ve ajanslara aktarılmıştır.
- Temel bilimsel kuruluşların bu paketteki payları şu şekilde olmuştur:
 - o Ulusal Bilim Kurumu (National Science Foundation): Çevre ile ilgili temel araştırmalar da dahil olmak üzere 3 milyar dolar
 - o Enerji Bakanlığı: Geleceğin enerjisi araştırmaları da dahil olmak üzere 1,6 milyar dolar
 - o NASA: İklim değişikliği araştırmaları da dahil olmak üzere 1 milyar dolar
 - o İleri Araştırma Projeleri Ajansı: yeni kurulan ve ilk defa fonlanan bu ajansta yüksek riskli ve getirili enerji projelerin finansmanı için 400 milyon dolar
 - o Ulusal Sağlık Enstitüleri: biyomedikal araştırmalar da dahil olmak üzere 10 milyar dolar

Finlandiya²⁹

- Finlandiya Hükümetinin 2009 yılında Ar-Ge'ye ayırdığı fon miktarı yaklaşık 1,9 Milyar Avro'dur.
- Finlandiya'nın 2008 yılı Ar-Ge bütçesi, 2007 yılındakine oranla reel değerler ile % 0,7'lik bir artış göstermiştir.
- 2009 yılında Ar-Ge'ye ayrılan bütçe 2008 yılı bütçesine oranla 102 Milyon Avro'luk bir artış göstermiştir. Bu artış cari olarak % 5,7'lik, reel değerler ile ise % 2'lik bir oransal bir artış olarak gerçekleşmiştir.
- Tüm hükümet harcaması içinde Ar-Ge faaliyetlerine ayrılan fonların oranı ise % 4,4'tür.
- GSYİH içindeki Kamu Ar-Ge fonlamasının payı % 1,02'ye yükselmiştir.
- TEKES (Fin Teknoloji ve Yenilik Fon Ajansı) tarafından yapılan Ar-Ge fonlaması toplam kamu Ar-Ge fonlamasının % 30'unu oluşturmaktadır. 2008 yılında TEKES tarafından yapılan Ar-Ge fonlaması 526,3 Avro iken, 2009 yılında bu miktar 575 milyon Avro'ya yükselmiş durumdadır. TEKES Ar-Ge fonlarında cari olarak % 9,2'lik, reel değerler ile ise % 5,4 oranında bir artış söz konusudur.
- Finlandiya Akademisi³⁰ tarafından yapılan Ar-Ge fonlaması 2008 yılında 296,5 Avro iken 2009 yılında 309 milyon Avro'ya yükselmiş durumdadır. Finlandiya Akademisi Ar-Ge fonlarında cari olarak % 9,2'lik, reel değerler ile ise % 5,4 oranında bir artış söz konusudur.

²⁸ American Recovery and Reinvestment Act, 2009

²⁹ Finlandiya İstatistik Ofisi

³⁰ Finlandiya Akademisi (Academy of Finland), Finlandiya'da akademik araştırmaları destekleyen başlıca kuruluştur. Finlandiya Eğitim Bakanlığı ilgili kuruluşu olarak faaliyet gösteren Finlandiya Akademisinin misyonu; bilimsel araştırmaların ve uygulamalarının geliştirilmesini sağlamak, uluslararası bilimsel işbirliklerini desteklemek, bilim politikaları ile ilgili konularda uzman görevi üstlenmek ve yüksek kalitedeki ve yenilikçi araştırmaları fonlamaktır.

İsveç³¹

- İsveç'in 1990'larda yaşanan krizde döneminde hükümetin aldığı ekonomik tedbirler içerisinde Ar-Ge'ye verdiği önem sonucu proje portföyünün genişlemesi ile birlikte Ar-Ge çalışanı sayısında % 20 artış yaşanmıştır.
- Kriz sona erdiğinde İsveç makine sanayi ve Telekom gibi alanlarda dünya lideri haline gelmiştir.
- 2008 yılında İsveç'in toplam Ar-Ge harcaması toplam hükümet bütçesinin % 3,3'ü oranında gerçekleşmiştir. 2009 yılında ise bu oran % 3,7 olarak öngörülmektedir.
- 2009 yılındaki toplam Ar-Ge bütçesi 28270 İsveç Kronu olarak öngörülmektedir.
- 2009 sabit fiyatlarına göre hesaplandığında toplam Ar-Ge bütçesindeki 2008 yılına göre artış yaklaşık 2,4 milyar İsveç Kronu olarak gerçekleşmiştir. Bu artış 2008 yılına oranla yaklaşık % 8'lik bir artış oranına denk gelmektedir.

Tablo 1. İsveç Kamu Ar-Ge Bütçesi (2008-2009)

	Cari Fiyatlar ile		2009 Sabit Fiyatları ile		Ar-Ge Fonlarının Toplam Bütçeye Oranı
Yıl	Toplam Bütçe (Milyon SEK)	Ar-Ge'ye Ayrılan Bütçe (Milyon SEK)	Toplam Bütçe (Milyon SEK)	Ar-Ge'ye Ayrılan Bütçe (Milyon SEK)	
2008	766 276	25 594	774 414	25 866	3,3
2009	768 819	28 270	768 819	28 270	3,7

Güney Kore

Güney Kore'de açıklanan kriz paketinin odağında çevre dostu teknolojilerin geliştirilmesi yer almıştır. On yedi yeni ulusal kalkınma alanı belirleyen Güney Kore, bu alanlarla ilgili araştırmaların desteklenmesine odaklanmıştır. Bu çerçevede, çevre dostu teknolojiler ile ilgili 6; BT füzyon sistemleri, robot uygulamaları ve biyomedikal gibi modern füzyon endüstrileri ile ilgili 6; sağlık, eğitim ve turizm de dahil olmak üzere yüksek katma değerli endüstriler ile ilgili 5 konu belirlenmiştir.

Çin

- 9 Kasım 2008'de Çin hükümeti 4 trilyon CNY³²'lik (586 milyar dolar değerinde) iki yıllık bir ekonomik kalkınma paketi açıklamıştır. Bu miktar Çin'in 2008 GSYİH'sinin % 13,4'ü değerindedir. Bu paket içerisinde 370 milyar CNY'lik bölüm yenilikçilik ve endüstriyel kalkınma amacıyla ayrılmış durumdadır.
- Çin 2006 yılından itibaren, Ulusal Uzun ve Orta Vadeli Bilim ve Teknolojik Kalkınma Programını uygulanmaya başlamıştır. Bu plan doğrultusunda bilimsel ve teknolojik yenilik fonlamasında belirgin bir şekilde artışlar gözlenmektedir.
- 2008 yılında merkezi bütçede B&T harcamaları için ayrılan pay 116,3 milyar CNY olarak gerçekleşmiştir. Bu miktar toplam merkezi bütçesinin % 16,4'ünü oluşturmaktadır.
- Ulusal Kalkınma ve Reform Komisyonu tarafından yapılan açıklamaya göre (NDRC- National Development and Reform Commission) Çin 2009 yılı için öngörülen GSYİH'nin % 1,58'ini araştırma ve geliştirme faaliyetlerine ayırmayı hedeflemektedir.

³¹ İsveç İstatistik Ofisi

³² Çin Yuan Renminbisi

Tablo 2. 586 Milyar Dolarlık Yatırımın Alanlar Bazında Dökümü³³

	Milyar CNY	Yüzde (%)
Devletin sübvans ettiği iskan yapımı	400	10
Kırsal bölgelerdeki halkın geçimi ve altyapı olanakları ile ilgili yapılandırma projeleri	370	9
Temel altyapı projeleri (demiryolları, köprü, vb.)	1.500	38
Tıbbi bakım, kamu sağlığı, eğitim ve kültürel sektörleri içeren sosyal girişimler	150	4
Enerji tasarrufu, emisyon azaltımı ile ilgili ve ekolojik projeler	210	5
Bağımsız inovasyon, ve yapısal uyum ve teknolojik yenilik projeleri	370	9
Deprem sonrası rekonstrüksiyon	1.000	25
Toplam	4000	100

4. Sonuç ve Değerlendirmeler

OECD ülkelerinde açıklanan ekonomik kriz paketleri incelediğinde “Yenilik ve uzun süreli kalkınma tedbirleri” başlığı dikkati çekmektedir. Birçok ülke bu başlık altında aldığı tedbirler sayesinde altyapı, araştırma da dahil olmak üzere rekabetçiliği güvence altına alacak alanlara sürdürülebilir bir yatırım öngörerek kriz ortamından daha güçlü bir şekilde çıkış için zemin hazırladıklarını vurgulamaktadır. Üçüncü bölümde büyüklükleri sunulan yatırımlar bunun somut bir göstergesidir.

Tablo 3’te, açıklanan kriz paketlerinde ülkelerin Ar-Ge için ayırdıkları ek bütçe ve bu miktarın GSYİH’ye oranı yer almaktadır. Tablodan da görülebileceği üzere ek kamu Ar-Ge ödeneklerinin GSYİH’ye oranı yaklaşık olarak % 0,01 ile % 0,25 arasında değişmektedir. Tabloda yer alan ülkelerde Ar-Ge’ye ayrılan ek kamu kaynaklarının asgari ve azami oranları dikkate alınarak Türkiye için de üç adet senaryo geliştirilmiştir.

Birinci senaryoda (Senaryo-1), Türkiye’de de Ar-Ge’ye tabloda yer alan asgari oranda ek kamu ödeneğinin tahsis edilmesi ele alınmıştır. Türkiye’de 2008 yılı için GSYİH’nin 950.144 milyon TL olduğu göz önüne alındığında, bu senaryoya göre ayrılması gereken ek ödeneğin 95 milyon TL olduğu bulunmuştur. İkinci senaryoda (Senaryo-2), tabloda yer alan azami oranda ek kamu ödeneğinin tahsis edilmesi değerlendirilmiş, bu durumda ayrılması gereken ek ödenek 2.375 milyon TL olarak hesaplanmıştır. Üçüncü senaryoda ise (Senaryo-3), tabloda yer alan ülkelerin ayırdığı toplam ek kamu Ar-Ge ödeneği, bu ülkelerin GSYİH’leri toplamına bölünerek ortalama bir oran hesaplanmıştır. Söz konusu ortalama kullanılarak yapılan hesaplamada ise, ayrılması gereken ek kamu Ar-Ge ödeneği 969 milyon TL olarak bulunmuştur.

Özetle, küresel mali krize alınan önlemler arasında Ar-Ge ve yeniliğin de ana eylem alanları olarak yer almasının, krizi fırsata dönüştürmek ve sürdürülebilir ekonomik büyümeyi gerçekleştirebilmek açısından kritik önem taşıdığı görülmektedir. Bu bakımdan ülkemizde de bu konunun dikkate alınarak, krize karşı tedbirler paketinde Ar-Ge ve yenilik alanına özel bir yer ayrılmasının acil bir ihtiyaç olduğu değerlendirilmektedir.

³³ Ulusal Kalkınma ve Reform Komisyonu (NDRC- National Development and Reform Commission), 6 Mart 2009.

Tablo 3. Kriz Paketlerinde Yer Alan Ek Kamu Ar-Ge Fonları³⁴

		Ek Kamu Ar-Ge Fonu (Milyon TL)	Ayrılan Ek Kamu Ar-Ge Fonunun GSYİH'ye Oranı
Avustralya		3.422	0,25
Kanada		1.072	0,05
Finlandiya		53	0,01
Fransa		98	0,00
Almanya		2.982	0,06
Norveç		41	0,01
ABD		25.120	0,11
Ülkelerin Ortalaması		4.684	0,102
Türkiye	Senaryo-1	95	0,01
	Senaryo-2	2.375	0,25
	Senaryo-3	969	0,102

³⁴ OECD "POLICY RESPONSES TO THE ECONOMIC CRISIS: STIMULUS PACKAGES, INNOVATION and LONG-TERM GROWTH", May 2009

EK: Hazine Müsteşarlığı Tarafından Yayınlanan 7 Mayıs 2009 Tarihli Küresel Mali Krize Karşı Politika Tedbirleri Adlı Dokümanda Yer Alan Önlemler

1. Likidite Destekleri

- Bankaların birbirlerinden ABD Doları ve Euro üzerinden döviz borç alıp vermelerine olanak sağlanması amacıyla, Merkez Bankası kendi nezdindeki Döviz Depo Piyasasında aracılık faaliyetlerine 9 Ekim 2008 tarihinde yeniden başlamıştır. Ayrıca, bankaların bilanço büyüklükleri dikkate alınarak Döviz ve Efektif Piyasaları işlem yapma limitleri yükseltilmiştir.
- Merkez Bankası'nca yapılan döviz alım ihalelerine 16 Ekim 2008 tarihi itibarıyla ara verilmiştir. Ayrıca döviz fiyatlarındaki oynaklığı önlemek amacıyla 10 Mart 2009 tarihinde döviz satım ihalelerine başlanmış, 3 Nisan 2009 tarihinden itibaren ihaleler durdurulmuştur.
- Bankacılık sisteminde belirsizlik ve güvensizlik oluşması ve fon çekilişlerinin hızlanması halinde, haklarında belirsizlik ve güvensizlik oluşan bankalara Merkez Bankası'nca fon çekilişlerini karşılayacak miktarda kullandırılan Merkez Bankası Likidite Desteği Kredilerinin kullanım koşullarını belirleyen yönetmelik 29 Ocak 2009 tarihinde yayımlanmıştır.
- Bankalar arası döviz piyasasında döviz likiditesi akışının artırılmasını sağlayarak finansal sistemdeki akışkanlığı ve kredi piyasalarının etkin çalışmasını desteklemek amacıyla; bankaların, ABD Doları ve Euro cinsinden Merkez Bankası'ndan alabilecekleri döviz depolarının vadesi yükseltilmiş, bankaların söz konusu piyasada kendi aralarında gerçekleştirdikleri işlemlerin vadesi uzatılmış, Merkez Bankası taraflı işlemlerde ABD Doları ve Euro için borç verme faiz oranları kademeli olarak düşürülmüştür.
- Yüzde 11 olan yabancı para zorunlu karşılık oranı 2 puan azaltılarak yüzde 9 düzeyine indirilmiş, bu indirimle bankacılık sistemine yaklaşık 2,5 milyar ABD Doları ek döviz likiditesi sağlanmıştır.
- Türk Lirası mevduatı ve kredileri teşvik etmek amacıyla yabancı para zorunlu karşılıklara faiz ödenmesi uygulamasına son verilmiş, Türk parası zorunlu karşılıkların faiz oranı ise artırılmıştır.
- Bankacılık sektörünün özkaynak yapısını daha da güçlendirmek amacıyla bankaların kar dağıtımına sınırlama getirilmiş ve bankaların kar dağıtabilmesi BDDK onayına bağlanmıştır.

2. Vergi ve Prim Destekleri ile Diğer Teşvikler

- Kamuoyunda Varlık Barışı Yasası olarak bilinen, yurtdışındaki varlıkları yurtiçine getirmeyi teşvik amaçlı vergi indirimleri ve vergi muafiyetlerini içeren kanun yürürlüğe konulmuştur.
- Hisse senedi kazançlarında yerli yatırımcılara uygulanan yüzde 10'luk stopaj sıfıra indirilmiştir.
- 1 Eylül 2008 tarihi öncesindeki vergi borçlarının onsekiz ay süreyle yüzde 3 faizle taksitlendirilmesi imkanı getirilmiştir.
- Kurumlar vergisi mükellefi olma niteliklerini taşımayan yabancı fonların portföy yönetim şirketleri, Türkiye'de kurulu portföy yönetim şirketleri aracılığıyla sadece elde ettikleri kazanç kadar vergi ödeyeceklerdir. Böylece şirketlerin bu fonlarını Türkiye'de değerlendirmelerinin önü açılmıştır.
- Menkul Kıymet Yatırım Fonları ile Menkul Kıymet Yatırım Ortaklıklarının sermaye piyasasında yaptıkları işlemler nedeniyle elde ettikleri gelirlere BSMV muafiyeti getirilmiştir.
- Yurt dışı tedarikçilerden sağlanan kredilerde stopaj oranı yüzde 5'e indirilerek vergi yükü azaltılmıştır.
- Kablolu, kablolu ve mobil internet servis sağlayıcılığı hizmetine ilişkin Özel İletişim Vergisi yüzde 15'ten yüzde 5'e indirilmiştir. Ayrıca ön ödemeli kart satışları dahil, her çeşit telekomünikasyon işletmeciliği kapsamındaki tesis, devir, nakil ve haberleşme hizmetlerinden yüzde 15 oranında Özel İletişim Vergisi alınacaktır.

- 1979 veya daha eski model motorlu taşıtların 30 Haziran 2010'a kadar kayıt ve tescillerinin silinmesi ve hurdaya çıkarılması durumunda, tahakkuk etmiş ve ödenmemiş motorlu taşıtlar vergisi ile bu vergiye ilişkin gecikme zammı, vergi cezaları ve plakaya kesilen cezalarından vazgeçilecektir.
- Dahilde işleme ve geçici kabul rejimi kapsamında KDV tecil-terkin uygulama süresi 2 yıl uzatılmıştır.
- Yağlama yağlarındaki ithal-yerli tedarik arasındaki ÖTV uygulamasından kaynaklanan haksız rekabetin giderilmesi yönünde yasal düzenleme yapılmıştır.
- Ekonomik kalkınmanın hızlandırılması, istihdamın artırılması, bölgelerarası gelişmişlik düzeyi farkının en aza indirilmesi ve sektörel olarak kümelenme olgusunun öne çıkartılarak yatırımların teşvik edilmesine yönelik indirimli kurumlar vergisi oranı uygulanmasına imkan tanıyan yasal düzenleme hayata geçirilmiştir. Düzenlemeyle, indirimli kurumlar vergisi uygulamasından yararlanacak olan yatırımlar teşvik belgesine bağlanacak, bu yatırımlardan elde edilen kazançlar, yatırımın kısmen veya tamamen işletilmesine başlanılan hesap döneminden itibaren yatırıma katkı tutarına ulaşınca kadar indirimli oranlar üzerinden kurumlar vergisine tabi tutulacaktır.
- Kısa çalışma ödeneğinin miktarı yüzde 50 oranında artırılarak, yararlanma süresi 3 aydan 6 aya çıkarılmıştır. Yararlanma süresi BKK ile 6 ay daha uzatılabilecektir.
- Genç ve kadın istihdam teşvikinin süresi uzatılmıştır.
- Yatırım ve istihdamın teşvikine ilişkin 5084 sayılı kanunun gelir vergisi, sigorta primi ve enerji desteği teşviklerinden yararlanma süresi 1 yıl uzatılmıştır.
- Bakanlar Kurulu; istatistiki bölge birimleri sınıflandırması ile kişi başına düşen milli gelir ve sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyini dikkate alarak illeri gruplandırmaya ve gruplar itibarıyla teşvik edilecek sektörleri ve bunlara ilişkin yatırım, istihdam büyüklüklerini belirlemeye yetkili kılınmıştır. Buna göre her bir il grubu için yatırıma katkı oranının % 25'i, yatırım tutarı 50 Milyon TL'yi aşan büyük ölçekli yatırımlarda ise % 45'i geçmemek üzere belirlemek ve kurumlar vergisi oranında yüzde 90'a kadar indirim uygulamak Bakanlar Kurulunun yetkileri arasında yer alacaktır. Bakanlar Kurulu ayrıca, yatırım harcamaları içindeki arsa, bina, kullanılmış makine, yedek parça, yazılım, patent, lisans ve "know-how" bedeli gibi harcamaların oranlarını, ayrı ayrı veya topluca sınırlandırabilecektir.
- Gerçek kişilere kullandırılan kredilerdeki Kaynak Kullanımını Destekleme Fonu (KKDF) kesintisi oranı yüzde 15'ten yüzde 10'a indirilmiştir.
- 15 Haziran 2009'a kadar geçerli olmak üzere,
 - o Net alanı 150 metrekare ve üzerinde bulunan konutlarda Katma Değer Vergisi (KDV) oranı % 18'den % 8'e indirilmiştir.
 - o Ticari araçlarda, motor silindir hacmi 1.600 cm³'ü geçmeyen otomobillerde, kamyon ve otobüslerde, 250 cm³'ü geçmeyen motosikletlerde, beyaz eşya ve bazı elektronik eşyalarda Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) oranında indirim yapılmıştır.
- 30 Haziran 2009'a kadar geçerli olmak üzere; bazı mallarda Katma Değer Vergisi (KDV) oranı ile Konut, iş yeri ve diğer gayrimenkullerin satışında alıcı ve satıcıdan alınan tapu harcında indirim yapılmıştır.

3. Üretim ve İhracata Yönelik Kredi ve Garanti Destekleri

- Reel sektörü desteklemek amacıyla KOBİ'lere kredi desteği verilmiştir. Bu kapsamda;
 - o Esnaf ve Sanatkar Destek Kredi Programıyla imalatçı esnaf ve sanatkarlara sıfır faizli kredi desteği verilmiş, yaratılan kredi hacmi 733 milyon TL'ye ulaşmıştır.

- o İhracatçı KOBİ'lere 650 Milyon Dolar hacimli sıfır faizli ihracat destek kredisi kullandırılmıştır.
- o 1 Milyar Dolar hacminde, düşük faizli, yeni bir ihracat destek kredisi ihracatçı KOBİ'lerin kullanımına sunulmuştur.
- o Halk Bankası ile TOBB arasında imzalanan protokolle 800 milyon TL'si nakdi ve gayri nakdi kredi, 400 milyon Doları ise ihracat kredisi olmak üzere yaklaşık 1,5 milyar TL'lik bir kredi imkanı KOBİ'lerin kullanımına sunulmuştur.
- o Türkiye Tekstil Sanayii İşverenleri Sendikası ile Ziraat Bankası arasında, sendika üyesi kuruluşlara uygun koşullarda kredi sağlanmasına ilişkin kredi protokolü imzalanmıştır.
- o Vergi ve SGK prim borcu bulunan esnaf ve sanatkarlara da, borçları mahsup edilmek üzere KOSGEB kredilerinden yararlanma imkanı getirilmiştir.
- o KOSGEB kanununda yapılan değişikliklerle, hizmet ve ticaret sektöründeki KOBİ'lere de KOSGEB kredilerinden yararlanma imkanı getirilmiştir.
- KOSGEB'in bütçesi, 2009 yılında 2008 yılına göre yüzde 48 oranında artırılmıştır.
- DFİF ve KOSGEB için toplam 150 Milyon TL'lik ilave kaynak tahsis edilmiştir.
- Organize Sanayi Bölgesi ve Küçük Sanayi Sitelerinin inşaatlarının yapılması için Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından verilen kredinin yıllık faiz oranları düşürülmüştür.
- Ödeme sıkıntıları da dikkate alınarak, kredilere ilişkin ödemesiz süre iki katına çıkarılmıştır.
- Kredi teminatlarında yeni bir düzenlemeye gidilmiş ve gayrimenkul ipoteği ile birlikte nakit teminatı da alınabilmesi yönünde düzenleme yapılmıştır.
- Organize Sanayi Bölgelerine kullandırılan kredilere aracılık eden Halk Bankası'nın aldığı yıllık komisyon oranları % 50 oranında indirilmiştir.
- İhracatçılara kullandırılmak üzere belirlenmiş olan ihracat reeskont kredisi limiti kademeli olarak artırılmıştır. Ayrıca, ihracat reeskont kredisi uygulama esas ve şartları yeniden düzenlenerek, bu kredilere kullanım kolaylığı getirilmiştir.
- Firmaların Eximbank kredi kapsam ve limitleri artırılmış; ihracat performansı yüksek olan kuruluşların limitleri, geçmiş yıllardaki performansları da dikkate alınarak yükseltilmiştir.
- Eximbank'ın doğrudan kullandığı kısa vadeli kredilerdeki geri ödeme vadeleri sektörden gelen talepler doğrultusunda Ocak-Mart döneminde 3 ay uzatılarak kredi kullanım kolaylığı sağlanmıştır.
- Hazine, Eximbank'a garanti ve ikraz yoluyla destek sağlayacaktır. Bu imkanın önemli bir bölümü ihracatın ve KOBİ'lerin finansmanına yönelik olarak kullanılacaktır.
- Eximbank'ın ödenmiş sermayesi, ihracatı daha fazla desteklemesini sağlayacak şekilde yükseltilmiştir.
- Yurtdışı Müteahhitlik Teminat Mektubu Kontr-Garanti uygulamasına işlerlik kazandırılmıştır.
- Kamuoyunda sicil affı olarak bilinen "Karşılıksız Çek, Protestolu Senetler ile Kredi ve Kredi Kartları Borçlarına İlişkin Kayıtların Dikkate Alınmaması Hakkında Kanun" Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanuna göre, ilgili borçların yasanın yürürlüğe girmesinden önce ya da girdikten sonra 6 ay içinde ödenmesi veya banka ve özel finans kurumlarınca yeniden yapılandırılması halinde, borcun tamamının ödenmesini müteakiben Merkez Bankası'nda tutulan kayıtlar silinecektir.
- Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından kullandırılan düşük faizli tarım kredilerinin vadesi artırılmıştır.
- Eximbank'ın kullandığı 1 yıla kadar vadeli TL kredilerin faiz oranları indirilmiştir.

- Kredi taksit ödemelerinde meydana gelen gecikmenin yakın izlemedeki krediler kapsamına alınmasına ilişkin süre 30 gün olarak belirlenmiştir.
- 1 Mart 2010 tarihine kadar; birden çok kredisi bulunan kredi müşterisine ait kredilerden herhangi birinin yapılan sınıflandırma gereği donuk alacak olarak kabul edilmesi nedeniyle aynı grupta sınıflandırılan kredilerden ödemelerinde gecikme olmayanlar bankalarca özel karşılık uygulamasına tabi tutulabilecektir.
- Donuk alacak haline gelen kredi ve diğer alacakların ödemesi gecikmiş olan kısmının tahsili durumunda, diğer krediler ve alacaklar bu kapsamda değerlendirilecek ve donuk alacak sınıflandırılmasına ilişkin koşulların bulunmaması halinde, en az 6 ay süreyle “yakın izlemedeki” kredilerin yer aldığı İkinci Grup’ta izlenmek kaydıyla standart nitelikte kredilerin yer aldığı Birinci Grup’ta sınıflandırılabilir.
- İkinci Grup’ta sınıflandırılan krediler donuk alacak olarak sınıflandırılmadan önce iki defa yeni sözleşme koşuluna bağlanabilecektir. Ayrıca, donuk alacak olarak sınıflandırılmış olan kredilerin yeniden yapılandırılması imkanı daha esnek koşullarla ikiden üçe çıkarılmıştır.

4. Finansman Destekleri

- İç piyasadaki yatırımcı tabanını genişletmek amacıyla 28.01.2009 tarihinde Gelire Endeksli Senet (GES) ihracı gerçekleştirilmiştir. Söz konusu senetlerin getirileri, Kamu İktisadi Teşebbüsü statüsündeki Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO), Devlet Malzeme Ofisi (DMO), Devlet Hava Meydanları İşletmeleri (DHMI) ve Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğünden (KIYEM) bütçeye aktarılan hasılat paylarına endeksli.
- Mevduat garantisinin kapsamını genişletme ve sınırını artırma konusunda Bakanlar Kurulu’na yetki verilmiştir.

5. Diğer

- Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından kayıtdışı strateji eylem planı hazırlanmış olup yürürlüğe konulmuştur.
- Ecrimisil hesaplamasına ilişkin sorunları gidermeye yönelik düzenleme yapılmıştır.
- “Yetkili Gümrük Antreposu” kurulması ve buraların gümrük hattı dışında kabul edilmesine yönelik yasal düzenleme yapılmıştır.
- Ar-Ge Şirketlerinin de Ar-Ge teşvikinden yararlanmasının sağlanması amacıyla, Ar-Ge merkezi kuracak firmaların ayrıca üretim faaliyetinde bulunma koşulu olmadığına ilişkin Yönetmelik hazırlanmıştır.
- Hakediş ödemelerinin sosyal güvenlik borçları nedeniyle geciktirilmemesini sağlamak için borç sorgulamasının sadece hakedişin ödeneceği iş kapsamıyla sınırlı tutulması amacıyla borç uygulaması, Türkiye geneli yerine işyeri dosyasının bulunduğu ünite ile sınırlandırılmıştır.

KARAR

2009/102 Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2009-2013

İLGİLİ DİĞER KARARLAR

- 2007/201 Bilim ve Teknoloji İnsan Kaynağı

SORUMLU KURULUŞLAR

- Milli Eğitim Bakanlığı

İLGİLİ KURULUŞLAR

- YÖK
- DPT
- TÜBİTAK

GEREKÇE

Tarih boyunca toplumlara önderlik etmiş, buluşlar yapmış, her alanda üstün eserler ve faaliyetler sergilemiş üstün zekâlı/yetenekli bireylerin eğitimleri konusunda son yıllarda bütün dünyada çalışmalar hızlanmıştır. Ülkelerin dünya üzerindeki yeri ve önemini tayin eden faktörler teknolojik ve sosyal gelişmelerdir. Dünya üzerindeki çeşitli devletler, bu durumu bir zamanlar Osmanlı Enderun sistemini analiz ederek üstün zekâlı/yetenekli öğrencilerin eğitimine önem vermişler ve bugünkü yerlerini büyük ölçüde bu çalışmalara borçludurlar. Çünkü topluma yapılan katkılarda üstün zekâlı/yetenekli bireylerin payı büyüktür. Bu nedenle üstün zekâlı/yetenekli bireylerin eğitimi dünyada önemli bir konudur.

Üstün zekâlı/yetenekli bireylerin eğitiminin önemi:

- 21.yüzyılın bilgi ve yaratıcılığa dayalı rekabet dünyasında üstün zekâlı/yetenekli bireyler kendi alanlarında iş, bilim, teknoloji, sanat ve hizmet sektörlerine, doğdukları ya da göç ettikleri ülkelere ve genel anlamda uygarlığa katkıda bulunabilecek değerli bir ekonomik kaynaktır.
- Kendi haline bırakılıp yönlendirilmediklerinde, kendini gerçekleştirme ve yaratma fırsatını bulamadıkları zaman üstün zekâlı/yetenekli bireyler yıkıcı, kendine ve çevresine zarar vermektedirler.
- Üstün zekâlı/yetenekli bireyler erken yaşta yönlendirildiklerinde gelişimleri hızlanmakta ve topluma katkıları artmaktadır.
- Çağdaş eğitim felsefesi eğitimde fırsat eşitliği kavramını her bireyin gelişim ve öğrenme özelliklerine uygun, çeşitlendirilmiş, zenginleştirilmiş ve farklılaştırılmış eğitim ortamlarını sunmak olarak tanımlamaktadır.

Bu bağlamda okul programlarının hazırlanışında ortalama yetenek düzeyine öncelik verilmektedir. Ancak yaşlılarından üstün olan üstün zekâlı/yetenekli bireyler ortalama müfredat programlarında zarar görmekte ve bocalamaktadırlar.

Peki, kimdir üstün zekâlı/yetenekli bireyler. Toplumu oluşturan % 2'lik bir bölümdür. Zekâ bölümü (IQ) 130 ve üstü bireylerdir. Zekâ bölümü 140 ve üstüne çıkıldığında bu oran % 0,2 ye düşmektedir. 140–160 Zekâ bölümüne ise deha denir.

Ülkemizdeki üstün zekâlı/yetenekli bireylerin dağılımı Tablo 45'te yer almaktadır.

Tablo 45. Ülkemizdeki Üstün Zekâlı/Yetenekli Bireylerin Yaş ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Yaş Seviyeleri	Kadın	Erkek	Toplam	% 2
0-4	3.188.132	3.396.690	6.584.822	131.696
5-9	3.270.871	3.485.746	6.756.617	135.132
10-14	3.307.999	3.570.657	6.878.656	137.573
15-19	3.518.257	3.691.218	7.209.475	144.190
20-24	3.263.432	3.426.714	6.690.146	133.803
Toplam	16.548.691	17.571.025	34.119.716	682.394

Üstün zekâlı/yetenekli bireylere uygun bir eğitim verebilmenin ilk şartı, bu bireyleri çok küçük yaşlardan itibaren doğru tespit edebilmeye dayanmaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerin bu konuya büyük önem verdikleri görülmektedir. Üstün zekâlı/yetenekli bireylerin eğitimlerine yönelik ciddi bütçeler oluşturulmaktadır.

Ülkemizde ise üstün zekâlı/yetenekli bireylerin eğitimlerine yönelik Bilim ve Sanat Merkezleri açılmaktadır. Halen 47 ilde 52 Bilim ve Sanat Merkezinde 8000 üstün zekâlı/yetenekli birey eğitim-öğretime devam etmektedir. İleride bu öğrencileri, belli yerlere gelmiş, seçkin, olağanüstü başarılar elde etmiş bireyler olacağını umut etmekteyiz. Ülkemizin genç nüfus olması nedeniyle 1 milyon üstün zekâlı/yetenekli birey olduğu düşünüldüğünde, ülkemizin geleceği adına çok ciddi çalışmalar yapılması gerektiği düşünülmektedir.

Ülkemizde beyin göçü yüzünden her yıl yüzlerce başarılı genç yurt dışına okumak için gidip oraya yerleşmektedir. Bugünkü nesil uluslar arası küresel düşünen, objektif ve akılcı nesildir. En önemli sermayemiz iyi eğitilmiş girişimci genç neslimiz/insanımız olduğunu unutmamalıyız. “Sermayenin ve beynin vatani yoktur, dikkat etmezsek kaçıırız” Küresel dünyada ayakta kalabilmenin tek yolu iyi eğitilmiş gençlere, profesyonellere ve bilime değer verilerek başarılabılır.

Unutulmamalıdır ki, uygar dünyadaki yerimizi sağlamlaştırmak istiyorsak, yeteneğin her zerresine, zekânın her kıvılcımına ve maharetin en küçük ışığına bile ihtiyacımız vardır.

Beyin göçü, yetiştirilmesi için büyük kaynak gerektiren veya yetiştirildiği halde ilgisizlik ve imkansızlık sebebiyle bilim adamı, hekim, mühendis vb. gibi vasıflı insan gücünün daha gelişmiş bir ülkeye göç etmesi.

Demokrasi ile yönetilen ülkelerde bireylerin eşit haklara sahip olmaları beklenirken, eğitim açısından üstün zekâlılar için hâlâ eşitlik arayışı içinde olunması bir paradoks olarak karşımıza çıkmaktadır. İlk önce eşitliğin anlamı üzerinde bir anlaşmaya varmak gerekir. Eşit fırsata sahip olmak demek, aynı fırsata sahip olmak demek değildir. Her bireyin kendi gereksinimlerine uygun deneyimlere sahip olması demektir. Eşitlik, bireylerin yeteneklerinin doruk noktasına ulaşması için, onlara eşit fırsatların sunulması anlamına gelmektedir.

Kabaca bir sınıflama yapılacak olursa;

- 130'un üstündeki IQ değerleri Üstün Zekâ,
- 70'in altındaki IQ değerleri ise Hafif Derecede Zihinsel Özürlü olarak nitelendirilir.
- En çok görülen IQ derecesi ortalamaya karşılık gelen 100'dür.
- İnsanların % 68.3'ü 85 ve 115 arasında ortalamaya yakın bir IQ derecesine sahiptir.

KARAR

Ülkemizde üstün yetenekli bireylerin eğitimini iyileştirmek üzere Milli Eğitim Bakanlığı koordinasyonunda “Üstün Yetenekli Bireyler Strateji ve Uygulama Planı 2009-2013” hazırlanması için çalışmaların başlatılmasına karar verilmiştir.

EK

- -